

HRVATSKA NARODNA BANKA

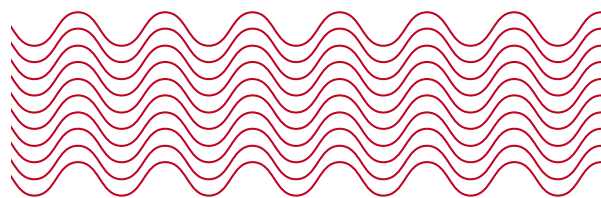
EUROSUSTAV

2024

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

2024

24

ZAGREB, LIPANJ 2025.

Godišnje izvješće **2024.**

Klimatsko financijsko izvješće
Financijski izvještaji

Uvodna riječ

Uz rast gospodarske aktivnosti znatno veći od prosjeka europskih država, protekle, 2024. godine stopa inflacije bila je upola niža nego u godini prije. To pokazuje da monetarna politika Europske središnje banke, u čijem oblikovanju aktivno sudjelujemo, uspješno pridonosi vraćanju inflacije na ciljanu razinu, a da pritom ne guši gospodarsku aktivnost. Spuštanje inflacije bez ulaska u recesiju, u središnjem bankarstvu nazvano i “mekim prizemljenjem”, smatra se najboljim mogućim ishodom borbe protiv visoke inflacije. Nominalna razina cijena, danas znatno viša nego u predinflacijskom razdoblju, izaziva nezadovoljstvo građana, no osjetno ublažavanje inflacije i znatno povećanje realnih osobnih dohodaka omogućuju im održavanje, pa i porast životnog standarda.

Nakon najsnažnijeg ciklusa pooštavanja monetarne politike od uvođenja eura 2022., prosječna godišnja inflacija više se nego prepolovila: s 8,0% u 2023. na 3,0% u 2024., mjereno nacionalnim pokazateljem inflacije (IPC), a očekuje se i daljnje usporavanje. Završivši ciklus pooštavanja, Upravno vijeće Europske središnje banke od lipnja do prosinca 2024. u četiri je navrata, ukupno za 100 baznih bodova, smanjilo kamatnu stopu na novčani depozit kreditnih institucija kod središnje banke, koja je trenutačno pokazatelj karaktera monetarne politike ESB-a.

Realni BDP porastao je za 3,9%, ponajprije zbog snažne domaće potražnje, povoljnih kretanja na tržištu rada, poticajne fiskalne politike i intenzivne investicijske aktivnosti privatnog sektora. BDP po stanovniku, mjeren standardom kupovne moći, dosegao je 77% prosjeka EU-a.

U području supervizije, sanacije i makrobonitetne politike nastavili smo jačati stabilnost i otpornost financijskog sustava na makroekonomske i geopolitičke šokove. Posebna pozornost posvećena je praćenju rizika povezanih s trgovinskim napetostima, klimatskim promjenama i kibernetičkim rizicima, u redovitim nadzornim aktivnostima i procjenama, samostalno i u sklopu jedinstvenoga nadzornog mehanizma, jedinstvenoga sanacijskog mehanizma, Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo i Europskog odbora za sistemske rizike.

U prošloj smo godini unapređivali sigurnost i učinkovitost platnog prometa, nastojeći da on istodobno bude siguran za potrošače i omogućava inovacije u svim područjima financijskih usluga, uključujući pripreme za uvođenje digitalnog eura

Boris Vujčić
guverner Hrvatske
narodne banke

i podršku FinTech inovacijama. Dodatno smo osnažili zaštitu potrošača, boljim informiranjem o pravima, ali i rizicima koji proizlaze iz financijskih usluga, kao i daljnjim jačanjem regulative.

Unatoč brzom razvoju inovacija i sve raširenijoj upotrebi digitalnih plaćanja gotovina ostaje najčešći način plaćanja hrvatskih građana; osigurali smo adekvatnu opskrbu novčanicama i kovanicama eura, a naši građani sudjelovali su i u odabiru motiva novih novčanica eura, “Europska kultura: zajednički kulturni prostori” i “Rijeke i ptice: raznolikost znači otpornost”. Temom “Europska kultura” naglasak se stavlja na zajedničke kulturne prostore i slavne Europljane, dok temom “Rijeke i ptice” pažnju poklanjamo raznolikosti i otpornosti prirode, a u prenesenom smislu i europskim institucijama, koje se, kao ptice i rijeke, protežu svim europskim državama. Europa je politički i kulturni ekosustav čija snaga potječe iz bogatstva, prilagodljivosti i raznolikosti njegovih različitih dijelova, a motivi na novčanicama na to nas podsjećaju.

Trudili smo se HNB i nadalje snažno otvarati prema javnosti i posebno nas raduje veliko zanimanje za edukacije o kojem svjedoče rekordna posjećenost na Danu otvorenih vrata, sudjelovanje učenika iz svih krajeva Hrvatske u Učeničkoj debati te izniman interes za edukaciju Centra za posjetitelje i zbivanja u Moneterri, novootvorenom Muzeju novca. Predavanjima Centra za posjetitelje u 2024. prisustvovalo je 11 tisuća polaznika, a u samo šest mjeseci rada Moneterru je posjetilo gotovo šest tisuća građana.

Posebnu pozornost usmjerili smo na održivost poslovanja, identifikacijom i nadzorom rizika koji mogu proizaći iz klimatskih promjena kod kreditnih institucija i drugih nadziranih subjekata, a u vlastitom poslovanju tako što smo poduzeli mjere za smanjenje HNB-ova ugljičnog otiska.

Na kraju, a zapravo na početku, očuvanje stabilnosti cijena i financijskog sustava ostaje naš glavni zadatak, ali jednako je važno djelovati u širem kontekstu – promicati odgovorno upravljanje, pridonositi poticajnoj gospodarskoj klimi i osigurati da središnja banka bude oslonac u nesigurnim vremenima.

Boris Vujčić
guverner Hrvatske narodne banke

Sadržaj

1.	Gospodarska kretanja i monetarna politika	6
2.	Financijska stabilnost i makrobonitetna politika	23
3.	Upravljanje financijskom imovinom	29
	Okvir 1. Moneterra – Muzej novca Hrvatske narodne banke	32
4.	Supervizija	35
	Okvir 2. Nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita	44
5.	Sanacija	48
6.	Poslovanje kreditnih institucija	52
7.	Statistika	56
8.	Zaštita potrošača financijskih usluga	61
9.	Platni promet	66
	Okvir 3. FinTech aktivnosti i digitalni euro	75
10.	Novčanice i kovanice eura	79
11.	Poslovanje ovlaštenih mjenjača	86
12.	HNB u EU-u i međunarodnom okružju	88
	Okvir 4. HNB i klimatske promjene	97
13.	Javnost rada	102
14.	Aktivnosti Centra za posjetitelje	108
15.	Ljudski resursi i organizacija	111
	Okvir 5. Etika i integritet	116
16.	Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke	121
17.	Organizacijska shema	123
	KLIMATSKO FINACIJSKO IZVJEŠĆE	127
	FINACIJSKI IZVJEŠTAJI	141
	Kratice i znakovi	195

1.

Gospodarska kretanja i monetarna politika

Gospodarska kretanja u Hrvatskoj tijekom 2024. obilježio je nastavak izraženoga gospodarskog rasta u uvjetima relativno slabe vanjske potražnje, geopolitičkih napetosti i postupnog smanjivanja restriktivnosti monetarne politike ESB-a. Hrvatsko je gospodarstvo tako nastavilo rasti zamjetno brže od prosjeka zemalja europodručja, što je pretežno bilo posljedica velike domaće potražnje, djelomično potaknute ekspanzivnom fiskalnom politikom. Inflacija se pritom nastavila smanjivati zbog popuštanja uvoznih inflatornih pritisaka, nakon stabilizacije globalnih opskrbnih lanaca i smanjenja cijena energenata na svjetskom tržištu, te i nadalje restriktivnoga karaktera monetarne politike. Istodobno su na rast cijena i dalje djelovali domaći pritisci uzrokovani rastom plaća i zaposlenosti u uvjetima nedostatka radnika. Nakon ciklusa najsnažnijeg pooštavanja monetarne politike do sada, koji je usmjerio inflaciju u europodručju prema ciljanim razinama, u drugoj polovini 2024. ESB je počeo postupno smanjivati ključne kamatne stope. Takva kretanja odrazila su se na povoljnije uvjete financiranja domaćih sektora, osobito poduzeća, pri čemu je rast kredita poduzećima i stanovništvu bio razmjerno jak.

EUROPODRUČJE

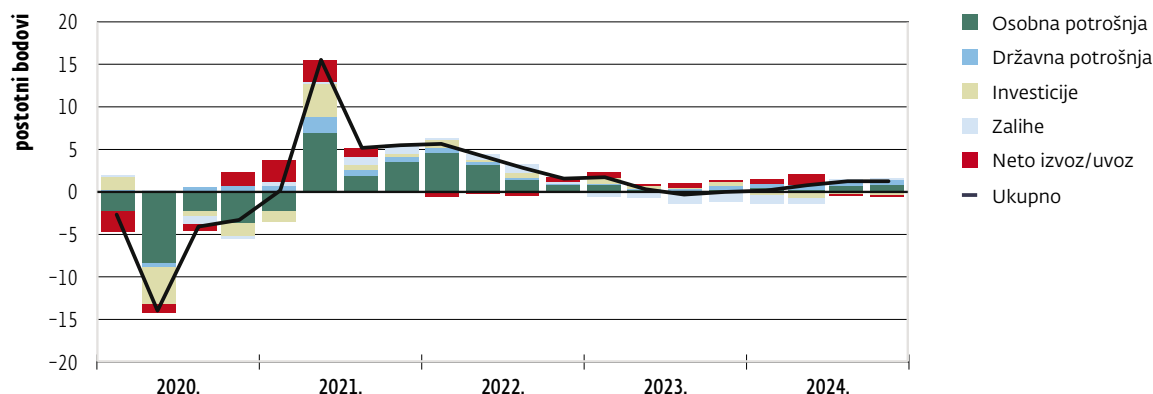
Realna i cjenovna kretanja

Gospodarski rast u europodručju u 2024. je iznosio 0,9%, nakon skromnog rasta od 0,4% godinu prije. Pritom je rast bio relativno ujednačen tijekom godine, s iznimkom nešto izraženijeg zamaha u trećem tromjesečju, djelomično zbog održavanja velikih sportskih događaja (Olimpijskih igara u Parizu i Europskoga nogometnog prvenstva u Njemačkoj) te jačanja osobne potrošnje. Slabljenje inflatornih pritisa-ka, u kombinaciji s nedostatkom kvalificirane radne snage i još uvijek relativno snažnim rastom plaća, dovelo je do daljnjeg rasta realnih dohodaka i osobne potrošnje. Državna potrošnja također je rasla brže nego prethodne godine te je uz osobnu potrošnju najviše pridonijela rastu ukupne gospodarske aktivnosti. S druge strane, iako su poboljšani uvjeti financiranja podržali postupan oporavak investicija u drugom polugodištu, na razini cijele 2024. investicije su pale, zbog povećane neizvjesnosti i znatnih strukturnih slabosti najvećih europskih gospodarstava. Te su slabosti posebno izražene u industriji pa su se industrijska proizvodnja i robni izvoz smanjili drugu godinu zaredom. Nepovoljna kretanja u industriji uglavnom su povezana s visokim cijenama energenata kao i relativnim tehnološkim zaostajanjem za konkurencijom iz Kine – posebice u djelatnostima u kojima je europodručje specijalizirano, poput proizvodnje automobila i strojeva. Ujedno je dodatna oslabjela i potražnja iz Kine, koja je važan trgovinski partner europodručja. S druge strane, izvoz usluga znatno je porastao, potpomognut i nadalje snažnom potražnjom za uslugama nakon pandemije, osobito uslugama povezanim s turizmom, pa je pozitivan doprinos izvoza usluga BDP-u nadmašio negativan doprinos izvoza robe. Uvoz robe i usluga, nakon smanjenja godinu prije, blago je porastao zahvaljujući postupnom jačanju domaće potražnje.

Gospodarski rast u europodručju u 2024. iznosio je 0,9%, nakon skromnog rasta od 0,4% godinu prije.

SLIKA 1.1. Realni rast BDP-a europodručja

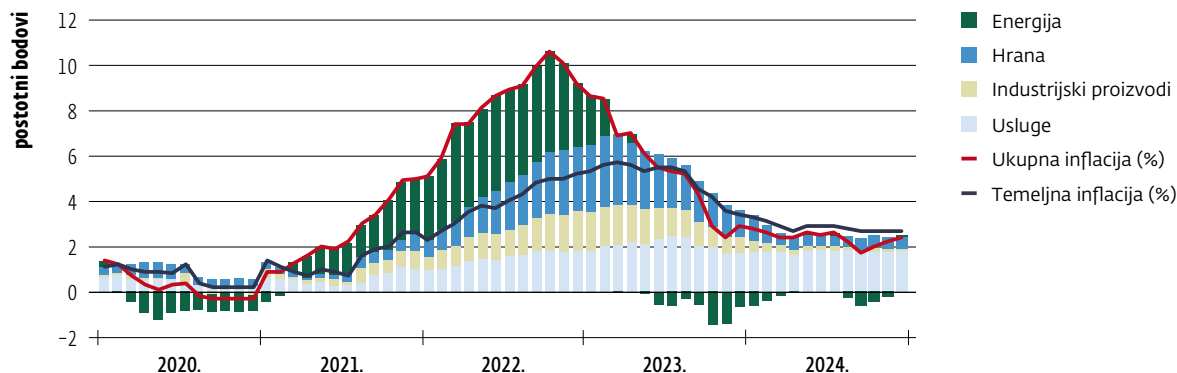
doprinosi komponentata

Izvor: Eurostat

SLIKA 1.2. Pokazatelji inflacije u europodručju

doprinosi komponentata

Napomena: Temeljna inflacija mjerena je harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena koji isključuje cijene energije, hrane, alkohola i duhana.
Izvor: Eurostat

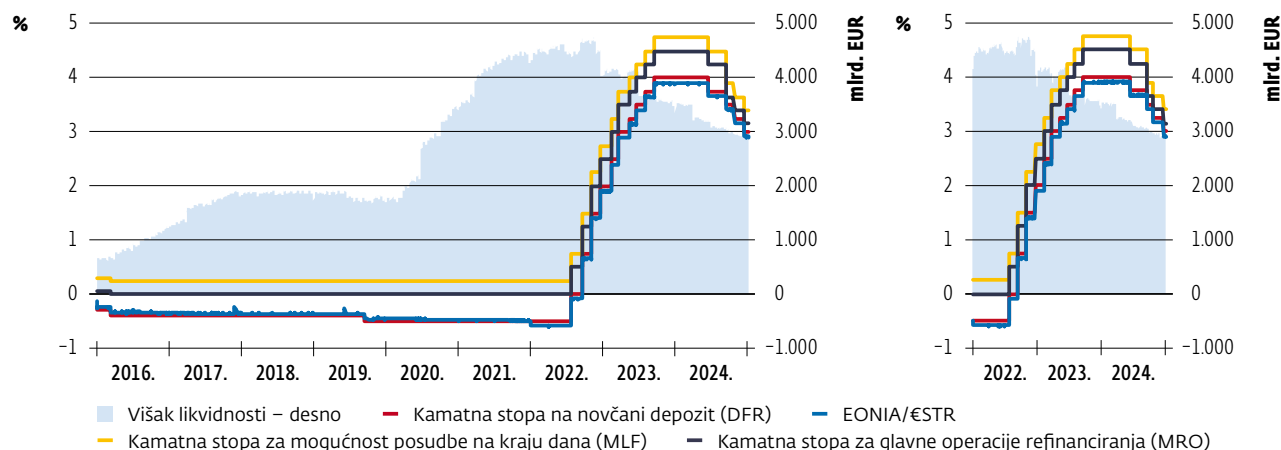
Nepovoljna kretanja u industriji uglavnom su povezana s visokim cijenama energenata i zaostajanjem za konkurencijom iz Kine, posebice u djelatnostima poput proizvodnje automobila i strojeva.

Inflacija u europodručju mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena u 2024. se nastavila usporavati prije svega zbog smanjenja cijena energenata na svjetskom tržištu i odgođenih učinaka pooštrene monetarne politike na slabljenje potražnje. Prosječna godišnja inflacija usporila se na 2,4% s 5,4% zabilježenih u 2023., što je bilo rezultat smanjenja doprinosa svih glavnih komponentata, a ponajviše hrane i industrijskih proizvoda bez energije. Inflacija cijena hrane u 2024. znatno se usporila i dosegla 2,9%, nakon 10,9% zabilježenih u 2023. Istodobno su se cijene energije smanjile, unatoč ukidanju dijela energetske potpore kućanstvima. Inflatorni pritisci u 2024. uglavnom su povezani s tržištem rada jer je nominalni rast plaća u europodručju ostao povišen. No, doprinos rasta plaća djelomično su ublažili niži jedinični profiti poduzeća. U takvim uvjetima temeljna inflacija (koja isključuje cijene energije i hrane) usporila se na 2,8% u 2024. s 5,0% u 2023., te se zadržala iznad ukupne inflacije. Pritom je inflacija cijena usluga u 2024. zbog rasta troškova rada i dalje ostala povišena i iznosila je 4,0% (4,9% u 2023.). Inflacija cijena industrijskih proizvoda bez energije, kao druga glavna komponenta temeljne inflacije, osjetno se usporila (na 0,8% u 2024. s 5,0% u 2023.) te se približila dugoročnom prosjeku. Na to su, između ostalog, utjecali slabi inflatorni pritisci u prethodnim fazama cjenovnog lanca, prije svega blagi godišnji rast proizvođačkih cijena odnosno smanjenje uvoznih cijena neprehrambenih potrošačkih dobara.

Monetarna politika i financijska tržišta

Recentna inflacijska epizoda, izazvana snažnim oporavkom od krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 i ruskom agresijom na Ukrajinu, potaknula je naj-snažniji ciklus pooštavanja monetarne politike od stvaranja eura, tijekom kojeg su ključne kamatne stope porasle za 450 baznih bodova¹. Taj je ciklus kulminirao

¹ Jedan bazni bod jest stoti dio jednoga postotnog boda.

SLIKA 1.3. Ključne kamatne stope ESB-a

Napomena: Kamatna stopa na novčani depozit (engl. *deposit facility rate*, DFR); mogućnost posudbe na kraju dana (engl. *marginal lending facility*, MLF); glavne operacije refinanciranja (engl. *main refinancing operations*, MRO). Od početka 2022. EONIA se zamjenjuje stopom €STR.

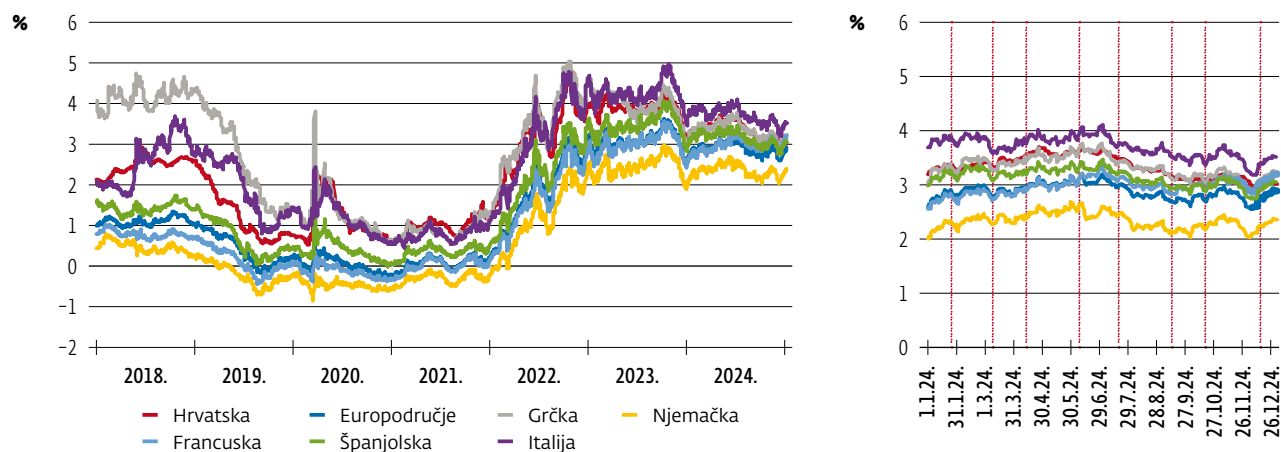
Izvor: ESB

od rujna 2023. do lipnja 2024. Nakon toga Upravno je vijeće od lipnja do prosinca 2024. u četiri navrata, za ukupno 100 baznih bodova, smanjivalo kamatnu stopu na novčani depozit kreditnih institucija kod središnje banke (engl. *deposit facility rate*, DFR), koja je u trenutačnim uvjetima visokih viškova likvidnosti najbolji pokazatelj i nadalje restriktivnoga karaktera monetarne politike ESB-a.

Pri posljednjem smanjenju kamatnih stopa u prosincu 2024. naglašeno je da se inflacija usporila i približila srednjoročnoj ciljanoj razini od 2%, pri čemu će se odluke o monetarnoj politici i nadalje zasnivati na podacima (engl. *data-dependent approach*). Pritom se Upravno vijeće ne opredjeljuje unaprijed za određenu dinamiku promjene stopa. Od sredine prosinca 2024. kamatna stopa na novčani depozit iznosila je 3,00%, kamatna stopa na glavne operacije refinanciranja (engl. *main refinancing operations*, MRO) 3,15% te kamatna stopa na mogućnost posudbe na kraju dana (engl. *marginal lending facility*, MLF) 3,40%.

Spuštanje ključnih kamatnih stopa ESB-a brzo je smanjilo i kamatne stope na novčanom tržištu. Nakon četvrtog smanjenja ključnih kamatnih stopa ESB-a u prosincu 2024. za 0,25 postotnih bodova, prekonoćna stopa €STR spustila se na 2,9%, oko 100 baznih bodova niže nego na kraju 2023., što upućuje na to da je prijenos spuštanja ključnih kamatnih stopa ESB-a na novčano tržište bio potpun. Tijekom godine u silaznoj putanji bile su i stope EURIBOR, odnosno kamatne stope različite ročnosti (do jedne godine) po kojima se međusobno financiraju najveće banke u europodručju. Tromjesečni je EURIBOR primjerice tijekom godine pao s 3,9% na 2,7%, odnosno na kraju godine nalazio se ispod prekonoćne stope €STR jer je odražavao očekivanja o nastavku spuštanja ključnih kamatnih stopa ESB-a u 2025.

Recentna inflacijska epizoda potaknula je najsnažniji ciklus pooštrevanja monetarne politike od uvođenja eura 2022., tijekom kojeg su ključne kamatne stope porasle za 450 baznih bodova.

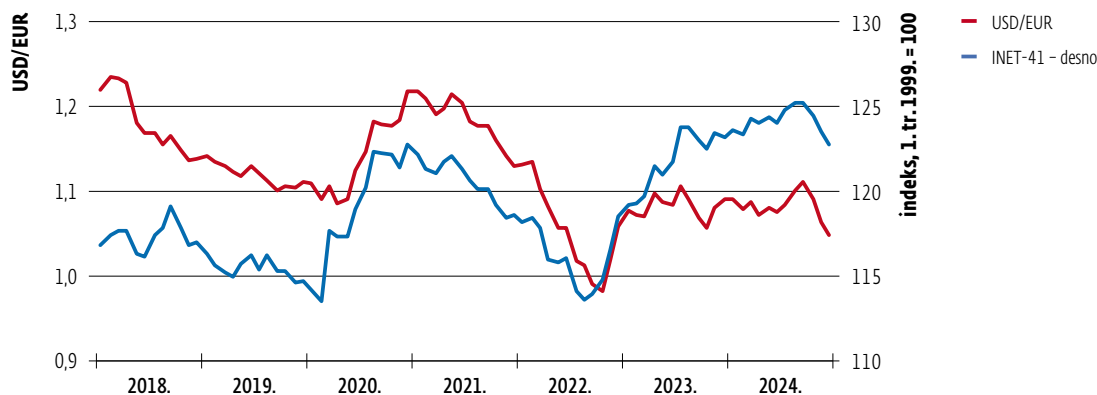
SLIKA 1.4. Prinosi na dugoročne državne obveznice s preostalim dospijećem od oko 10 godina

Napomena: Prinosi za europodručje ponderirani su udjelom u BDP-u uključenih zemalja. Europodručje ne uključuje podatke za Litvu, Latviju, Estoniju, Luksemburg i Maltu. Crvenim isprekidanim okomitim linijama označeni su sastanci Upravnog vijeća ESB-a u 2024.

Izvori: Bloomberg; Eurostat; izračun HNB-a

Prinosi na državne obveznice bili su u 2024. stabilniji nego godinu prije. Početkom četvrtog tromjesečja prosječan prinos na dugoročne državne obveznice europodručja ponderiran BDP-om iznosio je 2,6%, tj. bio je blizu razina s kraja prethodne godine. Do kraja prosinca porastao je na 2,9%, što je 27 baznih bodova više nego na kraju 2023., uglavnom zrcaleći rast prinosa na američke dugoročne obveznice potaknut očekivanjima da bi najavljeni potezi nove američke administracije mogli djelovati inflatorno.

Na svjetskom deviznom tržištu euro se prema američkom dolaru kretao u relativno uskom rasponu veći dio godine. Značajnija promjena nastupila je u posljednjem tromjesečju kada je tečaj eura prema američkom dolaru snažno deprecirao. Na to je najviše utjecala promjena tržišnih očekivanja prema slabijem smanjenju

SLIKA 1.5. Tečaj USD/EUR i nominalni efektivni tečaj eura

Napomena: INET-41 jest indeks nominalnoga efektivnog tečaja eura prema 41 najvažnijem trgovinskom partneru europodručja. Rast tečaja označuje aprecijaciju eura.
Izvor: ESB

ključnih kamatnih stopa u SAD-u i jačem smanjenju ključnih kamatnih stopa u europodručju, jer se američko gospodarstvo pokazalo otpornijim nego što se očekivalo, dok su se ekonomski izgledi za europodručje pogoršali. To razilaženje u očekivanjima dodatno se produbilo nakon američkih izbora zbog zabrinutosti tržišta da bi sklonost nove američke administracije prema novim protekcionističkim mjerama mogla pojačati inflatorne pritiske u SAD-u i nepovoljno utjecati na gospodarstvo europodručja. Tečaj eura prema američkom dolaru na kraju prosinca iznosio je 1,03 USD/EUR, što je deprecijacija od oko 6% u odnosu na razinu s kraja prošle godine, a ujedno i najniža razina u posljednje dvije godine. U istom razdoblju nominalni efektivni tečaj eura prema košarici valuta glavnih trgovinskih partnera europodručja tek je blago deprecirao, za oko 1%. Pritom je slabljenje eura prema američkom dolaru bilo ublaženo jačanjem eura prema japanskom jenu, švedskoj kruni i mađarskoj forinti.

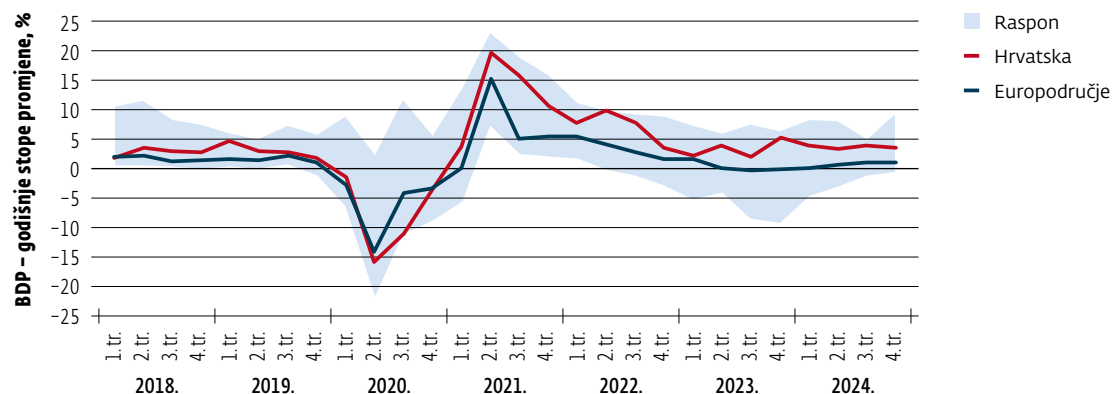
HRVATSKA

Realna kretanja

Snažan gospodarski rast u Hrvatskoj nastavio se i u 2024. godini, pri čemu je gospodarski rast ojačao u odnosu na godinu prije, unatoč i nadalje razmjerno slaboj vanjskoj potražnji, odgođenim učincima pooštavanja monetarne politike na uvjete financiranja te izraženim geopolitičkim napetostima. Rast je hrvatskoga gospodarstva tako i tijekom 2024. nastavio znatno nadmašivati prosjek europodručja i Europske unije, pri čemu se BDP po stanovniku (prema standardu kupovne moći) povećao na 77% prosjeka EU-a, sa 76% koliko je iznosio u 2023. godini. Jačanje gospodarske aktivnosti, slično kao i u prethodnoj godini, ponajprije odražava snažnu domaću potražnju, zbog čega se i rast zaposlenosti i realnih plaća ubrzao. Pritom se snažna potražnja za radnom snagom velikim dijelom zadovoljila povećanim uvozom stranih radnika te aktivacijom dijela umirovljenika. Na daljnji rast domaće potražnje utjecala je i vrlo ekspanzivna fiskalna

Rast je hrvatskoga gospodarstva nastavio znatno nadmašivati prosjek europodručja i Europske unije, pri čemu se BDP po stanovniku povećao na 77% prosjeka EU-a.

SLIKA 1.6. Kretanje gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj i europodručju

Napomena: Slika prikazuje raspon ostvarenja rasta realnog BDP-a pojedinih zemalja članica europodručja.

Izvori: DZS; Eurostat

politika, kao i intenziviranje investicijske aktivnosti privatnog sektora. Prvu je polovinu godine obilježio relativno snažan rast gospodarske aktivnosti, no nešto lošija ostvarenja u turizmu tijekom vrhunca glavne turističke sezone i usporavanje rasta investicija pridonijeli su usporavanju rasta tijekom ljetnih mjeseci. Krajem prošle godine gospodarska je aktivnost ponovno oživjela, osobito zbog porasta domaće potražnje, ali i robnog izvoza te se na razini cijele 2024. realni BDP povećao za visokih 3,9%.

Rastu realnog BDP-a u 2024. najviše je pridonijela osobna potrošnja zbog rasta realnoga raspoloživog dohotka kućanstava i snažnoga potrošačkog optimizma. Pritom

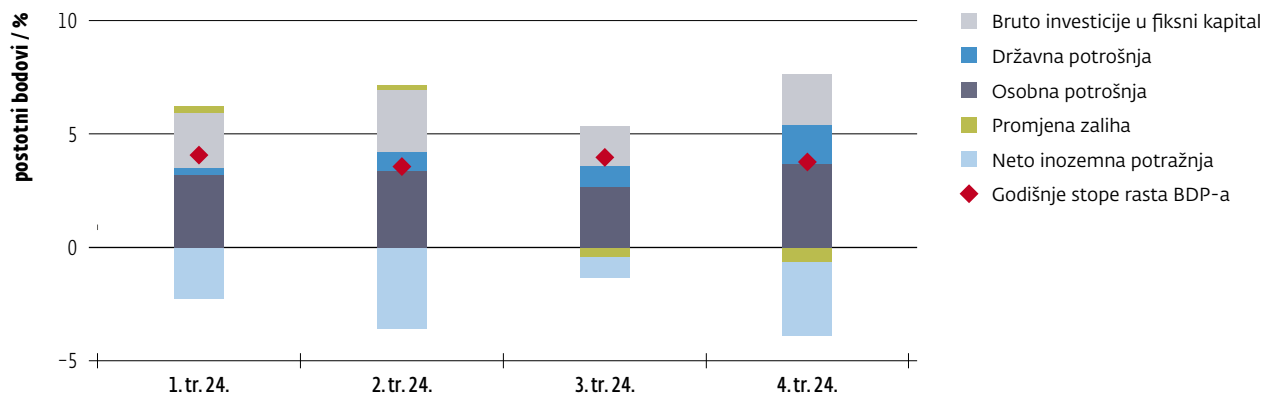
Rastu realnog BDP-a u 2024. najviše je pridonijela osobna potrošnja zbog rasta realnoga raspoloživog dohotka kućanstava i snažnoga potrošačkog optimizma.

se ubrzao rast broja zaposlenih i rast realnih plaća, čemu je uvelike pridonijelo povećanje plaća u javnom sektoru. Osim toga, visok doprinos rastu dale su i državna potrošnja te bruto investicije u fiksni kapital. Investicije su tako i treću godinu zaredom nastavile rasti po gotovo dvoznamenkastoj stopi, osobito pod utjecajem investicijske aktivnosti privatnog sektora. Osim domaće potražnje, povećan je i izvoz robe nakon pada godinu prije, čiji je pozitivan doprinos uvelike

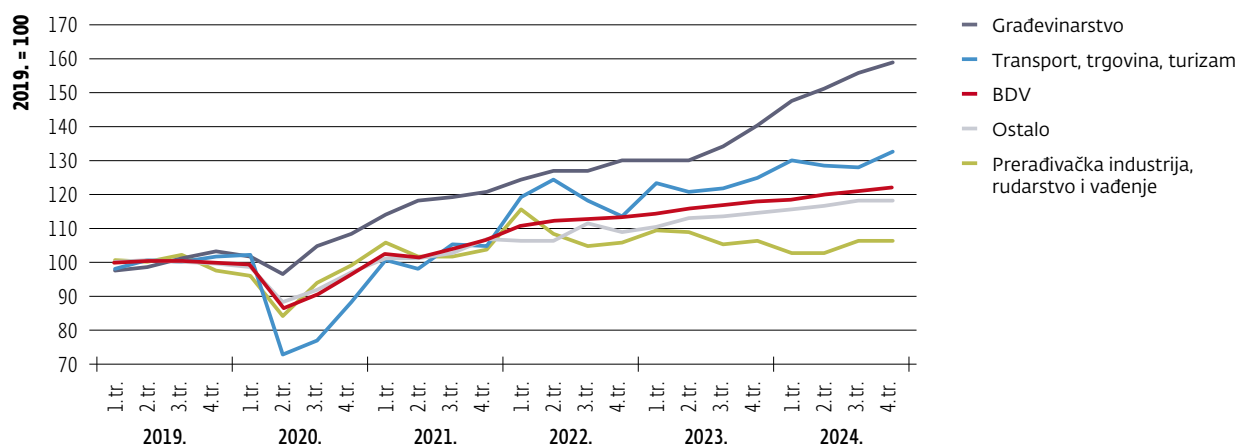
ke poništen padom izvoza usluga. Pad izvoza usluga uglavnom je posljedica pada realnih prihoda od turizma, što bi se moglo povezati s pogoršanjem cjenovne konkurentnosti hrvatskog turizma u protekle dvije godine, i to u uvjetima razmjerno slabe gospodarske aktivnosti u glavnim emitivnim tržištima. Djelomično je to rezultat i održavanja velikih sportskih događaja u Europi, poput Olimpijskih igara u Parizu i Europskoga nogometnog prvenstva u Njemačkoj, u glavnom dijelu turističke sezone. Povećala se potrošnja rezidenata na usluge u inozemstvu, što je zajedno s višim robnim uvozom dovelo do visokoga negativnog doprinosa neto izvoza rastu realnog BDP-a.

Ako se promatra kretanje gospodarske aktivnosti prema glavnim djelatnostima, uočava se rast građevinske aktivnosti i uslužnog sektora, ali i djelatnosti povezanih s trgovinom, tržištem nekretnina te informacijskim i komunikacijskim

SLIKA 1.7. Doprinosi promjeni realne gospodarske aktivnosti

Izvor: DZS

SLIKA 1.8. Bruto dodana vrijednost u Hrvatskoj po djelatnostima

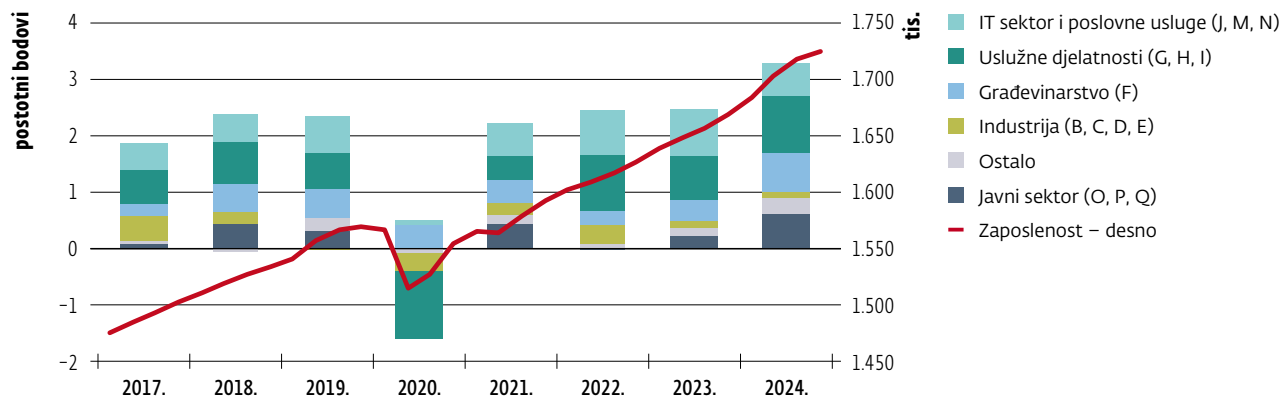
Izvor: DZS

aktivnostima. Ekspanzivna fiskalna politika utjecala je na rast doprinosa javnih usluga. Blago se povećala i poljoprivredna proizvodnja, dok se prerađivačka industrija nastavila smanjivati.

Tržište rada

Tijekom 2024. godine tržište rada obilježili su izražen rast zaposlenosti i plaća te pad nezaposlenosti. Prema podacima HZMO-a zaposlenost je u 2024. porasla za 3,3%, nakon 2,5% u 2022.; tomu su ponajviše doprinijele uslužne djelatnosti i građevinarstvo. Pritom je u uslužnim djelatnostima rast bio razmjerno široko rasprostranjen, uključujući i opću državu, dok je zaposlenost smanjena jedino u financijskim djelatnostima i djelatnosti osiguranja. Nezaposlenost se nastavila smanjivati i tijekom 2024. te

Tijekom 2024. godine tržište rada obilježili su izražen rast zaposlenosti i plaća te pad nezaposlenosti.

SLIKA 1.9. Zaposlenost po područjima NKD-a, sezonski prilagođeni podaci, doprinosi godišnjoj stopi promjene i ukupna zaposlenost

Napomena: NKD je nacionalna klasifikacija djelatnosti.

Izvor: HZMO (sezonska prilagodba HNB-a)

se prosječna stopa administrativne nezaposlenosti spustila na 5,3% radne snage (sa 6,1% u 2023.). U istom je razdoblju prosječna anketna stopa nezaposlenosti iznosila 5,1% i bila za oko jedan postotni bod manja u odnosu na 2023. godinu.

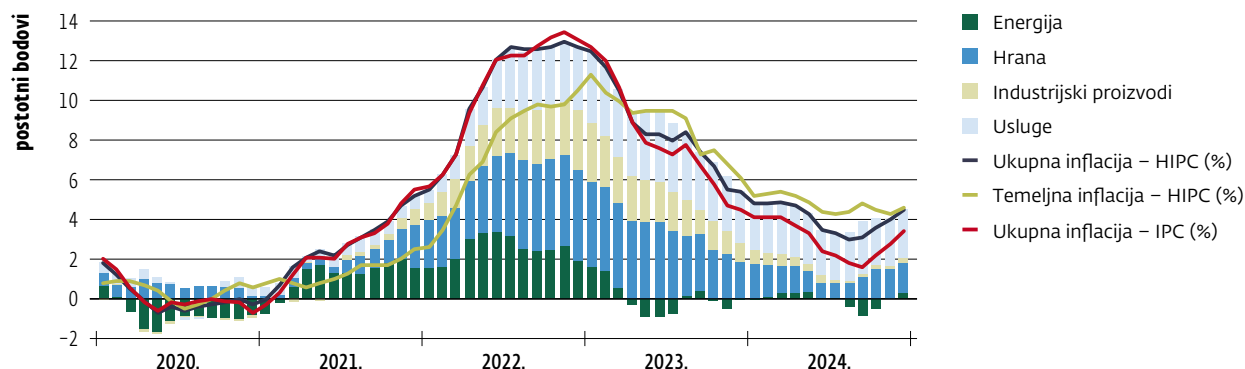
U 2024. prosječna nominalna bruto i neto plaća povećana je za oko 15%, uz izraženiji rast plaća u javnom sektoru negoli u ostatku gospodarstva.

Potrebe poslodavaca za zapošljavanjem velikim su se dijelom osigurale i pojačanim zapošljavanjem radnika iz trećih zemalja (izvan EU-a) te umirovljenika. Izražena potražnja za radom u uvjetima niske nezaposlenosti utjecala je na nastavak rasta plaća tijekom 2024. godine, čemu je znatno pridonio i porast plaća u javnom sektoru nakon reforme sustava određivanja plaća. Rast plaća u prošloj je godini odražavao i povećanje minimalne plaće. Stoga je u 2024. prosječna nominalna bruto i neto plaća povećana za oko 15%, uz izraženiji rast plaća u javnom sektoru negoli u ostatku gospodarstva. Istodobno se rast realnih neto plaća intenzivirao, s oko 4% na više od 11%, zbog pada inflacije.

Cjenovna kretanja

Inflacija u Hrvatskoj nastavila se u 2024. primjetno usporavati. Prosječna godišnja stopa inflacije mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) više se nego prepolovila u odnosu na prethodnu godinu (na 4,0%, s 8,4%), a prema nacionalnom pokazatelju inflacije (IPC) smanjenje je bilo još izraženije (s 8,0% u 2023. na 3,0% u 2024. godini). Viša inflacija prema harmoniziranom pokazatelju u odnosu na nacionalni pokazatelj proizlazi iz šireg obuhvata potrošača za izračun harmoniziranog pokazatelja, koji obuhvaća i potrošnju stranih turista, dok IPC obuhvaća samo potrošnju domaćih kućanstava te IPC stoga bolje odražava rast cijena za hrvatske građane. Najveći doprinos razlici između inflacije mjerene HIPC-om i IPC-om daju cijene usluga, posebno onih povezanih s turizmom, koje imaju veći udjel u potrošačkoj košarici za izračun HIPC-a¹. Na usporavanje inflacije

SLIKA 1.10. Pokazatelji inflacije u Hrvatskoj
doprinosi komponentata

Napomena: Temeljna inflacija mjerena je harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena koji isključuje cijene energije, hrane, alkohola i duhana.

Izvori: Eurostat; DZS; izračun HNB-a

¹ Detaljnije o metodološkim razlikama između izračuna harmoniziranoga i nacionalnog indeksa potrošačkih cijena u Hrvatskoj pogledati u Okviru 2. *Usporedba nacionalnoga i harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena, Makroekonomska kretanja i prognoze*, br. 12, Hrvatska narodna banka, srpanj 2022.

u 2024. djelovala je i dalje restriktivna monetarna politika, kao i slabiji uvozni inflatorni pritisci nakon stabilizacije globalnih opskrbnih lanaca i smanjenja cijena energenata na svjetskom tržištu. Za razliku od toga, domaći su inflatorni pritisci ostali izraženi zbog snažnoga gospodarskog rasta u Hrvatskoj, nedostatka radnika i snažnog rasta plaća. Stoga se, unatoč usporavanju, inflacija zadržala na još uvijek povišenoj razini u usporedbi s prosjekom europodručja, gdje su gospodarska kretanja bila razmjerno slaba. Nepovoljni bazni učinci, kao i jačanje tekućih pritisaka (uključujući poskupljenje naftnih derivata na domaćem tržištu i odmrzavanja cijena struje, plina i toplinske energije) pridonijeli su ponovnom ubrzanju inflacije krajem godine.

Što se tiče kretanja cijena glavnih komponenata inflacije, najveći je doprinos usporavanju ukupne inflacije u 2024. dala niža temeljna inflacija. Temeljna se inflacija (mjerena HIPC-om koji ne uključuje cijene energije i hrane) usporila s 8,8% u 2023. na 4,8% u 2024. godini, pri čemu se osobito usporio rast cijena industrijskih proizvoda (sa 7,2% na 1,3%). Inflacija cijena industrijskih proizvoda spustila se u drugoj polovini 2024. ispod dugoročne prosječne vrijednosti iz razdoblja prije pandemije, zbog popuštanja uvoznih inflatornih pritisaka i primjetnog usporavanja rasta proizvođačkih cijena. Nasuprot tome, usporavanje inflacije cijena usluga bilo je puno slabije (s 10,1% u 2023. na 7,6% u 2024.) iz više razloga. Snažan rast potražnje, dodatno potaknute ekspanzivnom fiskalnom politikom, i nedostatak radnika uz visoki nominalni rast plaća stvarali su pritiske na rast cijena usluga, u kojima trošak rada uglavnom čini znatan dio ukupnih troškova. Povišena inflacija cijena usluga uvelike odražava rast cijena ugostiteljskih usluga i usluga smještaja, koje već nekoliko godina rastu brže nego u konkurentskim zemljama. Taj porast cijena nepovoljno je utjecao na cjenovnu konkurentnost turističkog sektora, a onda i na potražnju za turističkim slugama. Inflacija cijena usluga, napose vezanih uz turizam, u takvom je okruženju ostala povišena te je najviše pridonosila ukupnoj inflaciji.

U nešto manjoj mjeri od temeljne inflacije, usporavanju ukupne inflacije u 2024. pridonijelo je i daljnje usporavanje inflacije cijena hrane, na 4,4% s 11,5% u 2023. godini. Inflacija cijena hrane znatno se usporila u drugoj polovini 2023. i u prvoj polovini 2024. Rezultat je to pojeftinjenja energenata te prehrambenih i drugih sirovina na svjetskom tržištu u odnosu na vrhunce zabilježene tijekom 2022. S odgodom to se pojeftinjenje prelilo na usporavanje rasta proizvođačkih cijena u prehrambenoj industriji i zatim na smanjenje inflacije cijena hrane za potrošače. Ipak, u drugoj se polovini 2024. inflacija cijena hrane ubrzala, što je djelomično bilo posljedica nepovoljnih baznih učinaka (izraženoga mjesečnog pojeftinjenja hrane u rujnu i listopadu 2023.), a djelomično jačanja tekućih inflatornih pritisaka nakon sušne ljetne sezone i recentnog poskupljenja određenih sirovina, napose kave, šećera i kakaa na svjetskom tržištu. Prosječna godišnja stopa inflacije cijena energije zadržala se u 2024. na vrlo niskoj razini (smanjila se s 0% u 2023. na -0,3% u 2024. godini). No, inflacija cijena energije znatno se ubrzala potkraj godine zbog poskupljenja naftnih derivata i prvog dijela rasta administrativno reguliranih cijena struje, plina i toplinske ener-

Prosječna godišnja stopa inflacije mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) više se nego prepolovila u odnosu na 2023., na 4,0%, s 8,4%, a prema nacionalnom pokazatelju inflacije (IPC) smanjenje je bilo još izraženije s 8,0% u 2023. na 3,0% u 2024. godini.

Inflacija u Hrvatskoj bila je u 2024. viša od prosjeka europodručja.

gije. Ipak, ubrzanje inflacije krajem 2024. bilo je tek privremeno te se u narednim mjesecima nastavio trend njezina usporavanja.

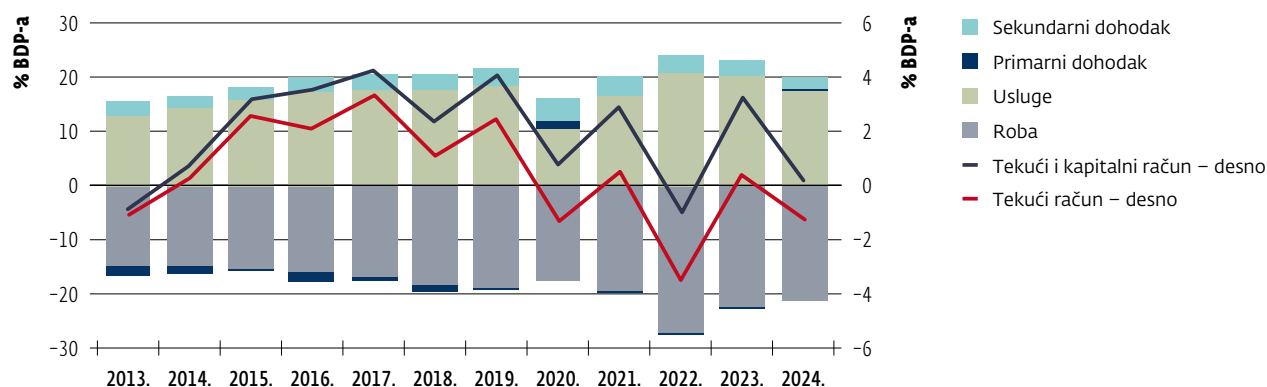
Inflacija u Hrvatskoj bila je u 2024. viša od prosjeka europodručja, što je ponajprije odraz snažnijega gospodarskog rasta u odnosu na druge članice europodručja i konvergencije cijena.

Ekonomski odnosi s inozemstvom

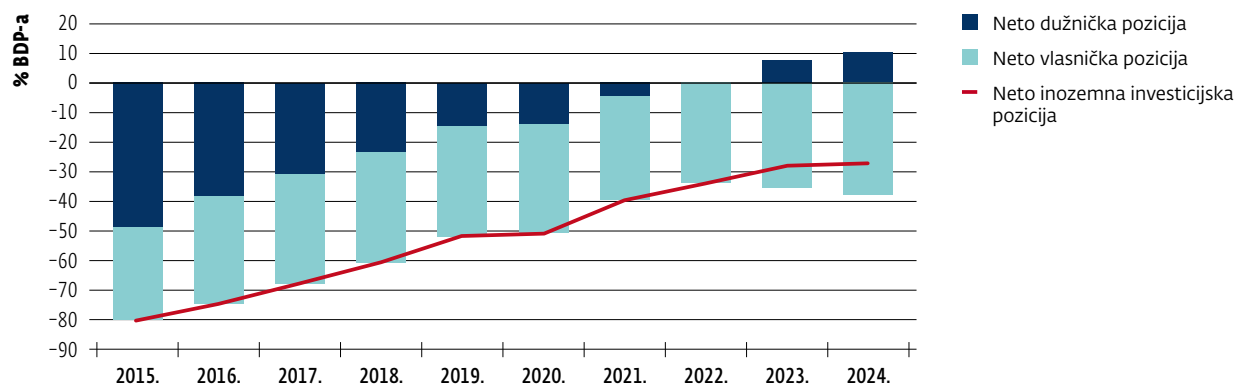
Višak tekućeg i kapitalnog računa platne bilance Hrvatske smanjio se s 3,3% BDP-a u 2023. na 0,2% BDP-a u 2024. godini.

Višak tekućeg i kapitalnog računa platne bilance Hrvatske smanjio se s 3,3% BDP-a u 2023. na 0,2% BDP-a u 2024. godini. Smanjenju viška najviše je doprinijelo pogoršanje salda u razmjeni usluga te u nešto manjoj mjeri pogoršanje salda robne razmjene, a smanjeni su i priljevi iz fondova EU-a. Slabljenje salda usluga odražava skroman godišnji rast prihoda od turizma (2,7%) uz istodobno zamjetno ubrzanje rasta turističke potrošnje rezidenata u inozemstvu (32,9%). Osim toga, zbog snažne domaće potražnje rast robnog uvoza više je nego poništio dobre izvozne rezultate. Ipak, hrvatski izvoznici poboljšali su svoj relativni položaj na europskom tržištu ostvarivši rast tržišnog udjela. Kada je riječ o korištenju fondova EU-a, smanjenje isplata u odnosu na 2023. posljedica je završetka korištenja sredstava iz ranije financijske perspektive 2014. – 2020., kao i sredstava vezanih uz obnovu od potresa. U 2024. godini je, stoga, krajnjim korisnicima raspoređeno gotovo milijardu eura manje nego godinu prije pa su neto priljevi iz fondova EU-a smanjeni s rekordnih 3,9% BDP-a u 2023. godini na 2,1% BDP-a. S druge strane, saldo na računu dohodaka primjetno se u 2024. poboljšao, čemu je pridonio rast kamatnih prihoda HNB-a ostvarenih od ulaganja inozemne imovine. U manjoj su mjeri povećani i rashodi od inozemnih ulaganja, i to uglavnom zbog rasta dobiti banaka u stranom vlasništvu. Nadalje, iako su dohoci od privremeno zaposlenih hrvatskih rezidenata u inozemstvu u 2024. godini porasli u odnosu na 2023., još su više rasli rashodi po toj osnovi zbog sve većeg broja privremeno zaposlenih stranih radnika u Hrvatskoj. U 2024. godini neto prihodi od osobnih doznaka iz inozemstva povećali su se za 200 mil. EUR u odnosu na 2023. godinu, ali se zbog snažnijeg rasta BDP-a njihov udio smanjio s 5,4% BDP-a u 2023. na 5,2% BDP-a u 2024. godini.

SLIKA 1.11. Tekući i kapitalni račun platne bilance

Izvori: HNB; DZS

SLIKA 1.12. Inozemna investicijska pozicija

Izvori: HNB; DZS

U skladu sa smanjenjem viška na tekućem i kapitalnom računu platne bilance u 2024. godini na financijskom računu platne bilance zabilježen je manji neto odljev kapitala nego godinu prije. Tako je u 2024. godini neto odljev kapitala iznosio 0,8 mlrd. EUR ili 0,9% BDP-a, dok je u prethodnoj godini iznosio 3,8 mlrd. EUR ili gotovo 5% BDP-a. Pri tome se neto dužnička pozicija nastavila poboljšavati kao odraz smanjenja neto inozemnih obveza svih domaćih sektora osim središnje države. Priljev izravnih ulaganja u Hrvatsku tijekom 2024. bio je oko milijardu eura veći nego u 2023. godini i dosegnuo je 5% BDP-a. Međutim, najveći dio toga priljeva odnosio se na zaduživanje prema vlasnički povezanim poduzećima u inozemstvu. Istodobno su izravna vlasnička ulaganja ostala razmjerno skromna, a prevladavala su ulaganja u nekretnine, farmaceutsku industriju, djelatnosti savjetovanja i trgovinu.

Stanje bruto inozemnog duga iznosilo je na kraju 2024. godine 56,2 mlrd. EUR ili 65,7% BDP-a, što je za 4,7 mlrd. EUR, odnosno 12,4 postotna boda manje nego na kraju 2023. Smanjenje bruto inozemnog duga uglavnom proizlazi iz manjih obveza središnje banke nakon njihova snažnog rasta u 2023. zbog primjene knjigovodstvenih pravila vezanih uz evidenciju potraživanja i obveza za euronovčanice izdane unutar Eurosustava. S druge strane, ostali su domaći sektori povećali bruto inozemnu zaduženost. Neto inozemni dug Hrvatske, koji uzima u obzir i promjene inozemne imovine domaćih sektora, smanjio se za 3,6 mlrd. EUR na -10,8% BDP-a na kraju 2024. Iako su se neto dužničke obveze prema inozemstvu nastavile smanjivati, neto vlasnička pozicija pogoršala se, zbog čega je ukupna neto inozemna investicijska pozicija Hrvatske ostala razmjerno stabilna te je na kraju 2024. godine iznosila -27,3% BDP-a.

U 2024. godini neto prihodi od osobnih doznaka iz inozemstva povećali su se za 200 mil. EUR u odnosu na 2023. godinu

Bankovni sustav

Ublažavanje restriktivnosti monetarne politike ESB-a tijekom druge polovine 2024. odrazilo se na povoljnije uvjete financiranja poduzeća kod kreditnih institucija, a u istom se razdoblju trošak zaduživanja stanovništva nije bitno promijenio. Isto-

dobno je vidljiv pad kamatnih stopa na oročene depozite poduzeća, dok su one za stanovništvo oscilirale oko razina iz prve polovine godine.

Prosječna kamatna stopa na prvi put ugovorene kredite nefinancijskim poduzećima smanjila se u prosincu 2024. za 129 baznih bodova u odnosu na kraj 2023. te je iznosila 4,1%, što je najniža razina u posljednje gotovo dvije godine. U istom se razdoblju

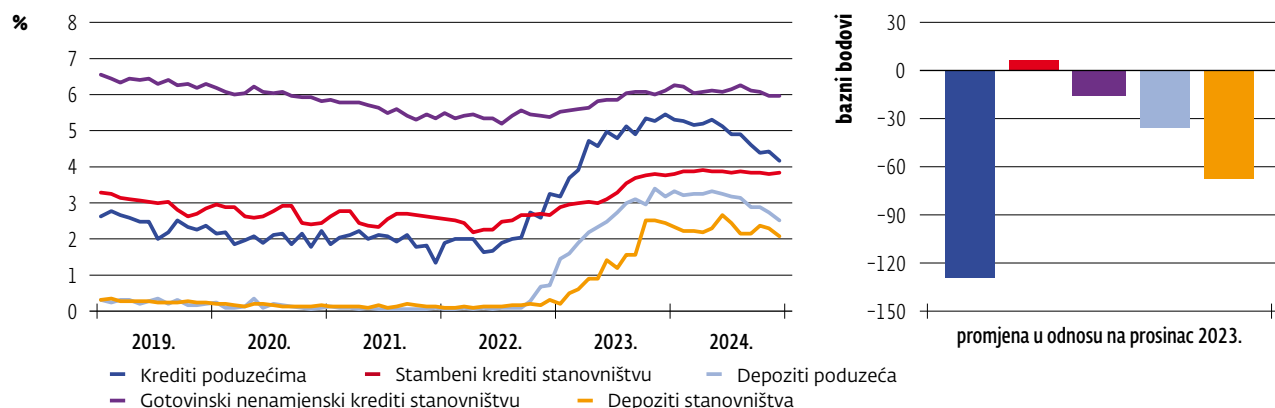
Ublažavanje restriktivnosti monetarne politike ESB-a tijekom druge polovine 2024. odrazilo se na povoljnije uvjete financiranja poduzeća, a u istom se razdoblju trošak zaduživanja stanovništva nije bitno promijenio.

kamatna stopa na gotovinske nenamjenske kredite stanovništvu smanjila za 16 baznih bodova, na 5,9%, a prosječna kamatna stopa na prvi put ugovorene stambene kredite u prosincu 2024. iznosila je 3,8% i bila je na približno istoj razini tijekom cijele godine. Zadržavanju kamatnih stopa na kredite stanovništvu na približno istoj razini kao i na kraju 2023. zasigurno je pridonio nastavak snažnog rasta kreditiranja tog sektora koji se odvija uz pretežno duge ročnosti i fiksne kamatne stope, stoga su takvi krediti manje osjetljivi na promjene tržišnih uvjeta u usporedbi s kreditima kraće ročnosti. Usto, prema rezultatima Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka, krajem 2024. banke

su prvi put u posljednje gotovo tri godine prijavile ublažavanje standarda odobravanja kredita poduzećima i stambenih kredita, a kao glavne razloge toga navele su konkurenciju među bankama te povoljniju percepciju rizika.

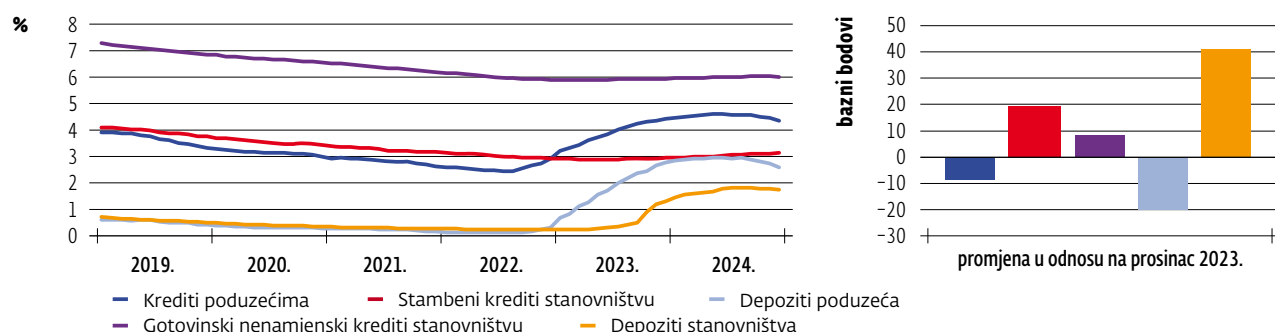
Kamatne stope na postojeće kredite poduzećima također su se smanjile, dok su na postojeće kredite stanovništvu blago porasle. Kamatne stope na postojeće kredite poduzećima, nakon dvogodišnjega kontinuiranog porasta, doseglye su vrhunac u lipnju 2024. (4,6%) te su se tijekom druge polovine godine postupno blago smanjivale i u prosincu iznosile 4,3%. Na spomenuto se smanjenje odražava velika zastupljenost kredita odobrenih uz promjenjive kamatne stope vezane uz referentni parametar EURIBOR, koji se smanjio u uvjetima spuštanja ključnih kamatnih stopa ESB-a. S druge strane, kamatne stope na postojeće stambene i gotovinske nenamjenske kredite blago su porasle, za 19 odnosno 8 baznih bodova te su u prosincu doseglye 3,1%

SLIKA 1.13. Kamatne stope na prvi put ugovorene kredite te oročene depozite poduzeća i stanovništva

Napomena: Podaci do prosinca 2022. odnose se na kredite odnosno depozite u kunama i valutama indeksiranim uz kunu te eurima i valutama indeksiranim uz euro, a od siječnja 2023. na kredite i depozite u eurima i valutama indeksiranim uz euro. Podaci se odnose na prvi put ugovorene kredite odnosno prvi put oročene depozite, pri čemu su kod depozita isključena oročenja do jednog mjeseca.

Izvor: HNB

SLIKA 1.14. Kamatne stope na postojeće kredite te oročene depozite poduzeća i stanovništva

Izvor: HNB

odnosno 6,0%. Među referentnim parametrima u postojećim kreditima s promjenjivim stopama dominira nacionalna referentna stopa (NRS), koja je počela rasti tek krajem 2023. zbog rasta kamatnih stopa na depozite. Rast NRS-a, s obzirom na to da banke mijenjaju kamatne stope uglavnom svakih šest mjeseci, odrazio se na porast kamatnih stopa na postojeće stambene kredite u srpnju 2024. godine. Međutim, već su se od kolovoza kamatne stope na postojeće kredite vezane uz NRS stabilizirale. Osim toga, na razinu kamatnih stopa na postojeće kredite stanovništvu utječe i zakonsko ograničenje visine kamatnih stopa na kredite ugovorene uz promjenjive kamatne stope vezane uz EURIBOR. U razdoblju pooštavanja monetarne politike to je ograničenje onemogućilo prelijevanje rasta EURIBOR-a na kamatne stope, pa su se one zadržale na razinama nižima od onih na kojima bi bile bez zakonskog ograničenja, što je smanjilo obračunate marže banaka na te kredite. Stoga banke u načelu ne prenose smanjenje EURIBOR-a na kamatne stope na postojeće kredite stanovništvu sve dok marže ponovo ne dosegnu ugovorenu razinu.

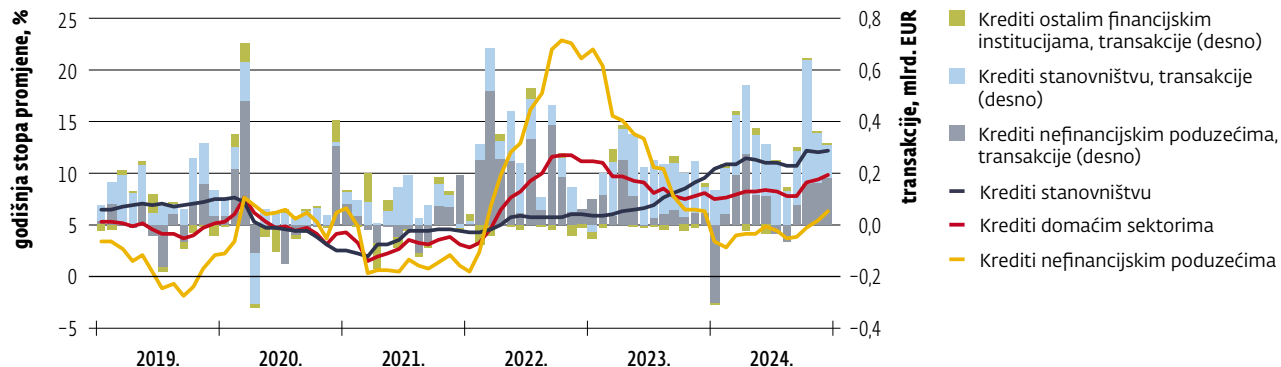
Prosječna je kamatna stopa na novougovorene oročene depozite poduzeća u drugoj polovini godine padala te se na kraju 2024. spustila na 2,5%, što je za 67 baznih bodova niže u odnosu na kraj 2023. Kad je riječ o stanovništvu, nakon znatnijeg povećanja u lipnju 2024., prosječne kamatne stope na novougovorene oročene depozite stanovništva u drugoj su se polovini godine smanjivale sve do listopada, kada su pojedine kreditne institucije nudile više kamatne stope, a zabilježeni su i veći iznosi sredstava čije je oročavanje obnovljeno. Unatoč tom povećanju prosječna kamatna stopa na prvi put oročene depozite stanovništva u prosincu 2024. iznosila je 2,1%, što je bilo za 36 baznih bodova niže u odnosu na kraj 2023. Istodobno, kamatne stope na postojeće ukupne depozite stanovništva i poduzeća povećale su se u odnosu na kraj 2023. za oko 10 baznih bodova te su u prosincu 2024. iznosile 0,5% odnosno 0,6%.

Povoljniji uvjeti financiranja odrazili su se na relativno snažan rast kredita poduzećima i stanovništvu. Tijekom 2024. godine krediti poduzećima porasli su za 0,9 mlrd. EUR (na osnovi transakcija), što je gotovo jednako kao i godinu prije. No, isključujući li se učinak otplate sindiciranoga kredita jednoga velikog poduzeća u si-

Prosječna kamatna stopa na kredite poduzećima smanjila se u prosincu 2024. u odnosu na kraj 2023. te je iznosila 4,1%, što je najniža razina u posljednje gotovo dvije godine.

SLIKA 1.15. Krediti

transakcije i godišnje stope promjene na osnovi transakcija

Napomena: Krediti domaćim sektorima isključuju kredite općoj državi.

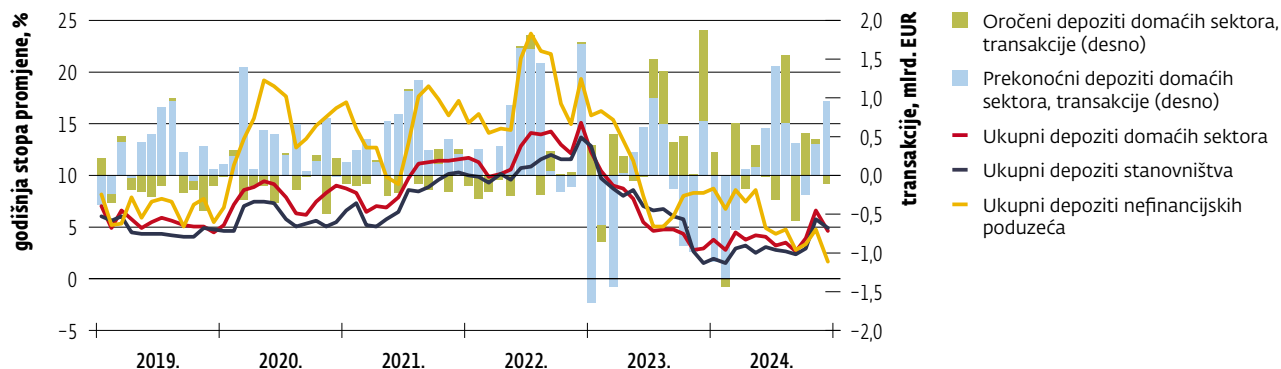
Izvor: HNB

Kreditu stanovništvu porasli su u 2024. za 2,6 mlrd. EUR, pri čemu se oko polovine tog rasta odnosi na gotovinske nenamjenske kredite.

ječnju (za koju je sredstva doznala Vlada RH), rast kredita poduzećima iznosio je 1,2 mlrd. EUR. Ponajviše su rasli krediti za obrtna sredstva poduzećima u trgovini i prerađivačkoj industriji te investicijski krediti poduzećima u građevinarstvu, poslovanju nekretninama te pružanju usluga smještaja i hrane. Promatrano na godišnjoj razini, krediti poduzećima rasli su u prosincu 2024. istom dinamikom kao i godinu prije (6,4%, na osnovi transakcija), a ako se isključi spomenuti jednokratni učinak, rast je iznosio 8,2%. Krediti stanovništvu porasli su u 2024. za 2,6 mlrd. EUR, pri čemu se oko polovine tog rasta odnosi na gotovinske nenamjenske kredite (1,3 mlrd. EUR). Potražnja za tim kreditima, prema rezultatima Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka, potaknuta je ponajprije povećanom potražnjom za trajnim potrošnim dobrima u uvjetima iznimno snažnog povećanja plaća i jačanja potrošačkog optimizma. Stambeni krediti nastavili su stabilno rasti (1,0 mlrd. EUR) unatoč prestanku državnog programa subvencioniranja stambenih kredita

SLIKA 1.16. Depoziti

transakcije i godišnje stope promjene na osnovi transakcija

Napomena: Depoziti domaćih sektora isključuju depozite opće države.

Izvor: HNB

koji se provodio od 2017. do 2023. godine. Na godišnjoj se razini rast ukupnih kredita stanovništvu ubrzao s 9,5% u prosincu 2023. na 12,1% (ili 11,1% isključujući učinak preuzimanja segmenta izdavanja kreditnih kartica jedne kreditne institucije) u prosincu 2024., zahvaljujući ubrzavanju rasta gotovinskih nenamjenskih kredita (s 11,1% na 15,9%), dok se rast stambenih kredita usporio s 9,9% na 9,1%.

Ukupni depoziti domaćih sektora (bez opće države) porasli su u 2024. za 2,6 mlrd. EUR, odnosno za 1,0 mlrd. EUR više nego godinu prije. Ubrzanju rasta depozita najviše je pridonijelo snažnije kreditiranje privatnog sektora te u manjoj mjeri priljevi iz inozemstva. U strukturi ukupnih depozita oročeni su se depoziti povećali za 1,4 mlrd. EUR, u usporedbi s 4,1 mlrd. EUR u 2023., pri čemu je najveće usporavanje rasta vidljivo u sektoru nefinancijskih poduzeća. Prekonočni su depoziti također porasli u 2024. (za 1,2 mlrd. EUR), nakon smanjenja od 2,5 mlrd. EUR u 2023., što je gotovo u cijelosti odraz rasta prekonočnih depozita stanovništva.

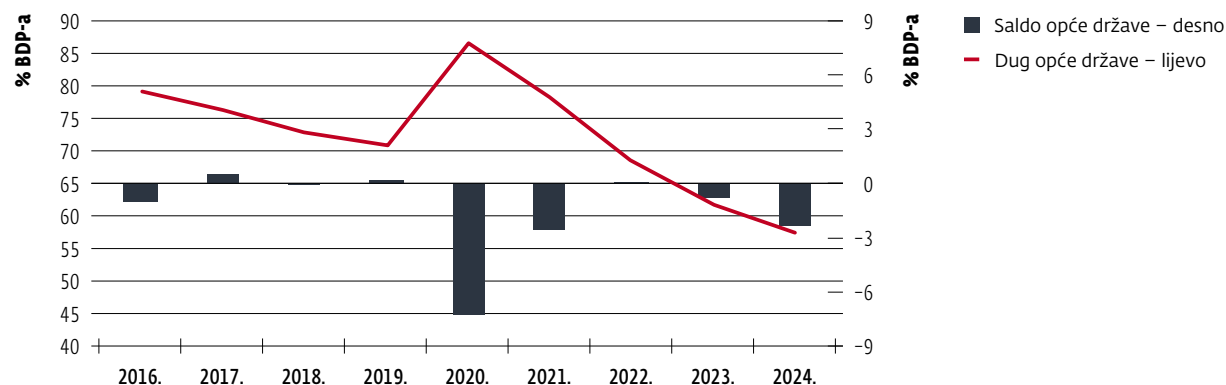
U 2024. godini zabilježen je znatan manjak proračuna opće države, ali i nastavak smanjenja udjela javnog duga u BDP-u.

Fiskalni pokazatelji

Prema međunarodno usporedivoj metodologiji Europskog sustava nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010) u 2024. godini zabilježen je znatan manjak proračuna opće države, ali i nastavak smanjivanja udjela javnog duga u BDP-u. Ostvaren je manjak proračuna opće države od 2,4% BDP-a, što je znatno pogoršanje u odnosu na manjak ostvaren u 2023. godini (0,8% BDP-a). Unatoč tome, istodobno je smanjen omjer duga opće države i nominalnog BDP-a na godišnjoj razini, koji odražava snažan realni gospodarski rast te i nadalje razmjerno visoko povećanje deflatora BDP-a.

Pogoršanje salda opće države u 2024. odražava snažniji godišnji porast proračunskih rashoda (12,6%) od porasta proračunskih prihoda (8,8%). Na rashodnoj strani primjetljiv je snažan doprinos naknada zaposlenicima, koji odražava sveobuhvatnu reformu povećanja plaća u državnoj službi i javnim službama. Porastu ukupnih rashoda također su znatno pridonijele i socijalne naknade, što uvelike odražava kretanje rashoda za mirovine, na koje je utjecala njihova indeksacija te isplate do-

SLIKA 1.17. Fiskalni pokazatelji

Izvori: DZS; HNB

dataka za zaštitu životnog standarda umirovljenika. S druge strane, kod subvencija je zabilježen godišnji pad, što je uglavnom odraz iščezavanja potpora namijenjenih ublažavanju povišene inflacije. Na prihodnoj strani vidljiv je jak doprinos prihoda od neizravnih poreza, koji zrcali prije svega snažan rast domaće potražnje. Rastu prihoda znatno su pridonijeli i prihodi od izravnih poreza, što je uvelike odraz povećanja mase plaće u gospodarstvu. Povoljna kretanja na tržištu rada pozitivno su djelovala i na godišnji porast socijalnih doprinosa.

Relativni pokazatelj javnog duga na kraju 2024. iznosio je tako 57,6% BDP-a, što odgovara godišnjem smanjenju od 4,2 postotna boda (61,8% BDP-a u 2023. godini).

Unatoč pogoršanju salda opće države porast realne gospodarske aktivnosti i porast BDP deflatora rezultirali su smanjenjem omjera javnog duga i BDP-a na godišnjoj razini. Relativni pokazatelj javnog duga na kraju 2024. iznosio je tako 57,6% BDP-a, što odgovara godišnjem smanjenju od 4,2 postotna boda (61,8% BDP-a u 2023. godini). Država se u 2024. uglavnom zaduživala na domaćem tržištu kapitala, pri čemu se povećao udio kratkoročnog duga, no s razmjerno niskih razina. Takva su kretanja uvelike povezana s izdavanjem vrijednosnih papira, i to uglavnom namijenjenih stanovništvu.

2.

Financijska stabilnost i makrobonitetna politika

Rastuća globalna neizvjesnost povezana s geopolitičkim napetostima, a na lokalnoj razini prelijevanje snažne domaće potražnje i relativno visoke stope rasta gospodarske aktivnosti u snažan rast kreditiranja kućanstava i cijena nekretnina, bili su glavni činitelji rizika za financijsku stabilnost u 2024. godini. U okružju povišenih rizika makrobonitetna politika HNB-a ustrajala je na održavanju otprije izgrađenih zaštitnih slojeva kapitala, uz kontinuirano upozoravanje na jačanje rizika i mogućnost uvođenja dodatnih mjera.

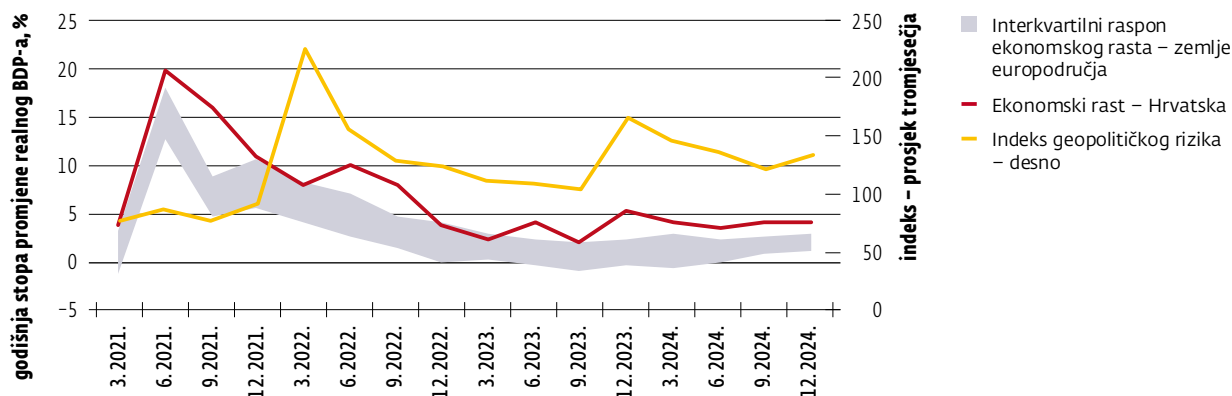
OPĆA OCJENA GLAVNIH RIZIKA I IZAZOVA ZA FINANCIJSKU STABILNOST

Glavni rizici za financijsku stabilnost u 2024. godini proizlazili su iz rastuće globalne neizvjesnosti povezane s geopolitičkim napetostima, a lokalno iz prelijevanja snažne domaće potražnje i relativno visokih stopa rasta gospodarske aktivnosti u snažan rast kreditiranja kućanstva i cijena nekretnina.

Glavni rizici za financijsku stabilnost u 2024. godini proizlazili su iz rastuće globalne neizvjesnosti povezane s geopolitičkim napetostima, a lokalno iz prelijevanja snažne domaće potražnje i relativno visokih stopa rasta gospodarske aktivnosti u snažan rast kreditiranja kućanstva i cijena nekretnina. Na globalnu neizvjesnost posebno su utjecali nastavak rata u Ukrajini, sukobi na Bliskom istoku te jačanje trgovinskih napetosti. No globalno je gospodarstvo u 2024. godini nastavilo stabilno rasti, dok se inflacija nastavila smanjivati. Nasuprot tome, gospodarska aktivnost u europodručju bila je prigušena, ponajprije kao odraz slabosti u industrijskom sektoru, dok je uslužni sektor bio glavni pokretač rasta. Istodobno se usporio rast cijena u europodručju, što je, počevši od lipnja, omogućilo postupno ublažavanje stupnja restriktivnosti monetarne politike Europske središnje banke smanjivanjem ključnih kamatnih stopa. Za razliku od europodručja, hrvatsko gospodarstvo nastavilo je snažno rasti tijekom 2024. godine pod utjecajem jačanja domaće potražnje, podržane povoljnim kretanjima na tržištu rada i poticajnom fiskalnom politikom koja je uključivala i znatno povećanje plaća u javnom sektoru.

Unatoč povišenim kamatnim stopama, krediti kućanstvima snažno su porasli tijekom 2024. godine u uvjetima visokih stopa gospodarskog rasta i rasta plaća. Stambeni krediti nastavili su stabilno rasti po stopi od oko 10%, što odražava sve veće iznose prosječnoga kredita koji odražavaju rast cijena nekretnina i povišene kamatne stope, dok se broj novoodobrenih kredita nastavio smanjivati. S druge strane, rast se nestambenih kredita tijekom godine ubrzavao, a potkraj godine

SLIKA 2.1. Gospodarski rast u Hrvatskoj znatno iznad prosjeka europodručja uz visoke geopolitičke napetosti

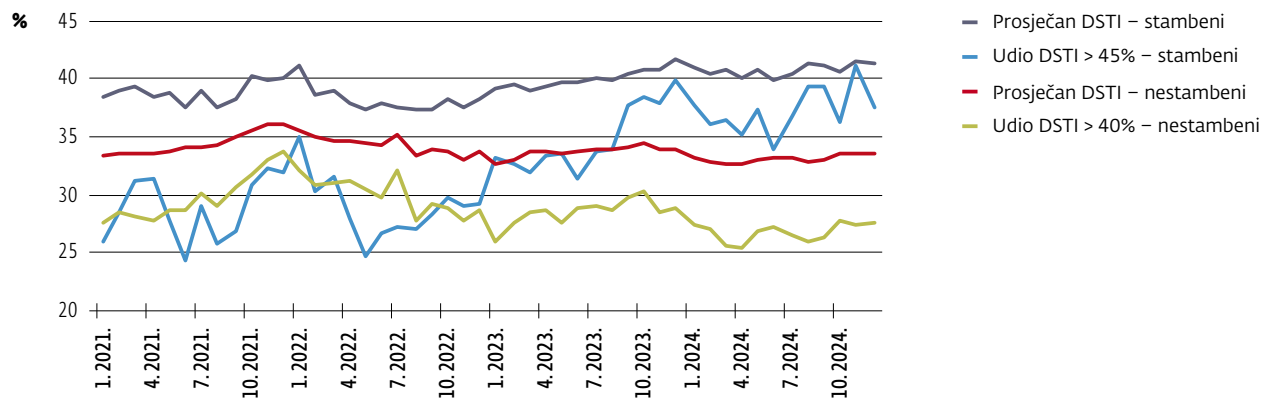

Napomena: Tekstualni indeks geopolitičkog rizika, prema Caldari i Iacoviello (2022.), mjeri učestalost pojave termina o nepovoljnim geopolitičkim događajima, a zasniva se na pretraživanju teksta elektroničkog arhiva deset tiskovina.

Izvor: HNB i Caldara, Dario and Matteo Iacoviello (2022), "Measuring Geopolitical Risk," American Economic Review, April, 112(4), pp.1194 – 1225.,

<https://www.matteoiacoviello.com/gpr.html>

SLIKA 2.2. Znatna udio novih stambenih i nestambenih kredita kućanstvima odobrava se uz relativno blage kriterije

Napomena: DSTI je omjer otplate duga i dohotka (engl. *debt-service-to-income*).
Izvor: HNB

stabilizirao se na približno 15%, čemu je osim povećanja prosječnog iznosa pridonijelo i snažno povećanje broja novih kredita.

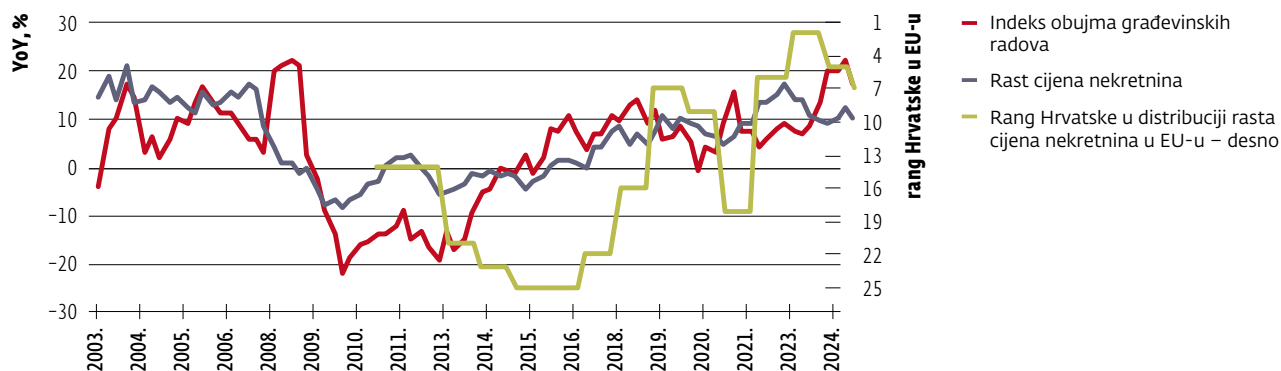
Vrlo snažan rast kredita kućanstvima odobrenih uz relativno blage kriterije jačao je rizike za financijsku stabilnost. Povećavao se udio stambenih kredita odobrenih uz povišene omjere otplate duga u odnosu na dohodak potrošača (engl. *Debt Service to Income*, DSTI), pa je krajem 2024. godine više od trećine stambenih kredita odobreno uz omjer otplate duga i dohotka veći od 45%, što je za oko 10 postotnih bodova više nego u prvoj polovini 2022. Istodobno je malo više od četvrtine nestambenih kredita odobreno uz omjere otplate u odnosu na dohodak veće od 40% (Slika 2.2.).¹

Cijene stambenih nekretnina u Hrvatskoj nastavile su rasti u 2024. godini, uz prosječnu godišnju stopu od 10,4%, po čemu je Hrvatska također bila pri samom vrhu Europske unije (Slika 2.3.). Već treću godinu zaredom cjenovni su pritisci ostali naglašeni s obzirom na to da je potražnja, unatoč stagnirajućem broju kupoprodajnih transakcija, i nadalje znatno nadmašivala ponudu. Broj kupoprodaja stambenih nekretnina u 2024. zadržao se na približno istoj razini kao prošle godine, sa samo blagim porastom od 0,4%. Međutim, to je znatno povoljnije ostvarenje u odnosu na prethodnu godinu, kada je zabilježen godišnji pad od 6,3%. Istodobno je ponuda novih nekretnina nastavila jačati, pri čemu je obujam građevinskih radova na zgradama u 2024. porastao za 19,0%, a nastavio se i rast broja stambenih jedinica za koje su izdane građevinske dozvole za 8,5%.

Vrlo snažan rast kredita kućanstvima odobrenih uz relativno blage kriterije jačao je rizike za financijsku stabilnost.

Cijene stambenih nekretnina u Hrvatskoj nastavile su rasti u 2024. godini, uz prosječnu godišnju stopu od 10,4%, po čemu je Hrvatska bila pri samom vrhu Europske unije.

¹ Detaljnije o rastu stambenih i nestambenih kredita kućanstvima, kao i o rizicima koji proizlaze iz tog rasta, te o poduzetim mjerama vidi u publikaciji Financijska stabilnost br. 26, poglavlje C1 Rizici kreditiranja sektora kućanstava

SLIKA 2.3. Nastavljen je ubrzani rast cijena nekretnina

Napomena: Prije 2011. godine nije moguće napraviti međunarodnu usporedbu. Rast cijena nekretnina izračunat je iz indeksa cijena nekretnina.
Izvori: DZS; Porezna uprava; Eurostat

Ekspanzija gospodarske aktivnosti tijekom 2024. godine povoljno se odrazila na poslovanje nefinancijskih poduzeća. Tako su zamjetno porasli prihodi poduzeća, a povoljno okruženje za poslovanje vidljivo je i u povećanom broju osnovanih poduzeća, posebice u građevinskom i uslužnom sektoru. Rast prihoda poduzeća i ublažavanje restriktivnosti monetarne politike, koje je u drugoj polovini godine utjecalo na smanjenje kamatnih stopa na kredite poduzećima¹, olakšali su servisiranje dugova. Najveći doprinos rastu kredita došao je od trgovine, djelatnosti povezanih s građevinarstvom i uslugama.

Poticažno gospodarsko okruženje i povišene kamatne stope u 2024. godini povoljno su se odrazili na profitabilnost kreditnih institucija.

Poticažno gospodarsko okruženje i povišene kamatne stope u 2024. godini povoljno su se odrazili na profitabilnost kreditnih institucija. Međutim, smanjenje ključnih kamatnih stopa ESB-a u drugoj se polovini godine počelo odražavati na smanjenje neto kamatnog prihoda kreditnih institucija, koji je bio glavni pokretač rasta profitabilnosti u prethodne dvije godine. Na dobre rezultate poslovanja kreditnih institucija utjecalo je i poboljšanje kvalitete kreditnog portfelja, pri čemu se udio neprihodonosnih kredita sredinom 2024. godine spustio na najnižu razinu dosad, na 2,4%. Istodobno je stopa ukupnoga kapitala na kraju godine iznosila 23,9%, znatno iznad regulatornih zahtjeva, što zajedno s visokom likvidnošću pridonosi otpornosti kreditnih institucija. Ipak, zbog geopolitičkih napetosti porasli su operativni rizici, što iziskuje ulaganja u jačanje otpornosti na tu vrstu rizika, a to bi u nadolazećim razdobljima moglo umanjiti profitabilnost banaka.

MAKROBONITETNE AKTIVNOSTI HNB-a U 2024.

Prošlu godinu obilježili su snažna kreditna aktivnost banaka i nastavak rasta cijena stambenih nekretnina, koje su unatoč usporavanju i nadalje rasle brže nego u većini članica Europske unije. S obzirom na nakupljene sistemske ranjivosti, makrobonitetne aktivnosti HNB-a bile su usmjerene na održavanje zaštitnih slo-

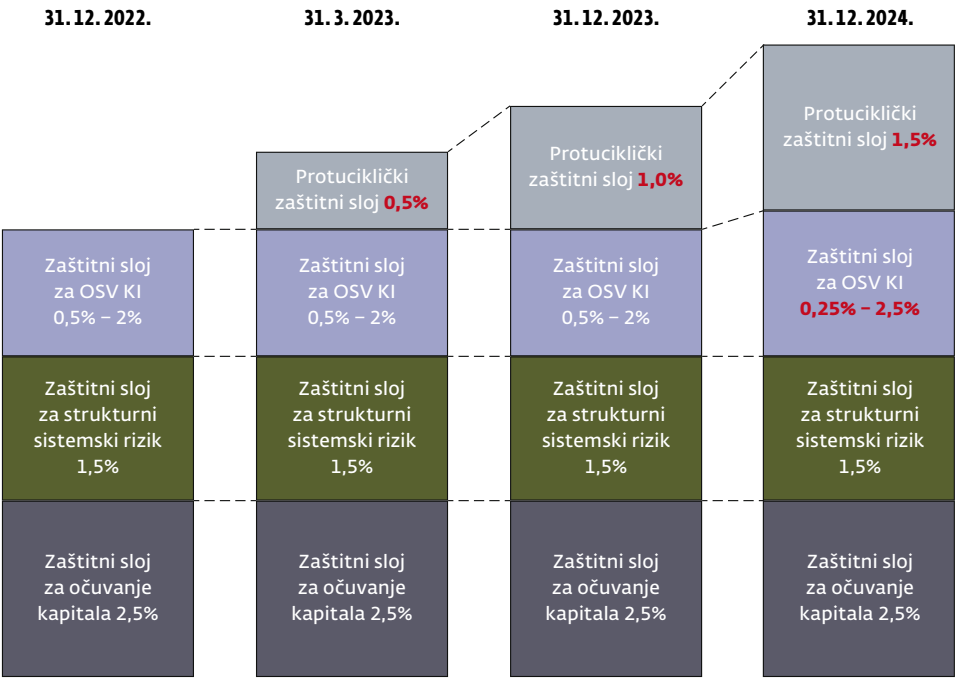
¹ Detaljnije o kamatnim stopama na kredite vidjeti u poglavlju 1. *Gospodarska kretanja i monetarna politika, Bankovni sustav*

jeva kapitala banaka, koji jačaju njihovu otpornost na moguće gubitke u slučaju materijalizacije sistemskih rizika. Također, HNB je kontinuirano upozoravao na jačanje rizika i mogućnost uvođenja dodatnih mjera u slučaju da ih procijeni opravdanim¹.

a) Zaštitni slojevi kapitala

Tijekom 2024. stupili su na snagu stroži zahtjevi za zaštitne slojeve kapitala. Porastao je kombinirani zaštitni sloj kapitala, zbog početka primjene odluke o povećanju stope protucikličkoga zaštitnog sloja s 1% na 1,5%, iz lipnja 2023., a za tri sistemski važne banke i zbog početka primjene viših kapitalnih zahtjeva utvrđenih krajem 2023. Kombinirani zaštitni sloj kapitala na kraju 2024. tako je iznosio između 5,5% i 8% ukupnog iznosa izloženosti riziku, ovisno o sistemskoj važnosti kreditne institucije, u odnosu na 5% do 7% na kraju 2023.

SLIKA 2.4. Zaštitni slojevi kapitala od 2022. do 2024.

Napomena: Datumi označuju početak primjene novih zahtjeva, a crvenom bojom označene su nove stope zaštitnih slojeva.
Izvor: HNB

U odnosu na razvoj cikličkih rizika, HNB je tijekom 2024. pri redovitim tromjesečnim preispitivanjima visine protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala potvrdio da je stopa koja se primjenjuje od sredine 2024. godine odgovarajuća te da u sadašnjemu makrofinancijskom okružju nema potrebe za daljnjom prilagodbom visine

1 Više o recentnim makrobonitetnim aktivnostima vidjeti u publikaciji Makroprudencijalna dijagnostika, a o makrobonitetnoj politici ovdje.

ovoga zaštitnog sloja. Zadržana je i postojeća stopa za zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik (SSR), koja se nije mijenjala od 2020. godine. Najvažniji rizici koji se pokrivaju ovim slojem kapitala proizlaze iz međunarodnog okružja, odnosno rastućih geopolitičkih napetosti, a mogu imati negativne posljedice na domaće gospodarstvo i financijsku stabilnost.

b) Ostale makrobonitetne aktivnosti

S početkom 2025. godine na snagu je stupila izmijenjena Uredba o kapitalnim zahtjevima (tzv. CRR3) kojom se, među ostalim, bitno mijenja tretman izloženosti osiguranih nekretninama pri standardiziranom pristupu za izračun kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik. HNB je stoga u prosincu 2024. prilagodio izračun rizičnosti kredita koji su osigurani nekretninama.

HNB je u prosincu 2024. prilagodio izračun rizičnosti kredita osiguranih nekretninama.

HNB je u 2024. postupao i po preporuci Europskog odbora za sistemske rizike (engl. *European Systemic Risk Board*, ESRB) o uzajamnom priznavanju makrobonitetnih mjera drugih zemalja članica EU-a. Međutim, kako su izloženosti domaćih kreditnih institucija prema zemljama koje su propisale takve mjere ostale vrlo niske, HNB ni nadalje ne primjenjuje niti jednu od preporučenih nacionalnih mjera za **uzajamno priznavanje**.

SURADNJA NA PODRUČJU MAKROBONITETNE POLITIKE

HNB je član **Vijeća za financijsku stabilnost**, u kojemu uz HNB sudjeluju i predstavnici Hanfe, Ministarstva financija RH i Hrvatske agencije za osiguranje depozita, a čiji je cilj suradnja i razmjena informacija među institucijama članicama. Vijeće je u 2024. pod predsjedanjem guvernera HNB-a održalo **dvije sjednice**; na ovim se sastancima ponajviše raspravljalo o rizicima u odnosu na rast cijena stambenih nekretnina i ubrzavanje gotovinskih nenamjenskih kredita, te o rizicima povezanim s kretanjima u međunarodnom okružju, a osobito na temu moguće eskalacije geopolitičkih napetosti i rastućega trgovinskog protekcionizma.

Europska središnja banka ocijenila je makrobonitetne mjere HNB-a primjerenima.

Predstavnici HNB-a sudjelovali su i u radu odbora i skupina ESRB-a, čiji je rad u 2024. bio posvećen analizi sistemskih rizika u Europskom gospodarskom prostoru i sudjelovanju u reviziji okvira za provođenje makrobonitetne politike Europske unije. Reviziju vodi Europska komisija u skladu s Uredbom o kapitalnim zahtjevima, s ciljem ocjene učinkovitosti, efikasnosti i transparentnosti makrobonitetnog okvira, i razmatranjem prijedloga za njegovo poboljšanje. HNB je oblikovanje i provođenje makrobonitetnih mjera zasnovanih na kapitalu provodio u suradnji i koordinaciji s Europskom središnjom bankom, koja je mjere HNB-a ocijenila primjerenima. Zajedno s time, predstavnici HNB-a sudjelovali su u radu Odbora za financijsku stabilnost (engl. *Financial Stability Committee*) u sastavu zemalja jedinstvenoga nadzornog mehanizma te Europskog sustava središnjih banaka i njegovih stalnih radnih skupina, u kojima se raspravlja o rizicima za financijsku stabilnost te mjerama i instrumentima makrobonitetne politike koje razmatraju ili primjenjuju zemlje članice.

3.

Upravljanje financijskom imovinom

Hrvatska narodna banka upravlja financijskom imovinom podržavajući monetarnu politiku, financijsku stabilnost i povjerenje u financijski sustav, pri čemu se prije svega rukovodi načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja.

FINANCIJSKA IMOVINA U 2024.

Financijska imovina na dan 31. prosinca 2024. iznosila je 24.682,1 mil. EUR, a obuhvaćala je imovinu u eurima i imovinu u američkim dolarima i ostalim valutama.

Financijska imovina na dan 31. prosinca 2024. iznosila je 24.682,1 mil. EUR, a obuhvaćala je imovinu u eurima u iznosu od 21.729,1 mil. EUR (88,0%) i imovinu u američkim dolarima i ostalim valutama u iznosu od 2.953,0 mil. EUR (12,0%).

U 2024. financijska imovina povećala se za 791,4 mil. EUR ili za 3,3%, ponajviše zbog ostvarene zarade i nerealiziranih tečajnih razlika s obzirom na jačanje američkog dolara.

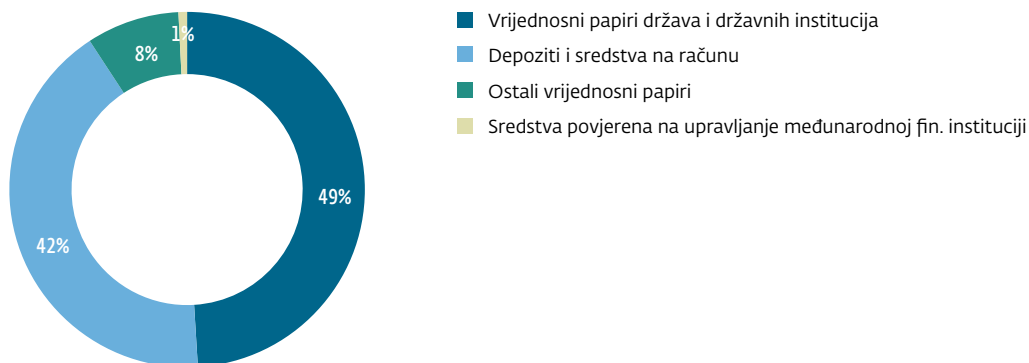
Upravljanje financijskom imovinom odvijalo se u izrazito promjenjivim uvjetima na financijskim tržištima, a investicijske odluke donosile su se s ciljem povećanja očekivane stope povrata u srednjoročnom razdoblju, uzimajući u obzir cjelokupni **okvir upravljanja financijskom imovinom Eurosustava**.

STRUKTURA ULAGANJA FINANCIJSKE IMOVINE

U strukturi ulaganja financijske imovine najveći udio na kraju 2024. činila su ulaganja u vrijednosne papire država i državnih institucija, a potom su slijedila ulaganja u depozite i sredstva na računu te ostale vrijednosne papire (Slika 3.1.). Dio financijske imovine odnosio se i na održiva tzv. ESG ulaganja (engl. *environmental, social, governance*), što uključuje zelene obveznice (engl. *green bonds*), socijalne obveznice (engl. *social bonds*) i održive obveznice (engl. *sustainability bonds*). Udio ESG ulaganja u ukupnoj financijskoj imovini krajem 2024. iznosio je 7,4%.¹

HNB financijsku imovinu ulaže u instrumente investicijskoga kreditnog rejtinga, s tim da su ulaganja kod pojedinih financijskih institucija i država ili u pojedine financijske instrumente ograničena, čime se kreditni rizik diversificira. Na kraju

SLIKA 3.1. U strukturi ulaganja financijske imovine najveći je udio ulaganja u najsigurnije instrumente udjeli u postocima, na kraju 2024.

Napomena: Udjeli instrumenata u strukturi zaokruženi su na cijeli broj.
Izvor: HNB

¹ U prilogu **Klimatsko financijsko izvješće** nalazi se klimatska objava povezana s financijskom imovinom HNB-a.

2024. u najsigurnija ulaganja – instrumente izdavatelja unutar dva najviša ranga kreditnog rejtinga, instrumente BIS-a ili sredstva na računu – bilo je uloženo oko 69% financijske imovine.

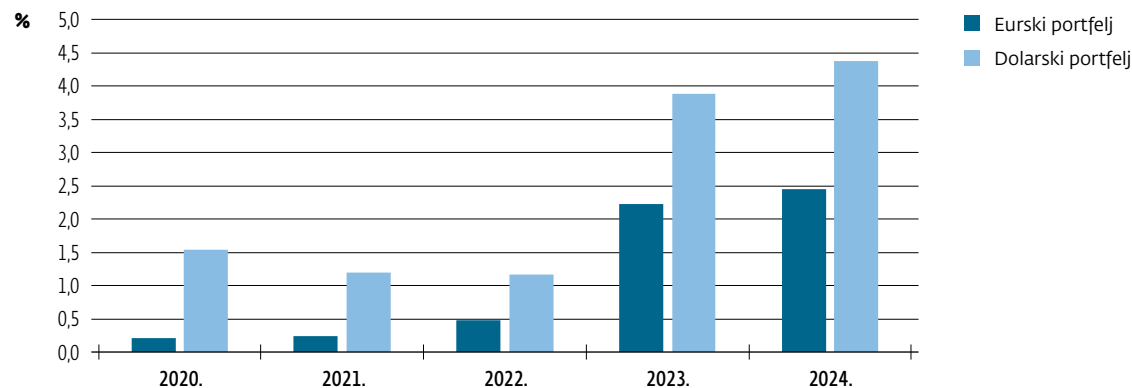
FINANCIJSKA TRŽIŠTA I REZULTAT UPRAVLJANJA FINANCIJSKOM IMOVINOM U 2024.

Financijska tržišta u 2024. obilježilo je spuštanje referentnih kamatnih stopa vodećih središnjih banaka, stoga se okončao dvogodišnji ciklus njihova snažnog podizanja s ciljem obuzdavanja visoke inflacije. U takvom okružju zaokreta monetarnih politika, na tržištima se tijekom godine bilježila velika kolebljivost jer su se mijenjala očekivanja ulagača i njihovo razumijevanje okolnosti koje određuju dinamiku spuštanja kamatnih stopa. Previranjima su pridonosila i geopolitička zbivanja, posebice nastavak ratova, nacionalne političke promjene, protekcionističke mjere te najave njihova intenziviranja. Za državne obveznice zabilježeno je smanjenje prinosa isključivo na kraćem dijelu krivulje, što je bilo u skladu s promjenama referentnih stopa, dok je za dulja dospelja u 2024. došlo do porasta prinosa. Proteklu godinu obilježilo je i jačanje tečaja američkog dolara, a zamjetan je bio i rast cijene zlata. Nestabilno okružje nije imalo negativnih posljedica za dionička tržišta, koja su imala iznimno dobru izvedbu.

U okružju velike kolebljivosti na financijskim tržištima, u 2024. godini ostvareni prihod od upravljanja financijskom imovinom iznosio je 639,0 mil. EUR. Pritom je cjelokupnim eurskim portfeljem financijske imovine ostvarena stopa povrata od 2,45%, a dolarskim portfeljem 4,38% (Slika 3.2.).

U okružju velike kolebljivosti na financijskim tržištima, u 2024. godini ostvareni prihod od upravljanja financijskom imovinom iznosio je 639,0 mil. EUR.

SLIKA 3.2. Portfelji financijske imovine osiguravaju adekvatne stope povrata
godišnje stope povrata, u postocima

Izvor: HNB

1. Moneterra – Muzej novca Hrvatske narodne banke

Moneterra – Muzej novca Hrvatske narodne banke otvorena je 18. lipnja 2024. na Europskom trgu u Zagrebu, a njezino je uspostavljanje važan iskorak u edukaciji i informiranju građana svih uzrasta o novcu, bankarstvu i monetarnoj politici. Otvaranjem Moneterre Hrvatska narodna banka pridružila se brojnim središnjim bankama koje, u muzejima novca ili posjetiteljskim centrima, približavaju široj javnosti teme vezane uz novac, ekonomiju i osobne financije i tako potiču širenje financijske pismenosti.

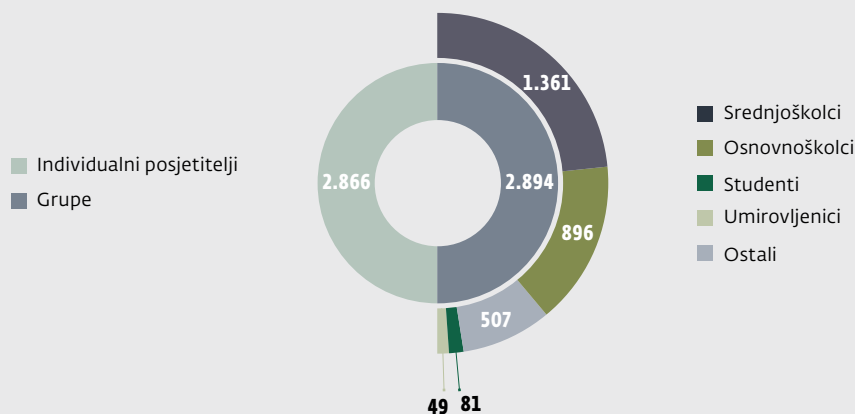
“Moneterra nije muzej u standardnom značenju te riječi, već mjesto ponajprije namijenjeno jednostavnom, suvremenom i poticajnom informiranju i podučavanju o povijesti novca, bankarstvu te glavnim zadaćama središnjih banaka. U oblikovanju Moneterre nastojali smo ove teme sagledati iz kuta građanina i dati mu upravo ona objašnjenja koja su mu važna i korisna”, rekao je guverner HNB-a Boris Vujčić na otvaranju Moneterre.

Izvedba muzeja, u intenzivnoj suradnji sa stručnjacima iz HNB-a, uključujući produkciju cjelokupnog sadržaja i svih elemenata postava te građevinske radove i adaptaciju prostora, realizirana je u rekordnom roku od šest mjeseci. Na projektu je, uz brojne stručnjake HNB-a, radilo više od 200 eksperata iz područja arhitekture, dizajna, audiovizualnih komunikacija, inženjera, programera, ekonomskih, muzeoloških, bihevioralnih ekonomista i ICT stručnjaka.

Vizualni je identitet Moneterre jedinstven i različit od standardnog identiteta HNB-a. On prožima arhitekturu prostora, izložbeni postav kao i digitalnu komunikaciju, čime Moneterra dobiva na prepoznatljivosti i vidljivosti.

Moneterra nije muzej u standardnom značenju te riječi, već mjesto namijenjeno jednostavnom, suvremenom i poticajnom informiranju i podučavanju o povijesti novca, bankarstvu te glavnim zadaćama središnjih banaka.

SLIKA 1. Posjetitelji Moneterre do 31. prosinca 2024.

Napomena: Od otvorenja u lipnju do kraja 2024. Moneterru je posjetilo 5.760 posjetitelja.
Izvor: HNB

Otvoreni sef koji se nalazi na logu Moneterre vizualno simbolizira slogan “Otključaj znanje o novcu” i šalje jasnu poruku o tome što posjetitelji mogu očekivati pri posjetu Moneterri.

U šest mjeseci rada Moneterru je posjetilo 5760 posjetitelja.

Do 31. prosinca 2024., odnosno u šest mjeseci rada, Moneterru je posjetilo 5760 posjetitelja, koji su otključali znanje o novcu uz interaktivan postav, izložke i videosadržaje koji potiču na učenje kroz zabavu i igru. Zabilježeno je 155 grupnih posjeta različitih dobnih skupina, od osnovnoškolaca do umirovljenika, koje su Moneterru upoznale uz stručno vodstvo. Najveći udio u grupnim posjetima činili su srednjoškolci, a zastupljene su bile i ranjive skupine. Oko polovine posjetitelja bili su individualni posjetitelji, što zorno pokazuje interes građana za teme novca i financija.

Tijekom 2024. Monetera je organizirala niz aktivnosti kako bi dodatno približila građanima financijske teme i produbila njihovo znanje o novcu. Dana 9. studenoga 2024. održan je **Dan otvorenih vrata** Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke koji je privukao više od 500 zainteresiranih građana. Raznovrsan program uključivao je kvizove za građane pod vodstvom Joška Lokasa i Tonija Miluna, stručna vodstva za građanstvo i aktivnosti za djecu. Posjetitelji su iz Moneterre izašli s pozitivnim reakcijama i novim spoznajama o novcu.

Kroz Moneterrinu izložbu “**Putovanje novca – od dizajna do reciklaže**”, postavljenu na Europskom trgu u Zagrebu od 6. do 20. studenoga 2024., građani su imali priliku zaviriti u kompleksan svijet dizajna, proizvodnje, upotrebe i reciklaže gotovog novca te naučiti nešto više o životnom ciklusu novčanica i kovanica.

Velika je pozornost posvećena razvoju edukativnih programa za djecu, u cilju usvajanja navika i vještina za pametno upravljanje novcem, kao i razumijevanja uloge novca u svakodnevnom životu. Među aktivnostima ističu se “Školica novca” i “Subotnje jutro u Zemlji novca”, na kojima su se predškolarci i školarci upoznali s osnovnim ekonomskim pojmovima kroz zabavne i kreativne radionice te igre.

Monetera je aktivna i na društvenim mrežama, gdje se redovito objavljuju edukativni sadržaji i najavljuju aktivnosti i događanja. Koristeći se raznovrsnim i dinamičnim formatima, poput videosadržaja i infografika, složene se financijske teme obrađuju na jednostavan i atraktivan način.

4. ■ Supervizija

Težište aktivnosti supervizije bilo je na praćenju supervizorskih prioriteta kojima je cilj jačanje otpornosti banaka na makroekonomske i geopolitičke šokove, procjeni spremnosti banaka na izazove digitalizacije i poticanju daljnjih aktivnosti za upravljanje rizikom klimatskih promjena.

Bankovni je sustav ostvario visoku profitabilnost, sa stabilnom likvidnošću i visokom razinom kapitala, pri čemu su ključni pokazatelji poslovanja u pravilu iznad europskog prosjeka.

BONITETNA REGULATIVA

Radi usklađivanja i provođenja propisa EU-a o kriptoomovini i digitalnoj operativnoj otpornosti, tijekom 2024. doneseno je šest zakona, od kojih tri utječu na poslovanje kreditnih institucija.

Radi usklađivanja i provođenja propisa EU-a o kriptoomovini¹ i digitalnoj operativnoj otpornosti, tijekom 2024. doneseno je šest zakona, od kojih tri, uključujući Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama, utječu na poslovanje kreditnih institucija. Na snagu je stupio i novi zakonodavni okvir iz područja računovodstva i kibernetičke sigurnosti. Izmijenjen je i Zakon o prisilnoj likvidaciji kreditnih institucija².

Iz područja bonitetne regulative promijenjeno je i dopunjeno deset podzakonskih propisa čije se izmjene također odnose na usklađivanje s regulativom EU-a iz područja kriptoomovine i digitalne operativne otpornosti.

Nastavljeno je usklađivanje s procedurama Europske središnje banke o provedbi supervizije nad kreditnim institucijama i sudjelovanje u radnim skupinama i aktivnostima Europske komisije i Vijeća EU-a. Predstavnici HNB-a pri Europskom nadzornom tijelu za bankarstvo (engl. *European Banking Authority*, EBA) sudjelovali su na sastancima radnih skupina u izradi izvještaja, smjernica i nacрта tehničkih standarda iz područja EBA-e.

HNB se usklađuje s dobrim praksama u poslovanju kreditnih institucija praćenjem Smjernica EBA-e.

HNB se isto tako usklađuje s dobrim praksama u poslovanju kreditnih institucija praćenjem Smjernica EBA-e, i to implementacijom praksi u regulatorni okvir ili slanjem okružnica subjektima nadzora sa svojim očekivanjima u njihovu postupanju u poslovanju. Tako je HNB u skladu sa Smjernicama EBA-e kreditnim institucijama izrazio svoja supervizorska očekivanja iz područja sekuritizacije³, dok je u skladu s odredbama Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 (Uredba o kriptoomovini), objavom **poveznica na tekst Smjernica EBA-e** izdanih na temelju te Uredbe, izrazio svoja supervizorska očekivanja o načinu usklađivanja s navedenim smjernicama.

Tijekom 2024. provedene su i četiri horizontalne analize⁴:

- Analiza diskrecijskih izuzeća pri izračunu velikih izloženosti – napravljena je kako bi se preispitao dosadašnji pristup HNB-a u odnosu na velike izloženosti zauzet pri stupanju na snagu Uredbe (EU) br. 575/2013 te uzevši u obzir promijenjene okolnosti nakon pristupanja monetarnoj uniji i ulasku u SSM⁵.

¹ Kriptoomovina je digitalni prikaz vrijednosti ili prava koje se može prenositi i pohranjivati elektronički, s pomoću tehnologije distribuiranog zapisa ili slične tehnologije.

² Detaljnije o propisima koji uređuju područje supervizije vidjeti **ovdje**.

³ "Sekuritizacija" je transakcija ili shema u kojoj se kreditni rizik povezan s izloženošću ili skupom izloženosti tranšira te ima sva sljedeća obilježja:

(a) plaćanja u transakciji ili shemi ovise o uspješnosti izloženosti ili skupa izloženosti
(b) podređenost tranši određuje razdiobu gubitaka tijekom trajanja transakcije ili sheme
(c) transakcija ili shema ne stvara izloženosti koje imaju sva obilježja navedena u članku 147. stavku 8. Uredbe (EU) br. 575/2013.

⁴ Horizontalne analize jesu pregledi postupanja u poslovanju kreditnih institucija ili načina primjene regulatornih propisa i važne su za postizanje ujednačenog postupanja nadležnih tijela prema subjektima nadzora ili analizu utjecaja primjene regulatornih propisa.

⁵ Jedinstveni nadzorni mehanizam (engl. *Single Supervisory Mechanism*)

- Analiza utjecaja primjene regulatornog okvira CRR III¹, koji stupa na snagu u 2025. godini. Analizom je obuhvaćen utjecaj primjene novih regulatornih pravila u dijelu izračuna kapitalnih zahtjeva za kreditni, tržišni i operativni rizik za sve kreditne institucije iz sustava.
- Analiza planova oporavka manje značajnih kreditnih institucija u ciklusu dostave 2023. godine – procjena potpunosti i kvalitete dostavljenih podataka, analiza horizontalnih prikaza, procjena ukupne mogućnosti oporavka u pilot-godini dostave podataka te pregled budućih očekivanja supervizora na području planiranja oporavka
- Analiza izvještaja kreditnih institucija o izloženosti prema subjektima bankarstva u sjeni² na izvještajni datum 31. prosinca 2023. Bankarstvo u sjeni definira se kao sustav kreditnog posredovanja koji uključuje subjekte i aktivnosti izvan reguliranoga bankovnog sustava (Europska komisija, 2012.). Drugim riječima, riječ je o kreditnom posredovanju nereguliranih ili slabije reguliranih financijskih institucija, koje u slučaju poteškoća nemaju na raspolaganju mogućnosti koje imaju banke, poput oslanjanja na središnju banku kao zajmodavca u krajnjoj nuždi ili jamstva države za depozite do određenog iznosa. Analiza je napravljena kako bi se ustanovilo na koji način kreditne institucije identificiraju i izvještavaju o subjektima bankarstva u sjeni, a u svjetlu predloženih izmjena definicije subjekta bankarstva u sjeni.

HNB sudjeluje i u obveznoj vježbi Basel III³, koja se provodi u okviru EBA-ine radne skupine u suradnji s Bankom za međunarodne namire (engl. *Bank for International Settlements*, BIS), u svrhu nadzora primjene okvira Basel III na banke te ispunjenja EBA-inih mandata definiranih CRR-om III.

HNB je sudjelovao i u procesu definiranja regulatornih stajališta Republike Hrvatske u izmjenama regulatornog okvira za poslovanje kreditnih institucija.

BONITETNO MODELIRANJE RIZIKA

Jedan od aspekata nadzora kreditnih institucija jest provođenje neposrednog nadzora za interne modele, koji uključuje detaljne procjene internih modela kojima se koristi za izračun kapitalnih zahtjeva, posebice vezano uz metodologiju, ekonomsku primjerenost i upravljanje kreditnim rizikom. U prošloj je godini provedeno pet takvih nadzora u značajnim kreditnim institucijama, u suradnji s SSM-om.

Provedeno je i tematsko testiranje otpornosti na stres u području kamatnog rizika odnosno neto kamatnih prihoda svih manje značajnih kreditnih institucija u Republici Hrvatskoj. Rezultati provedenoga nadzornog testiranja otpornosti na stres za područje kamatnog rizika pokazuju da su manje značajne kreditne institucije otporne na moguća smanje-

U prošloj je godini provedeno pet nadzora u značajnim kreditnim institucijama, u suradnji s SSM-om.

¹ Uredba (EU) 2024/1623 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2024. o izmjeni Uredbe (EU) br. 575/2013 u pogledu zahtjeva za kreditni rizik, rizik prilagodbe kreditnom vrednovanju, operativni rizik, tržišni rizik i minimalnu donju granicu

² Više vidjeti [ovdje](#).

³ Basel III međunarodni je regulatorni okvir, cilj kojega je poboljšati propise, nadzor i upravljanje rizicima u bankarskom sektoru.

nja tržišnih kamatnih stopa, koja nepovoljno utječu na kretanje njihovih ukupnih neto kamatnih prihoda. U takvom scenariju projekcije na trogodišnjem horizontu vježbe rezultiraju smanjenjem neto kamatnih prihoda na agregiranoj razini u visini od 1,6% RWA (engl. *Risk-weighted assets* – rizikom ponderirana imovina), pri čemu niti jedna manje značajna kreditna institucija ne bi u takvom scenariju iskazala negativan rezultat neto kamatnih prihoda. Tematsko testiranje otpornosti na stres pokazalo je da manje značajne kreditne institucije trenutno imaju odgovarajuću razinu otpornosti neto kamatnih prihoda koja omogućuje apsorbiranje šokova u scenariju smanjenja tržišnih kamatnih stopa.

BONITETNI SUPERVIZORSKI TIMOVI

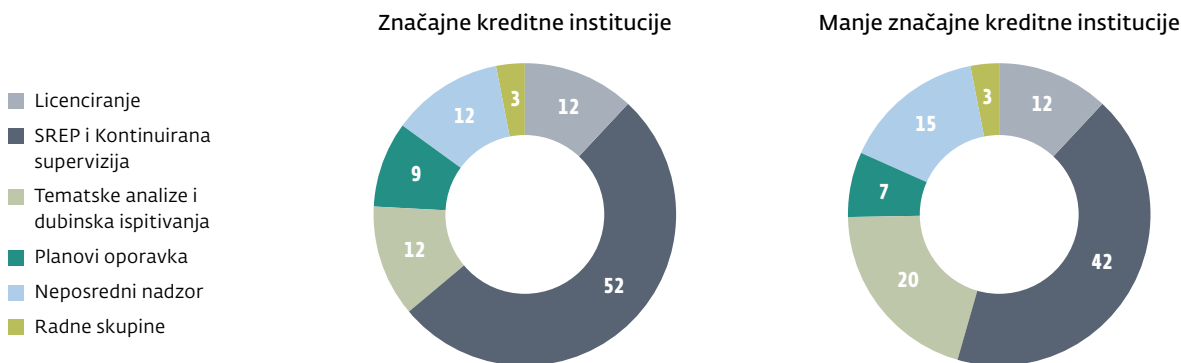
Aktivnosti bonitetne supervizije u prethodnoj su godini usmjeravale kreditne institucije k jačanju otpornosti na makroekonomske i geopolitičke šokove, procjenjivale njihovu spremnost na izazove digitalizacije i poticale bolje upravljanje klimatskim rizikom.

U 2024. poduzete su 93 supervizorske mjere i preporuke prema kreditnim institucijama.

Na osnovi redovitoga praćenja ključnih pokazatelja poslovanja, postupka nadzorne provjere i ocjene (engl. *Supervisory Review and Evaluation Process*, SREP), procjene planova oporavka, dubinskih i tematskih analiza te neposrednih nadzora, u 2024. poduzete su 93 supervizorske mjere i preporuke prema kreditnim institucijama s ciljem otklanjanja utvrđenih nedostataka te u pojedinim slučajevima i nezakonitosti u poslovanju. Sve kreditne institucije bile su obuhvaćene najmanje jednom od šest standardnih supervizorskih aktivnosti u 2024. (Slika 4.1.).

Kontinuirano praćenje kreditnih institucija, uz redovnu godišnju procjenu rizičnosti poslovanja, provedeno je za svih 20 kreditnih institucija. Kao i dosad, uključeni su rezultati provedbe prethodnih supervizorskih preporuka te rezultati dubinskih i tematskih analiza. Osim dobivanja informacija o trendovima na razini cijeloga bankovnog sustava, ti su rezultati iskorišteni za formiranje super-

SLIKA 4.1. Aktivnosti bonitetne supervizije u 2024. prema značajnosti kreditne institucije

Napomena: SREP je postupak nadzorne provjere i ocjene (engl. *Supervisory Review and Evaluation Process*).

Izvor: HNB

vizorskih zahtjeva za unaprjeđenja prema kreditnim institucijama kod kojih su utvrđena odstupanja. Analize nisu rezultirale velikom zabrinutošću kada je riječ o postojećem poslovanju kreditnih institucija, a razina kapitalnih zahtjeva ostala je stabilna te su sve kreditne institucije bile u mogućnosti održavati kapital iznad utvrđenih zahtjeva.

Praćeno je i upravljanje kreditnim rizikom, a kod gotovinskih nenamjenskih kredita i utvrđivanje kreditne sposobnosti u kontekstu poštivanja životnog minimuma i kriterija kreditiranja potrošača. Za sve manje značajne kreditne institucije procijenjena je usklađenost s preporukama povezanim s klimatskim rizicima. Ispunjenje preporuka upućuje na razvoj svijesti o važnosti klimatskih rizika, uključivanje u sustave upravljanja rizicima i postupan razvoj proizvoda usmjerenih prema održivom financiranju. U suradnji s ESB-om, u koordinaciji na razini cijeloga jedinstvenoga nadzornog mehanizma, od kreditnih su institucija prikupljeni analitički podaci o izvorima sredstava i pokazateljima likvidnosti s ciljem preliminarne procjene mogućeg utjecaja uvođenja digitalnog eura i dobivanja cjelovitih podataka kojima će se na razini ESB-a koristiti za definiranje metodologije za kalibraciju tzv. *holding* limita.

HNB je, u suradnji s ESB-om, sudjelovao u zajedničkom neposrednom nadzoru u dvije značajne kreditne institucije, a samostalni nadzor ciljanih segmenata rizika i kvalitete upravljanja proveden je za tri manje značajne kreditne institucije.

U 2024. zaprimljen je 51 zahtjev za licenciranje, od čega se 84% odnosilo na licenciranje članova uprava i članova nadzornih odbora.

Za jednu je kreditnu uniju (koja je bila u postupku likvidacije) u 2024. pokrenut stečajni postupak, a za svih ostalih 16 aktivnih kreditnih unija redovito je na temelju dostavljenih podataka nadzirano ispunjavanje zakonskih ograničenja, koja su propisana radi osiguravanja stabilnosti njihova poslovanja, dok su za potrebe procesa licenciranja članova uprava kod tri kreditne unije provedene detaljne bonitetne analize sustava upravljanja kreditnim rizikom.

SPECIJALISTIČKI NADZOR SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

HNB provjerava provode li subjekti pod njegovim nadzorom mjere u skladu sa Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma¹, a s ciljem sprječavanja iskorištavanja financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma (PNFT). Osim navedenoga, HNB nadzire primjenjuju li subjekti nadzora mjere ograničavanja u dijelu financijskih sankcija. Mjere ograničavanja jesu instrument diplomatske ili gospodarske prirode kojima se nastoje promijeniti aktivnosti ili politike poput kršenja međunarodnog prava ili politike koje ne poštuju vladavinu prava ili demokratska načela.

Praćeno je i upravljanje kreditnim rizikom, a kod gotovinskih nenamjenskih kredita i utvrđivanje kreditne sposobnosti u kontekstu poštivanja životnog minimuma i kriterija kreditiranja potrošača.

¹ Za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma uvriježena je kratica SPNFT.

Nadzorne aktivnosti HNB-a bile su usmjerene na osiguravanje djelotvornoga i učinkovitog sustava sprječavanja PNFT-a, na razini sektora ili na razini individualnih subjekata. Nad svim subjektima nadzora, kreditnim institucijama, kreditnim unijama, institucijama za elektronički novac i institucijama za platni promet, provedena je procjena profila rizičnosti od PNFT-a. Rizici od PNFT-a razmatrani su i u okviru postupaka licenciranja.

Tijekom 2024. provedeno je šest nadzora, pri čemu je posebna pozornost dana rizicima povezanim s kaznenim djelima s visokom prijetnjom od PNFT-a. Slijedom utvrđenih nepravilnosti i nezakonitosti HNB je u 2024. inicirao osamnaest nadzornih mjera.

Osim navedenog, procjenjivalo se sustave i kontrole koje subjekti nadzora primjenjuju u skladu sa Zakonom o mjerama ograničavanja, a odnose se na primjenu mjera zamrzavanja imovine entiteta koji se nalaze na sankcijskim listama. Također, na nadzorne aktivnosti u 2024. kao i u 2023. znatno su utjecale i sankcije protiv Rusije i Bjelorusije od strane Europske unije, i to zbog višestrukog povećanja obujma mjera ograničavanja zbog predmetnih sankcija.

HNB je u 2024. poduzeo aktivnosti u vezi s unaprjeđenjem razumijevanja rizika od PNFT-a unutar nadziranih sektora. Organizirane su tematske edukacije kojima su

Tijekom 2024. provedeno je šest nadzora, pri čemu je posebna pozornost dana rizicima povezanim s kaznenim djelima s visokom prijetnjom od PNFT-a.

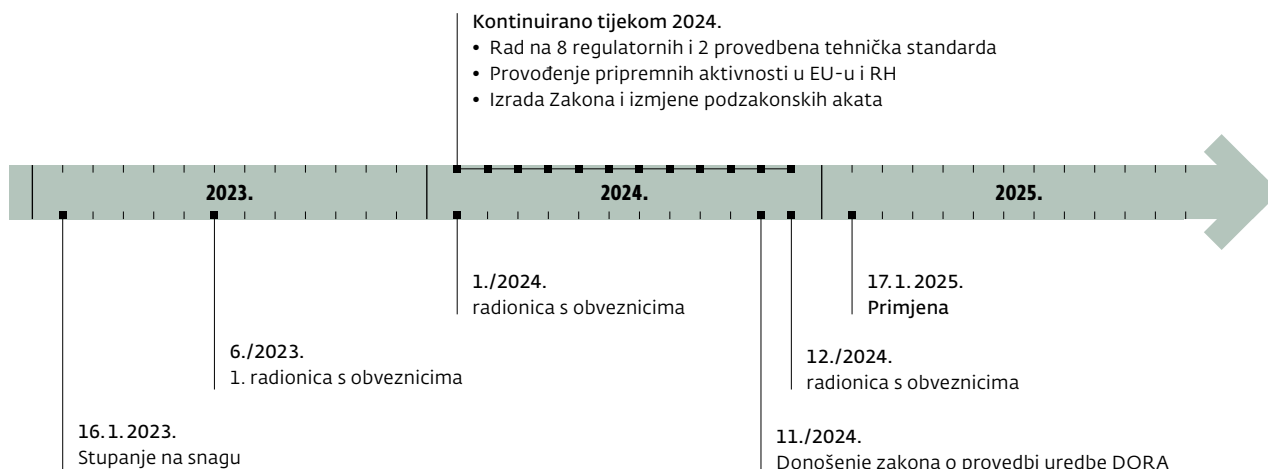
obuhvaćeni svi subjekti nadzora, kao i redovni i tematski razgovori s više subjekata. Osim toga, izdane su smjernice u vezi s primjenom odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma kao i primjenom mjera ograničavanja.

Nastavljena je suradnja s drugim nacionalnim i međunarodnim tijelima te sudjelovanje na raznim forumima i radnim skupinama za koordinaciju aktivnosti sprječavanja PNFT-a. HNB je tijekom 2024. sudjelovao u radu devet uspostavljenih kolegija za sprječavanje PNFT-a za financijske institucije koje posluju na prekograničnoj osnovi. U 2024. intenziviran je i rad Stalne skupine za praćenje provođenja mjera ograničavanja koju je osnovala Vlada RH (<https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/mjere-ogranicavanja/22955>), a u čijem su radu sudjelovali i predstavnici HNB-a.

SPECIJALISTIČKA SUPERVIZIJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH RIZIKA

Fokus IKT¹ supervizije u 2024. godini bila je digitalna operativna otpornost nadziranih institucija, pri čemu je ključno bilo osigurati pretpostavke za punu primjenu **Uredbe (EU) 2022/2554 o digitalnoj operativnoj otpornosti za financijski sektor** (engl. *Digital Operational Resilience Act*, DORA) od siječnja 2025. godine. Tom uredbom propisuju se zahtjevi za upravljanje IKT rizicima, izvješćivanje o IKT incidentima, upravljanje rizicima IKT pružatelja usluga i testiranje digitalne operativne otpornosti.

¹ Informacijsko-komunikacijska tehnologija

SLIKA 4.2. Ključne aktivnosti priprema za primjenu Uredbe DORA

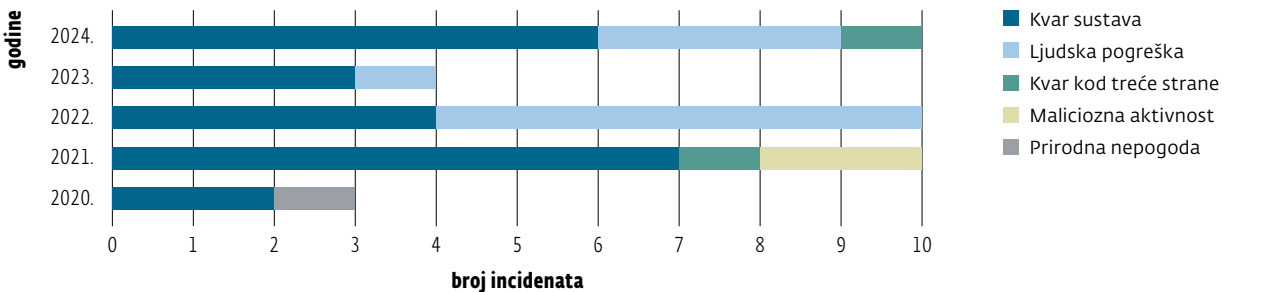
Izvor: HNB

U sklopu SREP procesa u 2024. godini procijenjen je IKT rizik u svih 19 banaka. Proces je bio usredotočen na procjenu primjerenosti upravljanja kibernetičkom sigurnošću te primjerenost IKT strategija. U dvije su kreditne institucije provedeni neposredni nadzori upravljanja IKT rizicima, fokusirani na područja kibernetičke sigurnosti i upravljanja kontinuitetom poslovanja, kao ključna potpodručja digitalne operativne otpornosti. IKT supervizori sudjelovali su u radu jedinstvenoga nadzornog mehanizma, uključujući i sudjelovanje u ESB-ovu testiranju kibernetičke otpornosti, te u radu više europskih i hrvatskih radnih skupina i odbora vezanih uz IKT rizike, incidente i krize.

Iako važnost IKT-a za poslovanje financijskih institucija te potreba unaprjeđivanja digitalne operativne otpornosti kako bi se odgovorilo na nove prijetnje kontinuirano rastu, u protekloj godini kreditne institucije nisu prijavile veće prekinde u pružanju ključnih usluga niti narušavanja sigurnosti svojih IKT sustava. Zabilježeni incidenti u 2024. godini bili su operativnoga karaktera i nisu imali ozbiljne posljedice na poslovanje zahvaćenih institucija, a uzrokovani su kvarom sustava, ljudskom pogreškom ili kvarom kod treće strane. Statistika podataka o prijavljenim IKT incidentima u posljednjih pet godina pokazuje relativno malen i vremenski uglavnom stabilan broj incidenata, koji su gotovo isključivo operativne prirode, što svjedoči o učinkovitosti postojećega regulatornoga i nadzornog okvira te o pripremljenosti institucija na kibernetičke prijetnje.

U protekloj godini kreditne institucije nisu prijavile veće prekinde u pružanju ključnih usluga niti narušavanja sigurnosti svojih IKT sustava.

SLIKA 4.3. Prijavljeni IKT incidenti u razdoblju od 2020. do 2024.

Izvor: HNB

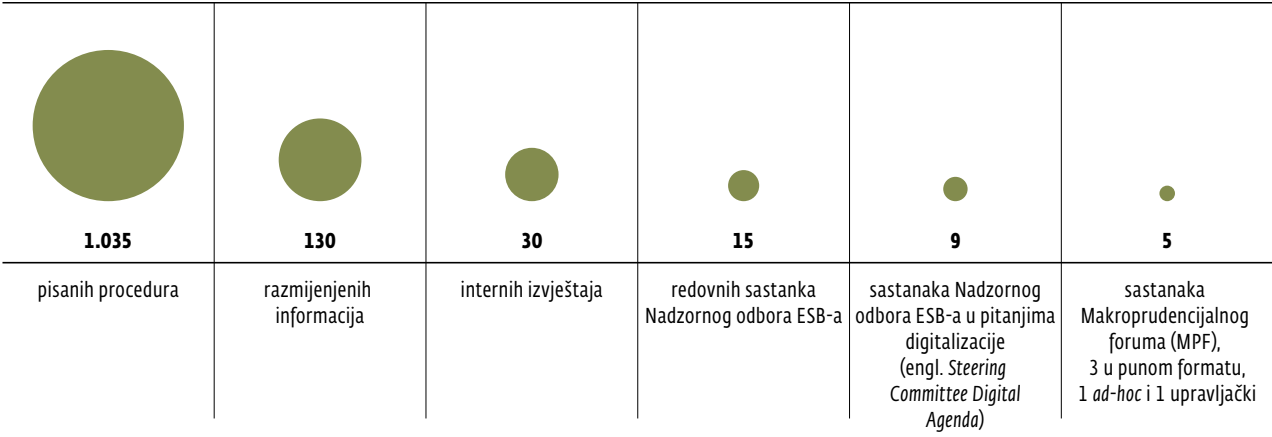
BONITETNA KOORDINACIJA

Tijekom 2024. godine održano je 15 sastanaka Nadzornog odbora ESB-a, na kojima se raspravljalo o 104 pojedinačne teme, pri čemu se velik dio rasprava odnosio na SREP reformu. SREP je jedna od najvažnijih aktivnosti nadzora banaka ESB-a te nužnost njegove reforme s obzirom na to da operativno okruženje postaje sve složenije, odgovornosti supervizora kontinuirano se šire i obuhvaćaju nova područja i rizike (DORA, MiCA, kibernetička sigurnost). Stoga je bilo potrebno pojednostaviti i unaprijediti SREP proces kako bi nadzor i nadalje bio učinkovit uz ograničene resurse supervizije.

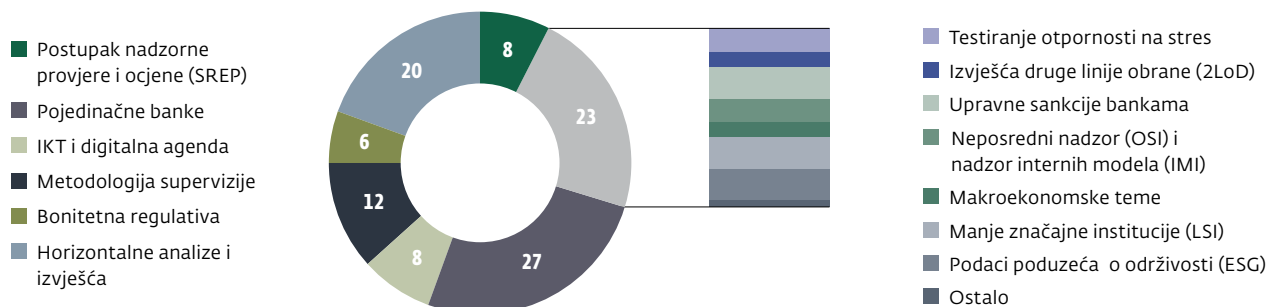
HNB je nastavio sudjelovati na Makroprudencijalnom forumu, koji spaja mikroprudencijalne i makroprudencijalne teme, te u radu Upravljačkog odbora koji daje ton i smjernice radu Nadzornog odbora ESB-a.

U okviru mreže koordinatora jedinstvenoga nadzornog mehanizma održan je veći broj bilateralnih sastanaka na kojima se raspravljalo o aktualnim temama relevantnima za superviziju, kao što su bonitetna koordinacija, supervizorska suradnja i proces odlučivanja.

SLIKA 4.4. Poslovi tajništva za Nadzorni odbor ESB-a koje je obavio HNB

Izvor: HNB

SLIKA 4.5. Teme sastanaka Nadzornog odbora ESB-a

Napomena: U prošloj godini na 15 sastanaka obrađene su ukupno 104 teme. 2 LoD – engl. *Second line of defense*; OSI – engl. *on-site inspection*; IMI – engl. *internal model inspection*; LSI – engl. *less significant institutions*; ESG – engl. *environmental, social and governance*
Izvor: HNB

Održan je prvi zajednički posjet predsjednice Nadzornog odbora ESB-a i predsjednika Jedinственог санацијског одбора (engl. *Single Resolution Board*) Hrvatskoj narodnoj banci, na kojemu se raspravljalo o aktualnim temama iz supervizije i sanacije, održani su sastanci s predstavnicima bankovne industrije i prvi put s predstavnicima civilnog društva, na kojima su razmatrana šira pitanja gospodarske i socijalne klime u Hrvatskoj.

Kroz program “2024 SSM Integraton Year”, kojim je 2024. obilježeno deset godina jedinstvenoga nadzornog mehanizma, organiziran je program edukativnih studijskih posjeta za supervizore drugih država članica i ESB-a. Studijskim posjetima bila su obuhvaćena tri područja: IT supervizija, LSI (engl. *Less significant institution*) supervizija i prudencijalna regulativa, izvještavanje i krizno upravljanje. Studijski posjeti organizirani su u prostorijama HNB-a te su na njima ukupno sudjelovala 34 supervizora iz ESB-a i različitih nacionalnih nadležnih tijela.

U suradnji s Odborom federalnih rezerva organiziran je seminar na temu supervizije banaka u krizi (“Dealing with Problem Banks”). Na seminaru su sudjelovala 33 supervizora, koji su s američkim kolegama razmijenili korisne informacije, znanja i iskustva te su dobili uvid u pristup Fedova kriznog upravljanja.

Održan je prvi zajednički posjet predsjednice Nadzornog odbora ESB-a i predsjednika Jedinственог санацијског одбора (engl. *Single Resolution Board*) HNB-u.

2. Nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita

Ured za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita s radom je započeo 1. siječnja 2024., istodobno sa stupanjem na snagu Zakona o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja, kojim je Hrvatska narodna banka postala nadležna za izdavanje odobrenja za rad pružateljima usluga servisiranja kredita te provođenja nadzornih aktivnosti nad kupcima kredita, pružateljima usluge servisiranja kredita i izvoditeljima usluge servisiranja kredita.

HNB REAGIRAO NA 110 PRITUŽBI DUŽNIKA; UPUĆENA OKRUŽNICA SVIM PRUŽATELJIMA USLUGA SERVISIRANJA KREDITA

Zakon o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja (NN, br. 155/2023.; u nastavku teksta: Zakon), kojim je u hrvatsko zakonodavstvo preuzeta Direktiva (EU) 2021/2167 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2021. o pružateljima usluge servisiranja kredita i kupcima kredita te izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2014/17/EU, stupio je na snagu 30. prosinca 2023., a početkom 2024. doneseno je i pet podzakonskih akata¹. Ovim Zakonom uvode se pravila postupanja kupaca potraživanja i pružatelja usluge servisiranja kredita i drugih potraživanja prema potrošačima odnosno dužnicima prije i nakon kupoprodaje kredita i ostalih potraživanja te nadzor nad tzv. agencijama za naplatu potraživanja, i to primjenom načela ravnopravnosti, poštenoga i profesionalnog postupanja te zabrane nepoštene poslovne prakse i neprimjerene komunikacije s dužnikom.

Glavne aktivnosti Ureda za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita u 2024. bile su obrada zahtjeva i izdavanje odobrenja za rad pružateljima usluge servisiranja kredita, uspostava i vođenje nacionalnog registra pružatelja usluge servisiranja kredita te postupanje po pritužbama koje su dužnici uputili HNB-u.

U 2024. zaprimljeno je devet zahtjeva za izdavanje odobrenja za rad kao pružatelja usluge servisiranja kredita, od kojih je osam društava udovoljilo zakonskim uvjetima te su upisani u **Registar ovlaštenih pružatelja usluga servisiranja kredita**.

Naime, pravna osoba koja je na dan stupanja na snagu Zakona pružala usluge servisiranja kredita, odnosno kao vjerovnik obavljala servisiranje kredita iz ugovora o neprihodonosnom kreditu sklopljenom s potrošačem mogla je to raditi do isteka šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno do 30. lipnja 2024. Pravne osobe koje su navedene usluge namjeravale pružati i nakon prijelaznog roka, morale su u roku od 60 dana od stupanja Zakona na snagu podnijeti zahtjev za

¹ Odluka o provođenju nadzora i izricanju nadzornih mjera u vezi s pružanjem usluga servisiranja kredita, Odluka o odobrenju za rad pružatelju usluge servisiranja kredita, Odluka o sadržaju i načinu obavješćavanja HNB-a u slučaju kupoprodaje neprihodonosnoga kredita, Odluka o sadržaju procedura za rješavanje prigovora dužnika i Odluka o registru ovlaštenih pružatelja usluga servisiranja kredita i načinu podnošenja obavijesti o prekograničnom poslovanju.

izdavanje odobrenja za rad. Od postojećih pružatelja usluga servisiranja zahtjev je podnijelo osam društava, od kojih je sedam dobilo odobrenje za pružanje navedenih usluga. Jednom društvu zahtjev je odbijen, s obzirom na to da nije ispunilo Zakonom propisane uvjete. U prosincu je odobrenje dobilo i novo društvo u osnivanju.

Po isteku prijelaznog roka za usklađivanje sa Zakonom HNB je proveo dva posredna nadzora nad ovlaštenim pružateljima usluge servisiranja kredita te izdao jedan zapisnik radi utvrđenih nepravilnosti.

Tijekom 2024. Ured je zaprimio 110 pritužbi.

Zakon je dužnicima omogućio upućivanje pritužbe HNB-u kojom se mogu žaliti na postupanje kupaca kredita i pružatelja usluga servisiranja kredita i izvoditelja usluge servisiranja kredita. Tijekom 2024.

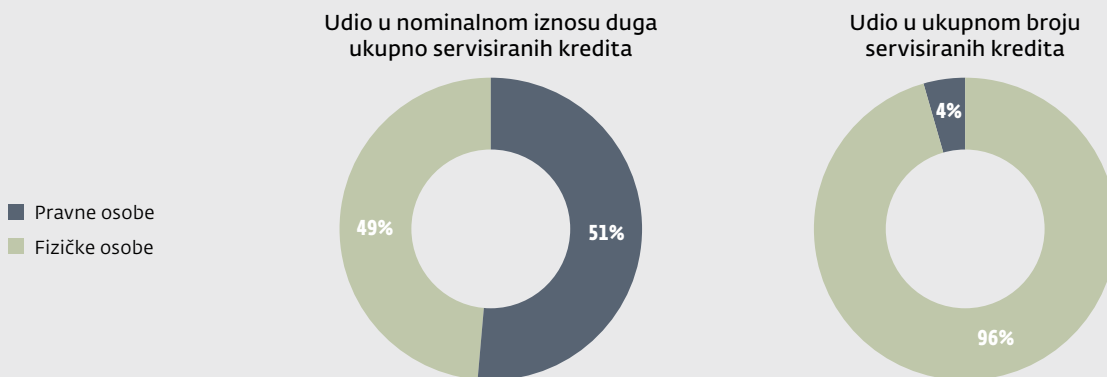
Ured je zaprimio 110 pritužbi, koje su se uglavnom odnosile na nezadovoljavajuće informiranje vezano uz stanje i strukturu duga, postupak naplate i provođenje ovrhe, uznemiravanje odnosno neadekvatan način komunikacije s dužnikom i njegovim poslodavcem, nerazumijevanje ustupa potraživanja kreditnih institucija na novog vjerovnika i slično, dok su neki upiti bili usmjereni samo na traženje pojašnjenja primjene Zakona.

S obzirom na to da je većina pritužbi bila posljedica neadekvatne informiranosti o stanju i strukturi njegova duga, HNB je uputio okružnicu pružateljima usluga kojom su dane smjernice o dobroj praksi i očekivanjima u njihovu odnosu s dužnikom. Svrha okružnice jest povećanje transparentnosti i razumljivosti u komunikaciji između dužnika i pružatelja usluge servisiranja kredita.

PODACI O PRUŽATELJIMA USLUGA I SERVISIRANIM KREDITIMA U 2024.

S ciljem prikupljanja statističkih podataka o servisiranju neprihodonosnih kredita, HNB je uputio i okružnicu na osnovi koje se prikupljaju podaci o ukupnim nominalnim iznosima neprihodonosnih kredita, njihovu broju i podjeli po kriteriju na koga se odnose (kreditni fizičkih ili krediti pravnih osoba) te podjeli na osigurane i neosigurane kredite.

SLIKA 1. Udio kredita fizičkih i pravnih osoba u nominalnom iznosu duga i broju servisiranih kredita

Izvor: HNB

SLIKA 2. Udio osiguranih i neosiguranih kredita u nominalnom iznosu duga i broju servisiranih kredita

Napomena: Vrijednosti su zaokružene na cijeli broj.
Izvor: HNB

Kreditne su institucije u 2024. prodale 16.708 neprihodonosnih kredita u iznosu od 85,3 milijuna eura, a dug koji društva servisiraju krajem 2024. iznosi 3,4 milijarde eura i odnosi se na 225.226 kredita. Od toga, društva u svoje ime servisiraju kredite u iznosu od 1,2 milijarde eura ili 36%, što obuhvaća 134.742 kredita ili 60%, a ostatak servisiraju u ime drugih kupaca kredita s kojima imaju ugovor o servisiranju.

U ukupnom nominalnom iznosu duga svih servisiranih kredita slični su udjeli kredita pravnih i fizičkih osoba, dok u ukupnom broju servisiranih kredita fizičke osobe zauzimaju znatan udio od čak 95,8% servisiranih kredita (Slika 1.).

Nadalje, iznos neosiguranih kredita malo je veći od iznosa osiguranih, dok je broj neosiguranih bitno veći od broja osiguranih kredita (Slika 2.).

5. Sanacija

Sudjelovanje Hrvatske narodne banke u jedinstvenome sanacijskom mehanizmu u 2024. godini obilježeno je radom na poboljšanju provedivosti sanacije u praksi te na izradi dokumenata koji su objavljeni kako bi uključenim dionicima i zainteresiranoj javnosti u svakom trenutku bila dostupna ažurna informacija o načinu na koji HNB provodi dodijeljene sanacijske ovlasti. Aktivnosti na regulatornom području obilježile su dvije izmjene i dopune Zakona o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava, koje su donesene radi daljnjeg usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije, i dodatne zaštite malih ulagatelja u MREL instrumente.

DJELOVANJE U JEDINSTVENOME SANACIJSKOM MECHANIZMU

Zaključno s 2023. završilo je razdoblje u kojemu je primarni cilj banaka i sanacijskih tijela bio osigurati provedivost sanacije, i to ispunjavanjem svih uvjeta predviđenih objavljenim očekivanjima Jedinstvenoga sanacijskog odbora (engl. *Single Resolution Board, SRB*) *Expectations for banks*, iz 2020. Sa znatnim naporima koje su banke poduzele kako bi se ispunili zahtjevi u svih sedam dimenzija provedivosti sanacije¹ te primarno izgradnjom dostatnoga kapaciteta za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju, hrvatske banke postigle su zadovoljavajuću razinu provedivosti sanacije. Time su ostvareni preduvjeti da se žarište djelovanja sanacijskih tijela preusmjeri s ispunjavanja uvjeta za provedivost sanacije na papiru na operacionalizaciju provedivosti sanacije u praksi.

Hrvatske banke postigle su zadovoljavajuću razinu provedivosti sanacije.

Važan korak prema uspješnosti u provedivosti sanacije jest transparentnost postupaka i procedura za sve sudionike procesa. U tu svrhu Jedinstveni sanacijski odbor objavio je dokument² koji pojašnjava postupke koje provode Odbor i nacionalna sanacijska tijela s ciljem da gubitke koji su doveli do bančine propasti primarno snose bančini dioničari i vjerovnici te da se nakon toga iz sredstava postojećih vjerovnika kreira novi kapital nužan za nastavak poslovanja banke na tržištu (taj postupak zove se ovlast sanacijskog tijela za smanjenje vrijednosti i pretvaranje relevantnih instrumenata kapitala i podložnih obveza te provođenje instrumenta unutarnje sanacije). Objavu Jedinstvenoga sanacijskog odbora nadopunjuju objave svih nacionalnih sanacijskih tijela bankovne unije, pa tako i Hrvatske narodne banke. HNB je prvu verziju svojih operativnih postupaka pod nazivom “Operacionalizacija smanjenja vrijednosti i pretvaranja te instrumenta unutarnje sanacije” objavio početkom 2024. te ju planira kontinuirano nadograđivati i unaprjeđivati. Istodobno s izradom i objavom operativnih postupaka HNB, zajedno s nizom institucija, kontinuirano radi na “Nacionalnom priručniku za provedbu sanacije”, koji sadržava opis postupaka svih dionika neposredno prije i pri primjeni sva četiri sanacijska instrumenta nad kreditnim institucijama koje posluju u Hrvatskoj.

KAPACITET ZA POKRIĆE GUBITAKA I DOKAPITALIZACIJU

Jedan od preduvjeta uspješne provedivosti sanacije čini dostatan kapacitet za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju koji omogućuje instituciji u poteškoćama da svojim vlastitim sredstvima osigura pokriće nastalih gubitaka, ali i ponovno dostizanje potrebne razine kapitala neophodnog za nastavak poslovanja i osiguravanje povjerenja tržišta. Za dostizanje konačnoga minimalnog zahtjeva za regulatorni kapital i podložne obveze odnosno tzv. MREL zahtjeva (engl. *minimum requirement for own funds and eligible liabilities*) prijelazno razdoblje završilo je zaključno s 1. siječnja 2024. Nakon tog datuma banke za koje se njihovim sanacijskim planovi-

Jedan od preduvjeta uspješne provedivosti sanacije čini dostatan kapacitet za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju.

1 Dimenzije provedivosti sanacije: 1) upravljanje, 2) kapacitet za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju, 3) likvidnost i financiranje u sanaciji, 4) kontinuitet poslovanja u sanaciji i pristup infrastrukturi financijskog tržišta, 5) informacijski sustavi i zahtjevi za podacima, 6) komunikacije i 7) odvojivost i restrukturiranje.

2 “Bail-in: Part of the SRM’s toolkit” objavljen 29. srpnja 2024.

Od 1. siječnja 2024. za banke je nastupila i obveza javne objave određenih podataka vezanih uz minimalni zahtjev.

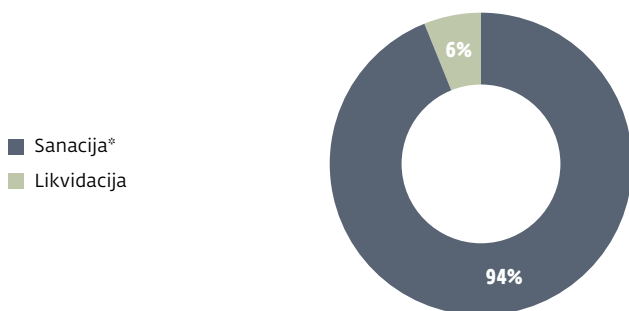
ma u slučaju eventualne propasti planira sanacija odnosno osiguranje nastavka poslovanja kontinuirano moraju održavati puni iznos utvrđenog MREL zahtjeva¹. Visina MREL zahtjeva preispituje se i nanovo utvrđuje svake godine. Sve hrvatske banke s utvrđenim MREL zahtjevom izgradile su dostatan kapacitet za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju u predviđenom roku te ga kontinuirano održavaju.

Također, od 1. siječnja 2024. za banke je nastupila i obveza javne objave određenih podataka vezanih uz minimalni zahtjev, i to na polugodišnjoj osnovi iznosa MREL zahtjeva te na godišnjoj osnovi strukture regulatornoga kapitala i podložnih obveza kojima se ispunjava MREL zahtjev, uključujući njihov profil dospijeca i redosljed namire u redovnom postupku zbog insolventnosti.

IZMJENE ZAKONODAVNOG OKVIRA

U skladu s obvezom kontinuiranog usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije, Hrvatski sabor na sjednici 28. veljače 2024. donio je **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava** ("Narodne novine", br. 27/2024.) radi njegova usklađivanja s izmjenama BRRD²-a u skladu s Uredbom o tzv. "lančanim strukturama" i Direktivom (EU) 2022/2556 o digitalnoj operativnoj otpornosti (engl. *Digital Operational Resilience Act*, DORA). Istodobno s usklađivanjem s ovim propisima, ova izmjena Zakona o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava uključila je i izmjenu radi zaštite malih ulagatelja pri ulaganju u MREL instrumente banaka. Njome je povećan minimalni nominalni iznos MREL instrumenata koji se smiju prodavati malim ulagateljima na području Republike Hrvatske na 200.000,00 eura.

SLIKA 5.1. Udio imovine likvidacijskih kreditnih institucija u ukupnoj imovini kreditnih institucija u Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2024.

Napomena: Pod pojmom sanacije obuhvaćene su banke za koje se sanacijskim planom ne predviđa likvidacija, neovisno o tome jesu li samostalne institucije ili članice grupa.
Izvor: HNB

- ¹ Povrh MREL zahtjeva iskazanog u odnosu na ukupnu izloženost riziku (engl. *total risk exposure amount*, TREA) banke moraju održavati i važeće zaštitne slojeve kapitala, a za MREL zahtjev iskazan u odnosu na mjeru ukupne izloženosti (engl. *total exposure measure*, TEM) takva obveza ne postoji.
- ² Direktiva o oporavku i sanaciji (skraćeno: BRRD)

Radi usklađivanja s izmjenama BRRD-a u skladu s Direktivom (EU) 2024/1174 iz travnja 2024. Hrvatski je sabor na sjednici 6. prosinca 2024. donio **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava** ("Narodne novine", br. 145/2024.). Cilj je bio jasno definirati pojam likvidacijskog subjekta¹ te propisati da sanacijsko tijelo više nije obvezno utvrđivati MREL zahtjev za likvidacijske subjekte za koje se MREL zahtjev sastoji samo od iznosa potrebnog za pokriće gubitaka, s obzirom na to da u takvim slučajevima MREL zahtjev ne prelazi bančine redovne kapitalne zahtjeve.

¹ Subjekt za koji sanacijski plan predviđa, u slučaju eventualne propasti, provođenje redovnog postupka zbog insolventnosti (u Hrvatskoj to je za kreditne institucije provođenje prisilne likvidacije), odnosno subjekt unutar sanacijske grupe koji nije sanacijski subjekt, za koji grupni sanacijski plan ne predviđa izvršavanje ovlasti za smanjenje vrijednosti i pretvaranje.

6. Poslovanje kreditnih institucija

Bankovni sustav RH na kraju 2024. godine visoko je likvidan, kapitaliziran i profitabilan.

STRUKTURA SUSTAVA

U 2024. godini zaustavio se trend smanjivanja broja kreditnih institucija. Jednako kao na kraju 2023. godine, u Republici Hrvatskoj poslovalo je 20 kreditnih institucija – 19 banaka i jedna stambena štedionica. Poslovala je također jedna podružnica kreditne institucije iz EU-a (BKS Bank AG, Glavna podružnica Hrvatska), dok je više od 260 institucija iz EU-a i Europskoga gospodarskog prostora prijavilo HNB-u namjeru **neposrednog pružanja uzajamno priznatih usluga na području RH**.

Obilježja vlasništva bankovnog sustava ostala su gotovo nepromijenjena. Od ukupne imovine bankovnog sustava 87% čini imovina 11 banaka u većinskom vlasništvu inozemnih dioničara. Imovina dviju banaka u većinskom državnom vlasništvu sudjeluje s 9,7% u ukupnoj imovini, a imovina sedam banaka u većinskomu domaćem privatnom vlasništvu čini preostalih 3,3% ukupne imovine bankovnog sustava.

POKAZATELJI POSLOVANJA KREDITNIH INSTITUCIJA

U 2024. godini ukupna se imovina bankovnog sustava povećala za 5,6 mlrd. EUR (7,1%) i iznosila je rekordnih 84,2 mlrd. EUR.

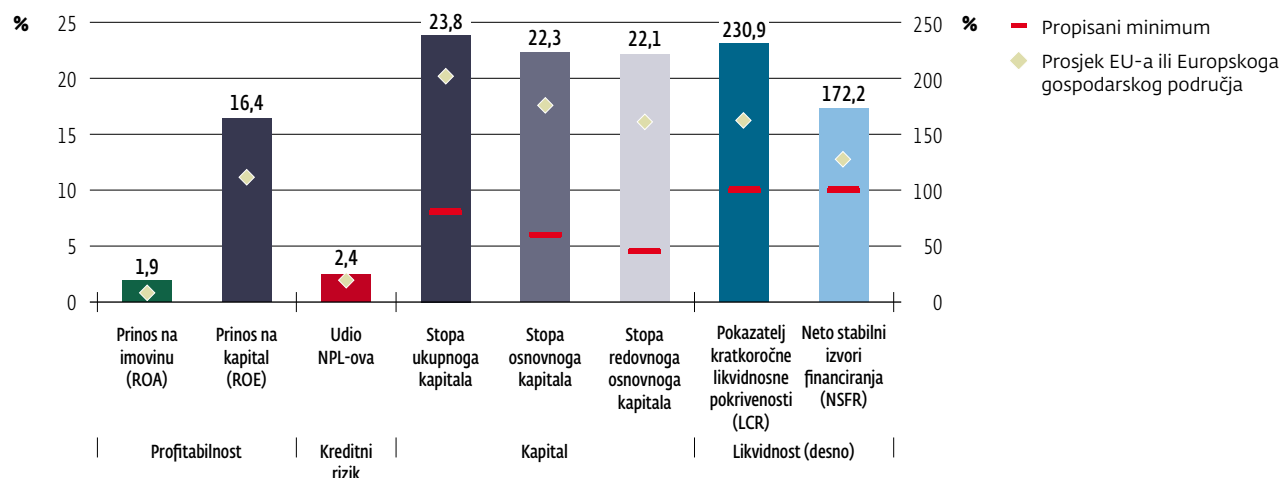
Povećanje izvora financiranja ostvareno je priljevom depozita i novim izdanjima dužničkih vrijednosnih papira, a porastao je i kapital kreditnih institucija. Primljeni depoziti ostvarili su porast kod svih sektora, ukupno za 4,2 mlrd. EUR (6,4%). Najveći dio povećanja odnosi se na depozite kućanstava, koji su najviše porasli na tekućim računima. Kućanstva su dala i najveći doprinos povećanju depozita s ugovorenim dospeljem, što se može pripisati rastu kamatnih stopa na oročene depozite i posljedičnoj većoj motivaciji na oročavanje. Nova izdanja dužničkih vrijednosnih papira kreditnih institucija pretežito su namijenjena ispunjavanju minimalnog zahtjeva za regulatorni kapital i podložne obveze (MREL).¹

Na strani imovine najviše su porasli krediti (5,7 mlrd. EUR ili 12,7%) i ulaganja u dužničke vrijednosne papire (1,8 mlrd. EUR ili 16,4%), što je rezultiralo smanjenjem novčanih sredstava kreditnih institucija. Najveći dio kreditne aktivnosti usmjeren je financijskim sektorima i kućanstvima. Ponovno je primjetljiv pojačani rast gotovinskih nenamjenskih kredita kućanstvima, a usporio se rast stambenih kredita. Nastavio se i umjereni rast kredita nefinancijskim društvima, dok su smanjene kredite domaćoj državi kompenzirala veća ulaganja u državne obveznice.

Spomenuto smanjenje novčanih sredstava ostvareno je ponajprije smanjenjem sredstava na računima za namiru kod HNB-a. No, s obzirom na povećana ulaganja u druge visokolikvidne oblike imovine, primjerice spomenute državne obveznice, ukupan učinak na likvidnosne pokazatelje bio je gotovo neutralan. Pokazatelj kratkoročne likvidnosne pokrivenosti (engl. *liquidity coverage ratio*, LCR) zbog toga je na vrlo visokoj razini od 230,9%, višestruko iznad propisanog minimuma od 100%. Na vrlo je visokoj razini i strukturna likvidnost, mjerena pokazateljem neto stabilnih

U 2024. godini ukupna se imovina bankovnog sustava povećala za 5,6 mlrd. EUR i iznosila je rekordnih 84,2 mlrd. EUR.

¹ Više u poglavlju 5. Sanacija

SLIKA 6.1. Ključni pokazatelji bankovnog sustava, na dan 31. prosinca 2024.

Napomena: Podaci o prosjeku banaka u Europskoj uniji i Europskome gospodarskom prostoru odnose se na kraj rujna 2024.
Izvori: HNB; EBA

izvora financiranja (engl. *net stable funding ratio*, NSFR), koji iznosi 172,2%. Neznatna promjena vrijednosti tog pokazatelja upućuje na zaključak da je spomenuti rast depozita osigurao stabilne izvore financiranja kreditne aktivnosti.

Kvaliteta imovine kreditnih institucija i nadalje se poboljšava.

Kvaliteta imovine kreditnih institucija i nadalje se poboljšava. To je vidljivo u smanjenju kredita kod kojih se kreditni rizik znatno povećao, ali koji još nisu u statusu neispunjenja obveza (tzv. faza 2¹), kao i smanjenju neprihodonosnih kredita (engl. *non-performing loans*, NPL-ovi). Ta kretanja, praćena povećanjem ukupnih kredita, dovela su do pada udjela faze 2 u ukupnim kreditima na 11,7% i pada udjela neprihodonosnih kredita, na 2,4% ukupnih kredita. Vrijednosti obaju pokazatelja, premda su smanjene, još su uvijek nepovoljnije od njihovih prosjeka u bankovnom sustavu EU-a (9,2% i 1,9%)². Smanjenje NPL-ova ostvareno je najviše otplatama i reklasifikacijom u prihodonosne kredite, uz malen doprinos prodaje potraživanja³. Nastavak poboljšavanja kvalitete imovine najviše je pod utjecajem kretanja u portfelju kredita nefinancijskim društvima, kod kojeg se udio NPL-ova smanjio na 4,5%. Udio NPL-ova smanjio se i u portfelju kredita kućanstvima, na 3,7%, ali dinamika rješavanja NPL-ova ipak se usporila, pa su krediti kućanstvima ostali većinski izvor ukupnih neprihodonosnih kredita u bankovnom sustavu.

1 Svaki instrument koji podliježe izračunu očekivanih kreditnih gubitaka, a to su svi dužnički instrumenti koji se mjere po amortiziranom trošku i po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, raspoređuje se u neku od triju faza umanjenja vrijednosti. Instrument se svrstava u fazu 2 ako dođe do znatnog povećanja kreditnog rizika, pri čemu još nije u statusu neispunjenja obveza, a očekivani gubitak izračunava se za cijelo razdoblje trajanja instrumenta.

2 Podaci o vrijednostima pokazatelja za bankovni sustav EU-a odnose se na 30. rujna 2024., a mogu se pronaći na [poveznici](#).

3 Više u Okviru 2. Nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita.

U 2024. godini kreditne institucije ostvarile su rekordnih 1,5 mlrd. dobiti, što je godišnji porast od 13,0%. Pokazatelj profitabilnosti na vrlo su visokim razinama: prinos na imovinu (engl. *return on assets*, ROA) iznosio je 1,9%, a prinos na kapital (engl. *return on equity*, ROE) 16,4%. Najveći pojedinačan doprinos povećanju ukupnih prihoda iz poslovanja dao je neto kamatni prihod.

Banke su ostvarile veći iznos kamatnih prihoda od svih sektora (18,3%), osobito na osnovi povećanog volumena kredita kućanstvima. No, povećana razina pasivnih kamatnih stopa i privlačenje oročenih depozita doveli su do pojačanog rasta kamatnih troškova (68,6%), tako da je naposljetku ostvaren rast neto kamatnog prihoda od 6,5%.

Povećanje prihoda od dividenda za 73,7% istaknulo se među stavkama prihoda s ne-kamatnim obilježjima. Znatno manje od toga porastao je neto prihod od naknada i provizija (9,0%) i ostali (neto) nekamatni prihodi. Opći troškovi poslovanja također su porasli, ali znatno sporije od rasta ukupnih prihoda iz poslovanja, stoga se poboljšala troškovna efikasnost bankovnog sustava. Pozitivan doprinos dobiti još uvijek daje spomenuto poboljšanje kvalitete imovine, zbog čega su ostvareni prihodi od ukidanja umanjenja vrijednosti za kreditne izloženosti.

Kapitaliziranost je bankovnog sustava visoka, iako se stopa ukupnoga kapitala neznatno smanjila i iznosila je 23,8%. No stopa ukupnoga kapitala i nadalje je veća u usporedbi s prosjekom EU-a (20,1%), a većina je kreditnih institucija imala stopu veću od 20%.

Na smanjenje stope ukupnoga kapitala još uvijek utječe rast ukupne izloženosti rizicima (10,0%) koji je veći od povećanja regulatornoga kapitala (9,3%). Spomenuta kreditna aktivnost najviše je utjecala na povećanje ukupne izloženosti rizicima, a na povećanje regulatornoga kapitala podjednako su utjecali rast zadržane dobiti i povećano uključivanje podređenih instrumenata u dopunski kapital. Unatoč rastu regulatornoga kapitala smanjila se njegova razina dostupna za pokriće neočekivanih gubitaka, zbog povećane izloženosti rizicima i činjenice da su se tijekom godine promijenili pojedini propisani i naloženi kapitalni zahtjevi. Među njima je najveći bio utjecaj povećanja stope protucikličkoga kapitala za područje Republike Hrvatske.¹

POSLOVANJE KREDITNIH UNIJA

Broj kreditnih unija u 2024. godini nije se promijenio te je na kraju godine u Hrvatskoj poslovalo 16 kreditnih unija. Njihova ukupna imovina iznosila je 89,1 mil. EUR, što je porast od 3,3% u odnosu na 2023. godinu. Ukupna imovina kreditnih unija razmjerna je visini od 0,1% ukupne imovine kreditnih institucija.

Kapitaliziranost je bankovnog sustava visoka, iako se stopa ukupnoga kapitala neznatno smanjila i iznosila je 23,8%.

¹ Od 31. prosinca 2023. do 29. lipnja 2024. stopa protucikličkoga kapitala za područje RH iznosila je 1%, a od 30. lipnja 2024. povećala se na 1,5%.

7. Statistika

U 2024. godini nastavljen je rad na unaprjeđivanju metodologije i procesa prikupljanja podataka, izračuna statističkih pokazatelja te njihove objave i dostave međunarodnim institucijama, ponajprije za potrebe redovitoga izvještavanja Europske središnje banke u djelokrugu statističke funkcije HNB-a unutar Eurosustava. Osim toga, razvijeni su novi eksperimentalni statistički pokazatelji razdiobe bogatstva kućanstava koje je Europska središnja banka za Hrvatsku prvi put objavila u ožujku 2025. godine. Izvršena je i tzv. velika revizija statističkih pokazatelja, pri kojoj se jednom u pet godina revidiraju prethodno objavljene vrijednosti duljih nizova statističkih pokazatelja kako bi se one uskladile s novom metodologijom procjene ili s novim izvorima podataka.

STATISTIČKA FUNKCIJA HNB-a

Hrvatska narodna banka drugi je najvažniji nositelj službene statistike Republike Hrvatske, uz Državni zavod za statistiku (DZS). Prema podjeli nadležnosti između ove dvije institucije HNB je najvećim dijelom odgovoran za proizvodnju službene statistike ekonomskih odnosa s inozemstvom te statistike monetarnih i financijskih stanja i tokova u hrvatskom gospodarstvu. Nakon statističkih aktivnosti koje je HNB proveo tijekom 2023., a koje su osigurale uspješnu integraciju statističke funkcije HNB-a u statističku funkciju Eurosustava, fokus statističkih aktivnosti tijekom 2024. bio je na povećanju interne konzistentnosti postojećih statističkih pokazatelja kao i na razvoju eksperimentalnih statističkih pokazatelja na novim područjima interesa službene statistike kao što su razdioba bogatstva kućanstava i klimatske promjene. Dodatno, uspješno su ispunjeni statistički zahtjevi Međunarodne organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (engl. *The Organization for Economic Co-operation and Development*, OECD), što je u lipnju 2024. rezultiralo i službenom objavom pozitivnog mišljenja o spremnosti Republike Hrvatske za članstvo u OECD-u na polju službene statistike. Time je statistička funkcija HNB-a pridonijela očekivanome budućem uspjehu na putu pridruživanja Republike Hrvatske ovoj međunarodnoj organizaciji.

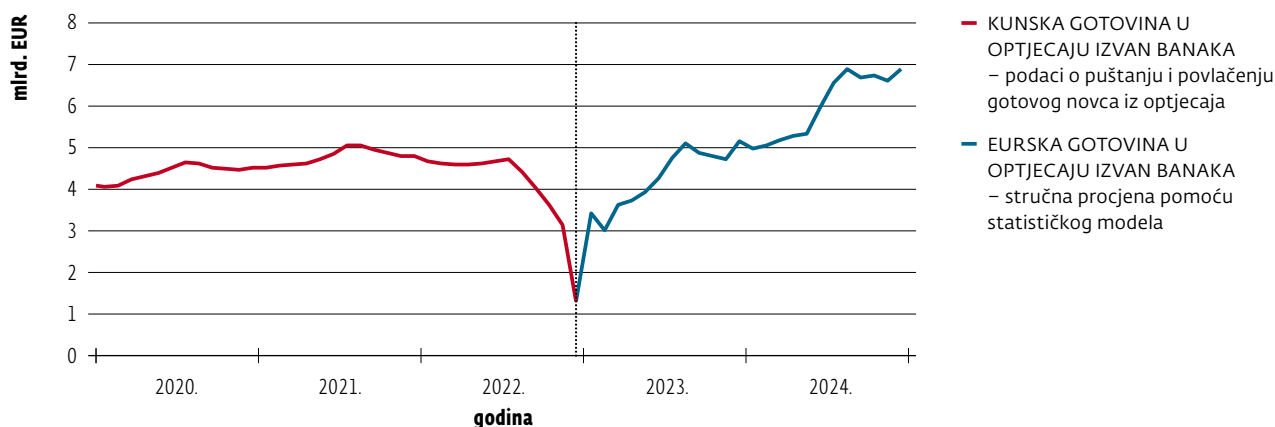
Fokus statističkih aktivnosti tijekom 2024. bio je na povećanju interne konzistentnosti postojećih statističkih pokazatelja kao i na razvoju eksperimentalnih statističkih pokazatelja.

NOVI I UNAPRIJEĐENI STATISTIČKI POKAZATELJI I IZVJEŠĆA

U svibnju 2024. HNB je ugostio stručnjake ESB-a i Eurostata (statističkog ureda Europske komisije, EK) u sklopu njihove zajedničke aktivnosti nadzora nad kvalitetom statističkih pokazatelja koji se rabe za ocjenu ekonomskih neravnoteža. Ovakvi posjeti služe kako bi se dubinski raščlanili izvori podataka, načini njihove obrade i metode procjene pokazatelja statistike odnosa s inozemstvom i statistike financijskih računa te zajednički donijeli zaključci o smjernicama i prioritetima daljnjeg razvoja ovih statistika. Posjet je rezultirao akcijskim planom za 2024. i 2025. godinu, a HNB je tijekom 2024. ostvario gotovo sve planirane aktivnosti. To je rezultiralo i revizijom prethodno objavljenih pokazatelja u sklopu tzv. velike revizije statističkih pokazatelja, koja je u drugoj polovini 2024. provedena u svima zemljama članicama EU-a.

U rujnu i listopadu 2024. provedena je velika revizija statističkih pokazatelja za RH, pri kojoj HNB i DZS jednom u pet godina revidiraju prethodno objavljene vrijednosti duljih statističkih nizova kako bi se one uskladile s novom metodologijom procjene ili s novim izvorima podataka. Tako se postižu veća točnost, potpuniji obuhvat i bolja usklađenost s međunarodnim statističkim standardima. Revidirani statistički pokazatelji u nadležnosti HNB-a objavljeni su 30. rujna **za statistiku odnosa s inozemstvom** i 25. listopada **za statistiku financijskih računa**, kako bi se njihova objava približno vremenski podudarala s objavom revidiranih povijesnih podataka bruto domaćeg proizvoda od strane DZS-a.

Provedena je velika revizija statističkih pokazatelja za RH, pri kojoj HNB i DZS revidiraju prethodno objavljene vrijednosti duljih statističkih nizova.

SLIKA 7.1. Gotovina u optjecaju izvan banaka – prije i nakon uvođenja eura

Napomena: Kunska gotovina u optjecaju bila je stavka bilance središnje banke i njezin je iznos bio poznat. Nasuprot tome, količina eurske gotovine u pojedinoj članici europodručja može se samo procijeniti pomoću statističkog modela.

Izvor: HNB (do 31. prosinca 2022. Sektor gotovog novca, od 1. siječnja 2023. procjena Sektora statistike)

Najvažnija metodološka unaprjeđenja uvedena ovom revizijom kod statistike odnosa s inozemstvom odnose se na: 1) uključivanje vrijednosti stanja ulaganja u nekretnine nerezidenata u RH i rezidenata RH u inozemstvu u statistiku stanja izravnih inozemnih ulaganja; 2) poboljšanu metodu procjene stanja eurske gotovine u optjecaju u RH (Slika 7.1.); 3) uključivanje procjene avansnih plaćanja inozemnih turista u financijski račun platne bilance RH; 4) promjenu metodologije evidentiranja zadržanih zarada od izravnih inozemnih ulaganja; te 5) ažuriranje parametara izračuna jedne komponente platne bilance vezane uz uvoz energenata.

Kod statistike financijskih računa najvažnija metodološka unaprjeđenja odnose se na: 1) uključivanje kredita kartičarskih kuća u izračun pokazatelja zaduživanja kućanstava; 2) poboljšanje obuhvata poslovnih subjekata koji djeluju kao pomoćne financijske institucije; 3) promjenu metodologije razlikovanja kredita od trgovačkih zajmova u podacima o poslovanju nefinancijskih poduzeća; te kao i kod statistike odnosa s inozemstvom 4) poboljšanu metodu procjene gotovine u optjecaju nakon uvođenja eura početkom 2023. godine. Ostala unaprjeđenja kod statistike financijskih računa tijekom 2024. odnose se na metodološka usklađivanja pri vrednovanju kapitala nefinancijskih poduzeća, uključivanje mirovinskih osiguravajućih društava u obuhvat financijskog sektora te izradu novog izvješća s nekim detaljima povezanim s kreditnim obvezama stanovništva za potrebe OECD-a.

Nadalje, u okviru procesa pristupanja Republike Hrvatske OECD-u, HNB je u suradnji s Odborom za statistiku i statističku politiku OECD-a početkom 2024. razvio trogodišnji akcijski plan (2024. – 2026.) razvoja i izvještavanja novih ili unaprijeđenih skupova statističkih pokazatelja za potrebe OECD-a. Tijekom 2024. realizirane su sve aktivnosti predviđene za tu godinu, koje su se odnosile na: 1) izradu novih statistika bogatstva kućanstava na osnovi podataka iz Ankete o financijama i potrošnji kućanstava prilagođenih posebnim zahtjevima OECD-a, koje su za RH prvi

put objavljene u ožujku 2025. godine; i 2) izradu novih detaljnijih pokazatelja javnog duga RH koji će uključivati i dug javnih poduzeća uz već postojeće pokazatelje duga središnje i lokalne države i socijalnih fondova koje HNB proizvodi za ESB i Eurostat kao i za nacionalnu javnu objavu.

RAZVOJ NOVIH STATISTIČKIH POKAZATELJA

HNB je tijekom 2024. nastavio provoditi ispitnu fazu zajedničkog projekta na razini Europske unije pod nazivom IReF (engl. *Integrated Reporting Framework*) s ciljem uspostave integriranog sustava za prikupljanje statističkih, bonitetnih i sanacijskih podataka kreditnih institucija sa sjedištem u EU-u. Osnovne koristi ovoga složenoga i skupog projekta jesu standardiziranje izvještajnih obveza, izbjegavanje redundancija, smanjivanje opterećenja izvještajnih institucija i povećavanje kvalitete prikupljenih podataka. Glavna aktivnost u 2024. odnosila se na izradu detaljne analize troškova i koristi koje će HNB imati od provođenja ovog projekta, kao i sudjelovanje u oblikovanju koncepta razvoja koji bi sveo složenost i troškove buduće implementacije ovoga novoga izvještajnog sustava na razini cijelog Eurosustava na najmanju moguću mjeru.

Tijekom 2024. HNB se uključio u rad ekspertne skupine ESB-a koja se bavi razvojem statistike klimatskih promjena na razini Europskog sustava središnjih banaka. U ovom su angažmanu identificirane potrebe za prikupljanjem dodatnih podataka npr. podataka o geografskim lokacijama pravnih osoba i njihovih lokalnih jedinica, podataka o energetske učinkovitosti i lokaciji stambenih i poslovnih nekretnina koje služe kao zalog za kredit, te su poduzete aktivnosti čiji se rezultati u smislu izrade i objave prvih eksperimentalnih pokazatelja klimatskih promjena očekuju krajem 2025. Također, HNB je uključen u projekt tehničke pomoći EK (engl. *EU Technical Support Instrument*, projekt naziva *ESG Uptake – ESG Risk Management Framework for the Financial Sector*), u kojemu je HNB jedan od korisnika tehničke pomoći, cilj su kojega mapiranje i unaprjeđenje podataka potrebnih za mjerenje tzv. ESG (engl. *Environment, Sustainability and Governance*) rizika u financijskom sustavu.

HNB se tijekom 2024. uključio i u rad ekspertnih skupina ESB-a i OECD-a u području razvoja eksperimentalnih pokazatelja bogatstva kućanstava, pridonoseći tako inicijativi zemalja članica skupine G-20 za razvoj pokazatelja razdiobe bogatstva kućanstava i ekonomskih nejednakosti. Pritom je HNB tijekom 2024. identificirao dodatne izvore podataka koji su integrirani u proces izrade ovih pokazatelja te uspješno proveo više ciklusa vrednovanja tako proizvedenih **pokazatelja bogatstva kućanstava**, koji su objavljeni početkom 2025. godine.

HNB je nastavio provoditi ispitnu fazu projekta na razini Europske unije pod nazivom IReF (engl. *Integrated Reporting Framework*) s ciljem uspostave integriranog sustava za prikupljanje podataka kreditnih institucija sa sjedištem u EU-u.

NASTAVAK PROVOĐENJA ANKETNIH ISTRAŽIVANJA

HNB je tijekom 2024. objavio opsežno izvješće s rezultatima **Ankete o financijama i potrošnji kućanstava, koja je provedena 2020.** u tzv. četvrtom valu tog istraživanja na razini Europske unije. Ova anketa nositeljima ekonomskih politika i akademskoj zajednici omogućuje bolje razumijevanje utjecaja financijskih šokova i učinaka ekonomskih i drugih politika na pojedine skupine kućanstava i u pojedinim zemljama i na razini cijelog europodručja i EU-a. Ovo je drugi put da je HNB objavio ovo izvješće. Tijekom 2024. obrađeni su i podaci ove ankete iz petog vala, koji su prikupljeni od kućanstava iz ispitnog uzorka tijekom 2023. te je započela priprema za izradu izvješća o rezultatima ove ankete koje bi trebalo biti objavljeno tijekom 2025. ili 2026.

HNB je nastavio i s provođenjem **Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka za europodručje** (engl. *The euro area bank lending survey*). Anketa se provodi u svim članicama europodručja na uzorku banaka i u skladu s ujednačenom metodologijom ESB-a. Iako postoje određene metodološke razlike, ovo anketno istraživanje sadržajno se nastavlja na Anketu o kreditnoj aktivnosti banaka koju je HNB provodio do ulaska Hrvatske u europodručje. Ova anketa daje uvid u promjene standarda i uvjeta kreditiranja poslovnih banaka i u promjene potražnje za kreditima u Hrvatskoj tijekom vremena. Rezultati ankete služe kao potpora za donošenje odluka ekonomske politike u dijelu nadležnosti HNB-a, ali objavljivanjem se stavljaju na raspolaganje i poslovnoj zajednici i široj javnosti.

HNB je objavio izvješće s rezultatima Ankete o financijama i potrošnji kućanstava i nastavio s provođenjem Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka za europodručje.

U razdoblju od srpnja do prosinca 2024. HNB je proveo novi krug povremene **Ankete o uvjetima financiranja malih i srednjih poduzeća**. Ovo anketno ispitivanje prvi je put provedeno kao pilot-projekt u 2015. godini, nakon čega su uslijedile redovne provedbe u 2017. i 2021. godini. Ono istražuje financijske potrebe i prepreke s kojima se susreću mala i srednja poduzeća, kao ključni nositelji zaposlenosti, inovacija i investicija. Stoga su saznanja o njihovoj financijskoj situaciji i planovima izrazito važna za središnju banku i nositelje ekonomske politike općenito. Anketu pod nazivom *Survey on the access to finance of enterprises – SAFE* tromjesečno provodi i ESB za države europodručja i jednom godišnje u suradnji s Europskom komisijom za sve države članice EU-a. No, neke središnje banke, pa tako i HNB, provode anketu i za vlastite potrebe uključujući dodatna pitanja relevantna za nacionalne ekonomske politike.

8.

Zaštita potrošača financijskih usluga

Zaštita potrošača provodi se kontinuiranim razvijanjem zakonske regulative, nadzorom nad poslovanjem pružatelja usluga iz nadležnosti HNB-a, informiranjem i financijskom edukacijom građana.

REGULATORNE AKTIVNOSTI

Krajem 2023. donesena je Direktiva (EU) 2023/2225 Europskog parlamenta i vijeća o ugovorima o potrošačkim kreditima (engl. *Consumer credit directive*, CCD), koja se treba prenijeti u hrvatsko nacionalno pravo najkasnije do kraja 2025. godine. Stoga je tijekom 2024. HNB sudjelovao u radnoj skupini za izradu nove zakonske regulative.

Proširuju se pravila kako bi se spriječila prezaduženost, zabranjuje se ponuda kredita koje potrošač nije zatražio, uvode se izmjene mjera za olakšavanje otplate te se zabranjuje oglašavanje koje potiče potrošače na zaduživanje.

Pri predlaganju izmjena regulative povezane s navedenom Direktivom vodi se računa o ubrzanoj digitalnoj transformaciji¹ poslovanja, usklađivanju s pravilima koja se već primjenjuju kod stambenoga potrošačkoga kreditiranja, kao i uvođenju novih pravila koja omogućuju odgovorno kreditiranje i zaduživanje, s ciljem sprječavanja prezaduženosti potrošača. Važna izmjena odnosi se na sadržaj i oblik obrasca za pružanje informacija potrošačima, tako da najvažnije informacije budu istaknute na prvoj stranici obrasca. Proširuju se pravila procjene kreditne sposobnosti potrošača kako bi se spriječila prezaduženost, zabranjuje se ponuda kredita koje potrošač nije izričito sam zatražio, uvode se dodatne mjere za ograničavanje kamatnih stopa i izmjene mjera za olakšavanje otplate te dodatni zahtjevi za osoblje kreditnih institucija u smislu znanja i kompetencija kao i izmjene u nagrađivanju osoblja, zabranjuje se oglašavanje koje potiče potrošače na zaduživanje na način da sadržaj oglasa upućuje na to da će se kreditom poboljšati financijska situacija potrošača itd.

Također, u 2024. donesen je Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o kreditnim institucijama, u kojemu je, među ostalim, propisana i obveza kreditnih institucija za izdavanje sredstava za aktivnosti koje su povezane s financijskom pismenošću.

Osim toga, izmijenjena je i dopunjena Odluka o potrebnim znanjima i stručnosti osoblja kreditnih institucija i kreditnih posrednika te o zahtjevima i postupku izdavanja odobrenja za pružanje usluga kreditnog posredovanja te se ona primjenjuje i na kreditnog posrednika iz druge države članice koji u Hrvatskoj pruža usluge kreditnog posredovanja, kao i Odluka o dodatnim kriterijima za procjenu kreditne sposobnosti potrošača, čije su izmjene povezane s mjerama za olakšavanje otplate za potrošače propisane Zakonom o potrošačkom kreditiranju i Zakonom o stambenom potrošačkom kreditiranju.

NADZORNE AKTIVNOSTI

HNB nadzire i procjenjuje rizike koje kreditne institucije i drugi subjekti stavljaju pred potrošače vezano uz ponudu i prodaju njihovih proizvoda i usluga, kao i njihovo tržišno ponašanje.

HNB je u 2024. u području praćenja zaštite potrošača proveo neposredni nadzor dviju banaka te posredni nadzor devet kreditnih unija. Započeo je i praksu nadzora putem tajne kupnje, pa je tako u 2024. godini provedena tajna kupnja pri neposrednom nadzoru jedne banke. Pozornost djelatnika HNB-a pri tajnoj kupnji bila je

¹ Primjerice digitalizacija dijelova poslovanja koji su se izvršavali manualno, uvode se nove digitalne usluge, novi digitalni kanali, uvodi se umjetna inteligencija u poslovanje i sl.

na kvaliteti prodajnog razgovora, provjeri informiranosti potrošača nakon obavljenog prodajnog razgovora u banci te na obveznoj dokumentaciji za predugovorno informiranje koja im je bila uručena u prodajnom razgovoru.

Završen je nadzor banaka povezan s primjenom **Memoranduma o razumijevanju u vezi prekoračenja po tekućem računu**, koji je potpisan u 2022. između Vlade RH, 13 banaka i HNB-a. Njegova osnovna svrha bila je osigurati veću transparentnost i bolju informiranost građana o uvjetima korištenja prekoračenja po tekućem računu te se odnosila na uvjete prelaska s prešutno prihvaćenih na dopuštena prekoračenja. U skladu s odredbama Memoranduma, više od milijun građana ugovorilo je prelazak s prešutno prihvaćenog na dopušteno prekoračenje te su im na taj način osigurani bolja zaštita i povoljniji uvjeti financiranja.

Osim toga, HNB je izdao **sedam rješenja za pružanje usluga** posredovanja u stambenom potrošačkom kreditiranju i dvanaest rješenja o ukidanju rješenja o izdavanju odobrenja za pružanje spomenutih usluga kreditnog posredovanja.

Na osnovi rezultata provedenih ispitivanja u okviru praćenja tržišta u području naknada koje se naplaćuju za usluge potrošačima, u 2024. izdana je okružnica svim kreditnim institucijama, kreditnim posrednicima, kreditnim unijama, institucijama za platni promet te institucijama za elektronički novac, u kojoj je HNB iznio svoja očekivanja i smjernice u vezi s uspostavom metodologije za utvrđivanje strukture i visine naknada koje naplaćuju u poslovanju sa svojim klijentima kao i kriterije za njihovu izmjenu.

PRIGOVORI POTROŠAČA

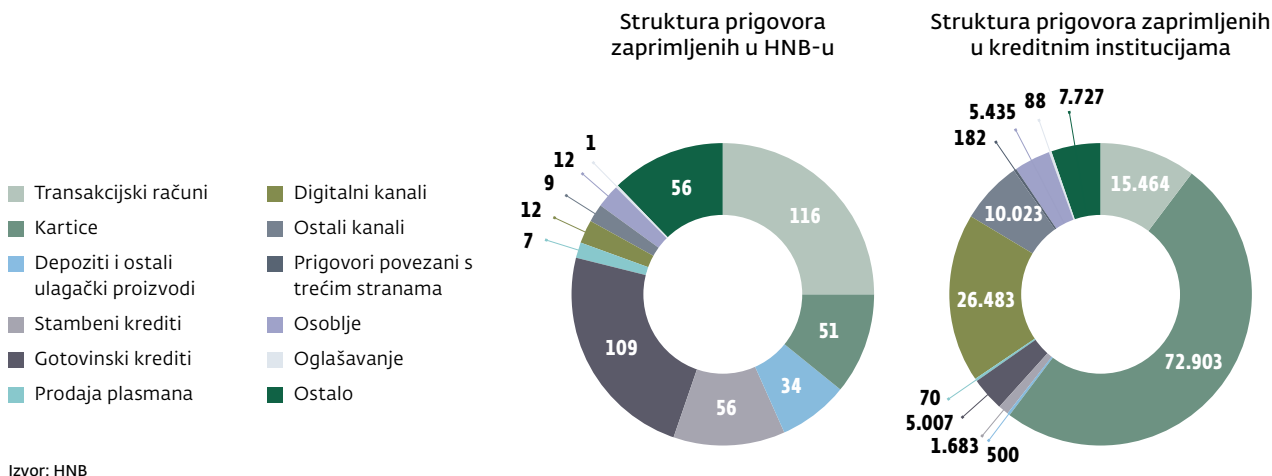
HNB postupa po obavijestima potrošača o uloženom prigovoru na postupanje kreditnih institucija, koje zaprima u slučajevima kada potrošači nisu dobili odgovor kreditne institucije ili kada njime nisu zadovoljni. HNB također prikuplja i analizira informacije o broju i vrsti prigovora koje potrošači upućuju kreditnim institucijama čiji su klijenti, kao i podatke o prigovorima koje su kreditne institucije ocijenile osnovanima. Ti su izvještaji kvalitetan izvor informacija kojima se koristi u nadzorima koje HNB provodi u području zaštite potrošača nad kreditnim institucijama.

Najveći broj prigovora zaprimljenih u HNB-u odnosi se na transakcijske račune i gotovinske kredite. U slučaju transakcijskih računa prigovori potrošača najčešće su se odnosili na prekoračenja po tekućim računima te naplatu naknada po računima, dok je kod prigovora povezanih s gotovinskim kreditima najčešće bila riječ o ugovornim odredbama, naplati naknada po kreditima te prijevremenoj otplati kredita.

Broj prigovora zaprimljenih u HNB-u i u kreditnim institucijama smanjio se u odnosu na 2023. godinu, što može govoriti o boljoj informiranosti potrošača pri ugovaranju bankovnih proizvoda i usluga kao i većoj transparentnosti kreditnih institucija pri ponudi proizvoda i usluga.

Više od milijun građana ugovorilo je prelazak s prešutno prihvaćenog na dopušteno prekoračenje te su im na taj način osigurani bolja zaštita i povoljniji uvjeti financiranja.

Broj prigovora smanjio se u odnosu na 2023. godinu, što može govoriti o boljoj informiranosti potrošača kao i većoj transparentnosti kreditnih institucija.

SLIKA 8.1. Struktura prigovora potrošača u 2024. po temama

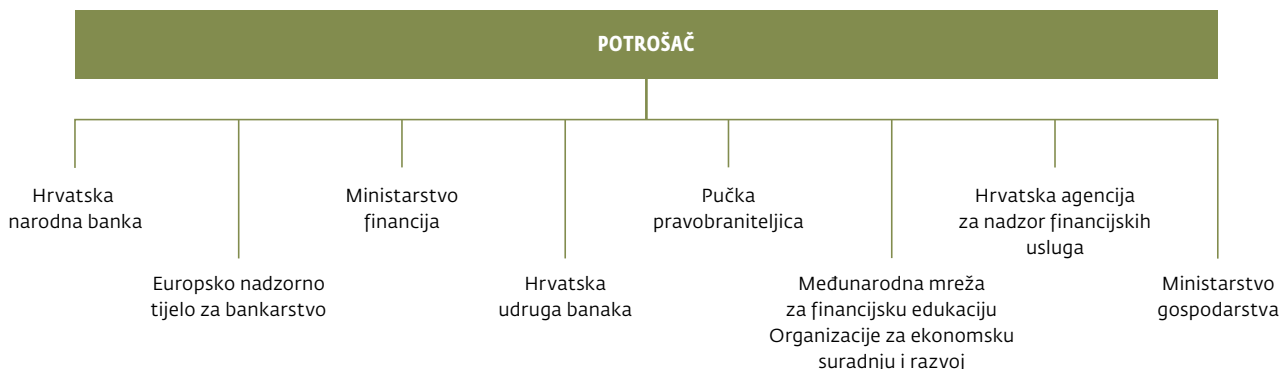
U strukturi prigovora zaprimljenih u kreditnim institucijama već se tradicionalno ističu prigovori povezani s karticama (kreditne, debitne, revolving, charge kartice), koji su u 2024. činili polovinu ukupnog broja svih prigovora kreditnih institucija. Drugu grupu najzastupljenijih prigovora čine prigovori povezani s mobilnim i internetskim bankarstvom, što je i očekivano, s obzirom na rast usluga koje tim putem nude kreditne institucije. Pritom treba uzeti u obzir da su kreditne institucije samo 41% od ukupno zaprimljenih prigovora u 2024. godini ocijenile osnovanima.

BOLJIM INFORMIRANJEM DO VEĆE ZAŠTITE POTROŠAČA

HNB pruža **bitne informacije** o proizvodima i uslugama koje nude kreditne institucije kao i **aktualne informacije** o događanjima na tržištu, dobrim poslovnim praksama u odnosima s potrošačima i drugim aktivnostima koje unaprjeđuju zaštitu potrošača.

HNB je u 2024. započeo s objavom “Trenutačno važećih ograničenja maksimalnih **kamatnih stopa** za potrošačke kredite pri sklapanju ugovora”. Ti podaci obuhvaćaju informacije o zakonskim ograničenjima nominalnih i efektivnih kamatnih stopa kao i informacije o zakonskom ograničenju zatezne kamatne stope, koje se primjenjuju u određenom referentnom razdoblju, a odnose se na potrošače koji s kreditnom institucijom sklapaju ugovor o potrošačkom odnosno stambenom potrošačkom kreditu. Ograničenja maksimalnih kamatnih stopa HNB ažurira polugodišnje (1. siječnja i 1. srpnja tekuće godine).

Informativna lista ponude za depozite, lista ponude kredita potrošačima, usporedba naknada za najčešće korištene platne usluge i informativni letci s raznim aktualnim temama daju potrošačima više informacija koje im mogu pomoći u istraživanju ponude banaka i donošenju odluke o odabiru određenoga financijskog proizvoda te se otprije nalaze na internetskoj stranici HNB-a.

SLIKA 8.2. Suradnja kao temelj za djelotvornu zaštitu potrošača

Izvor: HNB

MEĐUINSTITUCIONALNA SURADNJA

Važan element u provođenju politike zaštite potrošača HNB-a jest i suradnja s drugim nacionalnim i europskim dionicima.

HNB, među ostalim, sudjeluje u radu Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (engl. *European banking authority*, EBA) putem članstva u **Stalnom odboru za zaštitu potrošača i financijske inovacije**. Ključne teme o kojima se raspravljalo bile su inovacije i digitalizacija na financijskom tržištu, umjetna inteligencija i **propisi o umjetnoj inteligenciji** (engl. *AI Act*), kao i o njihovom utjecaju na financijski sektor.

Također, raspravljalo se o Uredbi o tržištima kriptoomovine (engl. *Markets in Crypto-Assets Regulation*, MiCA) u kontekstu zaštite potrošača odnosno o upravljanju prigovorima, kao i o Uredbi o digitalnoj operativnoj otpornosti za financijski sektor, DORA (engl. *Digital Operational Resilience Act*)¹, koja se odnosi na upravljanje rizikom u informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i koja propisuje obveze za gotovo sve pružatelje financijskih usluga, a važna je za zaštitu potrošača jer pridonosi smanjenju rizika koji proizlaze iz neadekvatno zaštićene infrastrukture kojom se financijski subjekti, među ostalim, koriste za pružanje usluga i potrošačima.

U 2024. godini HNB je postao članom Međunarodne organizacije supervizora/regulatora tržišnog ponašanja i zaštite potrošača – korisnika financijskih proizvoda i usluga (engl. *International Financial Consumer Protection Organisation*, FinCoNet), koja razvija i promiče međunarodne supervizorske standarde primjerene tržišnom ponašanju i snažnoj zaštiti potrošača.

¹ Više informacija o Uredbi o tržištima kriptoomovine i Uredbi o digitalnoj operativnoj otpornosti može se naći u Okviru 3. **FinTech aktivnosti i digitalni euro**.

9. Platni promet

Jedna od osnovnih funkcija Hrvatske narodne banke jest osigurati nesmetano funkcioniranje platnog prometa i, osobito, zaštititi prava korisnika platnih usluga. Platni promet i posebno tržište plaćanja malih vrijednosti ubrzano se mijenjaju. Zadaća HNB-a u tome je dvojaka; u ulozi katalizatora poticati inovacije, ali i promicati sigurnost plaćanja.

PROPISI KOJIMA SE UREĐUJE PLATNI PROMET

Funkcioniranje platnog prometa, koji čine pružatelji platnih usluga, platna infrastruktura, korisnici platnih usluga i propisi kojima se uređuje platni promet, u Hrvatskoj je uređeno nizom propisa, a najvažniji su **Zakon o platnom prometu** i **Zakon o elektroničkom novcu**.

Navedenim zakonima transponirane su **Direktiva o platnim uslugama** (engl. *Payment Services Directive*, PSD2) i **Direktiva o osnivanju, obavljanju djelatnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac** (engl. *The second Electronic Money Directive*, EMD2), a u 2024. donesene su ili stupile na snagu **Uredba o instant plaćanjima**, Direktiva o platnim uslugama i uslugama elektroničkog novca (engl. *The third Payment Services Directive*, PSD3), Uredba o platnim uslugama (engl. *Payment Services Regulation*, PSR) te Uredba o uvođenju digitalnog eura¹.

Prijedlogom PSD3 i PSR ažuriraju se i objašnjavaju odredbe o institucijama za platni promet, objedinjavaju se institucije za elektronički novac kao potkategorija institucija za platni promet i posljedično tome stavlja se izvan snage Direktiva PSD2. Navedenim prijedlozima nastoji se poboljšati iskustvo plaćanja potrošača i poduzetnika te osigurati zaštita podataka te povećati sigurnost transakcija. Osim toga, prijedlozi sadržavaju odredbe o uslugama podizanja gotova novca koje pružaju fizičke i pravne osobe na maloprodajnim mjestima, neovisno o kupnji te se dodatno reguliraju neovisni pružatelji usluga bankomata. Treba napomenuti da će se objedinjavanjem zakonodavnih pravila za institucije za elektronički novac i institucije za platni promet smanjiti administrativni troškovi, poput ukidanja zahtjeva za novo odobrenje u određenim okolnostima.

Uredba o instant plaćanjima, koja je stupila na snagu početkom 2024., obvezuje sve pružatelje platnih usluga. Ovime se korisnicima platnih usluga omogućuje izvršenje instant plaćanja u svako doba u deset sekundi, uvode se i obveze kojima se unaprjeđuje korisničko iskustvo i smanjuju se rizici kroz obvezu provjere primatelja plaćanja. Važno je da naknade za instant kreditne transfere ne smiju biti više od naknada za obične kreditne transfere.

Novi pružatelji platnih usluga i izdavatelji elektroničkog novca

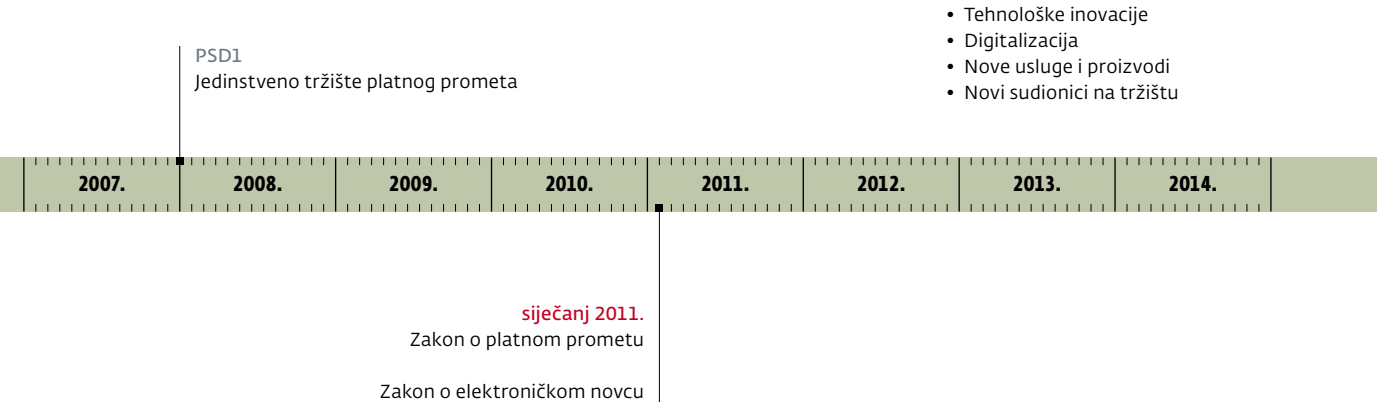
Tržište pružatelja platnih usluga u Hrvatskoj dodatno se tijekom 2024. godine proširilo². U 2024. izdana su dva nova odobrenja za institucije za platni promet, a provedeno je i jedno pretvaranje institucije za elektronički novac u instituciju za platni promet. Trenutno u Hrvatskoj posluje ukupno sedam institucija za platni promet, četiri institucije za elektronički novac i tri registrirana pružatelja usluge informiranja o računu.

¹ Detaljnije u Okviru 3. FinTech aktivnosti i digitalni euro

² Popis svih pružatelja platnih usluga i izdavatelja elektroničkog novca te vrste usluga koje pružaju te države članice EU-a u kojima djeluju objavljuju se u **registru pružatelja platnih usluga i izdavatelja elektroničkog novca**.

SLIKA 9.1. Razvoj platnog prometa

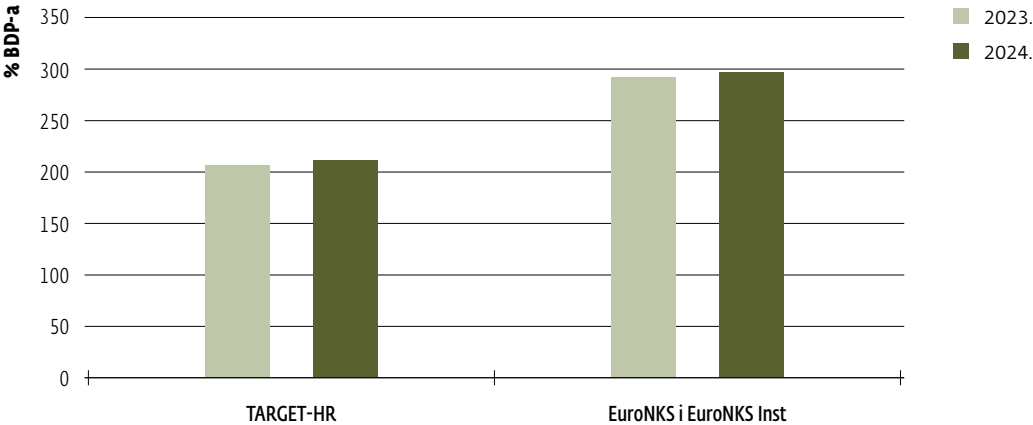
Direktive EU-a

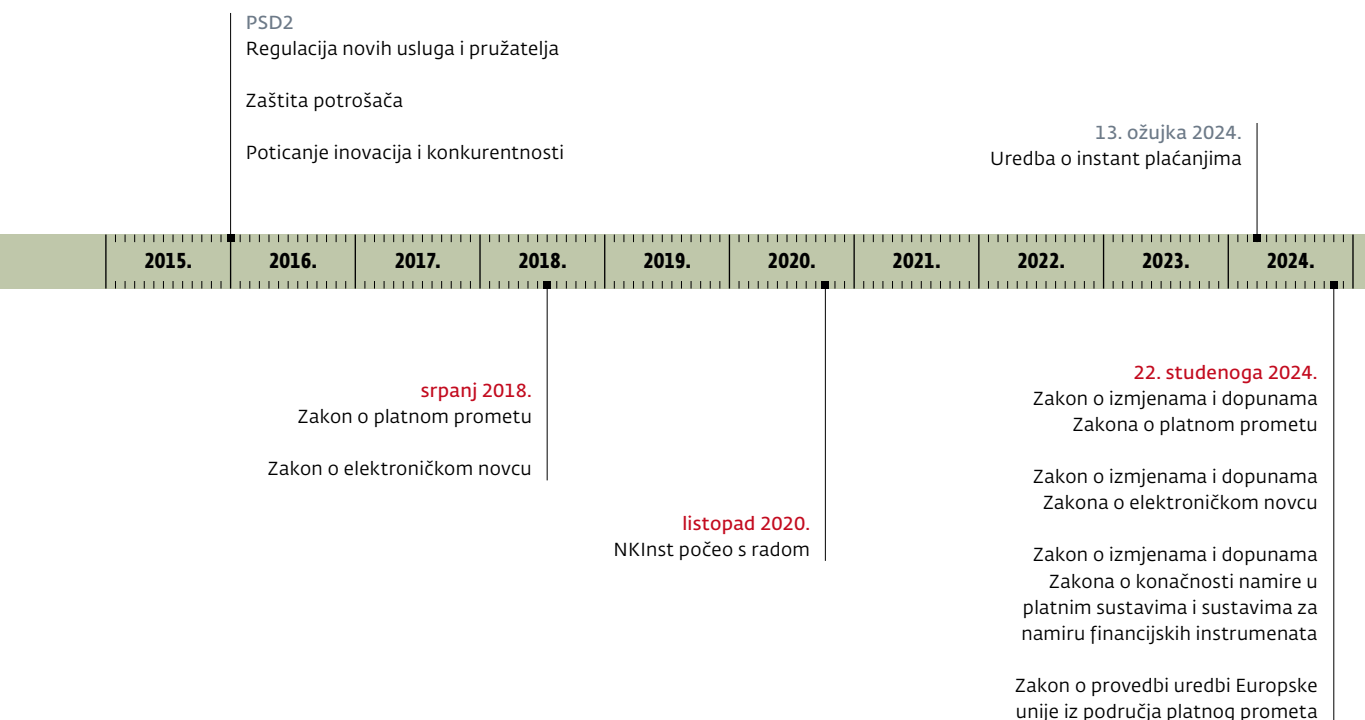
Hrvatski pravni sustav

Izvor: HNB

SLIKA 9.2. Platni sustavi u Republici Hrvatskoj – pregled prometa u 2024.

Napomena: Promet uključuje ukupnu vrijednost namirenih platnih transakcija kreditnih transfera bez transakcija monetarnih operacija i internih transfera likvidnosti pružatelja platnih usluga.
Izvor: HNB

INFRASTRUKTURA PLATNOG PROMETA – PLATNI SUSTAVI

Infrastrukturu platnog prometa u Hrvatskoj čine platni sustavi. Oni omogućuju nesmetano i pouzdano funkcioniranje financijskog sustava, dostupnost usluga platnog prometa te provođenje nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija. Zahvaljujući njima građani i poslovni subjekti mogu učinkovito, brzo i sigurno izvršiti međubankovne transakcije. Danas se nacionalni i prekogranični platni promet odvija preko tri eurska platna sustava: TARGET-HR, EuroNKS i EuroNKSInst.

NADZOR NAD PRIMJENOM PROPISA IZ PODRUČJA PLATNOG PROMETA

Nadzor analizom izvješća (*off-site*) jest provjera dosljedne primjene propisa iz područja platnog prometa (npr. redovitih izvješća o regulatornom kapitalu i zaštiti sredstava koja institucije za platni promet i institucije za elektronički novac dostavljaju HNB-u), analiza informacija ili podataka (npr. zaprimljene informacije o incidentima u funkcioniranju platnih sustava), utvrđivanje činjenica u obradi pri-

tužbi korisnika platnih usluga, analiza cjelovitog tržišta putem upitnika vezanog uz neko specifično područje i analiza usklađenosti s općeprihvaćenim europskim standardima (npr. engl. *Principles for Financial Market Infrastructures*, PFMI) i slično.

HNB je ukupno proveo 204 off-site nadzora nad pružateljima platnih usluga.

U 2024. HNB je ukupno proveo 204 off-site nadzora nad pružateljima platnih usluga. Većinu navedenih nadzora HNB je pokrenuo potaknut pritužbama korisnika platnih usluga, a ostale na osnovi praćenja stanja na tržištu platnoprjetnih usluga, procjene važnosti pojedinog područja zakonskih propisa, procjene važnosti i rizičnosti pojedine platne usluge u skladu s tehnološkim razvojem na hrvatskom tržištu, regulatornim razvojem i slično. Off-site nadzor u 2024. godini bio je usmjeren na sprječavanje prijevара povezanih s plaćanjem te na prilagodbu sustava platnog prometa tehnološkim promjenama.

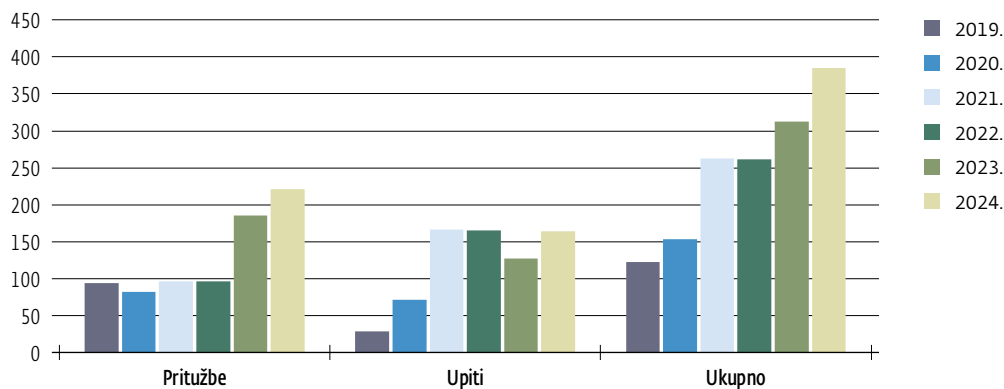
U 2024. godini HNB je proveo i dva on-site nadzora nad pružateljima platnih usluga. Primarni kriterij odabira subjekata nadzora bio je opseg njihova poslovanja i broj zaprimljenih pritužbi kao vrlo dobar pokazatelj potrebe za izravnim nadzorom.

Pritužbe iz područja platnog prometa

Važan je zadatak HNB-a zaštita korisnika usluga platnog prometa (potrošača i poslovnih subjekata). Zakonska obveza pružatelja platnih usluga da u odgovoru na prigovor svoga klijenta uputi na mogućnost podnošenja pritužbe HNB-u i ove je godine rezultirala povećanjem broja zaprimljenih pritužbi i upita iz područja platnog prometa. Tako je u HNB-u u 2024. zaprimljen 221 predmet koji je kategoriziran kao pritužba te 164 predmeta koji su kategorizirani kao upit iz područja platnog prometa.

Razlika između pritužbi i upita jest to što kod upita HNB izravno odgovara na postavljeno pitanje, dok kod pritužbi HNB pokreće postupak prema pružatelju platnih usluga (npr. banci), od kojega traži dostavu očitovanja. Nakon analize HNB upućuje podnositelju pritužbe odgovor u kojemu ga obavještava o nalazu HNB-a i o poduzetim mjerama.

SLIKA 9.3. Pritužbe i upiti građana iz područja platnog prometa

Izvor: HNB

Najveći broj pritužbi u 2024. u području platnog prometa odnosio se na neautorizirane platne transakcije, a većina ovih pritužbi rezultat su prijevara nad korisnicima platnih usluga pomoću socijalnog inženjeringa, primjerice psiholoških manipulacija i obmane. Potom slijedi područje neizvršenja ili neurednog izvršenja platnih transakcija, a navedena se kategorija odnosi na slučajeve odbijanja izvršenja platnih transakcija ili, primjerice, dvostrukog terećenja za iznos platne transakcije. Nadalje, slijedi kategorija područja vezanog uz bankomate, iz kojeg su pritužbe najčešće vezane uz pogrešno evidentiranje uplaćene gotovine te uz slučajeve isplaćenoga manjeg iznosa gotovine od zatraženog (za koji se tereti račun korisnika platnih usluga).

Većina pritužbi rezultat su prijevara nad korisnicima platnih usluga pomoću socijalnog inženjeringa, primjerice psiholoških manipulacija i obmane.

Ako povodom pritužbe HNB utvrdi da postoji osnovana sumnja da je pružatelj platnih usluga prekršio neku od zakonskih odredbi, HNB ima obvezu poduzeti daljnje korake, npr. pokrenuti prekršajni postupak pred Ministarstvom financija, Financijskim inspektoratom i slično.

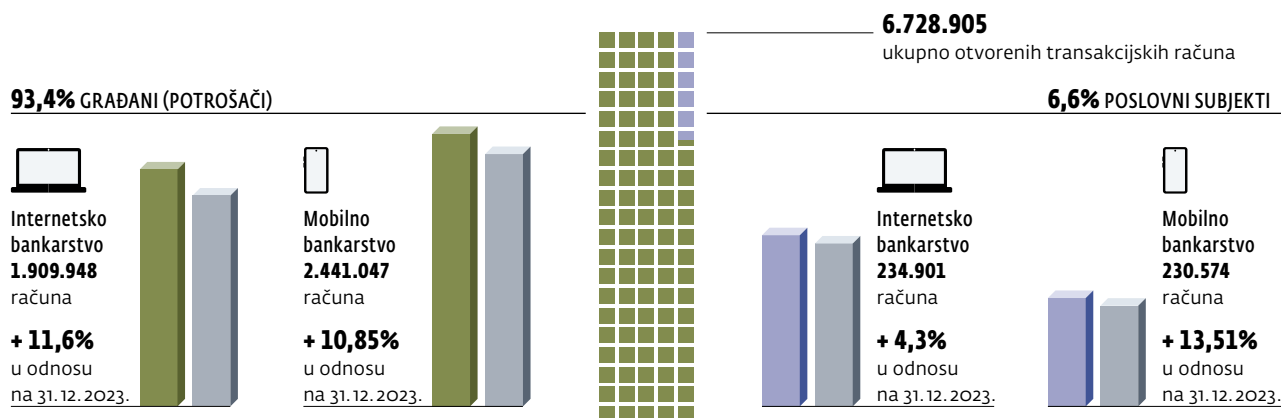
RAZVOJ MOBILNOG BANKARSTVA

Navike korisnika platnih usluga razvijaju se u smjeru stalnog rasta broja i vrijednosti bezgotovinskih plaćanja. Tome unatrag nekoliko godina uvelike pridonosi razvoj mobilnog bankarstva kao i razvoj kartičnih, ponajprije beskontaktnih plaćanja.

Krajem 2024. više od milijun građana koristilo se internetskim bankarstvom, što je gotovo 12% nego prije godinu dana, dok su se mobilnim bankarstvom koristila gotovo 2,5 milijuna građana, odnosno oko 11% više nego prethodne godine.

Godine 2024. malo manje od 250 tisuća poslovnih korisnika imalo je ugovoreno internetsko bankarstvo, oko 4% više nego prethodne godine, a primjetan je rast poslovnih korisnika mobilnog bankarstva od gotovo 14%.

SLIKA 9.4. Transakcijski računi i korištenje platnih usluga u 2024.

Napomena: Podaci ne uključuju blokirane transakcijske račune.
Izvor: HNB

TABLICA 9.1. Kanali i načini zadavanja platnih transakcija građana (potrošača) za 2024.

Kanal/način	Broj transakcija (u mil.)	Udio ^b (%)	Vrijednost transakcija (u mil. eura)	Udio (%)	Vrijednost transakcija (u % BDP-a)
Šalter ^a	44	15	13.063	27	15
Mobilno bankarstvo	162	58	25.641	53	30
Internetsko bankarstvo	12	4	3.935	10	5
Izravna terećenja	22	9	2.063	4	2
Trajni nalog	26	10	2.691	5	3
Usluga plaćanja računa	11	4	614	1	1
Ukupno	277	100	48.005	100	56

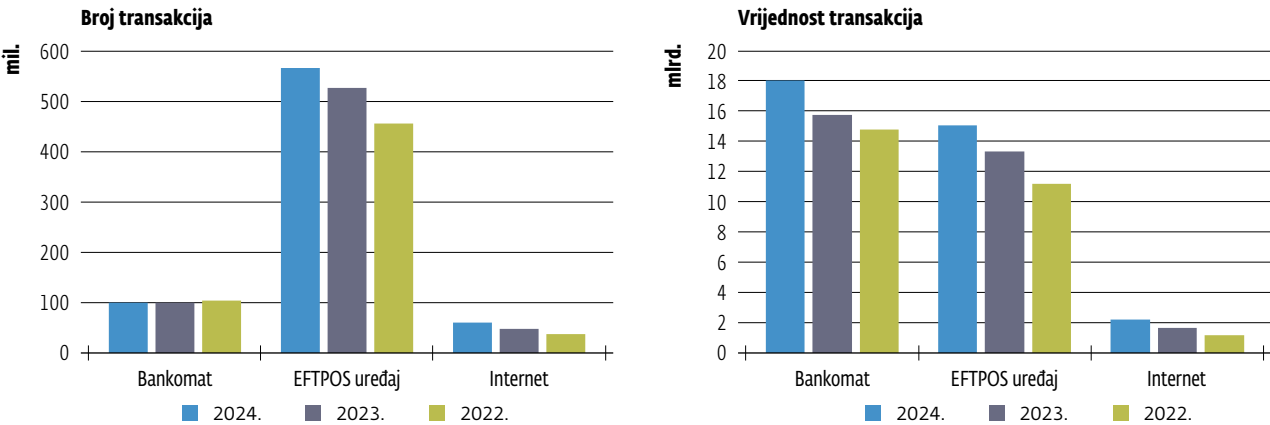
^a Papirni nalozi za plaćanje zadani na šalterima kreditnih institucija ili drugih osoba koje na osnovi ugovora rade u ime i za račun kreditnih institucija (npr. Fina, HP i sl.)
^b Udjeli su zaokruženi na cijeli broj.
Napomena: Nominalni BDP za 2024. godinu iznosi 85.482 milijuna eura.
Izvori: DZS; HNB

S porastom broja korisnika mobilnog bankarstva istodobno je rastao i broj platnih transakcija zadanih tim kanalom (Tablica 9.1.).

Drugi najzastupljeniji kanal zadavanja platnih transakcija građana nakon mobilnog bankarstva još uvijek je šalter s 15% u ukupnom broju i 27% u ukupnoj vrijednosti transakcija, a nakon njega slijede transakcije zadane internetskim bankarstvom. Usporede li se transakcije internetskim bankarstvom s transakcijama mobilnim bankarstvom, podaci upućuju na to da korisnici sve više daju prednost mobilnom bankarstvu u odnosu na internetsko bankarstvo.

Poslovni korisnici također najčešće zadaju platne transakcije elektroničkim kanalima, i to ponajprije internetskim bankarstvom, iako je primjetan znatniji rast korištenja mobilnog bankarstva.

SLIKA 9.5. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju Hrvatske platnim karticama izdanima u Hrvatskoj

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2024. Ne uključuju se transakcije punjenja i iskupa elektroničkog novca, transakcije naknada i ugovornih terećenja preko platne kartice.
Izvor: HNB

Najčešće korišten platni instrument u Hrvatskoj jest platna kartica, pa je krajem 2024. u Hrvatskoj bilo izdano gotovo 9 milijuna platnih kartica, 94% građanima, a ostatak od 6% poslovnim subjektima.

Tržišnu premoć platne kartice potvrđuju i podaci o broju i vrijednosti kartičnih transakcija prema prihvatnim uređajima u protekle tri godine. Najveći udio u broju izvršenih kartičnih transakcija izdanih platnim karticama imaju transakcije na EFTPOS uređaju (78% u broju i 43% u vrijednosti), a nakon njega slijede transakcije na bankomatima (14% u broju i 51% u vrijednosti) te internetske transakcije (8% u broju i 6% u vrijednosti).

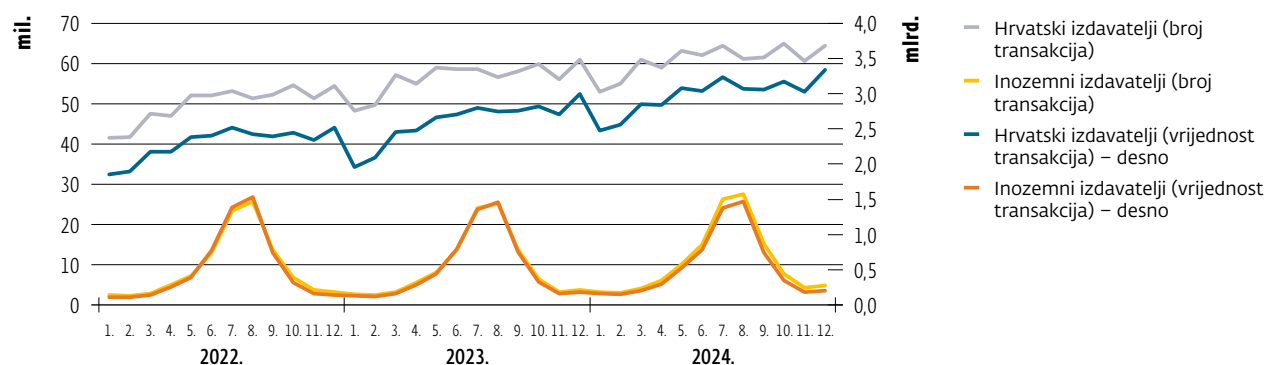
Iako se na teritoriju Hrvatske većina kartičnih transakcija provede karticama hrvatskih izdavatelja, udio transakcija izvršenih karticama inozemnih izdavatelja nije zanemariv. Tako su od ukupnog broja transakcija prihvaća u promatranom razdoblju platnim karticama hrvatskih izdavatelja izvršena 728,2 milijuna transakcija (85,2%) s ukupnom vrijednosti od 35.326,4 milijuna eura (84,7%), dok je ostalih 126,7 milijuna transakcija (14,8%) s ukupnom vrijednosti od 6.386,5 (15,3%) milijuna eura izvršeno platnim karticama inozemnih izdavatelja (Slika 9.5.). Kretanje broja i vrijednosti transakcija karticama inozemnih izdavatelja iznimno je sezonskoga karaktera.

**Drugi najzastupljeniji kanal
zadavanja platnih transakcija
građana nakon mobilnog
bankarstva i nadalje je šalter.**

GOTOVINA JE I NADALJE DOMINANTNA, UNATOČ RASTU KARTIČNIH TRANSAKCIJA

Plaćanje gotovinom i nadalje je najčešće sredstvo plaćanja u Hrvatskoj. Prema podacima Porezne uprave oko dvije trećine fiskaliziranih računa plaćeno je gotovinom u 2024., a karticama gotovo trećina. Međutim, navike se potrošača razvijaju u smjeru stalnoga i ubrzanog rasta bezgotovinskih plaćanja.

SLIKA 9.6. Broj i vrijednost transakcija prihvaća na teritoriju Hrvatske platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja

Napomena: Podaci se odnose na transakcije prihvaća na prihvatnim uređajima u Hrvatskoj (bankomat, EFTPOS i internet) platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja.
Izvor: HNB

Vrijednost transakcija plaćenih gotovinom u odnosu na kartice otprilike je pola – pola; pritom je prosječna vrijednost računa plaćenoga gotovinom iznosila 11,5 eura, a karticom 29,1 euro. Navedeni podaci upućuju na to da potrošači češće odabiru platnu karticu pri plaćanju računa s većim iznosima.

Detaljniji pregled i analiza podataka prikupljenih u sklopu statistike platnog prometa objavljeni su u publikacijama [Platne kartice i kartične transakcije](#), [Platne transakcije i računi](#) i [Bezgotovinske platne transakcije](#).

3. FinTech aktivnosti i digitalni euro

HNB je u 2024. godini nastavio sudjelovati u aktivnostima iz područja FinTecha, koje uključuju poslove vezane uz donošenje regulatornog okvira za tržište kriptovaluta, podršku poslovnim subjektima kroz Inovacijski hub te općenito u praćenju trendova putem europskih inicijativa. U 2024. nastavljeno je sudjelovanje HNB-a u projektu digitalnog eura kao budućega centralnobankarskog digitalnog novca Eurosustava, i to zajedno s Europskom središnjom bankom i drugim nacionalnim središnjim bankama europodručja.

REGULATORNE AKTIVNOSTI

U 2024. stupila je na snagu jedna od znatnijih europskih regulatornih inicijativa iz područja upotrebe tehnoloških inovacija u financijama, a riječ je o **Uredbi o tržištima kriptovaluta**. Spomenutom Uredbom jedinstveno se regulira izdavatelje i pružatelje usluga vezanih uz kriptovalutu za cijelo područje Europske unije. S obzirom na to da je u Hrvatskoj bilo potrebno definirati nadležnosti pojedinih državnih tijela i institucija, donesen je nacionalni provedbeni propis – **Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptovaluta**. Hrvatska narodna banka nadležna je za izdavatelje tokena elektroničkog novca i tokena vezanih uz imovinu, dok je Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga nadležna za pružatelje usluga vezanih uz kriptovalutu. Osim navedenog, važno je spomenuti **Uredbu o digitalnoj operativnoj otpornosti** koja u punu primjenu stupa u siječnju 2025. godine. Spomenutom uredbom konsolidiraju se i unapređuju zahtjevi glede rizika vezanih uz informacijsko-komunikacijsku tehnologiju s fokusom na kibernetičke rizike¹. Vrijedi još spomenuti da su i dalje u tijeku pregovori glede prijedloga **Uredbe o okviru pristupa financijskim podacima**. Navedenom uredbom nastoji se obvezati financijske institucije da, uz ispunjenje propisanih uvjeta, omoguće pristup financijskim podacima kojima raspolažu, ali namjera je ujedno i ovlastiti financijske institucije da pristupaju financijskim podacima klijenata uz njihovu privolu (tzv. inicijativa otvorenog bankarstva).

PROJEKT DIGITALNOG EURA; DIGITALNI GOTOV NOVAC ZA EUROPSKU MONETARNU SUVERENOST

Jedan od ključnih ciljeva projekta digitalnog eura jest očuvanje strateške autonomije europodručja na području plaćanja, odnosno očuvanje monetarne suverenosti europodručja. Projektom digitalnog eura predviđa se uvođenje digitalnoga centralnobankarskog novca za građane europodručja kojim će se moći koristiti kao jednostavnim, besplatnim i široko dostupnim dodatnim načinom plaćanja uz novčanice i kovanice eura. Digitalni euro nudio bi najvišu razinu privatnosti korisnika budući da Europska središnja banka i nacionalne središnje banke ne bi

¹ IKT rizici širi su pojam i obuhvaćaju ne samo kibernetičke rizike (sigurnost) već i druge rizike, npr. rizike vezane uz hardver, nadzor informatičkog sustava i sl.

imale pristup osobnim podacima korisnika niti bi mogle povezivati informacije o plaćanjima s identitetom pojedinca. Digitalni euro služio bi za obavljanje trenutnih plaćanja, i to mrežno i izvanmrežno (engl. *offline*) te otvorio prilike za inovacije i poticanje konkurentnosti na tržištu plaćanja male vrijednosti. Kako bi se izbjegao odljev depozita iz banaka, postojat će limit na stanje digitalnog eura za korisnike u digitalnom novčaniku.

Projekt digitalnog eura trenutačno je u prvoj pripremnoj fazi koja je započela u studenome 2023. i trajat će do kraja 2025. godine. Tijekom ove faze očekuje se dovršetak sheme digitalnog eura, zatim odabir ponuditelja za komponente infrastrukture digitalnog eura i testiranje.

Istodobno, prema **Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju digitalnog eura** objavljenom u lipnju 2023. nastoji se postići široki društveni konsenzus kako bi digitalni euro – kao digitalni oblik gotovog novca – postao jednakovrijedan gotovom novcu i zajedno s gotovim novcem činio jedinstveno zakonsko sredstvo plaćanja unutar europodručja. Upravo stoga navedeni zakonski prijedlog služi kao nužna pravna, ali i politička pretpostavka uvođenja digitalnog eura. Digitalni euro nadopunio bi gotov novac i uz gotov novac obuhvatio sve najvažnije slučajeve upotrebe, a to su plaćanja u trgovinama, plaćanja osobe osobi i internet-ska plaćanja.

Predstavnici HNB-a tijekom 2024. u nizu medijskih aktivnosti izvješćivali su o razlozima potrebe uvođenja digitalnog eura. U tu je svrhu u ožujku 2024. u HNB-u organizirana panel-rasprava “**Projekt digitalnog eura i centralnobankarski digitalni novac**”. Događaju su prisustvovali brojni predstavnici stručne javnosti, dionici, predstavnici industrije i akademije te je događaj bio znatno medijski popraćen. O važnosti projekta digitalnog eura u javnosti su tijekom 2024. govorili guverner HNB-a i brojni predstavnici stručnih službi, u medijskim istupima, na ekspertnim konferencijama, edukacijama koje organizira HNB itd.

INOVACIJSKI HUB HNB-a I INOVACIJE U SREDIŠNJIM BANKAMA

Inovacijski hub HNB-a pruža neobvezujuću i neformalnu podršku poslovnim subjektima koji razvijaju inovativni proizvod ili uslugu iz područja FinTecha, a riječ je o komunikacijsko-informacijskoj platformi HNB-a uspostavljenoj još 2019. godine. U 2024. povećao se interes za primjenu naprednih algoritama – strojnog učenja i umjetne inteligencije kao tehnoloških osnova za pružanje inovativnih financijskih proizvoda i usluga. Usto, pojačao se interes za primjenu spomenutih tehnologija pri usklađenosti financijskih institucija sa supervizorskim očekivanjima (SupTech) i usklađenosti financijskog sektora s regulatornim zahtjevima općenito (RegTech).

Osim navedenog, u 2024. nastavilo se pratiti temu centralnobankarskoga digitalnog novca u sklopu Banke za međunarodne namire (BIS) u kojoj HNB sudjeluje u radu BIS-ove mreže inovacijskih hubova (*Bank for International Settlement Innovation*

U 2024. stupila je na snagu jedna od znatnijih europskih regulatornih inicijativa iz područja upotrebe tehnoloških inovacija u financijama, a riječ je o Uredbi o tržištima kriptoinovine.

Digitalni euro služio bi za obavljanje trenutnih plaćanja, i to mrežno i izvanmrežno te otvorio prilike za inovacije i poticanje konkurentnosti.

SLIKA 1. FinTech aktivnosti u HNB-u

Izvor: HNB

U 2024. povećao se interes za primjenu naprednih algoritama – strojnog učenja i umjetne inteligencije kao tehnoloških osnova za pružanje inovativnih financijskih proizvoda i usluga.

Network, BISIN). BIS još vodi radnu skupinu koja se bavi ažuriranjem pravnih propisa iz područja FinTecha, vođenjem kataloga i kategorizacijom FinTech pojava. Predstavnici HNB-a sudjeluju u spomenutoj **“FinTech Repository”** (FINREP) skupini koja usto služi kao mjesto razmjene iskustava središnjih banaka članica BIS-a glede propisa vezanih uz FinTech općenito.

Nastavljeno je sudjelovanje u radu **Europskog foruma za inovacijske facilitatore** (engl. *European Forum for Innovation Facilitators*, EFIF), i to kao zajedničkog foruma triju europskih regulatora financijskog tržišta, a to su Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (engl. *European Banking Authority*, EBA), Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (engl. *European Securities and Markets Authority*, ESMA) i Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (engl. *European Insurance and Occupational Pension Authority*, EIOPA) Europske komisije i Europske središnje banke, zaduženog za praćenje i uspostavu najboljih praksi glede inovacijskih facilitatora na području EU-a. Uz navedeno, stručnjaci HNB-a sudjeluju u radu Inovacijskog foruma Europske središnje banke (Innov8 Forum) unutar kojeg se razmjenjuju iskustva glede inovativnih rješenja u središnjim bankama s naglaskom na primjenu umjetne inteligencije.

10.

Novčanice i kovanice eura

Jedna je od zadaća Hrvatske narodne banke osiguravanje neometane opskrbe banaka na području Hrvatske potrebnom količinom gotovog novca, što uključuje proizvodnju gotovog novca, dopremu, pohranu, obradu i organizaciju distribucije gotovog novca, zaštitu od krivotvorenja i uništavanje neprikladnoga gotovog novca te upravljanje logističkim pričuvama novčanica i kovanica te strateškim pričuvama kovanica. Od 1. siječnja 2024. gotov novac kune koji je još u optjecaju može se zamijeniti samo u Hrvatskoj narodnoj banci, i to kovanice do 31. 12. 2025., a novčanice bez roka za zamjenu.

IZDAVANJE GOTOVOG NOVCA I OPSKRBA GOTOVIM NOVCEM

Tisak euronovčanica za potrebe europodručja raspodijeljen je između zemalja članica, a HNB u 2024. sudjeluje sa 103,14 mil. komada novčanica.

Izdavanje novčanica i kovanica te opskrba novčanicama i optjecajnim kovanica-
ma banaka na teritoriju Hrvatske jedna je od aktivnosti HNB-a. Opskrba banaka
gotovim novcem odnosi se na osiguravanje dovoljne količine gotovog
novca za banke i njihove klijente (potrošače i poslovne subjekte), a
uređena je **Odlukom o opskrbi banaka gotovim novcem eura**. Orga-
nizirana je preko osam gotovinskih centara, kojima su pokriveni svi
dijelovi Hrvatske.

Tisak euronovčanica za potrebe opskrbe unutar europodručja raspo-
dijeljen je između zemalja članica, a HNB u 2024. sudjeluje sa 103,14
mil. komada novčanica. Iz Hrvatske je tijekom 2024. otpremljeno u druge zemlje
europodručja 17,6 mil. komada novčanica kao višak u odnosu na domaće potrebe.

Potrebe za eurokovanicama u 2024. realizirane su izradom u 105,35 mil. komada
kovanica. Kovanice je izradila Hrvatska kovnica novca d.o.o.

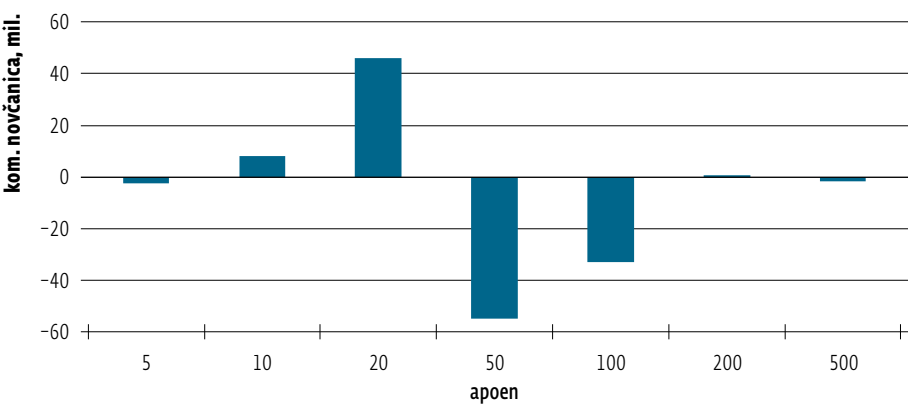
Stanje, kretanje i zamjena gotovog novca eura u optjecaju

Na kretanje neto izdavanja novčanica utječu navike potrošača pa tako apoeni koji se najviše koriste u svakodnevnom optjecaju imaju pozitivno neto izdavanje.

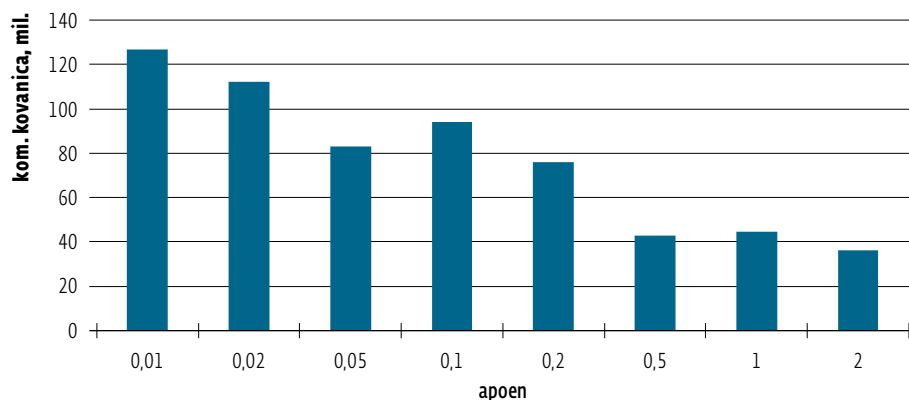
Gotov novac eura u optjecaju prati se na razini europodručja. Tako je 31. prosinca
2024. u optjecaju bilo 1.622,8 mlrd. eura, što je neznatno povećanje u odnosu na op-
tjecaj iz 31. prosinca 2023. od 1.600,7 mlrd. eura.

Iz gotovinskih centara diljem Hrvatske tijekom 2024. godine izdano je
190,2 mil. komada euronovčanica ukupne nominalne vrijednosti 4,8
mlrd. eura i 256 mil. komada eurokovanica ukupne nominalne vrijed-
nosti 84,5 mil. eura, a u istom razdoblju u gotovinske centre položeno
je 255 mil. komada euronovčanica ukupne nominalne vrijednosti
8,8 mlrd. eura i 112,9 mil. komada eurokovanica ukupne nominalne
vrijednosti 60,6 mil. eura. Na temelju količina izdanoga i položenoga gotovog novca
prati se neto izdavanje novčanica i kovanica koje predstavlja razliku količine izda-
noga i položenoga gotovog novca po svakom apoenu.

SLIKA 10.1. Neto izdavanje novčanica, od siječnja 2023. do prosinca 2024.

Izvor: HNB

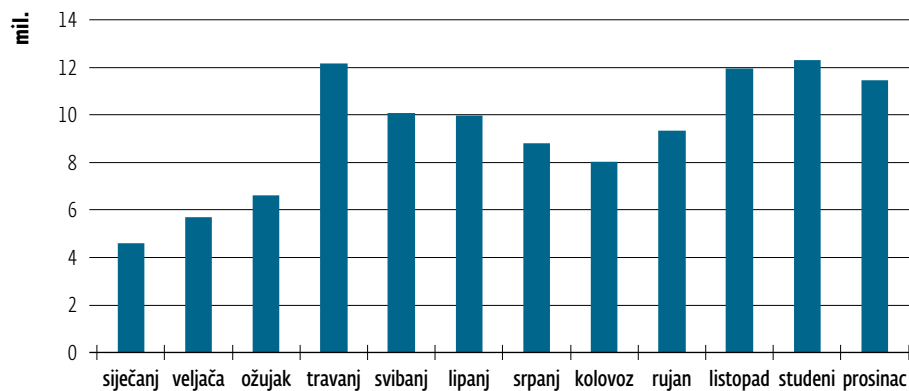
SLIKA 10.2. Neto izdavanje kovanica, od siječnja 2023. do prosinca 2024.

Izvor: HNB

Izrazito negativno neto izdavanje novčanica apoen od 50 i 100 eura znači da je položeno više novčanica nego što ih je izdano, dok je najčešće korišten apoen od 20 eura imao izrazito pozitivno neto izdavanje. Na kretanje neto izdavanja novčanica uvelike utječu navike potrošača pa tako apoeni koji se najviše koriste u svakodnevnom optjecaju imaju pozitivno neto izdavanje, dok oni koji se najviše koriste kao oblik štednje imaju negativno neto izdavanje.

Za razliku od novčanica, svi apoeni kovanica imali su pozitivno neto izdavanje, što znači da je izdano više kovanica nego što ih je položeno. Apoeni veće nominalne vrijednosti (50 centa, 1 i 2 eura) najviše se polažu, dok se apoeni najmanje nominalne vrijednosti od 1 i 2 centa uglavnom izdaju i vrlo malo ih se vraća iz optjecaja.

HNB povlači euronovčanice i eurokovanice koje su postale neprikladne za optjecaj i zamjenjuje ih prikladnima. U 2024. iz optjecaja je povučeno 24,2 mil. komada neprikladnih euronovčanica ukupne vrijednosti 622,2 mil. eura i 5.727 komada neprikladnih eurokovanica ukupne vrijednosti 5.123,32 eura.

SLIKA 10.3. Vrijednost zamijenjenih kuna u 2024.

Izvor: HNB

Povlačenje gotovog novca kune

U optjecaju se 31. prosinca 2024. još uvijek nalazilo 4,3 mlrd. kuna. Najviše kuna zamijenjeno je u godini uvođenja eura (21,3 mlrd. kuna), a trend usporavanja količine zamijenjenih kuna očekivan je i u skladu s iskustvima zemalja europodručja koje su ranije uvele euro.

Od 1. siječnja 2024. gotov novac kune može se bez naknade zamijeniti isključivo u HNB-u, i to novčanice bez vremenskog ograničenja, a kovanice do 31. prosinca 2025. Tijekom siječnja 2024. banke su kroz gotovinske centre položile 341,7 mil. kuna koje su zamjenjivale do 31. prosinca 2023.

Od 1. siječnja 2024. gotov novac kune može se bez naknade zamijeniti u HNB-u, i to novčanice bez vremenskog ograničenja, a kovanice do 31. prosinca 2025.

Preko blagajne HNB-a u 2024. zamijenjeno je 692,4 tisuće komada novčanica kuna ukupne nominalne vrijednosti 99,84 mil. kuna i 5,33 mil. komada kovanica kuna ukupne nominalne vrijednosti 5,68 mil. kuna, dok je putem poštanskih pošiljki zaprimljeno i zamijenjeno ukupno 53,1 tisuća komada novčanica ukupne nominalne vrijednosti 5,51 mil. kuna i ukupno 105,3 tisuće komada kovanica ukupne nominalne vrijednosti 110,3 tisuće kuna.

IZDAVANJE PRIGODNIH I NUMIZMATIČKIH KOVANICA

Prigodne eurokovanice izdaju se isključivo u apoenu od 2 eura. Tehničke specifikacije, zajednička strana i obod prigodnih eurokovanica jednaki su onima redovitih odnosno optjecajnih kovanica apoena od 2 eura. Različitima ih čini motiv na nacionalnoj strani, svojstven državi članici. Svaka država europodručja može izdati dvije prigodne kovanice od 2 eura godišnje.

HNB je tijekom 2024. pustio u optjecaj svoju drugu i treću prigodnu kovanicu od 2 eura od uvođenja eura kao novčane jedinice u Hrvatskoj, 1. siječnja 2023.

Druga prigodna kovanica od 2 eura od uvođenja eura, "Stari grad Varaždin", puštena je u optjecaj 2. srpnja 2024., u sklopu serije "Hrvatski gradovi", s prigodnim motivima koji predstavljaju znamenitu građevinu u gradu Varaždinu, čiji je prikaz bio jedan od osnovnih motiva na naličju novčanice od 5 kuna.

Motiv treće prigodne kovanice od uvođenja eura prikazuje hrvatskoga književnika Marka Marulića, a bio je i osnovni motiv na licu novčanice od 500 kuna. Kovanica je puštena u optjecaj 15. listopada 2024.

Obje prigodne kovanice izdane su u količini od 200.000 komada.

Osim druge i treće prigodne eurokovanice od uvođenja eura, HNB je u istoj godini izdao različita numizmatička izdanja zlatnih i srebrnih kovanica s osnovnim motivima povezanim s Hrvatskom.

"Stari grad Varaždin" – prigodna kovanica od 2 eura

"Marko Marulić" – prigodna kovanica od 2 eura

SLIKA 10.4. Zlatne i srebrne numizmatičke kovanice

Numizmatička kovanica
"Trsatski zmaj"

Numizmatička kovanica
"Crna gušterica"

Numizmatička kovanica
"150. obljetnica rođenja Ivane
Brlić-Mažuranić"

Numizmatička kovanica
"Otok Susak"

Numizmatička kovanica
"Puratićev kolotur"

Numizmatička kovanica
"Dražen Petrović"

SUZBIJANJE KRIVOTVORENJA NOVČANICA I KOVANICA

Tijekom 2024. Hrvatska narodna banka evidentirala je 4.516 krivotvorina euro-novčanica nominalne vrijednosti 395.870,0 eura i 6.984 krivotvorine eurokovanica nominalne vrijednosti 13.706,0 eura.

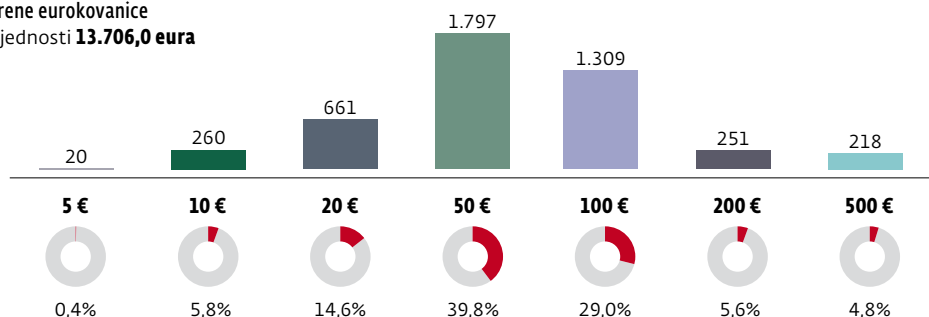
Tijekom 2024. evidentirano je 20 komada krivotvorina novčanica kuna nominalne vrijednosti 7.860,0 kuna, i to: 2 komada od 10 kuna, 2 komada od 20 kuna, 1 komad od 100 kuna, 6 komada od 200 kuna, 5 komada od 500 kuna i 4 komada od 1000 kuna. Krivotvorine kovanica kuna nisu evidentirane u navedenom razdoblju.

Kada je riječ o krivotvorinama ostalih valuta, njih je tijekom 2024. evidentirano ukupno 89 komada, od čega se 88 primjeraka odnosi na krivotvorine novčanica američkog dolara i jedan primjerak na krivotvorinu novčanice funte sterlinga.

Kako bi se osobe koje svakodnevno rukuju gotovim novcem, a i šira javnost, educirale o gotovom novcu, HNB provodi Nacionalni program obuke za provjeru autentičnosti euronovčanica i eurokovanica. Način obuke sadržajem je i satni-

SLIKA 10.5. Evidentirane krivotvorine euronovčanica u 2024.

4.516 krivotvorenih euronovčanica,
vrijednosti **395.870,0 eura** te
6.984 krivotvorene eurokovanice
nominalne vrijednosti **13.706,0 eura**

Izvor: HNB

Godine **2024.** evidentirano je **20** komada krivotvorina novčanica kuna, što je smanjenje za **39,4%** u usporedbi s **2023.**, kada ih je bilo evidentirano **33** kom.

com prilagođen ciljanim skupinama, a provodi se u nekoliko razina. Cilj je obuke stjecanje znanja o zaštitnim obilježjima euronovčanica i eurokovanica kako bi se uspješno provjerila njihova autentičnost te spriječilo zaprimanje krivotvorenoga gotovog novca kao originalnoga.

Tijekom 2024. Nacionalni program obuke druge razine, namijenjen zaposlenicima banaka i financijskih institucija, upisalo je 1.717 novih polaznika, a stečeno je sveukupno 9.123 uvjerenja (obnovljena postojeća i novostečena). Održano je i jedanaest radionica treće razine Nacionalnog programa obuke, na kojima je sudjelovalo 240 zaposlenika banaka i financijskih institucija.

U suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom i Carinskom upravom provedeno je dvadeset i osam predavanja i radionica u četrnaest gradova diljem Hrvatske, na kojima je sudjelovalo 1.075 zaposlenika maloprodaje, banaka i drugih institucija.

Edukacija namijenjena javnosti i zaposlenima u maloprodaji dostupna je bez prijave i naknade na internetskoj stranici [Euro edukacija](#).

NOVA REGULATIVA EU-a VEZANA UZ EURONOVČANICE I EUROKOVANICE KAO ZAKONSKO SREDSTVO PLAĆANJA

Europska komisija 28. lipnja 2023. objavila je prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zakonskom sredstvu plaćanja za euronovčanice i eurokovanice (u nastavku teksta: Uredba) kojom se želi zaštititi uloga gotovog novca u eurima te osigurati potpuna jednakopravnost gotovog novca u eurima i budućega digitalnog eura glede njihova statusa zakonskog sredstva plaćanja. Također, ovom regulativom uredit će se i pravila i iznimke u plaćanju gotovim novcem eura. Tijekom 2024. nastavljen je rad na finalizaciji regulative i usuglašavanje prijedloga Uredbe na razini članica Europske unije.

NOVE EURONOVČANICE

Europska središnja banka pokrenula je 2021. proces razvoja novih tema i dizajna za buduće euronovčanice. U 2023. odabrane su dvije teme za novi dizajn “Europska kultura” i “Rijeke i ptice”.

Temom “Europska kultura” slave se zajednički kulturni prostori koji su tijekom stoljeća oblikovali europski identitet, dok se temom “Rijeke i ptice” ističu otpornost i raznolikost prirodnih ekosustava Europe tako što se predstavljaju različiti dijelovi riječnog toka i vrste ptica, pri čemu se naglašava važnost prirode i zaštite okoliša.

Tijekom 2024. multidisciplinarna savjetodavna skupina, koju je osnovala Europska središnja banka, izradila je prijedlog priča i motiva za ilustraciju odabranih dviju tema. Savjetodavna skupina nastojala je predložiti motive koji bi bili ne samo prihvatljivi u cijelom europodručju, već i izrazito atraktivni za identifikaciju svih Europljana. Cilj je bio pronaći ravnotežu između motiva koji su naširoko prepoznati u javnosti i drugih manje poznatih, ali koji imaju povijesnu važnost, posebno za one koji se odnose na pojedince, umjetnost ili građevine i mjesta.

Temom “Europska kultura” slave se zajednički kulturni prostori, dok se temom “Rijeke i ptice” ističu otpornost i raznolikost prirodnih ekosustava.

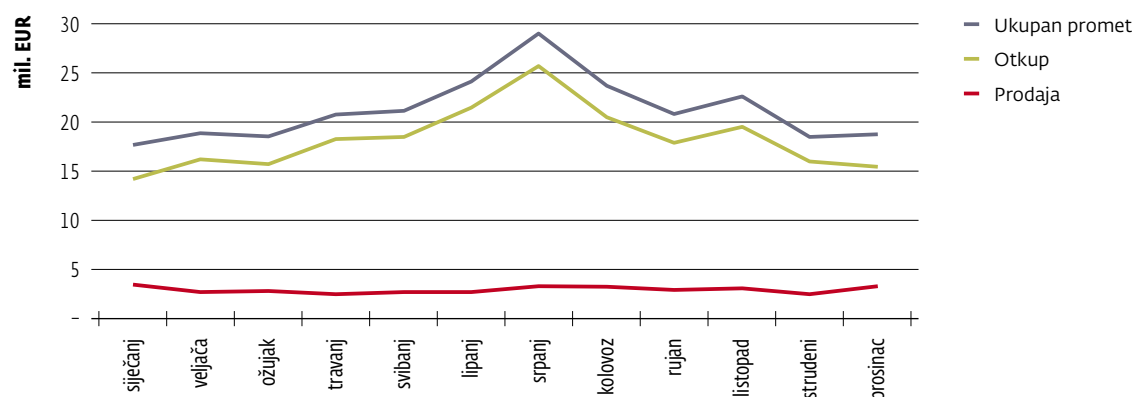
11.

Poslovanje ovlaštenih mjenjača

Smanjivanje broja ovlaštenih mjenjača, koje je započelo s uvođenjem eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, nastavljeno je i tijekom 2024. godine. Od 290 ovlaštenih mjenjača, koliko ih je bilo na početku godine, na kraju 2024. odobrenje Hrvatske narodne banke za obavljanje mjenjačkih poslova imale su 253 pravne osobe odnosno obrta.

Od ukupno 253 ovlaštena mjenjača, krajem 2024. mjenjačke je usluge pružalo njih oko 200, dok oko 50 ovlaštenih mjenjača nije pružalo te usluge. Ovlašteni mjenjači trgovali su sa stranim gotovim novcem 46 stranih valuta, pri čemu su ostvarili promet u vrijednosti od 254,78 milijuna eura (otkup i prodaja). Od tog iznosa, 219,49 milijuna eura, odnosno 86,15% odnosi se na otkup stranoga gotovog novca. Više od 55% prometa ostvareno je pri trgovanju američkim dolarom, a oko 19% pri trgovanju švicarskim frankom.

SLIKA 11.1. Kretanje ukupnog prometa te otkupa i prodaje strane gotovine u 2024.

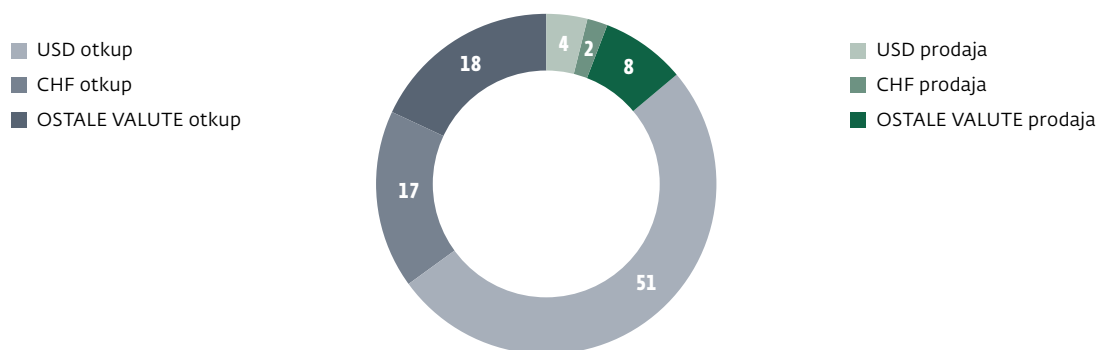

Izvor: HNB

U odnosu na 2023. promet ovlaštenih mjenjača manji je za 22,83 milijuna eura, odnosno za 8,22%.

Tijekom 2024. Hrvatska narodna banka izdala je dva odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova, 31 rješenje o oduzimanju odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova i evidentirala je da je šest odobrenja prestalo vrijediti "po sili zakona".

SLIKA 11.2. Udio otkupa i prodaje strane gotovine po valutama u ukupnom prometu u 2024.

Napomena: Vrijednosti su zaokružene na cijeli broj.

Izvor: HNB

12.

HNB u EU-u i međunarodnom okružju

Od uvođenja eura kao nacionalne valute Hrvatska narodna banka dio je Eurosustava, a guverner HNB-a član je Upravnog vijeća ESB-a. Guverner kao član i nadalje sudjeluje u radu Općeg vijeća ESB-a i Općeg odbora Europskog odbora za sistemske rizike. U sklopu bankovne unije odnosno jedinstvenoga nadzornog mehanizma i jedinstvenoga sanacijskog mehanizma predstavnici HNB-a uključeni su u rad Nadzornog odbora ESB-a i Jedinstvenoga sanacijskog odbora kao i njihovih radnih tijela. Viceguverneri i stručnjaci HNB-a uključeni su u rad brojnih radnih tijela ESSB-a i Eurosustava kao i Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo te radnih tijela Vijeća Europske unije i Europske komisije. I u 2024. godini nastavljena je uspješna suradnja HNB-a s MMF-om, BIS-om i drugim međunarodnim financijskim institucijama u kojima je Hrvatska članica, kao i s OECD-om u sklopu pregovora o pristupanju Hrvatske toj organizaciji. Trend povećanja broja aktivnosti tehničke suradnje u posljednjim godinama nastavio se i u 2024. godini.

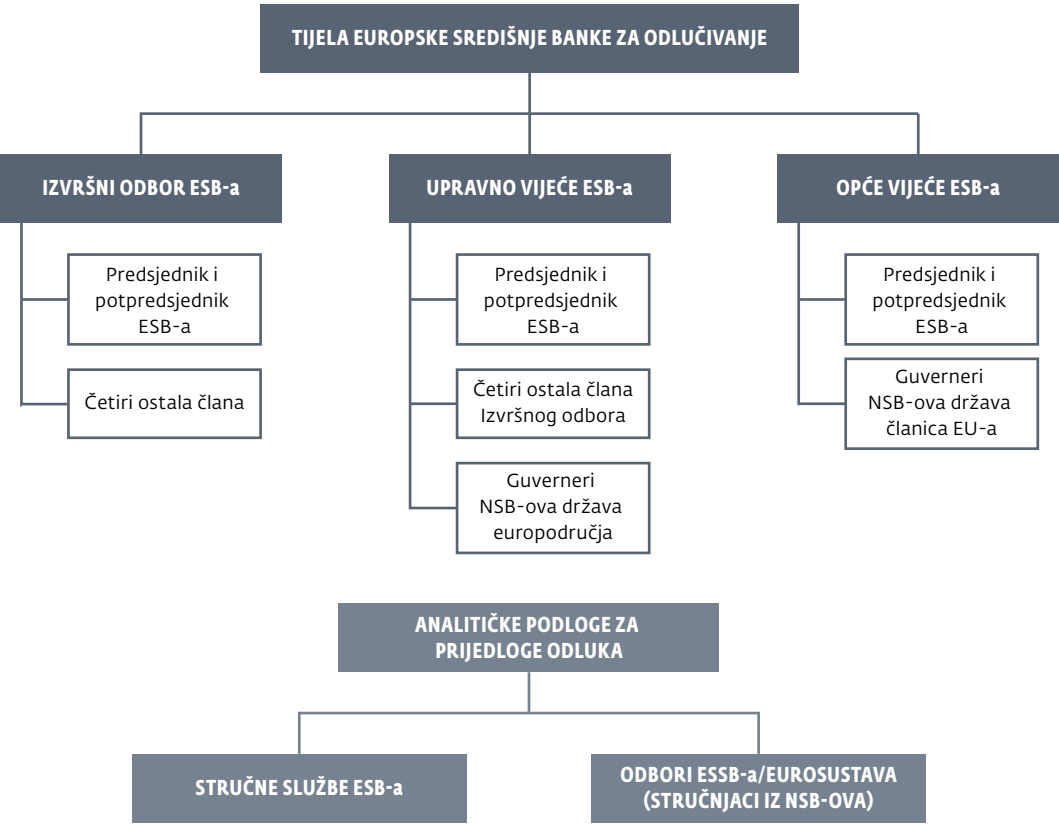
AKTIVNOSTI POVEZANE S ČLANSTVOM U EUROPSKOJ UNIJI

Europski sustav središnjih banaka (ESSB)

Od uvođenja eura kao nacionalne valute Hrvatska narodna banka dio je Eurosustava, a guverner HNB-a član je Upravnog vijeća Europske središnje banke, najvišeg tijela za odlučivanje te institucije. Upravno vijeće ESB-a odlučuje o zajedničkoj monetarnoj politici europodručja te donosi smjernice i odluke s ciljem izvršavanja zadataka dodijeljenih ESB-u i Eurosustavu Ugovorom o funkcioniranju Europske unije. Čine ga šest članova Izvršnog odbora ESB-a i guverneri nacionalnih središnjih banaka država članica EU-a koje su uvele euro. Svakih šest tjedana ocjenjuje gospodarska i monetarna kretanja te donosi odluke o monetarnoj politici. Na drugim sastancima Upravno vijeće raspravlja o pitanjima u vezi s drugim zadaćama i dužnostima ESB-a i Eurosustava. Tijekom 2024. održano je 15 sastanaka Upravnog vijeća ESB-a, od toga sedam posvećenih monetarnoj politici.

Od uvođenja eura kao nacionalne valute Hrvatska narodna banka dio je Eurosustava, a guverner HNB-a član je Upravnog vijeća Europske središnje banke, najvišeg tijela za odlučivanje te institucije.

SLIKA 12.1. Tijela Europske središnje banke za odlučivanje i njihova podrška u odlučivanju

Napomena: NSB je kratica za nacionalne središnje banke.
Izvor: HNB

Osim u radu Upravnog vijeća, guverner HNB-a sudjeluje i u radu Općeg vijeća ESB-a, koje čine predsjednica i potpredsjednik ESB-a te guverneri svih nacionalnih središnjih banaka država članica EU-a. Tijekom 2024. održana su četiri sastanka Općeg vijeća, na kojima su se razmatrala makroekonomska, monetarna i financijska kretanja u EU-u.

Stručnjaci HNB-a sudjelovali su u radu 18 odbora ESSB-a i Eurosustava te brojnih pododbora i radnih skupina koji pružaju stručnu podršku tijelima ESB-a nadležnima za odlučivanje. U sklopu ESSB-a HNB sudjeluje i u izradi mišljenja ESB-a o prijedlozima pravnih akata Unije i pojedinih država članica EU-a.

Europski sustav financijskog nadzora

Hrvatska narodna banka sudjeluje u radu Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB), kao dijela Europskog sustava financijskog nadzora. Guverner i glavni ekonomist HNB-a sudjeluju na redovitim tromjesečnim sastancima Općeg odbora ESRB-a na kojima se raspravlja o sistemskim rizicima za financijski sustav EU-a i mjerama makroprudencijalne politike.

HNB sudjeluje i u radu Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (EBA). Nadležni viceguverneri članovi su Odbora supervizora i Sanacijskog odbora, a zaposlenici odgovarajućih organizacijskih jedinica sudjeluju u radu brojnih odbora i radnih tijela EBA-e.

Bankovna unija

Viceguverner HNB-a nadležan za nadzor banaka nastavio je i tijekom 2024. sudjelovati u radu Nadzornog odbora ESB-a u sklopu jedinstvenoga nadzornog mehanizma, čiji je HNB sudionik. Nadzorni odbor sastaje se svaka tri tjedna zbog planiranja i provođenja nadzornih zadaća ESB-a. U sklopu jedinstvenoga sanacijskog mehanizma predstavnici HNB-a, nadležni viceguverner i direktorica Ureda za sanaciju kreditnih institucija sudjeluju na plenarnim i izvršnim sjednicama Jedinstvenoga sanacijskog odbora na kojima se donose odluke povezane sa sanacijskim planiranjem i upravljanjem Jedinstvenim sanacijskim fondom. Stručnu podršku Nadzornom odboru ESB-a i Jedinstvenom sanacijskom odboru pružaju brojni odbori i radne skupine u čijem radu sudjeluju i stručnjaci HNB-a.

Vijeće EU-a i Europska komisija (EK)

Tijekom 2024. stručnjaci HNB-a nastavili su s uobičajenim aktivnostima u radnim tijelima Vijeća EU-a i EK-a, što uključuje rasprave o nacrtima zakonodavnih i drugih akata EU-a te sudjelovanje u pripremi stajališta Republike Hrvatske o temama iz područja u nadležnosti središnjih banaka, poput poboljšanja kvalitete financijskih usluga i stabilnosti financijskog sustava EU-a. Guverner i zamjenica guvernera sudjelovali su na neformalnim sastancima Vijeća EU-a za ekonomska i financijska pitanja (ECOFIN). Imenovani predstavnici HNB-a bili su uključeni u rad Gospodarskoga i financijskog odbora Vijeća EU-a (engl. *Economic and Financial Committee*, EFC) koji promiče koordinaciju nacionalnih ekonomskih politika i raspravlja o odgovarajućim inicijativama EU-a.

Ekonomsku politiku EU-a 2024. obilježili su početak novoga institucionalnog ciklusa EU-a i izbor novog sastava EK-a za idući petogodišnji mandat do 2029. godine slijedom izbora za Europski parlament održanih u lipnju 2024. EK je u svojim smjernicama najavio nove strateške inicijative, uključujući povećanje konkurentnosti gospodarstva EU-a na globalnoj razini i poboljšanje integracije jedinstvenog tržišta EU-a, putem kojih će nastojati prilagoditi ekonomsku politiku EU-a novom razdoblju obilježenom geopolitičkim previranjima i povišenim ekonomskim neizvjesnostima. U tom kontekstu EK će također nastaviti raditi na olakšanju poslovanja poduzeća, na povećanju ulaganja u čistu industriju i digitalnu tehnologiju kao i na jačanju kapaciteta EU-a za suočavanje s različitim sigurnosnim izazovima.

Nove inicijative EK-a, koje čine temelj za izradu budućih zakonodavnih akata, usmjeravaju i rad Vijeća EU-a, unutar kojeg su tijekom 2024. započele rasprave i o navedenim temama od strateške važnosti za EU. Osim toga, znatan dio rasprava odnosio se na ekonomske i financijske posljedice ruske agresije na Ukrajinu, gdje su države članice EU-a u više navrata odlučivale o paketima sankcija prema Ruskoj Federaciji te dogovarale dugoročnu financijsku pomoć za obnovu i oporavak Ukrajine. Nadalje, vezano uz tržišta financijskih usluga, u radnim tijelima Vijeća EU-a raspravljalo se o daljnjim mjerama za jačanje međunarodne konkurentnosti europskih banaka i njihove otpornosti na potencijalne buduće šokove, a koje su predviđene globalnim standardom "Basel III". Nastavljen je rad na smanjenju rizika u bankovnom sustavu s pomoću dovršetka zajedničkog okvira EU-a za krizno upravljanje, za daljnju harmonizaciju nacionalnih pravila za likvidaciju banaka i za zaštitu depozita građana. Također, nastavljen je rad na izgradnji unije tržišta kapitala, putem koje se nastoji produbljivanjem i integracijom financijskih tržišta EU-a omogućiti bolji pristup raznovrsnim izvorima financiranja, nužnima za rast poduzeća i općenito za realizaciju europskih investicija koje su preduvjet za konkurentniji EU. Pritom je fokus rasprava bio na mjerama za poboljšanje funkcioniranja tržišne infrastrukture i sustava nadzora kao i na uspostavi novih investicijskih proizvoda kojima bi se povećale atraktivnost i sigurnost financijskog sustava EU-a za ulaganje građana.

U radnim tijelima Vijeća države članice raspravljale su i o novim pravilima kojima će se modernizirati usluge digitalnih plaćanja i transakcija unutar EU-a s ciljem poboljšanja sigurnosti potrošača, povećanja izbora u odabiru pružatelja platnih usluga i smanjenja financijskih prijevara. Uz to, nastavljen je rad na potencijalnom uvođenju digitalnog eura kao dopuni gotovom novcu.

U 2024. stupila su na snagu nova europska fiskalna pravila, čime je završena reforma okvira EU-a za gospodarsko upravljanje. Očekuje se da će nova pravila osigurati veću transparentnost i predvidljivost nacionalnih fiskalnih politika te pridonijeti održivom smanjenju visokih razina javnog duga i ostvarivanju uravnoteženih proračuna država članica, uzimanjem u obzir njihovih nacionalnih specifičnosti. Okosnicu novog okvira EU-a za gospodarsko upravljanje čine nacionalni fiskal-

EK je u svojim smjernicama najavio nove strateške inicijative, uključujući povećanje konkurentnosti gospodarstva EU-a i poboljšanje integracije jedinstvenog tržišta.

Nastavljen je rad na izgradnji unije tržišta kapitala, putem koje se nastoji produbljivanjem i integracijom financijskih tržišta EU-a omogućiti bolji pristup raznovrsnim izvorima financiranja.

no-strukturni planovi – strateški dokumenti u kojima države članice definiraju vlastite ciljeve fiskalnih pokazatelja te planirane strukturne mjere i investicije za iduće četiri godine – čiju će provedbu EK pratiti na godišnjoj razini. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan RH za razdoblje 2025. – 2028. usvojen je krajem 2024. godine. Uz njega, u Hrvatskoj se i dalje provodi komplementaran strateški dokument Nacionalni program oporavka i otpornosti na osnovi kojeg Hrvatska, poput drugih država članica, dobiva sredstva EU-a za provedbu odgovarajućih reformskih i investicijskih projekata iz Mehanizma za oporavak i otpornost (engl. *Recovery and Resilience Facility*, RRF).

Ostale aktivnosti povezane s Europskom unijom

HNB je tijekom 2024. nastavio održavati kontakte s predstavnicima središnjih banaka država članica EU-a, Europske središnje banke te ostalih institucija i tijela EU-a. Vrijedi izdvojiti sastanke s predstavnicima Europske komisije kao i osamnaesti godišnji dijalog HNB-a i Austrijske narodne banke.

Od studenoga 2023. u Bruxellesu djeluje Kuća eura, kao platforma i dijeljeni prostor putem kojih ESB i pojedine središnje banke Eurosustava¹ zajedničkim radom promiču interese Eurosustava u odnosima s glavnim dionicima u Bruxellesu. U prvom redu to se odnosi na pitanja vezana uz bankovnu uniju, uniju tržišta kapitala te druge inicijative i politike EU-a koje su od interesa za središnje banke Eurosustava. Hrvatska narodna banka održava redovite kontakte s osobljem ESB-ova ureda u Kući eura, među kojima je i jedan stručnjak HNB-a.

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND (MMF)

Hrvatska narodna banka fiskalni je agent Republike Hrvatske za MMF i depozitar MMF-a, što znači da predstavlja Hrvatsku u odnosima s MMF-om, vodi depozitne račune MMF-a u RH i provodi plaćanja na osnovi članstva u MMF-u. Kvota Republike Hrvatske pri MMF-u iznosi 717,4 mil. SDR-a² (899,5 mil. EUR³), na temelju koje Hrvatskoj pripada 0,17% ukupnih glasačkih prava u MMF-u.

Hrvatska je zastupljena u MMF-u preko konstitutivne skupine koju čini ukupno 16 zemalja⁴, a predsjedaju joj naizmjenice Nizozemska i Belgija. Od 1. studenoga 2024. izvršni je direktor belgijski predstavnik Jeroen Clicq. Nizozemsko-belgijska konstitutivna skupina s 5,46% ukupnih glasova u MMF-u ima četvrtu najveću glasačku snagu u Odboru izvršnih direktora MMF-a, odmah nakon SAD-a, Japana i Kine. Hrvatska ima i stalnog predstavnika u Uredu izvršnog direktora konstitutivne skupine, i to na funkciji savjetnika izvršnog direktora, koju obnaša predstavnik iz

¹ Samostalne urede imaju središnje banke Njemačke, Irske, Španjolske, Francuske, Italije, Malte i Slovenije.

² Posebna prava vučenja (engl. *special drawing rights* – SDR) jesu međunarodna rezervna imovina koju je MMF kreirao 1969. s ciljem popune međunarodnih deviznih pričuva i ona se općom alokacijom dodjeljuju (alociraju) zemljama članicama MMF-a proporcionalno njihovim kvotama. Vrijednost SDR-a određuje se prema košarici pet valuta – američkog dolara, eura, kineskog juana renminbija, japanskog jena i britanske funte sterlinga. SDR također služi kao mjerna jedinica vrijednosti MMF-a i nekih drugih međunarodnih organizacija.

³ Preračunato prema tečaju EUR/XDR na dan 31. prosinca 2024.

⁴ Andora, Armenija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Gruzija, Hrvatska, Izrael, Luksemburg, Moldavija, Nizozemska, Rumunjska, Sjeverna Makedonija i Ukrajina

HNB-a. Godina 2024. bila je izazovna za nizozemsko-belgijsku konstitutivnu skupinu s obzirom na to da se četiri njezine članice koriste MMF-ovim programima pomoći, ali i s obzirom na ratna zbivanja u nekoliko zemalja članica, čiji se učinci odražavaju i na druge, posebice susjedne zemlje članice.

Na domaćem planu, u ožujku 2024., nakon više desetljeća reformiran je nacionalni pravni okvir kojim se regulira poslovanje s MMF-om. Odlukom Vlade RH o načinu vođenja poslova i podmirjenja obveza proizišlih iz članstva Republike Hrvatske u MMF-u, koja je stupila na snagu 11. ožujka 2024., HNB je od Ministarstva financija RH preuzeo odgovornost za izvršavanje financijskih obveza prema MMF-u vezanih uz kvotu, budućih obveza povezanih sa statusom zemlje vjerovnika MMF-a te obveza vezanih uz alokaciju SDR-a, osim sukcesijom naslijeđenih obveza koje je Ministarstvo financija sredinom 2024. u cijelosti podmirilo.

Usto, tijekom 2024. u HNB-u su se intenzivirale operativne pripreme za dobivanje statusa zemlje vjerovnika MMF-a. Naime, s obzirom na ojačanu vanjsku poziciju RH, ali i na priključivanje europodručju, MMF je početkom 2024. najavio da razmatra uvrštenje RH među zemlje vjerovnike Fonda. Vjerovnici MMF-a odabrane su zemlje članice Fonda koje sudjeluju u financiranju zajmova koje odobrava MME, a odabire ih Odbor izvršnih direktora na temelju pokazatelja kao što su inozemni dug, kretanja na tekućem računu i visina međunarodnih pričuva.

U sklopu redovitih godišnjih konzultacija s RH po članku IV. Statuta MMF-a, MMF-ov stručni tim krajem svibnja 2024. došao je u dvotjedni posjet Hrvatskoj, tijekom kojeg je održan niz sastanaka s predstavnicima HNB-a, Ministarstva financija i drugih tijela državne uprave, državnih institucija i privatnog sektora. U **priopćenju za javnost** nakon zaključenja konzultacija u srpnju istaknuto je da je hrvatsko gospodarstvo ostvarilo dobre rezultate unatoč vanjskim šokovima. Nakon snažne postpandemijske aktivnosti gospodarski se rast usporio, no i dalje nadmašuje prosjek europodručja. Osim toga, MMF je istaknuo da se inflacija znatno smanjila od 2023. godine, ali i dalje ostaje iznad prosjeka europodručja, uglavnom zbog rasta cijena hrane i usluga. Očekuje se da će inflacija ostati povišena pod utjecajem rasta plaća, ali MMF predviđa kako bi se mogla stabilizirati na oko 2% do kraja 2025. Glavni rizici uključuju gospodarsku neizvjesnost, geopolitičke napetosti i kolebljivost cijena robe na svjetskim tržištima. Financijski sektor ocijenjen je stabilnim, uz visoku kapitaliziranost i likvidnost banaka. Međutim, MMF je istaknuo potrebu za pomnim praćenjem tržišta nekretnina, osobito u kontekstu priuštivosti stanovanja. MMF je podržao plan hrvatskih vlasti da znatno smanje proračunski manjak u 2025. godini. Osim toga, MMF je istaknuo da je izazov nedostatka radne snage još uvijek vrlo izražen te predlaže mjere za poticanje participacije i mobilnosti radne snage i smanjenja iseljavanja. Također, MMF je preporučio reforme za povećanje produktivnosti hrvatskoga gospodarstva i za ubrzanje provedbe zelenih politika.

Suradnja i razmjena mišljenja sa stručnjacima MMF-a tijekom 2024. ostvarena je i sudjelovanjem predstavnika RH na redovitim Proljetnim sastancima u travnju i Godišnjoj skupštini MMF-a i Svjetske banke u listopadu.

S obzirom na ojačanu vanjsku poziciju RH, ali i na priključivanje europodručju, MMF je početkom 2024. najavio da razmatra uvrštenje RH među zemlje vjerovnike Fonda.

Na međunarodnom planu MMF je tijekom 2024. poduzeo niz koraka kako bi dodatno pomogao zemljama u razvoju i siromašnim zemljama te osigurao sredstva za njihovo financiranje.

Nakon što je krajem 2023. Odbor guvernera MMF-a u sklopu 16. opće revizije kvota donio odluku o povećanju kvota za 50%, tijekom 2024. godine prikupljale su se suglasnosti zemalja članica.¹ U sklopu toga Vlada RH donijela je 31. listopada Odluku o prihvaćanju povećanja kvote RH u MMF-u, čime će se kvota RH u Fondu povećati na ukupno 1.076,1 mil. SDR-a.

Potkraj 2024. povećan je i broj izvršnih direktora MMF-a s 24 na 25, a novo mjesto namijenjeno je zemljama supsaharske Afrike kako bi se ojačala zastupljenost te regije unutar MMF-a. Usto, MMF je prilagodio strukturu **naknada** koje naplaćuje za svoje zajmove kako bi smanjio troškove zaduživanja zemljama kojima je potrebna financijska pomoć. Naposljetku, dogovoren je i način na koji će se osigurati dodatna sredstva za subvencioniranje kamata na zajmove zemljama s niskim dohotkom odobrene u sklopu **Fonda za smanjenje siromaštva i rast** (engl. *Poverty Reduction and Growth Trust*, PRGT). I HNB je pridonio tim nastojanjima i u rujnu 2024. sklopio sporazum o ulaganju 519.161 SDR-a u PRGT. Sredstva su deponirana na deset godina, a sva zarada koju PRGT ostvari od tih sredstava koristit će se za subvencije kamata siromašnim zemljama.

SURADNJA S BANKOM ZA MEĐUNARODNE NAMIRE (BIS) I OSTALIM MEĐUNARODNIM FINACIJSKIM INSTITUCIJAMA

Guverner HNB-a i u 2024. godini sudjelovao je u radu BIS-a, gdje guverneri središnjih banaka članica BIS-a raspravljaju o aktualnim temama iz područja međunarodnog bankarstva i financija. Na Godišnjoj općoj skupštini BIS-a održanoj u lipnju 2024. donesena je odluka da se dioničarima BIS-a isplati dividenda od 370 SDR-a po dionici, odnosno redovna dividenda od 295 SDR-a i izvanredna dividenda od 75 SDR-a zbog ostvarenih dobrih rezultata u posljednje dvije financijske godine. S obzirom na to da HNB drži 2.441 dionicu BIS-a, HNB-u je isplaćena dividenda od 0,9 mil. SDR-a, odnosno 1,1 mil. EUR.

U sklopu procesa pristupanja Republike Hrvatske OECD-u HNB sudjeluje u pregovorima u četiri od ukupno 25 OECD-ovih odbora.

Hrvatska narodna banka u 2024. nastavila je ostvarivati suradnju i s drugim međunarodnim financijskim institucijama, a posebno s Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. *Organization for Economic Co-operation and Development* – OECD). Naime, u sklopu procesa pristupanja Republike Hrvatske OECD-u započetog 2022. godine HNB sudjeluje u pregovorima u četiri od ukupno 25 OECD-ovih odbora koji ocjenjuju usklađenost RH s pravnim propisima i politikama OECD-a te u tri radne skupine pod nadležnošću tih odbora. Nakon pozitivno zaključenih pregovora s Odborom za financijska tržišta u prosincu 2023., u siječnju 2024. uspješno je zaključen i pristupni proces u radnim skupinama za zaštitu potrošača financijskih usluga i za financijsku edukaciju. RH može pristupiti OECD-u najranije početkom 2026., za što je, uz pozitivnu ocjenu svih 25 odbora, jedan od uvjeta i izrada dvaju

¹ Da bi povećanje kvota stupilo na snagu, potrebno je sakupiti suglasnosti zemalja članica s barem 85% ukupne kvote u MMF-u. Do kraja 2024. godine suglasnosti su dale zemlje koje čine 61% ukupne kvote.

Ekonomskih pregleda za Hrvatsku koje OECD izrađuje svake dvije godine, a prvi je objavljen u rujnu 2023.

HNB je zajedno s OECD-om, Unijom za Mediteran (UfM), Europskim institutom za Mediteran (IEMed) i središnjom bankom Španjolske u veljači 2024. u Splitu organizirao i **konferenciju središnjih banaka Mediterana**. U sklopu konferencije pod nazivom “Kako ustrajati u turbulentnim vremenima: središnje banke pred starim i novim izazovima” guverneri središnjih banaka Malte, Portugala, Slovenije, Španjolske i Hrvatske te visoki predstavnici OECD-a i MMF-a i drugih međunarodnih institucija raspravljali su o borbi protiv inflacije, rizicima povezanim s klimatskim promjenama i promicanju sudjelovanja žena u gospodarstvu.

OSTALE AKTIVNOSTI

Nakon što je 2023. Hrvatska službeno postala članica Centra za razvoj financija (engl. *Center of Excellence in Finance*, CEF Ljubljana)¹ stručnjaci HNB-a su i u 2024. bili angažirani u raznim aktivnostima CEF-a kao što su radionice, radne skupine i istraživanja, a rukovoditelji su sudjelovali na sastancima Upravnog odbora. Također, u listopadu 2024. u prostorijama HNB-a održan je trodnevni godišnji sastanak koordinatora CEF-a na kojemu su sudjelovali relevantni predstavnici svih zemalja članica CEF-a.

Predstavnici HNB-a sudjeluju također u međuresornim aktivnostima u sklopu Radne skupine za suradnju između Republike Hrvatske i Ukrajine te Povjerenstva za međunarodnu razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu.

PROGRAMI TEHNIČKE SURADNJE

Trend povećanja broja aktivnosti tehničke suradnje u posljednjim godinama nastavljen je i u 2024. godini. Štoviše, ako se ne uzmu u obzir aktivnosti koje su se provodile u nekoliko *twinning* projekata u koje je HNB bio uključen u razdoblju 2018. – 2021., može se reći kako je tijekom 2024. u kontekstu tehničke suradnje održan najveći broj sastanaka i konzultacija otkad se stručnjaci HNB-a time bave. Također, primjećuje se kako se udio aktivnosti održanih preko *online* platforma smanjio – za razliku od 2023., kada je njihov broj bio otprilike jednak onima održanima uživo, tijekom 2024. udio *online* aktivnosti bio je oko jedne trećine ukupnih aktivnosti.

I u 2024. najveći broj realiziranih aktivnosti održan je u bilateralnom obliku – na temelju izravnog dogovora dviju institucija – stoga je financiran iz njihova vlastita proračuna. No i u 2024. godini zabilježen je porast aktivnosti provedenih uz potporu TAiEX-a (engl. *Technical Assistance and Information Exchange*), instrumenta Europske komisije za prenošenje zakonodavstva i upoznavanje s najboljim praksama EU-a.

U 2024. godini tehnička suradnja HNB-a bila je najintenzivnija s Centralnom bankom Crne Gore, i po samom broju i trajanju aktivnosti i po broju angažiranih

¹ CEF je međunarodna organizacija koja služi kao “centar znanja” za službenike u javnoj upravi zemalja jugoistočne Europe, a njegov je cilj jačanje suradnje i kapaciteta u upravljanju javnim financijama i središnjem bankarstvu tih zemalja. Zemlje članice CEF-a sudjeluju u njegovu radu putem Upravnog odbora, a članovi Upravnog odbora najčešće su ministar financija i guverner središnje banke.

stručnjaka. Osim toga, zabilježeno je više aktivnosti s Narodnom bankom Ukrajine, Narodnom bankom Republike Sjeverne Makedonije, Centralnom bankom Kosova i drugim središnjim bankama zemalja kandidatkinja za članstvo u EU-u, kao i drugim središnjim bankama. Ukupno se radilo o 39 aktivnosti, u što je, prema procjeni, utrošeno 245 tzv. čovjek-dana.

HNB je u studenome 2024., u sklopu EU-ova programa Pericles IV, započeo provedbu projekta *Alert – Euro counterfeit technical analysis training and enforcement of ALERT network in South-East Europe*. Osnovni je cilj programa Pericles IV sprječavanje krivotvorenja novca i prijevara povezanih s time te očuvanje integriteta euronovčanica i eurokovanica. Projekt je zamišljen kao razmjena znanja i iskustava iz područja borbe protiv krivotvorenja te kao upoznavanje različitih operativnih metodologija s ciljem razmjene informacija i održavanja učinkovitog okvira za zaštitu eura u jugoistočnoj Europi. U projektu sudjeluju stručnjaci iz područja krivotvorenja gotovog novca središnjih banaka Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije, Turske, Grčke i Kosova te grčke policije i Agencije za forenziku Kosova.

Tijekom 2024. nastavljena je druga faza Regionalnog programa za jačanje kapaciteta središnjih banaka šest zemalja zapadnog Balkana u kontekstu njihova budućeg uključivanja u ESSB.

Tijekom 2024. nastavljena je druga faza Regionalnog programa za jačanje kapaciteta središnjih banaka šest zemalja zapadnog Balkana u kontekstu njihova budućeg uključivanja u ESSB. Kao i u prvoj fazi programa, i u ovoj HNB sudjeluje s 19 drugih središnjih banaka država članica EU-a i ESB-om, pod vodstvom Deutsche Bundesbank. HNB je najaktivnija središnja banka u programu te su u tom kontekstu u studenome 2024. u HNB-u održani seminar (engl. *training events*) o pravnim aspektima integracija EU-a i radionica na visokoj razini (engl. *high-level policy workshop*) o upravljanju gotovinom, a u prosincu sastanak Upravljačkog odbora programa. Na bilateralnoj su razini stručnjaci HNB-a u sklopu programa sudjelovali u više misija i studijskih posjeta o različitim područjima rada središnjih banaka (računovodstvo i financijsko izvješćivanje, platni sustavi, statistika financijskih računa, upravljanje gotovinom i bankovna regulativa).

SLIKA 12.2. Udio središnjih banaka partnera u ukupnom broju čovjek-dana u Regionalnom programu za zapadni Balkan

Napomena: Ostale središnje banke navedene su službenom oznakom njihove zemlje; redom Slovenija, Luksemburg, Njemačka, Poljska, Bugarska, Češka, Litva, Estonija, Nizozemska, Belgija, Francuska, Slovačka, Irska, te Europska središnja banka. Vrijednosti su zaokružene na cijeli broj.

Izvor: HNB

4. HNB i klimatske promjene

Klimatske promjene jedan su od najvećih globalnih izazova današnjice i izravno utječu na očuvanje stabilnosti cijena i financijske stabilnosti kao osnovne ciljeve središnjih banaka te ih one uključuju u sva područja svoje aktivnosti. Stoga je HNB početkom 2024. počeo provoditi svoju Klimatsku strategiju usmjerenu ka boljem razumijevanju i upravljanju klimatskim rizicima, podršci zelenoj tranziciji i smanjenju vlastitoga ugljičnog otiska. Ovdje ukratko navodimo aktivnosti poduzete tijekom godine u sklopu provedbe Klimatske strategije.

Budući da su istraživačke, regulatorne, supervizorske i operativne aktivnosti HNB-a vezane uz klimatske promjene brojne i raznolike, krajem 2023. osnovana je radna skupina za koordinaciju klimatskih aktivnosti HNB-a. Radna skupina, kao središnji koordinacijski mehanizam za klimatske aktivnosti, osigurava usklađenost i usmjerenost napora različitih organizacijskih jedinica prema ostvarenju ciljeva klimatske strategije. Na sastancima radne skupine naglasak je bio na razmjeni iskustava, znanja i dobre prakse, a ključne teme uključivale su aktivnosti međunarodnih institucija i institucija EU-a, supervizijske aktivnosti HNB-a usmjerene unapređenju spremnosti kreditnih institucija da prepoznaju i upravljaju klimatskim i okolišnim rizicima, ocjenu izloženosti financijskog sustava klimatskim rizicima, objavljivanje informacija o uzajamnom utjecaju nemontarnog portfelja HNB-a i klimatskih promjena, statističke klimatske podatke i vlastiti ugljični otisak. Hrvatska poštanska banka predstavila je članovima radne skupine svoje aktivnosti vezane uz primjenu taksonomije EU-a i tranziciju prema održivom poslovanju, dok je s Bankom Slovenije održan prvi klimatski dijalog. Uz to, organizirana je radionica na kojoj je predstavljeno MMF-ovo klimatsko stresno testiranje.

Pokrenuta su dva nova istraživanja – istraživanje učinaka EU ETS sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova na inflaciju, potrošnju i konkurentnost te istraživanje utjecaja klimatskih uvjeta na turistički sektor.

Radi boljeg razumijevanja utjecaja klimatskih politika na gospodarstvo, učinke klimatske tranzicije i klimatskih promjena uključili smo u naša istraživanja i HNB je pokrenuo dva nova istraživanja – istraživanje učinaka EU ETS sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova na inflaciju, potrošnju i konkurentnost te istraživanje utjecaja klimatskih uvjeta na turistički sektor.

S obzirom na to da fizički i tranzicijski klimatski rizici mogu utjecati na naplativost kredita pojedine kreditne institucije, ali i na stabilnost cijeloga financijskog sustava, HNB je u 2024. godini unaprijedio analitičke modele za procjenu klimatskih rizika i metodologiju za praćenje njihova utjecaja na poslovanje banaka. Počeli smo primjenjivati satelitske snimke i geografske podatke za analizu fizičkih rizika uzrokovanih poplavama i sušama, što omogućuje preciznije praćenje rizika i dugoročnih učinaka klimatskih promjena.

Učinkovito upravljanje klimatskim rizicima ne ovisi samo o regulatornim tijelima – poslovne banke također moraju integrirati klimatske i ostale čimbenike održivi-

vosti u svoje procese upravljanja rizicima. Kako bi osigurao da banke na ispravan način uvažavaju klimatske i ostale čimbenike održivosti pri upravljanju rizicima, HNB je nastavio supervizorske aktivnosti nad manje značajnim kreditnim institucijama, prateći njihovu usklađenost s ranije izdanim preporukama vezanim uz adekvatno upravljanje klimatskim rizicima.

U sklopu radne skupine za klimatske promjene Bečke inicijative, gdje predstavnici supervizije imaju vodeću ulogu unutar radne skupine za klimatske promjene u području nadzorne prakse i očekivanja, finalizirano je zaključno izvješće koje je upozorilo na ključne probleme u sagledavanju rizika održivosti u državama srednje i istočne Europe. Uz to, HNB je sudjelovao u radnim skupinama ESB-a i EBA-e te u EU Flagship projektu – *ESG risk management framework for the financial sector*, kojemu su neki od glavnih ciljeva definiranje podataka potrebnih za praćenje i nadzor ESG rizika održivosti u bankama, razvoj metodologije nadzora upravljanja rizicima održivosti i poboljšanje postojećih modela za stresno testiranje kreditnih institucija na klimatske šokove.

Pouzdana podaci ključni su za razumijevanje i učinkovito upravljanje klimatskim rizicima. Stoga je HNB tijekom 2024. intenzivno razvijao praćenje klimatskih pokazatelja, prateći nove izvještajne zahtjeve i surađujući s europskim i međunarodnim institucijama. Nastavljeno je i prikupljanje podataka o utjecaju klimatskih promjena na bankovno kreditiranje te je proširena suradnja s Državnim zavodom za statistiku i SKDD-om kako bi se preciznije mapirali klimatski pokazatelji. Također, HNB je 2024. prvi put u Godišnji provedbeni plan statističkih aktivnosti uključio prikupljanje i izradu eksperimentalnih pokazatelja klimatskih promjena, s ciljem uspostave metodološkog okvira za procjenu klimatskih rizika u financijskom sustavu.

HNB aktivno prati i analize ESB-a o tome kako različite metode elektroničkih plaćanja utječu na okoliš i prepoznaje digitalizaciju plaćanja kao priliku za smanjenje utjecaja na klimu i okoliš. Istodobno, poduzimaju se konkretni koraci kako bi gotovinski ciklus postao okolišno održiviji. U području zbrinjavanja novčanica zaključen je ugovor za odvoz i oporabu izrezanih novčanica kuna i eura za razdoblje 2025. i 2026., pri čemu je zabranjeno njihovo spaljivanje ili odlaganje na deponije. Uz to, unaprijeđen je sustav obrade i uništavanja novčanica, uključujući primjenu novih tehnologija koje su omogućile odlaganje izrezanih novčanica bez upotrebe plastičnih vrećica.

Klimatski i okolišni rizici uzimaju se u obzir i pri upravljanju portfeljem financijske imovine. Zastupljenost ESG ulaganja u njegovoj strukturi ovisi o njihovoj usklađenosti s cjelokupnom strategijom upravljanja portfeljem, pri čemu se primarno vodi načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja. Kako bi povećao transparentnost u vezi s potencijalnim klimatskim rizicima u portfelju financijske imovine, HNB je u 2024. objavio sveobuhvatno **klimatsko izvješće za nemonetarne portfelje za 2023.** koje obuhvaća sva četiri tematska područja: upravljanje, strategiju, upravljanje rizicima te pokazatelje i ciljeve.

Unaprijeđeni su analitički modeli za procjenu klimatskih rizika i metodologiju za praćenje njihova utjecaja na poslovanje banaka.

HNB je tijekom 2024. razvijao praćenje klimatskih pokazatelja, uvažavajući nove izvještajne zahtjeve i surađujući s europskim i međunarodnim institucijama.

SLIKA 1. Klimatske aktivnosti HNB-a provedene tijekom 2024.

Izvor: HNB

Osim toga, HNB želi pružiti primjer odgovornog poslovanja, stoga aktivno prati i poduzima mjere za smanjenje vlastitoga ugljičnog otiska. Radna skupina za predlaganje mjera za smanjenje emisije stakleničkih plinova i zaštitu okoliša u poslovanju HNB-a tijekom 2024. izračunala je ugljični otisak iz poslovanja HNB-a za 2023. godinu, obuhvaćajući aktivnosti iz Opsega 1 i Opsega 2 te pojedine aktivnosti iz Opsega 3. Na temelju toga predložene su konkretne mjere za njegovo smanjenje, uključujući povećanje energetske učinkovitosti zgrada, smanjenje otpada, provedbu zelene javne nabave te optimizaciju i digitalizaciju poslovnih procesa. Dio tih mjera već se provodi.

Edukacijom, istraživanjima i javnim raspravama HNB aktivno pridonosi i podizanju svijesti o klimatskim rizicima u financijskom sektoru i društvu u cjelini.

**Poduzete su mjere za smanjenje
vlastitoga ugljičnog otiska.**

Predstavници HNB-a sudjelovali su na brojnim konferencijama i događanjima na kojima su raspravljali o klimatskim promjenama u kontekstu vođenja i provedbe monetarne politike, financijske stabilnosti i održivoga gospodarstva, dodatno naglašavajući ulogu financijskog sektora u zelenoj tranziciji. Uz to, održivost je postala i sastavni dio aktivnosti u području financijske pismenosti – Centar za posjetitelje HNB-a organizirao je predavanja

o središnjem bankarstvu i zelenim financijama u doba klimatskih promjena, a Moneterra – Muzej novca Hrvatske narodne banke sustavno provela temu klime i okoliša u svojem stalnom postavu kao i u tematskoj izložbi “Putovanje novca: od dizajna do reciklaže” koja opisuje cijeli životni ciklus gotovog novca.

13.

Javnost rada

Najveći komunikacijski izazovi za Hrvatsku narodnu banku u 2024. bili su utjecaj pooštrevanja, a potom i ublažavanja monetarne politike Europske središnje banke na inflaciju i kamatne politike komercijalnih banaka, otvorenje Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke, zamjena kovanica i novčanica kuna za eure te visina bankovnih naknada. Osim toga, aktivnosti HNB-a na širenju financijske pismenosti i teme vezane uz prelazak clijenata banaka s prešutnog prekoračenja na dopušteno prekoračenje, pripreme za uvođenje digitalnog eura kao i prigodna numizmatička izdanja također su bili u fokusu javnosti.

Promicanje financijske pismenosti posljednjih se godina prometnulo u jedan od najvećih projekata Europske središnje banke (ESB) i svih nacionalnih središnjih banaka europodručja. ESB je u veljači ove godine otvorio i posebnu web-stranicu **Financial literacy in Europe** na kojoj se mogu pronaći sve inicijative ESB-a i nacionalnih središnjih banaka, uključujući i Hrvatsku narodnu banku (HNB), kojima je cilj građanima pružiti znanje i vještine za donošenje informiranih financijskih odluka. Stoga su otvaranje i rad Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke, čime se HNB pridružio brojnim središnjim bankama koje u svojem sastavu imaju muzeje novca, odnosno informativne centre, bili stožerni komunikacijski projekt Sektora komunikacija u 2024. Prije lipanjskoga službenog otvaranja Moneterre organizirana je ciljana javna informativna kampanja u nacionalnim tiskanim medijima, na radiju, web-portalima i reklamnim panoima (u Zagrebu) te društvenim mrežama s namjerom informiranja građana svih generacija o otvaranju muzeja u kojemu će na suvremen i poticajan način moći saznati mnogo o novcu i njegovoj povijesti, bankama i središnjim bankama kao institucijama zaduženima za očuvanje stabilnosti cijena i financijske stabilnosti. Mediji su objavili 63 priloga u povodu otvaranja Moneterre, a potom su nastavljene značajne komunikacijske aktivnosti u svrhu promicanja rada muzeja. Posebna pozornost posvećena je aktivnostima vezanima uz organiziranje Dana otvorenih vrata Moneterre u studenome. Građani su se uz izložke, videosadržaje, istraživanje i igre informirali o novcu, bankarstvu, osobnim financijama, monetarnoj politici te ulozi i zadaćama središnjih banaka. O Danu otvorenih vrata Moneterre mediji su objavili 26 priloga, uz iznimno velik doseg objava na HNB-ovim društvenim mrežama. HNB će u budućem djelovanju i nadalje jačati napore s ciljem širenja financijske pismenosti, s pomoću svih postojećih kanala, a nastojat će otvarati i nove, osobito one primjerene za mladu publiku.

Osobit komunikacijski izazov u 2024. bilo je pravodobno i točno informiranje javnosti o svim aspektima promjene monetarne politike Europske središnje banke smanjivanjem ključnih kamatnih stopa u lipnju 2024. nakon razdoblja pooštrevanja monetarne politike i potom zadržavanja ključnih kamatnih stopa ESB-a na rekordno visokoj razini. Pozornost je zbog toga posvećena pojašnjavanju mehanizama putem kojih se ključne kamatne stope ESB-a prelijevaju na kamatne stope na kredite za građane i poduzeća, vremenskim odmacima s kojima djeluje monetarna politika i mogućem utjecaju promjene monetarne politike u europodručju na inflaciju u Hrvatskoj u uvjetima solidnoga gospodarskog rasta i niske nezaposlenosti.

KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI

Tijekom 2024. godine HNB je nastavio redovno informirati i educirati javnost. Tako je objavljeno 85 priopćenja o raznim temama iz nadležnosti središnje banke – od redovnih priopćenja o odlukama Savjeta HNB-a do izvješća o poslovanju HNB-a. Za Hrvatsku su od ulaska u europodručje donesene važne odluke Europske središnje banke o monetarnoj politici. Upravno vijeće ESB-a, čiji je član i guverner Hrvatske narodne banke, svakih šest tjedana ocjenjuje gospodarska i monetarna kretanja te

Promicanje financijske pismenosti prometnulo se u jedan od najvećih projekata Europske središnje banke i svih nacionalnih središnjih banaka europodručja.

donosi odluke o monetarnoj politici, a o tim odlukama HNB obavještava hrvatsku javnost putem priopćenja, svoje internetske stranice i društvenih mreža.

Redovno se objavljuju i komentari i analize podataka koje HNB prikuplja te se o njima na razumljiv način obavještava javnost, a mediji prate ove objave i često traže dodatne informacije i analize.

Redovno se objavljuju i komentari i analize podataka koje HNB prikuplja te se o njima na razumljiv način obavještava javnost, a mediji prate ove objave i često traže dodatne informacije i analize. HNB odgovara i na brojna pitanja novinara kako bi ih upoznao s radom središnje banke i Europske središnje banke te izazovima u okružju inflatornih pritisaka. Dužnosnici i eksperti stručnih službi HNB-a intenzivno su nastupali u medijima i na tematskim skupovima tijekom 2024. s ciljem informiranja široke javnosti o relevantnim i aktualnim temama iz djelokruga rada hrvatske središnje banke.

Mobilna aplikacija mHNB, koja korisnicima pruža servisne informacije od pokretanja do kraja 2024. instalirana je na ukupno 19.934 uređaja.

Vijesti o radu HNB-a, regulativi i mjerama iz područja djelovanja središnje banke, ali i redovne publikacije te istraživački i stručni radovi HNB-ovih analitičara redovito su tijekom 2024. objavljivani na službenoj internetskoj stranici i na službenim profilima društvenih mreža, YouTubeu, Facebooku, Instagramu, X-u i LinkedInu, na kojima je objavljeno 395 vijesti o radu HNB-a. Najviše interesa izazvale su teme o Danu otvorenih vrata Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke, prigodnim kovanicama od 2 eura, zlatnim i srebrnim numizmatičkim kovanicama “Dražen Petrović”, stipendiji HNB-a za studente i otvaranju Moneterre.

Mobilna aplikacija mHNB, koja korisnicima pruža servisne informacije – tečajnu listu, informativnu listu ponude kredita i usporedbu bankovnih naknada – od pokretanja do kraja 2024. instalirana je na ukupno 19.934 uređaja. Tijekom 2024. HNB je odgovorio na 3960 upita koje su središnjoj banci uputili građani, poduzeća, predstavnici medija, državne institucije, veleposlanstva i drugi iz zemlje i inozemstva.

Nakon ulaska Hrvatske u europodručje HNB je u 2024. godini bio posvećen kontinuiranom informiranju javnosti o mogućnostima zamjene kune eurom s obzirom

SLIKA 13.1. Upiti građana i pravnih osoba HNB-u prema najzastupljenijim temama u 2024.

Izvor: HNB

na to da se zamjena od 1. siječnja 2024. može obaviti isključivo u HNB-u, dolaskom na blagajnu HNB-a ili putem poštanskih usluga. Posebna pozornost pritom je dana informiranju javnosti da će se još samo u 2025. moći zamijeniti kovanice kune u eure. Građani su i tijekom 2024. instalirali i upotrebljavali mobilnu aplikaciju euroHR, koja im je pomagala u konverziji. Aplikacija je do kraja 2024. instalirana na 513.855 mobilnih uređaja.

Nastavljene su objave autorskih tekstova stručnjaka HNB-a na HNBlogu. U tim tekstovima i u drugim komunikacijskim oblicima najviše su pozornosti privukle teme povezane s inflacijom – analizirana je uloga baznih učinaka u usporavanju potrošačke inflacije, utjecaj porasta plaća na inflaciju te je napravljena usporedba cijena proizvoda u Hrvatskoj u odnosu na cijene u drugim zemljama europodručja. Znatna komunikacijska pozornost pružena je i temi utjecaja monetarne politike ESB-a na Hrvatsku i utjecaju broja stranih radnika u Hrvatskoj na potencijalni BDP.

Javnost je informirana i o klimatskim aktivnostima Hrvatske narodne banke. Članovi rukovodstva u više su navrata tijekom 2024. sudjelovali na raznim događajima na kojima su predstavljali na koji način HNB u raznim područjima svojeg djelovanja uvažava klimatske promjene i tranziciju prema klimatskoj neutralnosti. Krajem listopada 2024. HNB je kao aktivni član Mreže za ozelenjivanje financijskog sustava (engl. *Network for Greening the Financial System*, NGFS) podržao NGFS-ovu Deklaraciju iz Calija i Bakua za poticanje djelovanja u povodu Konferencije Ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti iz 2024. (COP16) i Konferencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (COP29) te ponovno potvrdio svoju obvezu da ima poticajnu ulogu u globalnim naporima za ozelenjivanje financijskog sustava.

Posebna pozornost posvećena je projektu uvođenja digitalnog eura te smo iscrpno informirali javnost o konferenciji o digitalnom euru i centralnobankarskom digitalnom novcu održanoj početkom ožujka kao i o istupima guvernera, zamjenice guvernera i stručnjaka HNB-a na svim događanjima vezanima uz digitalni euro. O tome je u tiskanim medijima objavljena i kolumna guvernera Borisa Vujčića kao i kolumna Piera Cipollonea, predsjednika radne skupine Eurosustava za digitalni euro.

Komunikacijski je najavljena i popraćena konferencija o prvoj godišnjici uvođenja eura te konferencija središnjih banaka Mediterana posvećena strategijama za očuvanje stabilnosti, koju su zajednički organizirali središnja banka Španjolske (Banco de España), Hrvatska narodna banka, Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), Unija za Mediteran i Europski institut za Mediteran (IEMed). Javnost je informirana i o hrvatskom iskustvu uvođenja eura kao glavnoj temi radnog sastanka guvernera Hrvatske, Bugarske i Češke Republike.

Snažan komunikacijski naglasak bio je stavljen na jubilarnu 30. Dubrovačku ekonomsku konferenciju HNB-a. Raspravljalo se o analizi formiranja inflacijskih očekivanja, modelima odlučivanja u središnjim bankama, promjenama u glo-

Nastavljene su objave autorskih tekstova na HNBlogu, a najviše su pozornosti privukle teme povezane s inflacijom.

Javnost je informirana i o klimatskim aktivnostima Hrvatske narodne banke.

Posebna pozornost posvećena je projektu uvođenja digitalnog eura.

balnim dobavnim lancima, utjecaju monetarne politike na kreditne i depozitne kamate komercijalnih banaka, “zelenoj tranziciji” središnjih i komercijalnih banaka te o utjecaju starenja stanovništva na javni dug i monetarnu politiku. Ova međunarodna konferencija ponovno je okupila guvernera središnjih banaka, poznate ekonomske stručnjake, a sudionicima se obratila i predsjednica Europske središnje banke Christine Lagarde. O trendovima inflacije u njihovim zemljama i dinamici i načinu prenošenja podizanja ključnih kamatnih stopa Europske središnje banke na poslovanje banaka javnost smo informirali i tijekom Susreta guvernera regije u Splitu.

Organizirana je tradicionalna Velika učenička debata, osma po redu, koju smo pomno komunikacijski pratili. Debata je okupila više od 180 učenika i profesora iz dvadeset škola iz četrnaest hrvatskih gradova. Članovi Hrvatskoga debatnog društva raspravljali su o temi “Ranjive društvene skupine u vrtlogu osobnih financija”, a učenici su aktivno iznosili svoja mišljenja i postavljali pitanja.

Javnost je prepoznala HNB-ov uspjeh sa zlatnikom “Hum” koji je izdala Hrvatska narodna banka, a otkovala Hrvatska kovnica novca d.o.o. Naime, ovaj je zlatnik oborio Guinnessov rekord za najmanju kovanicu na svijetu.

U srpnju je jedna od glavnih tema bila okončanje postupka prelaska građana s prešutno prihvaćenih na dopuštena prekoračenja, a u skladu s Memorandumom o razumijevanju u vezi prekoračenja po tekućem računu koji su 2022. godine potpisali HNB, Vlada RH i 13 banaka.

Komunikacijski su popraćeni i posjeti rukovodstva nadzora banaka Europske središnje banke i Jedinstvenoga sanacijskog odbora HNB-u.

U povodu obilježavanja 150 godina rođenja i 100. obljetnice smrti velikana hrvatske arhitekture Viktora Kovačića, autora zagrebačke Palače burze, u kojoj je danas sjedište HNB-a, hrvatska središnja banka organizirala je dva stručna skupa, s velikim odazivom sudionika i pozitivnim javnim odjekom.

U povodu obilježavanja 150 godina rođenja i 100. obljetnice smrti velikana hrvatske arhitekture Viktora Kovačića, autora zagrebačke Palače burze, hrvatska središnja banka organizirala je dva stručna skupa.

S ciljem cjelovitog informiranja o ekonomskim kretanjima, HNB objavljuje niz publikacija namijenjenih stručnoj i široj javnosti. Redovne publikacije daju pregled tekućih kretanja i prognoze budućih, kako bi građani i poduzeća bili upoznati s očekivanjima u gospodarstvu na temelju kojih središnja banka donosi mjere iz svoje nadležnosti. Povremene publikacije su analitički i istraživački radovi

o temama od interesa za Banku, ali i za širu javnost, koje pridonose dubljem uvidu u aktualne ekonomske trendove. Osobita pozornost pritom je dana upravo Godišnjem izvješću, u kojemu se pregledno opisuju aktivnosti HNB-a u protekloj godini, uključujući informacije o makroekonomskim kretanjima, provedbi monetarne politike, upravljanju međunarodnim pričuvama RH i obavljanju ostalih zadaća iz djelokruga HNB-a te o poslovanju kreditnih institucija.

Krajem listopada javnost je informirana i o godišnjem sastanku Stalnog odbora sindikata europskih središnjih banaka (SCECBU) koji se održao u HNB-u, a na kojemu su se okupili predstavnici zaposlenika većine središnjih banaka ESSB-a i nekoliko drugih središnjih banaka.

Konačno, u prosincu je posebna komunikacijska pozornost posvećena makroekonomskim projekcijama HNB-a za 2025., koje je guverner Vujčić predstavio na godišnjem brifingu s medijima, s osobitim osvrtom na razloge povišene inflacije krajem 2024. godine.

14.

Aktivnosti Centra za posjetitelje

Hrvatska narodna banka i tijekom 2024. godine u Centru za posjetitelje educirala je zainteresirane građane, u prvom redu mlade, o temama iz svojeg djelokruga nastojeći time pridonijeti jačanju opće ekonomske pismenosti. Izlaganja i radionice HNB-a bili su također prigoda da učenici i studenti upoznaju stručnjake središnje banke i dobiju informacije o njihovom radu u banci, što mladima može olakšati profesionalnu orijentaciju. Predavači u Centru za posjetitelje, u pravilu zaposlenici HNB-a, edukacije su iskoristili za razgovor s polaznicima edukacijskih programa o njihovim idejama i prijedlozima.

Izrazito velik interes za edukacije u organizaciji Centra za posjetitelje HNB-a nastavio se i tijekom 2024. godine. Edukacijama je prisustvovalo ukupno 11.023 sudionika, nakon 10.374 korisnika u 2023. godini i 4355 u pretpandemijskoj 2019. godini. Najbrojniji sudionici izlaganja i radionica stručnjaka HNB-a bili su učenici srednjih i osnovnih škola iz raznih dijelova Hrvatske.¹

Izrazito velik interes za edukacije u organizaciji Centra za posjetitelje HNB-a nastavio se i tijekom 2024. godine.

Za predavanja stručnjaka HNB-a bili su zainteresirani i posjetitelji iz inozemstva, pa su prezentacije održane za ekonomske analitičare iz Nizozemske, srednjoškolce iz Danske te studente iz Kine, Belgije, Švedske, SAD-a i druge.

Predavači HNB-a edukacije su održavali i u školama u Sisku, Osijeku, Karlovcu, Rijeci, Slavonskom Brodu, Tordincima, Opatiji, Lovranu, Mošćeničkoj Dragi i Zagrebu. Predavanja su održana i na Ekonomskom fakultetu u Osijeku.

SLIKA 14.1. Učenici iz raznih dijelova Hrvatske posjetili su HNB-ove radionice

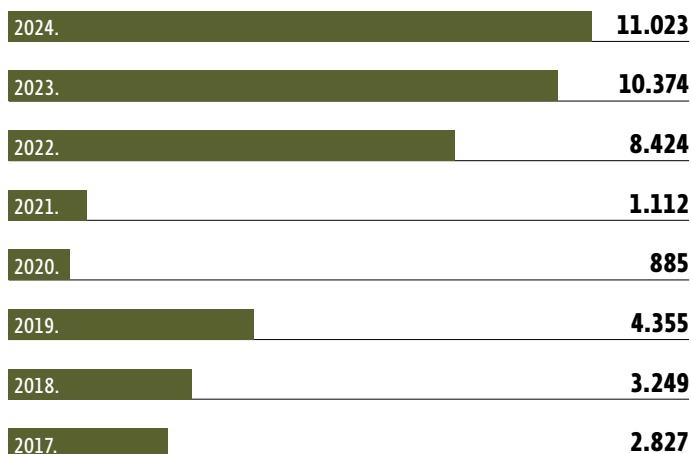

Izvor: HNB

¹ Iz Zagreba, Makarske, Male Subotice, Slunja, Ivanić-Grada, Samobora, Zaprešića, Gline, Dugog Sela, Slavonskog Broda, Splita, Čakovca, Šibenika, Siska, Đurđevca, Poreča, Vinkovaca, Osijeka, Gračaca, Pazina, Velike Gorice, Odra, Zadra, Novog Marofa, Rijeke, Delnice, Križevaca, Novske, Rovinja, Imotskog, Škabrnje, Vukovara, Zaboka, Benkovca, Pule, Koprivnice, Pitomače, Slatine, Labina, Višnjice i Obrovca

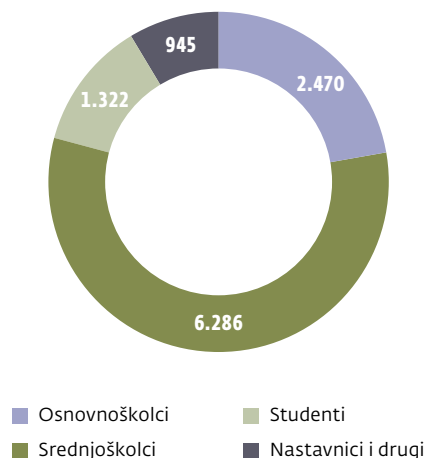
SLIKA 14.2. Broj korisnika edukacijskih programa HNB-a

Polaznici edukacijskih programa po godinama:

Izvor: HNB

Broj polaznika edukacijskih programa:

U 2024. godini poraslo je zanimanje za edukacijske programe HNB-a namijenjene unaprjeđivanju financijske pismenosti u užem smislu.

U 2024. godini poraslo je zanimanje za edukacijske programe HNB-a namijenjene unaprjeđivanju financijske pismenosti u užem smislu: korisnici su se educirali o upravljanju osobnim financijama, razvoju novca i osnovama bankarstva, o bankovnim proizvodima i uslugama te rizicima internetskih i mobilnih plaćanja. Zanimanje velikog broja polaznika privukle su teme vezane uz euro, pa je vrlo posjećena bila edukacija “Euro – naš novac”, o zadaćama HNB-a, procesu zamjene kune eurom te obilježjima novčanica i kovanica eura, s naglaskom na zaštitna obilježja. Izrazito je posjećena bila i edukacija “Hrvatska u europodručju”, koja pojašnjava proces uvođenja eura, odrednice tog procesa i govori o tome što euro donosi Hrvatskoj.

Zanimanje korisnika HNB-ovih edukacijskih programa izazvale su također i sljedeće teme: aktualna gospodarska kretanja, inflacija, uloga HNB-a u očuvanju financijske stabilnosti sustava, kretanja na tržištu nekretnina, sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma, kriptoimovina, digitalni euro, supervizija kreditnih institucija te upravljanje gotovim novcem. Zelene financije, financijsko izvještavanje HNB-a kao člana Eurosustava, statističke zadaće HNB-a, bezgotovinski platni promet i trendovi na tržištu te centralno bankarstvo u doba klimatskih promjena – također su teme koje su privukle mnoge korisnike edukacijskih programa središnje banke. Gimnazijalce je dodatno zanimalo kako se matematika primjenjuje u nadzoru rada kreditnih institucija.

Uz osnovnoškolce, srednjoškolce i studente edukacijski programi HNB-a zanimali su i nastavnike, uključujući međužupanijska stručna vijeća nastavnika ekonomskih i drugih predmeta, za koja je održan niz predavanja.

Većina edukacija održana je uživo u prostorima Hrvatske narodne banke, a manji je dio održan internetski.

15.

Ljudski resursi i organizacija

Ključne su funkcije ljudskih resursa privlačenje i pronalaženje novih zaposlenika, zapošljavanje, edukacija i razvoj karijere, pomoć i podrška zaposlenicima te osuvremenjivanje i unaprjeđivanje organizacijskog ustroja i radne sredine. Tijekom 2024. težište je stavljeno na stjecanje znanja i vještina za poboljšanje organizacijske učinkovitosti zaposlenika. Uvođenjem novog sustava online testiranja kandidata pri zapošljavanju znatno je unaprijeđen selekcijski postupak radi privlačenja i pronalaženja novih i kvalitetnih zaposlenika i studenata.

PROMJENE UNUTRAŠNJEG USTROJA

Kako bi se uspješno ostvarili ciljevi i zadaće HNB-a i poboljšali poslovni procesi, HNB je i u 2024. nastavio unaprjeđivati i usklađivati unutrašnji ustroj. Izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjem ustroju 2024. bilo je obuhvaćeno sedam organizacijskih jedinica razine sektora, ureda i centra.

Promjene su se odnosile prije svega na ukidanje i osnivanje postojećih organizacijskih jedinica te na reorganizaciju, na izmjene i dopune opisa poslova te usklađivanje terminologije vezano uz zahtjeve iz užeg i/ili šireg okružja.

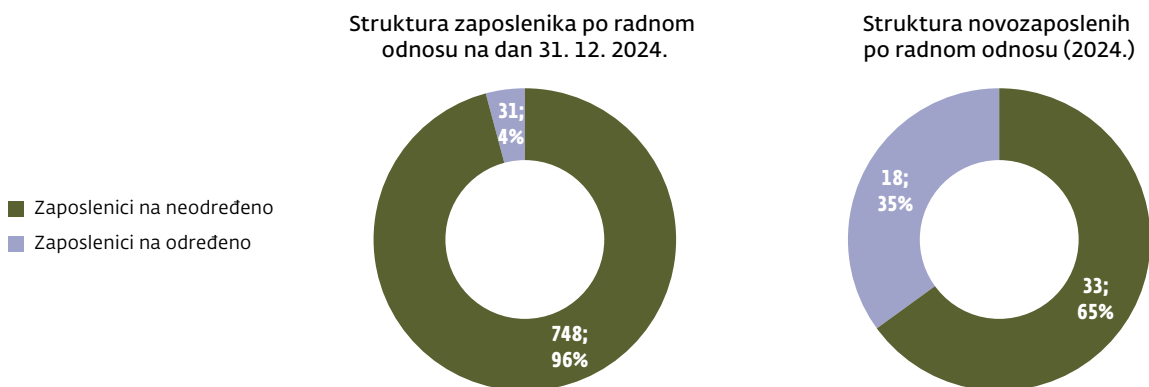
Reorganizacijom ustroja Sektora bonitetne supervizije i Sektora bonitetne regulative i metodologije nastavilo se usklađivanje prema zahtjevima funkcioniranja u sklopu jedinstvenoga nadzornog mehanizma. Optimizacijom procesa nastojao se organizirati ustroj uz jasne linije odlučivanja, definiranje prioriteta, ciljeva i jasnih odgovornosti u ključnim poslovnim procesima i proizvodima.

BRIGA O ZAPOSLENICIMA

Zbog činjenice da su zaposlenici ključni činitelj uspjeha, HNB je i u 2024. nastojao prepoznati potrebu zaposlenika za ravnotežom između poslovnog i privatnog života. Tako je pozornost bila usmjerena na skrb o djeci i drugim članovima uže obitelji zaposlenika te na održavanje zdravlja zaposlenika. S tim u vezi, na prijedlog Direkcije za upravljanje ljudskim resursima, u 2024. donesena je posebna Odluka guvernera kojom se omogućuje pravo dodjele financijske pomoći za vrijeme redovnog školovanja djeteta ako djetetu zaposlenika premine drugi roditelj. HNB preuzima brigu o svojim zaposlenicima i u drugim izvanrednim situacijama. Korištenje prava na stanku za dojenje, očinski dopust, roditeljski dopust i dopust za njegu djeteta s težim smetnjama u razvoju samo su neki od segmenata kojima ljudski resursi daju punu podršku u realizaciji. Također, mogućnost rada na izdvojenom mjestu odnosno rad kod

Korištenje prava na stanku za dojenje, očinski dopust, roditeljski dopust i dopust za njegu djeteta s težim smetnjama u razvoju samo su neki od segmenata kojima ljudski resursi daju punu podršku u realizaciji.

SLIKA 15.1. Zaposlenici prema vrsti radnog odnosa – stanje i struktura

Izvor: HNB

kuće do pet dana u kalendarskom mjesecu još je jedna od pogodnosti slijedom koje je zaposlenicima omogućeno zatražiti izmjenu ugovora o radu, kojom bi se u trajanju duljem od pet dana mjesečno na određeno vrijeme ugovorio rad od kuće u situacijama predviđenima zakonskim odredbama.

ZAPOŠLJAVANJE I RADNI ODNOSI

Na dan 31. prosinca 2024. HNB je imao 779 zaposlenika, što je za 5% više u odnosu na kraj 2023. Povećanju broja zaposlenih pridonijeli su uspostava Informacijsko-edukacijskog centra Moneterra – Muzej novca HNB-a i novi poslovi koji su dodijeljeni Hrvatskoj narodnoj banci kao regulatoru.

Od ukupnog broja zaposlenika 96% zaposlenika imalo je ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a 4% ugovor o radu na određeno vrijeme.

HNB je i dalje jedna od rijetkih središnjih banaka u Europskom sustavu središnjih banaka koja u strukturi zaposlenih ima veći udio žena. Rade na svim vrstama poslova: istraživačkim, analitičkim, supervizorskim, pravnim, informatičkim i drugima, a podjednako su zastupljene i na rukovodećim pozicijama.

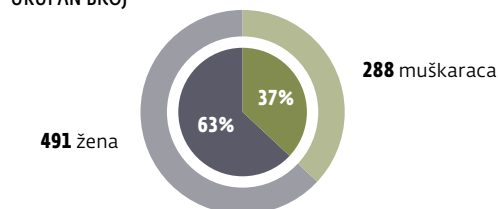
Kao i prethodne godine, tijekom 2024. novozaposleni su pretežno bili ekonomske struke. Tijekom 2024. HNB je trajno napustilo 20 zaposlenika, i to najviše zbog odlaska u mirovinu. Prosječna je dob zaposlenika bila 46 godina, a prosječni ukupni radni staž zaposlenika iznosio je 21 godinu. Prosjek godina radnog iskustva u HNB-u iznosio je 14 godina.

Tijekom 2024. u Hrvatskoj narodnoj banci zaposleno je 8 pripravnika koji su uključeni u program pripravničkog staža te su uspješno položili pripravnički ispit.

S obzirom na to da HNB podržava i uočava prednosti interdisciplinarnog pristupa poslu, u HNB-u radi relativno velik broj stručnjaka prirodnih, tehničkih, društvenih i ostalih struka. Kao i prijašnjih godina, velik udio visokoobrazovanih zaposlenika ima završen poslijediplomski studij, tj. doktorat, magisterij i slično.

SLIKA 15.2. Struktura zaposlenih u HNB-u 2024.

UKUPAN BROJ

PROSJEČNA DOB

46

PROSJEČNI UKUPNI RADNI STAŽ

21

PROSJEK GODINA RADNOG ISKUSTVA U BANC

14

RUKOVODEĆE POZICIJE

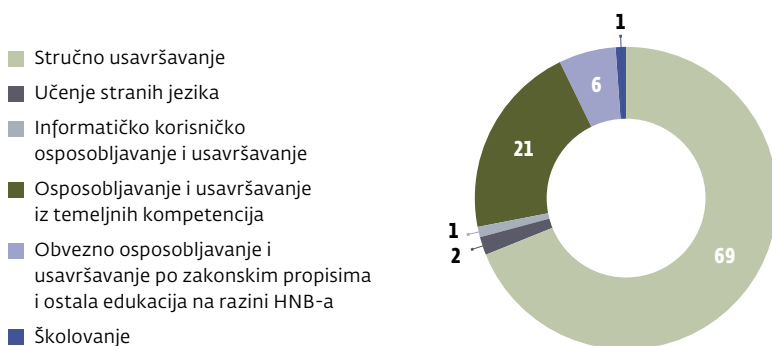

Izvor: HNB

Novi zaposlenici 51

2024.

Napustilo banku 20, u najvećem broju zbog odlaska u mirovinu

SLIKA 15.3. Razvoj zaposlenih po vrsti obrazovanja u 2024.

Izvor: HNB

Razvoj zaposlenih

U različitim obrazovnim programima sudjelovalo je više polaznika nego prijašnjih godina. Najveći dio realiziranih sudjelovanja odnosio se na stručno usavršavanje, a nešto više bili su zastupljeni programi unaprjeđivanja i razvoja kompetencija. U manjoj mjeri bilo je zastupljeno učenje stranih jezika, školovanje, informatičko korisničko oposobljavanje i usavršavanje i slično.

Posebno treba istaknuti da su tijekom 2024., uz uobičajeno informatičko korisničko oposobljavanje i usavršavanje (Word, Excel, Access i sl.), organizirani tečajevi za specifične poslovne potrebe, kao što je poduka iz računalnog programa za obradu i prikaz podataka Tableau, iz programskih jezika R, PYTHON, SQL i slično.

Nastavlja se s unaprjeđivanjem i razvojem kompetencija

HNB je tijekom 2024. organizirao više radionica za ciljane veće skupine zaposlenika iz različitih organizacijskih jedinica prepoznajući važnost kontinuiranog usavršavanja i unaprjeđivanja kompetencija zaposlenika. U sklopu planiranih aktivnosti provedene su brojne edukacije kojima su se nastojale unaprijediti postojeće stručne i temeljne kompetencije zaposlenika ili razviti nova stručna znanja. Posebna je pozornost stavljena na provedbu radionica unaprjeđenja komunikacijskih vještina, timskih vještina, razvoja etičkih kompetencija i kompetencija potrebnih za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma te drugih specifičnih stručnih znanja. Kontinuirano ulaganje u razvoj kompetencija zaposlenika pridonijelo je većom motiviranosti i angažiranosti zaposlenika u svakodnevnom radu.

Stipendije i stručna studentska praksa

I u 2024. godini nastavljene su aktivnosti sa studentima na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. S ciljem predstavljanja HNB-a kao poslodavca, zaposlenici Di-

rekcije za upravljanje ljudskim resursima sudjelovali su na sajmu Work in science – WISE na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, a radi potpore studentima objavljeni su i natječaji za obavljanje studentske stručne prakse i dodjelu stipendija Hrvatske narodne banke.

Krajem travnja 2024. objavljen je natječaj HNB-a za obavljanje stručne studentske prakse u predviđenom trajanju od najviše 25 dana. Ukupno se prijavilo 14 kandidatkinja/kandidata. Za obavljanje studentske stručne prakse u HNB-u predložena su 4 kandidata koji su odradili studentsku stručnu praksu.

Aktivnost stipendiranja studenata pridonijela je uspješnom pribivanju odgovarajućeg profila zaposlenika za rad u Banci. U travnju 2024. objavljen je natječaj za dodjelu stipendija Hrvatske narodne banke. Do krajnjeg roka na natječaj se prijavilo ukupno 47 kandidatkinja/kandidata. Nakon provedenih stručnih razgovora i psihologijskih intervjua za dodjelu stipendija predloženo je 8 studenata, i to: troje iz polja ekonomije, troje iz polja računarstva, jedan iz polja strojarstva i jedan iz polja građevinarstva. Sa studentima su potpisani ugovori o stipendiranju.

Nastavljene su aktivnosti sa studentima na visokim učilištima, a objavljeni su i natječaji za obavljanje studentske stručne prakse i dodjelu stipendija Hrvatske narodne banke.

5. Etika i integritet

Etički kodeks Hrvatske narodne banke uspostavio je najviše standarde etičkog ponašanja zaposlenika, ističući kao ključne vrijednosti načela neovisnosti, odgovornosti, transparentnosti i održavanja najviših standarda profesionalne etike i integriteta te nepostojanja tolerancije prema neprimjerenom ponašanju i uznemiravanju. Etičkim okvirom Hrvatske narodne banke usvojena su načela etičkog okvira Eurosustava i jedinstvenoga nadzornog mehanizma.

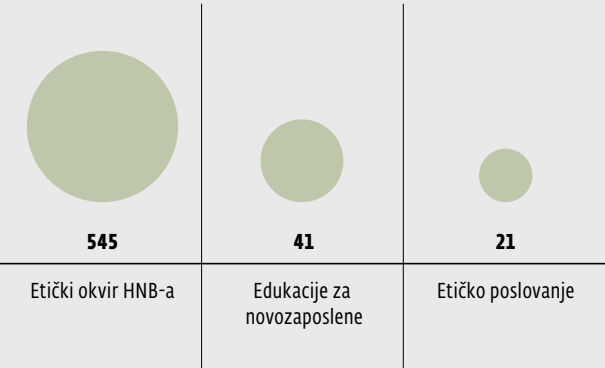
ETIČKI OKVIR HRVATSKE NARODNE BANKE

Etički okvir Hrvatske narodne banke sastoji se od:

- 1) **Etičkoga kodeksa Hrvatske narodne banke** (u nastavku teksta: Etički kodeks)
- 2) Odluke o ograničenjima ključnih privatnih financijskih transakcija zaposlenika Hrvatske narodne banke
- 3) Odluke o iznimkama od zabrane primanja koristi i
- 4) Odluke o upravljanju sukobom interesa.

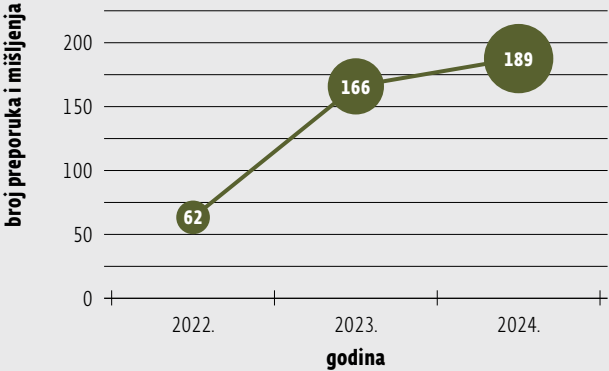
Etičkim kodeksom utvrđeni su najviši standardi etičkog ponašanja i integriteta zaposlenika, koji su razvrstani u šest područja, a to su: a) zaštita dostojanstva i zabrana diskriminacije, b) izbjegavanje sukoba interesa, c) komunikacije, i to međusobna komunikacija među zaposlenicima, prema trećim osobama kao i u javnim nastupima, pri poučavanju i u publicistici, d) čuvanje povjerljivih podataka i zabrana zlouporabe informacija koje nisu javne, e) nepristranost i f) postupanje s imovinom i resursima HNB-a. Etičkim kodeksom utvrđena su i temeljna etička načela koja HNB promiče, i to odgovorno, pošteno, neovisno i nepristrano djelovanje s poštovanjem i diskrecijom, izbjegavanje svakoga neprimjerenog ponašanja te profesionalnost, transparentnost, jednakost, raznolikost i uključivost.

SLIKA 1. Edukacije zaposlenika iz područja etike u 2024. godini, po broju polaznika

Izvor: HNB

SLIKA 2. Broj upita zaposlenika za preporuke i mišljenja

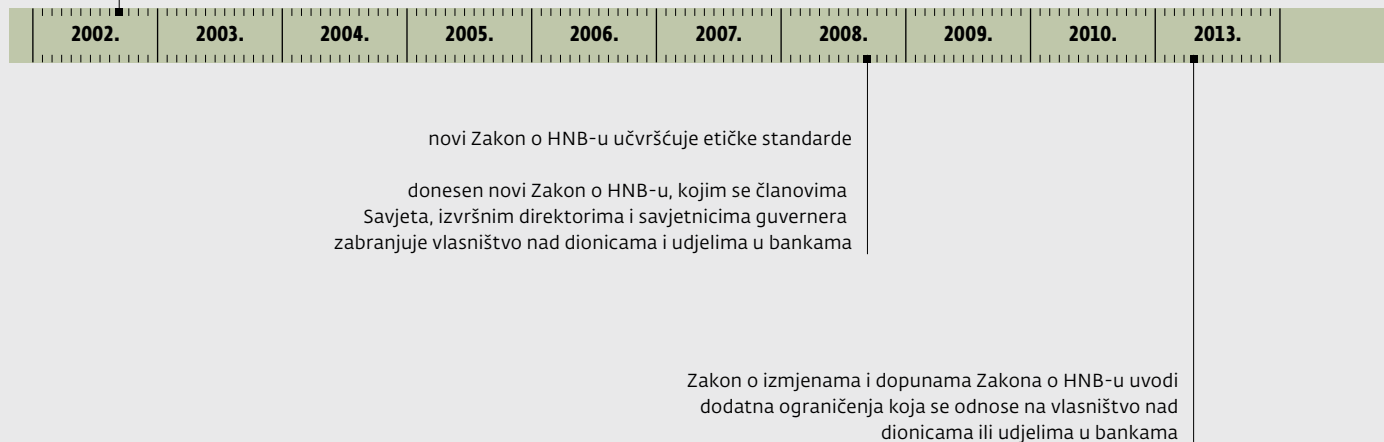

Izvor: HNB

SLIKA 3. Razvoj etičkih standarda u HNB-u

Regulativa ESB-a

ESB donosi Smjernice o minimalnim standardima za ESB i nacionalne središnje banke pri obavljanju poslova monetarne politike, deviznih poslova s deviznim pričuvama ESB-a i upravljanju deviznim pričuvama ESB-a

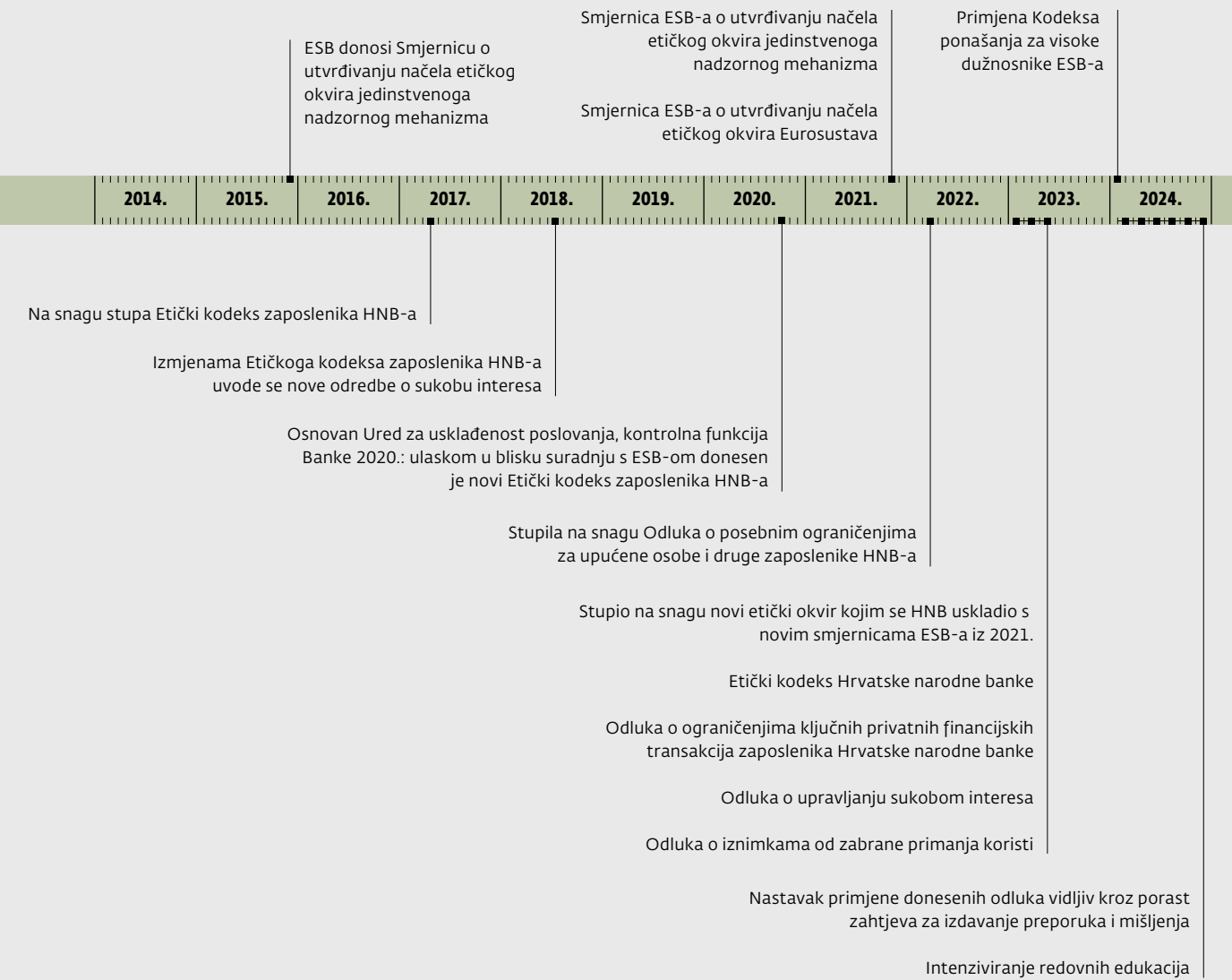
Regulativa HNB-a

Izvor: HNB

EDUKACIJA I SAVJETOVANJE ZAPOSLENIKA

Ured je i tijekom 2024. nastavio provoditi educiranje i savjetovanje zaposlenika, a u svrhu upoznavanja s etičkim okvirom Hrvatske narodne banke. Tako su u 2024. održane dvije specijalizirane edukacije iz područja etike, “Etičko poslovanje” i “Etički okvir HNB-a”,

Ured je također nastavio s organizacijom i provođenjem edukacija za novozaposlene u HNB-u i u sklopu programa pod nazivom “Razgovarajmo o etici”, kojemu je cilj novozaposlenim osobama pružiti osnovne informacije o etičkom okviru HNB-a, odnosno upoznati ih s najvišim standardima etičkog ponašanja i integri-

Etika i integritet

teta te s temeljnim etičkim načelima koja HNB promiče. Tijekom 2024. provedeno je sveukupno sedam edukacija za novozaposlene.

Jedna od važnih zadaća Ureda jest i savjetovanje zaposlenika, davanje uputa, mišljenja i tumačenja pojedinih odredbi koje reguliraju etički okvir banke. U 2024. godini najveći broj upita odnosio se na obavljanje poslova za drugog poslodavca i ograničenja vezano uz ključne privatne financijske transakcije zaposlenika, dok su u podjednakoj mjeri bili zastupljeni upiti vezano uz sprječavanje sukoba interesa, iznimke od zabrane primanja koristi i sva ostala područja koja čine etički okvir Hrvatske narodne banke.

Osnaživanje svijesti o važnosti načela etike i integriteta vidljivo je u stalnom rastu upita za preporuke i mišljenja upućenih Uredu (Slika 2.).

PRAĆENJE ETIČKE USKLAĐENOSTI

Jedna je od glavnih zadaća Ureda provođenje redovnog postupka praćenja etičke usklađenosti. Postupak praćenja usklađenosti provodi se na temelju Godišnjeg plana praćenja usklađenosti, kojemu je svrha praćenje usklađenosti primjene internih akata kojima su uređena pitanja iz nadležnosti Ureda, a s ciljem promicanja poslovanja HNB-a, temeljenog na odgovornom, poštenom, neovisnom i nepristranom djelovanju, s poštovanjem i diskrecijom, te profesionalnost, transparentnost,

**Jedna je od glavnih zadaća Ureda
provođenje redovnog postupka
praćenja etičke usklađenosti.**

jednakost, raznolikost, uz izbjegavanje svakoga neprimjerenog ponašanja.

Kako bi se i nadalje osigurala dosljedna primjena etičkih standarda, Ured će nastaviti upoznavati zaposlenike s etičkim okvirom i pritom imati na umu da se pridržavanjem etičkih vrijednosti i standarda utvrđenih etičkim okvirom osigurava vjerodostojnost HNB-a te jača povjerenje nadziranih subjekata, drugih ugovornih strana u sklopu monetarne politike i svih građana Republike Hrvatske u poslovanje i rad Hrvatske narodne banke.

Članovi Savjeta i osobe na rukovodećim zanimanjima u Hrvatskoj narodnoj banci

Boris Vujčić, guverner

Sandra Švaljek, zamjenica guvernera

Tomislav Ćorić, viceguverner

Michael Faulend, viceguverner

Bojan Fras, viceguverner

Ivana Jakir-Bajo, viceguvernerka

Maroje Lang, viceguverner

Glavni ekonomist: **Vedran Šošić**

Poslovni direktor: **Tomislav Presečan**

Izvršni direktori i izvršne direktorice

Sektor istraživanja

Sektor kontrolinga, financija i računovodstva

Sektor za informatičke tehnologije

Sektor podrške poslovanju

Sektor za centralnobankarske operacije

Sektor komunikacija

Sektor statistike

Sektor bonitetne regulative, metodologije i neposrednog nadzora

Sektor specijalističke supervizije i nadzora

Sektor bonitetne supervizije

Sektor pravnih poslova

Sektor platnog prometa

Sektor za međunarodne i europske odnose

Sektor za gotov novac

Davor Kunovac

Diana Jakelić

Mario Žgela

Boris Zaninović

Irena Kovačec

Alemka Lisinski

Tomislav Galac

Sanja Petrinić Turković

Damir Blažeković

Renata Samodol

Dražen Odorčić

Bruno Vukoja

Sanja Tomičić

Tihomir Mavriček

Direktori i direktorice ureda

Ured za sigurnost

Ured unutarnje revizije

Ured za devizne propise

Ured za usklađenost poslovanja

Ured za praćenje zaštite potrošača

Ured za sanaciju kreditnih institucija

Ured za koordinaciju poslova sukcesije

Ured guvernera

Ured za koordinaciju poslova bonitetne supervizije, nadzora i upravljanja rizicima

Ured za nadzor subjekata u kupoprodaji

neprihodonosnih kredita

Ured za upravljanje financijskim rizicima

Centar za posjetitelje

Informacijsko-edukacijski centar Moneterra

– Muzej novca Hrvatske narodne banke

Zoran Bogdanović

Ivana Krečak

Zoran Jurak

Vjekoslav Kozina

Snježana Levar

Lidija Pranjić

Snježana Raić

Nina Srkalović

Mario Varjačić

Sandra Tripović

Ivan Budimir

Dejana Rebernik

Ines Merkl

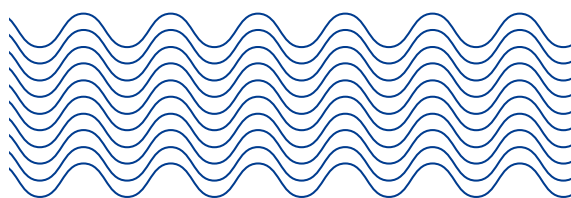
Organizacijska shema

GUVERNER		Zamjenik guvernera	Viceguverner
Glavni ekonomist	Poslovni direktor	Sektor za centralnobankarske operacije	Sektor statistike
Sektor istraživanja	Sektor kontrolinga, financija i računovodstva	Direkcija za provođenje monetarne politike Odjel za prognoze likvidnosti bankarskog sustava Odjel za operacije na otvorenom tržištu Odjel za obradu transakcija	Direkcija za monetarnu i financijsku statistiku Odjel za statistiku monetarnih financijskih institucija Odjel za statistiku vrijednosnica i nemonetarnih financijskih institucija Odjel za statistiku financijskih računa i državnih financija
Direkcija za ekonomske analize	Direkcija kontrolinga	Direkcija za upravljanje financijskom imovinom Odjel za transakcije financijskom imovinom Odjel za kontrolu i namiru financijskih transakcija Odjel podrške upravljanju financijskom imovinom	Direkcija za statistiku odnosa s inozemstvom Odjel za statistiku platne bilance Odjel za statistiku inozemnog duga i stanja međunarodnih ulaganja
Direkcija za monetarnu politiku	Direkcija financija i računovodstva Odjel centralnog računovodstva Odjel računovodstva monetarnih poslova i platnog prometa Odjel računovodstva međunarodnih pričuva i druge financijske imovine Odjel računovodstva zaposlenika Odjel za financije i računovodstvo administrativnog poslovanja		Direkcija za opću ekonomsku statistiku i statističke informacijske sustave
Direkcija za makrobonitetnu politiku i financijsku stabilnost			
Sektor platnog prometa	Sektor za informatičke tehnologije	Sektor komunikacija	Ured za devizne propise
Direkcija za regulativu i razvoj platnog prometa	Direkcija za razvoj aplikacijskih sustava Odjel za skladište podataka Odjel za izradu poslovnih aplikacijskih sustava Odjel za osiguranje kvalitete	Direkcija za eksternu, internu i digitalnu komunikaciju Odjel za eksternu i internu komunikaciju Odjel za digitalnu komunikaciju	
Direkcija za nadzor platnog prometa Odjel za nadzor platnog prometa Odjel za nadgledanje infrastruktura i statistiku platnog prometa	Direkcija za operativne poslove Odjel za skladište podataka Odjel za upravljanje mrežom i operativnim sustavima Odjel za korisničku podršku Odjel za sigurnost i zaštitu informacijskog sustava Odjel za upravljanje bazama podataka, izvještajnim sustavima i dokumentima	Direkcija za publikacije	
Direkcija za operativne poslove platnog prometa Odjel za poslove platnih sustava Odjel za poslove s klijentima		Direkcija za jezik i dokumentaciju Prevoditeljsko-lektorski odjel Informacijsko-dokumentacijski odjel	
Ured za usklađenost poslovanja	Sektor podrške poslovanju	Ured guvernera	
Informacijsko - edukacijski centar "Moneterra - Muzej novca Hrvatske narodne bane"	Direkcija za upravljanje ljudskim resursima	Ured unutarnje revizije	
Ured za koordinaciju poslova sukcesije	Direkcija tehničkih poslova Odjel tehničke podrške Odjel održavanja	Ured za upravljanje financijskim rizicima	
	Direkcija općih poslova Odjel opće podrške Odjel pisarnice Odjel ekonomskih i materijalnih poslova	Centar za posjetitelje	
	Direkcija nabave		
	Direkcija za poslovni protokol		
	Ured za sigurnost		

Viceguverner	Viceguverner	Viceguverner	Viceguverner
Sektor bonitetne regulative, metodologije i neposrednog nadzora Direkcija za bonitetnu regulativu i krizno upravljanje Direkcija za neposredni nadzor i modeliranje rizika Direkcija za bonitetno izvješćivanje, metodologiju i analizu Odjel za bonitetno izvješćivanje Odjel za bonitetnu metodologiju i analizu	Sektor za međunarodne i europske odnose Direkcija za europske odnose Odjel za ESSB (Europski sustav središnjih banaka) i Eurosustav Odjel za politike EU Direkcija za odnose s međunarodnim financijskim institucijama Odjel za politike MFI Odjel za financijske poslove s MFI Ured za sanaciju kreditnih institucija	Sektor pravnih poslova Direkcija za financijsko i supervizorsko pravo Odjel za financijsko pravo Odjel za supervizorsko pravo Direkcija za opće pravne poslove Ured za praćenje zaštite potrošača	Sektor za gotov novac Direkcija za regulativu, razvoj i kontrolu poslovanja s gotovim novcem Odjel za regulativu i razvoj poslovanja s gotovim novcem Odjel kontrolu poslovanja s gotovim novcem Direkcija za pohranu, obradu i opskrbu gotovim novcem Odjel za pohranu i opskrbu gotovim novcem Odjel za obradu gotovog novca Direkcija nacionalnih centara za borbu protiv krivotvorenja, analizu novčanica i analizu kovanog novca Odjel nacionalnog centra za borbu protiv krivotvorenja Odjel nacionalnog centra za analizu gotovog novca
Sektor bonitetne supervizije Direkcija supervizije I Direkcija supervizije II			
Sektor specijalističke supervizije i nadzora Direkcija supervizije informacijskih sustava Direkcija nadzora sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma			
Ured za koordinaciju poslova bonitetne supervizije, nadzora i upravljanja rizicima			
Ured za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita			

24

Klimatsko finansijsko
izvješće **2024.**

Klimatsko financijsko izvješće

Trećom objavom podataka povezanih s klimom za nemonetarne portfelje Hrvatska narodna banka promiče informiranje javnosti o utjecaju vlastitih financijskih aktivnosti na klimu i okoliš, jača svijest i razumijevanje klimatskih i okolišnih rizika te pridonosi usklađenom objavljivanju klimatskih pokazatelja na razini Eurosustava.

Ovo je treće klimatsko financijsko izvješće za nemonetarni portfelj Hrvatske narodne banke. Prvo je izvješće objavljeno 2023. te je, kao i sljedeća izvješća, slijedilo zajednički pristup klimatskim objavama središnjih banaka Eurosustava u koji su ugrađene preporuke Radne skupine za financijske objave povezane s klimom (engl. *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*, TCFD), Partnerstva za mjerenje emisija stakleničkih plinova financijskih institucija (engl. *Partnership for Carbon Accounting Financials*, PCAF) i Mreže za ozelenjivanje financijskog sustava (engl. *Network for Greening the Financial System*, NGFS). Središnje banke Eurosustava, pa tako i Hrvatska narodna banka, obvezale su se klimatske informacije povezane s financijskom imovinom objavljivati jedanput godišnje.

Prateći preporuke TCFD-a, klimatsko izvješće obuhvaća četiri tematska područja: a) upravljanje (engl. *governance*), b) strategiju (engl. *strategy*), c) upravljanje rizicima (engl. *risk management*) i d) pokazatelje i ciljeve (engl. *metrics and targets*).

Hrvatska narodna banka sudjeluje u aktivnostima i provodi inicijative kojima Eurosustav nastoji pridonijeti prelasku na klimatski neutralno gospodarstvo i ostvarivanju klimatskih ciljeva Europske unije. Klimatske se objave kontinuirano unapređuju zahvaljujući većoj dostupnosti i kvaliteti podataka povezanih s klimom te razvoju metodologija i ekspertize na području klimatskih rizika. Ovo-godišnja objava HNB-a uključuje i pokazatelje emisija iz opsega 3 za ostale izdavatelje te pokazatelj udjela ulaganja u zelene obveznice (engl. *green bonds*), socijalne obveznice (engl. *social bonds*) i održive obveznice (engl. *sustainability bonds*).

Kao i prethodna klimatska financijska izvješća, ovo izvješće sadržava informacije o financijskoj imovini kojom upravlja HNB, a koju čini devizna imovina Republike Hrvatske koja nije prenesena Europskoj središnjoj banci, imovina u euru koja nije nastala provedbom zajedničke monetarne politike te portfelj hrvatskih državnih obveznica kupljenih u okviru pandemijskog programa otkupa hrvatskih državnih obveznica. Financijska imovina na koju se odnosi ovo izvješće krajem 2024. iznosila je oko 24,7 milijardi eura.

1. UPRAVLJANJE

Upravljanje u Hrvatskoj narodnoj banci utvrđeno je Zakonom o HNB-u, Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i Statutom ESSB-a i ESB-a. HNB uvažava klimatska pitanja pri ispunjavanju svojih zakonom definiranih zadaća i poslova te podupire klimatske ciljeve Europske unije, sve dok time ne ugrožava održavanje stabilnosti cijena i financijske stabilnosti.

Strateški okvir ulaganja i upravljanja financijskim rizicima donosi Savjet HNB-a, koji svojom Odlukom o upravljanju financijskom imovinom određuje smjernice, kriterije i limite izloženosti financijske imovine rizicima. U skladu s ciljevima i kriterijima koje postavlja Savjet HNB-a Komisija za upravljanje financijskom imovinom razvija strategije njihova ulaganja te donosi taktičke odluke vodeći računa o tržišnim kretanjima. Direkcija za upravljanje financijskom imovinom na dnevnoj je razini zadužena za ulaganje financijske imovine, a Ured za upravljanje financijskim rizicima za procjenu i mjerenje rizika, mjerenje učinka i izradu prijedloga strateške alokacije financijske imovine. Zadatak je Direkcije za upravljanje financijskom imovinom i Ureda za upravljanje financijskim rizicima izvještavati Komisiju i Savjet. Pri upravljanju financijskom imovinom održava se primjerena izloženost rizicima te se, u okviru danih ograničenja, nastoje ostvariti povoljne stope povrata ulaganja.

Financijsku imovinu kojom upravlja HNB čine devizna imovina Republike Hrvatske koja nije prenesena Europskoj središnjoj banci u skladu s člancima 30.1 i 48.1 Statuta Europskog sustava središnjih banaka (ESSB) i Europske središnje banke (ESB) i imovina u domaćoj valuti euru koja nije povezana s provedbom zajedničke monetarne politike. U navedenu imovinu uključen je i portfelj hrvatskih državnih

SLIKA 1. Strategija i odluke u upravljanju financijskom imovinom HNB-a

Izvor: HNB

obveznica kupljenih za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 s ciljem ublažavanja ekonomskih posljedica i poremećaja na tržištu, a kojim se ne upravlja aktivno. HNB upravlja financijskom imovinom podržavajući monetarnu politiku, financijsku stabilnost i povjerenje u financijski sustav, pri čemu se prije svega rukovodi načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja.

Veći dio financijske imovine uložen je u vrijednosne papire država i državnih institucija, kao najsigurnije i vrlo likvidne instrumente, stoga ponašanje država izdavatelja tih vrijednosnih papira znatno utječe na razinu održivosti ukupnog portfelja financijske imovine. Usto, financijska imovina uložena je u vrijednosne papire međunarodnih financijskih institucija i agencija te u osigurane obveznice.

Upravljanje klimatskim rizicima i prilikama povezanim s financijskom imovinom ugrađeno je u postojeće strukture upravljanja financijskom imovinom i strategiju ulaganja. Takav integrirani pristup klimatskim pitanjima i pitanjima održivosti općenito proizlazi iz strateških dokumenata HNB-a i načela uvažavanja klimatskih promjena i održivosti pri obavljanju svih zakonom definiranih poslova i zadataka.

2. STRATEGIJA

Strategija održivog ulaganja HNB-a ima svoje ishodište u [Strategijskom planu za razdoblje od 2024. do 2026.](#) kao krovnom strateškom dokumentu Hrvatske narodne banke. Stratejski plan uključio je usmjerenost prema održivom razvoju među šest strateških ciljeva u razdoblju na koje se plan odnosi. Pritom je unutar tog cilja kao prioritetne aktivnosti naveo prepoznavanje i razumijevanje klimatskih i okolišnih rizika kojima je izložena vlastita financijska imovina, uvažavanje načela održivosti pri upravljanju financijskom imovinom te promicanje ozelenjivanja financijskih sustava.

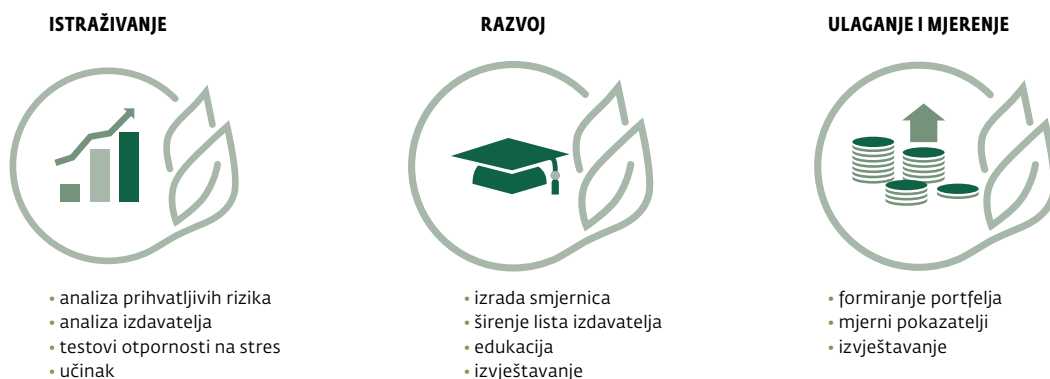
Na Stratejski plan za razdoblje od 2024. do 2026. te u njemu istaknut cilj usmjerenosti prema održivom razvoju nadovezala se u prosincu 2023. donesena [Klimatska strategija za razdoblje od 2024. do 2026.](#) Strategija donosi ciljeve i prioritete u području prilagodbe klimatskim promjenama i njihovu ublažavanje. Glavni ciljevi definirani Klimatskom strategijom za sljedeće trogodišnje razdoblje obuhvaćaju razumijevanje klimatskih rizika za stabilnost cijena i financijsku stabilnost, uključivanje

klimatskih rizika u nadzor kreditnih institucija, podršku tranziciji prema niskougljičnom gospodarstvu, smanjenje vlastitoga ugljičnog otiska te aktivnu podršku inicijativama usmjerenima na klimatske promjene. Donošenju Klimatske strategije prethodila je [Klimatska deklaracija](#) iz 2021., kojom se HNB obvezao razviti i provoditi vlastitu klimatsku strategiju u različitim područjima svoje nadležnosti, pa tako i u području upravljanja financijskom imovinom.

HNB-ovoj strategiji održivog ulaganja cilj je ozelenjivanje financijske imovine uvažavajući važnost ublažavanja klimatskih promjena i prelaska na održivo gospodarstvo kao i upravljanja klimatskim rizicima kojima je izložena njegova vlastita imovina. Pritom se rukovodi općim načelima upravljanja financijskom imovinom HNB-a. U svrhu ozelenjivanja financijske imovine provodi aktivnosti istraživanja, razvoja, ulaganja i mjerenja (Slika 2.).

HNB dio ulaganja usmjerava u obveznice povezane s projektima koji imaju pozitivan utjecaj na okolišnu i ostale aspekte održivosti – zelene obveznice (engl. *green bonds*), socijalne obveznice (engl. *social bonds*) i održive obveznice (engl. *sustainability bonds*). Na taj se način indirektno uključuje u proces smanjivanja emisije stakleničkih plinova njihovih izdavatelja.

SLIKA 2. Aktivnosti koje će se provoditi s ciljem ozelenjivanja financijske imovine

Izvor: HNB

3. UPRAVLJANJE RIZICIMA

HNB prepoznaje važnost temeljitog razumijevanja rizika povezanih s klimatskim promjenama pri upravljanju financijskom imovinom te u skladu s preporukama TCFD-a identificira, ocjenjuje i upravlja rizicima povezanim s klimatskim promjenama. Usto, HNB uključuje dugoročne klimatske rizike u upravljanje financijskom imovinom te kontinuirano usvaja nova znanja te unaprjeđuje metodologije.

Financijska imovina HNB-a izložena je rizicima povezanim s klimatskim promjenama. Integracija rizika povezanih s klimatskim promjenama u proces sveobuhvatnog upravljanja rizicima u tijeku je, pri čemu se polazi od načela da navedeni rizici ne čine zasebnu kategoriju rizika, nego povećavaju postojeće kategorije financijskih rizika: tržišni i kreditni rizik te rizik likvidnosti i operativni rizik. Financijski rizici prate se kroz sustav dnevnih limita ulaganja financijske imovine određenih okvirom za upravljanje rizicima.

4. POKAZATELJI I CILJEVI

Pokazatelji

Emisije stakleničkih plinova mjere se i izražavaju u tonama ekvivalenta CO₂, a u skladu s općeprihvaćenim GHG protokolom obično se izvještava o emisijama iz tri opsega. Opseg 1 obuhvaća emisije za koje je organizacija izravno odgovorna putem svojih nabava energenata poput prirodnog plina, loživog ulja ili motornih goriva. Opseg 2 obuhvaća neizravne emisije nastale u proizvodnji električne ili toplinske energije kojom se organizacija koristi. Opseg 3 obuhvaća sve ostale neizravne emisije u lancu vrijednosti u koje je organizacija uključena.

Ekvivalent CO₂ omogućuje iskazivanje emisija različitih stakleničkih plinova (ugljikov dioksid, metan, dušikov oksid i ostali plinovi) u jedinicama emisija ugljikova dioksida, svodeći njihov potencijal globalnog zagrijavanja na potencijal globalnog zagrijavanja ugljikova dioksida.

Zajednički okvir Eurosustava za klimatske financijske objave za nemonetarne portfelje predviđa izvještavanje o minimalno tri pokazatelja: ponderirani prosječni intenzitet ugljika, ukupne emisije stakleničkih plinova, ugljični otisak i udio zelenih obveznica, dok Hrvatska narodna banka izvještava i o ugljičnom intenzitetu. Izračun ovih pokazatelja zasniva se na preporukama TCFD-a i Eurosustava.

Navedeni pokazatelji primjenjuju se kako bi se, u skladu s načelom dvostruke značajnosti, izvijestilo o uzajamnoj povezanosti klime i financijskog portfelja, odnosno o utjecaju klimatskih promjena na izloženost financijskog portfelja klimatskim rizicima (tzv. financijska značajnost), kao i o utjecaju financijskog portfelja na klimu i okoliš (tzv. okolišna značajnost).

- **Ponderirani prosječni intenzitet ugljika** (engl. *Weighted Average Carbon Intensity*, WACI) mjeri izloženost portfelja emisijama stakleničkih plinova izdavatelja, a izražava se u tonama CO₂e po milijunu eura prihoda izdavatelja ili po milijunu eura BDP-a za državne izdavatelje. Emisije stakleničkih plinova normaliziraju se veličinom gospodarske aktivnosti izdavatelja i tako se dobiva njihov ugljični intenzitet. Ugljični intenzitet pojedinog izdavatelja ponderira se udjelom izloženosti prema tom izdavatelju u ukupnom portfelju kako bi se izračunao ponderirani prosječni intenzitet ugljika. Ponderirani prosječni intenzitet ugljika središnji je element klimatskih financijskih objava Eurosustava jer se izračunava iz lako dostupnih podataka, uključuje normalizaciju podataka te ima široku primjenu u financijskoj industriji, što omogućuje njegovu usporedivost za portfelje različitih sektora i u različitim razdobljima. Pruža uvid u financijsku značajnost, odnosno izloženost portfelja klimatskim tranzicijskim rizicima.
- **Ukupna emisija stakleničkih plinova** (engl. *Total Carbon Emissions*, TCE) mjeri ukupne apsolutne emisije stakleničkih plinova portfelja, izražava se u tonama CO₂e i izračunava ponderiranjem emisija stakleničkih plinova pojedinog izdavatelja udjelom ulaganja u ukupnoj strukturi kapitala izdavatelja, odnosno u BDP-u za države izdavatelje. Ova mjera nije normalizirana i ne može se upotrebljavati za usporedbu, a na razinu ovog pokazatelja ponajviše utječe veličina samog portfelja. Pruža uvid u okolišnu značajnost portfelja, tj. njegov doprinos klimatskim promjenama. Ukupne emisije stakleničkih plinova služe izračunu normaliziranih pokazatelja, kao što su ugljični otisak i ugljični intenzitet.
- **Ugljični otisak** (engl. *Carbon Footprint*, CF) normalizira ukupne apsolutne emisije stakleničkih plinova (TCE) tržišnom vrijednošću portfelja i izražava se u tonama CO₂e po milijunu eura ulaganja. Omogućuje usporedbu portfelja različitih veličina tijekom vremena.

- **Ugljični intenzitet** (engl. *Carbon Intensity, CI*) normalizira ukupne apsolutne emisije stakleničkih plinova (TCE) prihodima ili BDP-om prema paritetu kupovne moći ili brojem stanovnika ili vrijednošću potrošnje središnje države i izražava se u tonama CO₂e po milijunu eura prihoda / BDP-a. Ovaj pokazatelj mjeri ugljičnu učinkovitost portfelja pri financiranju gospodarske aktivnosti.

Sva se četiri pokazatelja zasnivaju na standardiziranoj metodologiji i često se primjenjuju u klimatskim izvješćima financijskog sektora. Normalizirani pokazatelji (WACI, CF i CI) i apsolutni pokazatelj (TCE) međusobno se nadopunjuju i zajedno pružaju visok stupanj transparentnosti u smislu izloženosti portfelja klimatskim rizicima kao i djelovanja portfelja financijske imovine na klimu i okoliš.

Za razliku od korporativnih izdavatelja, metode alokacije emisija kod državnih izdavatelja nisu standardizirane. Kako bi se unatoč tome osigurala visoka razina transparentnosti objava i za državna ulaganja, zajednički okvir Eurosustava predviđa tri različite metode alokacije emisije za državne izdavatelje – prema proizvodnim emisijama, prema emisijama uzrokovanim potrošnjom i prema emisijama središnje države.

- **proizvodne emisije** jesu emisije stakleničkih plinova stvorene unutar granica zemlje, proizvodnjom za domaću potrošnju i izvoz. Ova se definicija zasniva na teritorijalnom pristupu emisijama koju je donijela Okvirna konvencija UN-a o promjeni klime (engl. *United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC*) za godišnje nacionalne popise emisija. Proizvodne emisije obuhvaćaju dva pokazatelja: onaj koji uključuje i onaj koji isključuje učinke korištenja i prenamjene zemljišta i šumarstva (engl. *land use, land-use change and forestry, LULUCF*)
- **emisije uzrokovane potrošnjom** jesu emisije povezane s domaćom potražnjom, uključujući emisije uzrokovane potrošnjom uvezene robe i isključujući emisije uzrokovane potrošnjom izvezene robe. Ovaj pokazatelj rješava problem istjecanja ugljika, koji nastaje kao posljedica premještanja proizvodnje iz zemalja u koje se roba naposljetku uvozi radi potrošnje.
- **emisije središnje države** čine izravne emisije i neizravne emisije središnje države.

HNB, kao i sve središnje banke Eurosustava, prikuplja podatke od dva pružatelja klimatskih podataka ISS Institutional Shareholder Services, Inc. (ISS) te Carbon4 Finance (C4F). Vodeće je pravilo da se uzimaju podaci koje je objavio izdavatelj, a ako oni nisu dostupni, uzimaju se modelirani podaci navedenih pružatelja. Usto se primjenjuju i podaci Svjetske banke za države (BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, potrošnja središnje države), čime se osigurava usporedivost podataka unutar Eurosustava.

Svi podaci uključeni u izračun pokazatelja trebaju imati iste referentne godine, no objave emisija stakleničkih plinova i ekonomskih podataka objavljuju se s vremenskim pomakom, pa se za novija izvještajna razdoblja referentne godine ne podudaraju. Također, pokrivenost podacima za državne izdavatelje veća je od ostalih izdavatelja, što ograničuje usporedivost pojedinih pokazatelja.

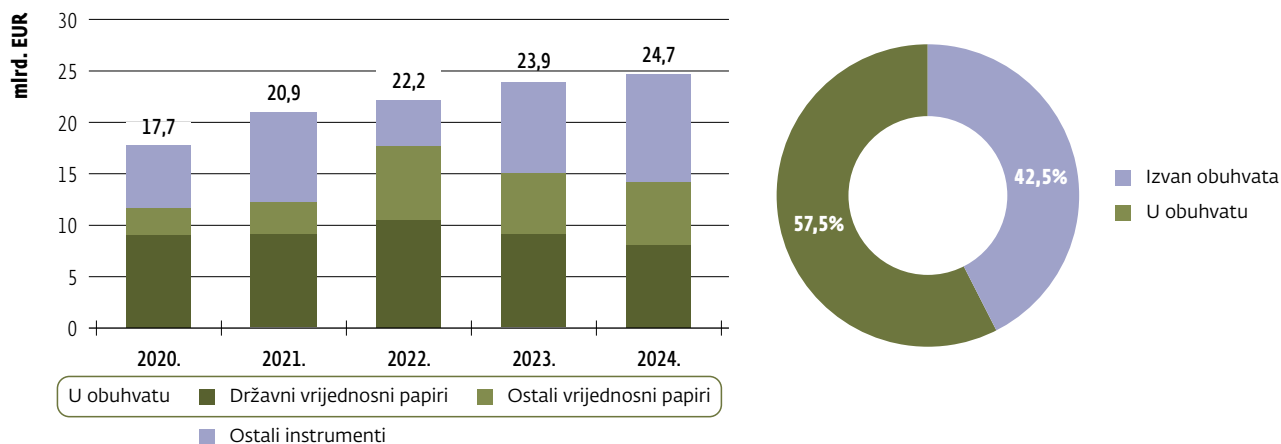
HNB izvještava i o udjelu ulaganja u zelene, socijalne i održive obveznice u ukupnoj financijskoj imovini primjenjujući ICMA Green Bond Principles.

Izračunati klimatski pokazatelji i njihovo kretanje

Kao i većina središnjih banaka europodručja, i Hrvatska narodna banka svoju financijsku imovinu primarno ulaže u najsigurnije i vrlo likvidne financijske instrumente poput državnih vrijednosnih papira i vrijednosnih papira državnih institucija. Ponašanje država izdavatelja tih vrijednosnih papira stoga znatno utječe na ugljični otisak samog portfelja. Svi izdavatelji državnih vrijednosnih papira koji se nalaze u financijskoj imovini potpisnici su Pariškog sporazuma i obvezali su se smanjivati emisije stakleničkih plinova u skladu s ciljevima iz Pariškog sporazuma. Preostali dio financijske imovine HNB-a čine vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija i agencija, osigurane obveznice te ostali instrumenti koji obuhvaćaju sredstva na računu, depozite i sredstva povjerena na upravljanje međunarodnoj financijskoj instituciji.

Krajem 2024. financijska imovina HNB-a iznosila je oko 24,7 mlrd. eura, od čega je 88% imovine bilo u eurima, a 12% u dolarima i ostalim valutama. Ulaganja u vrijednosne papire država i državnih institucija činila su oko trećine financijske imovine, daljnjih 23% imovine bilo je uloženo u vrijednosne papire međunarodnih financijskih institucija i agencija, a samo manji dio imovine u osigurane obveznice (2%)¹. S obzirom na to da je oko 42% imovine bilo u obliku depozita, sredstava na računu i sredstava povjerenih na upravljanje međunarodnoj financijskoj instituciji, izračunati pokazatelji obuhvaćaju oko 58% ukupne financijske imovine HNB-a.

SLIKA 3. Financijska imovina i njezina struktura

Izvor: HNB

Krajem 2024. ukupna održiva ulaganja iznosila su 1,82 mlrd. EUR-a ili 7,4% financijske imovine. Udio ulaganja u zelene obveznice u financijskoj imovini iznosio je 1,9%, u održive obveznice 2,0%, a udio ulaganja u socijalne obveznice 3,5%, s tim da se najveći dio održivih ulaganja odnosio na izdanja međunarodnih financijskih institucija i agencija.

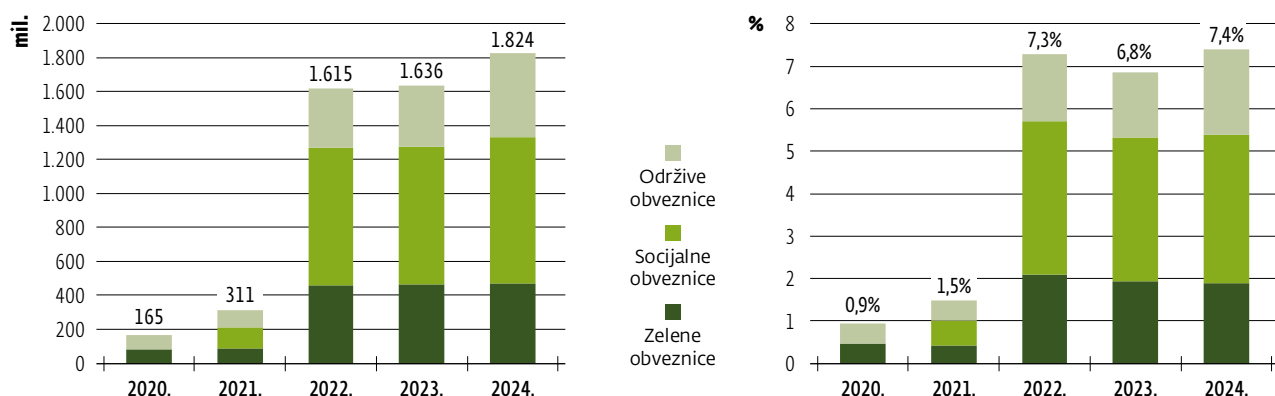
¹ Klasifikacija financijske imovine u Klimatskome financijskom izvješću razlikuje se od klasifikacije u poglavlju 3. Upravljanje financijskom imovinom zbog različite namjene ovih klasifikacija. U Klimatskome financijskom izvješću vrijednosni papiri državnih razvojnih banaka i agencija pridruženi su, u skladu s metodologijom Eurosustava, vrijednosnim papirima međunarodnih financijskih institucija i agencija, dok su u poglavlju o upravljanju imovinom sadržani u imovini država i državnih institucija.

TABLICA 1. Klimatski pokazatelji financijske imovine na dan 31. prosinca 2024.

		Državni izdavatelji			
		Vrijednosni papiri država i državnih institucija			
		Proizvodnja (isključujući LULUCF)	Proizvodnja (uključujući LULUCF)	Potrošnja	Središnja država
Veličina portfelja	mlrd. EUR prema nominalnoj vrijednosti	8,2			
WACI	tCO ₂ e po BDP-u prema standardu kupovne moći, po stanovniku ili po izdacima za potrošnju	145,6 100%	134,3 100%	11,7 100%	77,9 100%
TCE	tCO ₂ e	1.190.598 100%	1.098.052 100%	1.586.791 100%	119.775 100%
Ugljični otisak	tCO ₂ e po mil. EUR ulaganja	145,6 100%	134,3 100%	194,0 100%	14,7 100%
Ugljični intenzitet	tCO ₂ e po BDP-u prema standardu kupovne moći, po stanovniku ili po izdacima za potrošnju	145,6 100%	134,3 100%	11,0 100%	73,0 100%

		Ukupno	Vrijednosni papiri međ. fin. inst. i agencija	Osigurane obveznice
Veličina portfelja	mlrd. EUR prema nominalnoj vrijednosti	6,1	5,6	0,5
WACI	tCO ₂ e po mil. EUR prihoda, Opseg 1-2	0,9 89%	1,0 88%	0,4 100%
TCE	tCO ₂ e, Opseg 1-2	988,0 82%	937,1 85%	14,9 56%
	tCO ₂ e, Opseg 3	372.306,0 82%	323.602,4 85%	48.703,6 56%
Ugljični otisak	tCO ₂ e po mil. EUR ulaganja, Opseg 1-2	0,2 82%	0,2 85%	0,0 56%
Ugljični intenzitet	tCO ₂ e po mil. EUR prihoda, Opseg 1-2	3,1 82%	3,4 85%	0,4 56%

Izvori: ISS; C4F; Svjetska banka; Bloomberg; ESB; HNB

SLIKA 4. Održiva ulaganja i njihov udio u financijskoj imovini

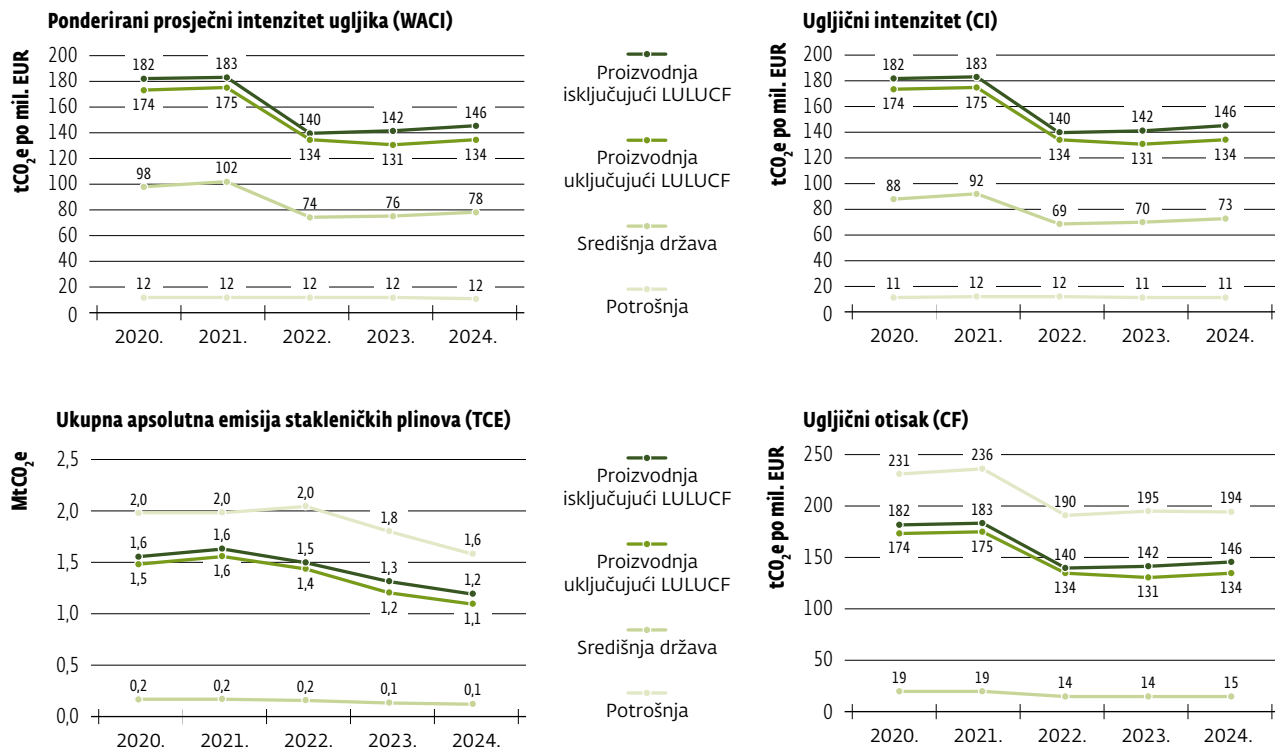
Izvor: HNB

Tablica 1. pokazuje klimatske pokazatelje za financijsku imovinu Hrvatske narodne banke uloženu u državne vrijednosne papire, vrijednosne papire međunarodnih financijskih institucija i agencija i osigurane obveznice. Pokazatelje za vrijednosne papire državnih izdavatelja potrebno je promatrati zasebno od pokazatelja za vrijednosne papire ostalih izdavatelja zbog različitih metoda alokacije emisija. Posljednji dostupni podaci za proizvodne emisije i emisije uzrokovane potrošnjom državnih izdavatelja odnose se na 2022., dok se podaci emisije središnje države odnose na 2021. Posljednji dostupni podaci za emisije ostalih izdavatelja, kao i financijski podaci za sve vrste izdavatelja, odnose se na 2023. Podaci za sve državne izdavatelje u portfelju financijske imovine bili su u potpunosti raspoloživi, dok je dostupnost podataka za nadnacionalne institucije, agencije i osigurane obveznice iznosila između 56 i 100%.

Na Slici 5. prikazano je kretanje klimatskih pokazatelja za financijsku imovinu u obliku vrijednosnih papira državnih izdavatelja. Makroekonomska kretanja znatno su pridonijela promjenama klimatskih pokazatelja (WACI, CF i CI) u razdoblju od 2020. do 2022. Završetak pandemije koronavirusa doveo je do gospodarskog oporavka koji je utjecao na povećanje emisija izdavatelja, ali i do porasta BDP-a i prihoda institucija. Jačanje gospodarske aktivnosti premašilo je povećanje emisija, što je na poslijetku dovelo do poboljšanja klimatskih pokazatelja. Od 2022. do 2024. klimatski pokazatelji WACI, CF i CI bili su relativno stabilni. Pokazatelj TCE, koji nije normaliziran, snižavao se pod utjecajem niže razine ulaganja u državne vrijednosne papire. Promjene pokazatelja iz prethodnih izvješća odražavaju poboljšanu dostupnost podataka ili reviziju podataka o emisijama ili financijskih podataka.

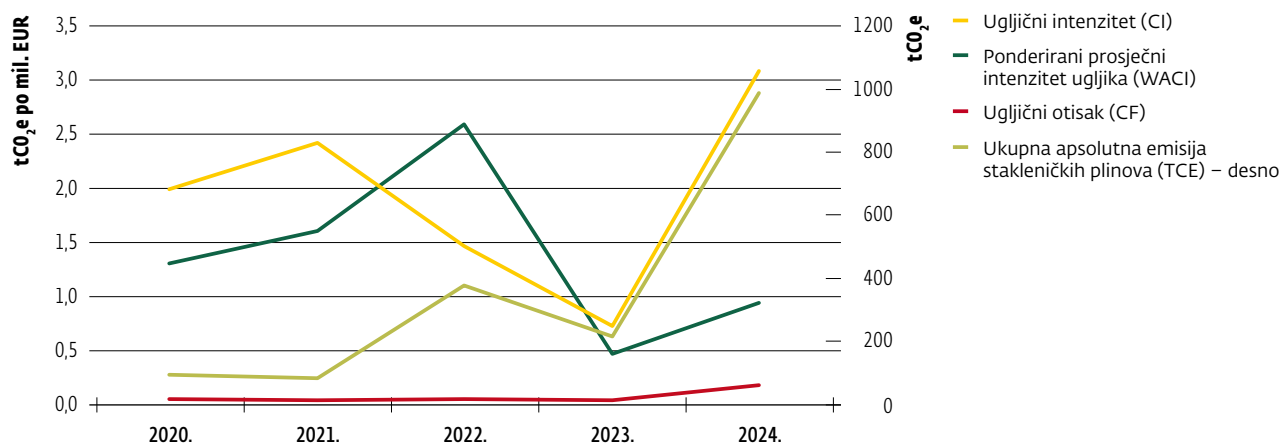
Slika 6. prikazuje kretanje klimatskih pokazatelja za financijsku imovinu u obliku vrijednosnih papira ostalih izdavatelja od 2020. do 2024. Od 2020. njihov ugljični otisak bio je ispod 1 tCO₂e po 1 mil. € ulaganja. Pokazatelji za 2023. i 2024. zasnivaju se na istim podacima o emisijama i financijskim podacima zbog kašnjenja u objavljivanju tih podataka. Podaci za prethodne godine revidirani su i ažurirani, što je rezultiralo porastom pokazatelja ukupne apsolutne emisije stakleničkih plinova (TCE) i ugljičnog intenziteta (CI). Znatne razlike u visini pokazatelja u promatranom razdoblju upućuju na moguće metodološke nedostatke ulaznih podataka te se očekuju njihove naknadne revizije i posljedično ažuriranje pokazatelja u budućim izvješćima.

SLIKA 5. Kretanje klimatskih pokazatelja za portfelj vrijednosnih papira državnih izdavatelja za različite metode alokacije

Izvori: ISS; C4F; Svjetska banka; Bloomberg; ESB; HNB

SLIKA 6. Kretanje klimatskih pokazatelja za portfelj vrijednosnih papira ostalih izdavatelja (Opseg 1 – 2)

Izvori: ISS; C4F; Svjetska banka; Bloomberg; ESB; HNB

HNB izvješćuje i analizira pokazatelje za ostale izdavatelje na osnovi emisija iz opsega 1, 2 i 3. Navedene emisije djelomično objavljuju sami izdavatelji, a djelomično ih modeliraju pružatelji klimatskih podataka. Pouzdanost i usporedivost podataka o emisijama iz opsega 3 ograničena je zbog i) znatne nesigurnosti procjene, ii) različite procjene različitih pružatelja podataka i iii) stalnih metodoloških poboljšanja.

Ciljevi

U skladu s Europskim zakonom o klimi i Pariškim sporazumom cilj je Europske unije postići klimatsku neutralnost do 2050. godine, a do 2030. smanjiti emisije stakleničkih plinova za najmanje 55% u usporedbi s razinama iz 1990. Nulte neto emisije moguće je postići smanjenjem emisija te ulaganjem u zelene tehnologije i obnovu prirodnog okoliša. S obzirom na to da se strategija ulaganja financijske imovine HNB-a zasniva na načelu likvidnosti i sigurnosti ulaganja, postoji velika izvjesnost da će se i nadalje veći dio ulaganja u vrijednosne papire odnositi na vrijednosne papire država Europske unije. Poboljšanje klimatskih pokazatelja za financijsku imovinu HNB-a stoga će izravno ovisiti o ustrajnosti članica Unije na postizanju ciljeva iz Pariškog sporazuma i Europskog zakona o klimi.

HNB ulaže u zelene, socijalne i održive obveznice s ciljem podrške tranziciji prema niskougljičnom gospodarstvu te će i nadalje ulagati u takve vrijednosne papire u skladu s okvirom prihvatljivih rizika i tržišnim uvjetima.

U okviru svog mandata HNB će podupirati dekarbonizaciju, a ujedno će produbljivati razumijevanje učinaka klimatskih promjena na portfelje financijske imovine kojima upravlja, provjeravati dostupnost i pouzdanost podataka i metodologija izračuna pokazatelja te raditi na poboljšavanju metodologija procjene izloženosti rizicima povezanim s klimatskim promjenama.

Daljnjim izvještavanjem o klimatskim pokazateljima za financijsku imovinu HNB će osigurati visoku razinu transparentnosti i odgovornosti prema javnosti.

DODATAK – ZAJEDNIČKI MJERNI POKAZATELJI EUROSUSTAVA

POKAZATELJ 1. Ponderirani prosječni intenzitet ugljika (WACI)

$$WACI = \sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost portfelja}} \right) \times \left(\frac{\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i}{\text{prihod izdavatelja u mil. € ili BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, finalna potrošnja opće države}_i} \right)$$

POKAZATELJ 2. Ukupna apsolutna emisija stakleničkih plinova (TCE)

$$TCE = \sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times (\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i)$$

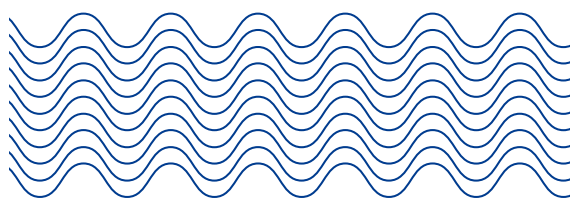
POKAZATELJ 3. Ugljični otisak (CF)

$$CF = \frac{\sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times (\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i)}{\text{vrijednost portfelja u mil. €}}$$

POKAZATELJ 4. Ugljični intenzitet (CI)

$$CI = \frac{\sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times (\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i)}{\sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times \left(\frac{\text{prihod izdavatelja u mil. € ili BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, finalna potrošnja opće države}_i}{\text{prihod izdavatelja u mil. € ili BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, finalna potrošnja opće države}_i} \right)}$$

24

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

za godinu koja je završila 31. prosinca 2024.

Izveštaj neovisnog revizora Savjetu Hrvatske narodne banke

Mišljenje

Obavili smo reviziju financijskih izvještaja Hrvatske narodne banke, koji obuhvaćaju bilancu na dan 31. prosinca 2024. godine te račun dobiti i gubitka za tada završenu godinu, kao i bilješke koje sadrže značajne računovodstvene politike i ostala pojašnjenja (u nastavku „financijski izvještaji“).

Prema našem mišljenju, priloženi financijski izvještaji istinito i fer prikazuju financijski položaj Hrvatske narodne banke na dan 31. prosinca 2024. godine te njezinu financijsku uspješnost za godinu koja je tada završila, u skladu s člankom 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci i Smjernicom (EU) 2024/2941 Europske središnje banke od 14. studenoga 2024. o pravnom okviru za računovodstvo i financijsko izvještavanje u Europskom sustavu središnjih banaka (ESB/2024/31) („osnova pripreme“).

Osnova za izražavanje mišljenja

Obavili smo našu reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS). Naše odgovornosti, u skladu s tim standardima, detaljnije su opisane u našem izvještaju neovisnog revizora u odjeljku *Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja*. Neovisni smo od Hrvatske narodne banke u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju financijskih izvještaja u Hrvatskoj i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima. Uvjereni smo da su nam pribavljeni revizijski dokazi dostatni i primjereni te da čine odgovarajuću osnovu za potrebe izražavanja našeg mišljenja.

Odgovornosti Savjeta Hrvatske narodne banke za financijske izvještaje

Savjet Hrvatske narodne banke je odgovoran za sastavljanje i fer prikaz financijskih izvještaja u skladu s osnovom pripreme te za one interne kontrole za koje Savjet Hrvatske narodne banke odredi da su potrebne, kako bi se omogućilo sastavljanje financijskih izvještaja, bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške.

U sastavljanju financijskih izvještaja, Savjet Hrvatske narodne banke je odgovoran za procjenjivanje sposobnosti Hrvatske narodne banke da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem te objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja u skladu s relevantnim zakonskim odredbama.

Savjet Hrvatske narodne banke odgovoran je za nadziranje procesa financijskog izvještavanja, uspostavljenog od strane Hrvatske narodne banke.

Izveštaj neovisnog revizora Savjetu Hrvatske narodne banke (nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja

Naši su ciljevi steći razumno uvjerenje o tome jesu li financijski izvještaji, kao cjelina, bez značajno pogrešnog iskaza uslijed prijevare ili pogreške te izdati izvještaj neovisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visoka razina uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRevS-ima uvijek otkriti postojanje značajno pogrešnih iskaza. Pogrešni iskazi mogu nastati uslijed prijevare ili pogreške, a smatraju se značajnim, ako se razumno može očekivati da bi, pojedinačno ili zbrojeni s drugim pogrešnim iskazima, utjecali na ekonomske odluke korisnika financijskih izvještaja, donesene na osnovi ovih financijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu s MRevS-ima, donosimo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tijekom revizije. Mi također:

- prepoznamo i procjenjujemo rizike značajno pogrešnog iskaza financijskih izvještaja, zbog prijevare ili pogreške; oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao odgovor na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni kako bi osigurali osnovu za donošenje našeg mišljenja. Rizik neotkrivanja značajno pogrešnog iskaza nastalog uslijed prijevare, veći je od rizika neotkrivanja onog nastalog uslijed pogreške, budući da prijevare može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaoblazanje internih kontrola.
- stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i u svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Hrvatske narodne banke.
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava od strane Savjeta Hrvatske narodne banke.
- donosimo zaključak o primjerenosti korištenja pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja od strane Savjeta Hrvatske narodne banke te, temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Hrvatske narodne banke da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ukoliko zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pozornost u našem izvještaju neovisnog revizora na povezane objave u financijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci temelje se na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izdavanja našeg izvještaja neovisnog revizora. Međutim, budući događaji ili uvjeti mogu uzrokovati da Hrvatska narodna banka ne bude u mogućnosti nastaviti s vremenski neograničenim poslovanjem.
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj financijskih izvještaja, uključujući i objave te razmatramo odražavaju li financijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kako bi se postigla fer prezentacija.

Izvještaj neovisnog revizora Savjetu Hrvatske narodne banke (nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja (nastavak)

Komuniciramo sa Savjetom Hrvatske narodne banke u vezi s, između ostalog, planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tijekom naše revizije.

KPMG Croatia d.o.o. za reviziju

Hrvatski ovlaštteni revizori

Ivana Lučića 2a

10000 Zagreb

Hrvatska

U ime i za KPMG Croatia d.o.o. za reviziju:

KPMG Croatia
 d.o.o. za reviziju
 Eurotower, 17. kat
 Ivana Lučića 2a, 10000 Zagreb
 Goran Horvat
 Predsjednik Uprave, Hrvatski ovlaštteni revizor ⁷

Zagreb, 21. veljače 2025.

BILANCA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Aktiva	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.
1. Zlato i potraživanja u zlatu	1.131	841
2. Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u stranoj valuti	3.198.263	2.868.200
2.1. Potraživanja od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF)	1.299.419	1.205.572
2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina	1.898.844	1.662.628
3. Potraživanja od rezidenata europodručja nominirana u stranoj valuti	575.651	486.471
4. Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u eurima	758.749	852.849
4.1. Salda kod banaka, ulaganja u vrijednosne papire i krediti	758.749	852.849
4.2. Potraživanja koja proizlaze iz kredita u sklopu ERM-a II	–	–
5. Krediti kreditnim institucijama europodručja vezani uz operacije monetarne politike, nominirani u eurima	43.000	55.000
5.1. Glavne operacije refinanciranja	43.000	55.000
5.2. Operacije dugoročnijeg refinanciranja	–	–
5.3. Obratne operacije fine prilagodbe	–	–
5.4. Obratne strukturne operacije	–	–
5.5. Mogućnost posudbe na kraju dana	–	–
5.6. Krediti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–
6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija europodručja nominirana u eurima	425.149	366.317
7. Vrijednosni papiri rezidenata europodručja nominirani u eurima	11.328.824	12.554.465
7.1. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike	–	–
7.2. Ostali vrijednosni papiri	11.328.824	12.554.465
8. Dug opće države nominiran u eurima	–	–
9. Potraživanja unutar Eurosustava	22.485.769	30.175.721
9.1. Sudjelujući udio u ESB-u	417.637	420.517
9.2. Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	313.957	327.152
9.3. Potraživanja povezana sa sustavom TARGET	4.730.043	16.080.813
9.4. Neto potraživanja koja se odnose na raspodjelu euronovčanica unutar Eurosustava	17.024.132	13.347.239
9.5. Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)	–	–
10. Stavke u postupku namire	–	–
11. Ostala imovina	364.660	364.204
11.1. Kovanice europodručja	–	–
11.2. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina	113.237	110.045
11.3. Ostala financijska imovina	20.166	15.675
11.4. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	9.642	2.196
11.5. Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi	216.945	212.161
11.6. Razno	4.670	24.127
Ukupno aktiva	39.181.196	47.724.068

Bilješke na stranicama od 149 do 193 sastavni su dio ovih financijskih izvještaja.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Pasiva	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.
1. Novčanice u optjecaju	11.309.009	12.081.286
2. Obveze prema kreditnim institucijama europodručja vezane uz operacije monetarne politike, nominirane u eurima	16.065.651	17.638.981
2.1. Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav minimalnih pričuva)	953.326	880.569
2.2. Mogućnost polaganja depozita na kraju dana	15.112.325	16.758.412
2.3. Oročeni depoziti	–	–
2.4. Obratne operacije fine prilagodbe	–	–
2.5. Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–
3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima	3.716.240	9.428.593
4. Izdani dužnički certifikati	–	–
5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima	3.663.374	4.629.859
5.1. Opća država	3.179.363	3.912.926
5.2. Ostale obveze	484.011	716.933
6. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u eurima	200.910	70.877
7. Obveze prema rezidentima europodručja nominirane u stranoj valuti	202.192	259.353
8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti	–	–
8.1. Depoziti, salda i ostale obveze	–	–
8.2. Obveze koje proizlaze iz kredita u sklopu ERM-a II	–	–
9. Protustavka posebnim pravima vučenja koja dodjeljuje MMF	1.298.226	1.204.434
10. Obveze unutar Eurosustava	190.161	224.322
10.1. Obveze koje odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	–	–
10.2. Obveze povezane sa sustavom TARGET	–	–
10.3. Neto obveze koje se odnose na raspodjelu euronovčanica unutar Eurosustava	–	–
10.4. Ostale obveze unutar Eurosustava (neto)	190.161	224.322
11. Stavke u postupku namire	–	–
12. Ostale obveze	588.367	423.147
12.1. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	2	9.482
12.2. Obračunati rashodi i odgođeni prihodi	16.527	45.701
12.3. Razno	571.838	367.964
13. Rezervacije	496.010	495.927
13.1. Rezervacije za rizike	491.074	491.074
13.2. Ostale rezervacije	4.936	4.853
14. Računi revalorizacije	955.810	783.405
15. Kapital i pričuve	484.699	483.884
15.1. Kapital	331.807	331.807
15.2. Pričuve	152.892	152.077
16. Preneseni akumulirani gubici	–	–
17. Dobit/(gubitak) za godinu	10.547	–
Ukupno pasiva	39.181.196	47.724.068

Bilješke na stranicama od 149 do 193 sastavni su dio ovih financijskih izvještaja.

RAČUN DOBITI I GUBITKA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.
1. Neto kamatni prihod/(rashod)	46.380	2.816
1.1. Kamatni prihodi	1.263.563	879.384
1.2. Kamatni rashodi	(1.217.183)	(876.568)
2. Neto rezultat finansijskih operacija i umanjenja vrijednosti	5.188	305.398
2.1. Realizirani dobiti/(gubici) od finansijskih operacija	5.188	305.398
2.2. Umanjenje finansijske imovine i pozicija	-	-
3. Neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda	(189.816)	(224.667)
4. Neto prihod/(rashod) od naknada i provizija	12.036	7.421
5. Prihodi od dionica i sudjelujućih udjela	11.988	849
6. Ostali prihodi	234.770	6.324
Ukupni neto prihod	120.546	98.141
7. Troškovi za zaposlenike	(42.363)	(35.046)
8. Administrativni troškovi	(28.623)	(30.071)
9. Amortizacija materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine	(11.239)	(9.763)
10. Troškovi izrade novčanica i kovanog novca	(27.640)	(23.173)
11. Ostali troškovi	(134)	(88)
Troškovi poslovanja	(109.999)	(98.141)
Dobit/(gubitak) prije prijenosa (u)/iz rezervacija za rizike	10.547	-
12. Prijenos (u)/iz rezervacija za rizike	-	-
13. DOBIT/(GUBITAK) ZA GODINU	10.547	-

Financijske izvještaje prikazane na stranicama od 143. do 193. odobrili su dana 21. veljače 2025.:

direktor Direkcije financija i računovodstva:
Mario Varović

guverner:
Boris Vujčić

Bilješka br. 1 – Opći podaci i računovodstvene politike

1.1. OPĆI PODACI

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu, na Trgu hrvatskih velikana 3. Njezin je status utvrđen Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine", br. 75/2008., 54/2013. i 47/2020.). Hrvatska narodna banka sastavni je dio Europskog sustava središnjih banaka (ESSB) i Eurosustava. Eurosustav se sastoji od Europske središnje banke (ESB) i nacionalnih središnjih banaka onih država koje su prihvatile euro. Europodručje se sastoji od država Europske unije koje su uvele euro kao svoju valutu.

Hrvatska narodna banka u vlasništvu je Republike Hrvatske, a u ostvarivanju svojeg cilja i u izvršavanju svojih zadataka samostalna je i neovisna. Cilj Hrvatske narodne banke jest održavanje stabilnosti cijena.

Hrvatska narodna banka u skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i Statutom ESSB-a i ESB-a obavlja sljedeće zadatke:

- 1) sudjeluje u definiranju i provođenju monetarne politike Europske unije
- 2) izvršava devizne operacije (poslove) u skladu s člankom 219. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i
- 3) osigurava nesmetano funkcioniranje platnog sustava.

Ne dovodeći u pitanje navedene zadatke iz članka 88. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci i svoju neovisnost, Hrvatska narodna banka, u skladu s relevantnim pravnim aktima Europske unije, njezinih institucija i tijela, obavlja sljedeće zadatke:

- 1) upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske koje nisu prenesene ESB-u, kao i drugom imovinom Republike Hrvatske zatečenom u bilanci Hrvatske narodne banke na dan uvođenja eura kao službene novčane jedinice Republike Hrvatske
- 2) izdaje i oduzima odnosno ukida odobrenja i suglasnosti te donosi druga rješenja u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i poslovanje kreditnih unija, pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet, izdavanje elektroničkog novca te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača
- 3) obavlja superviziju i nadzor u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i poslovanje kreditnih unija, pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet i izdavanje elektroničkog novca
- 4) otvara račune i prima sredstva kreditnih institucija, obavlja platni promet po tim računima te odobrava kredite kreditnim institucijama
- 5) prikuplja i obrađuje statističke podatke
- 6) uređuje i unapređuje platni promet i osigurava njegovo nesmetano funkcioniranje
- 7) obavlja poslove fiskalnog agenta za Republiku Hrvatsku i obavlja ostale zakonom utvrđene poslove za Republiku Hrvatsku
- 8) donosi podzakonske propise za poslove iz svoje nadležnosti

- 9) provodi makrobonitetnu politiku radi pridonošenja očuvanju stabilnosti financijskog sustava u cjelini, u granicama svoje nadležnosti i
- 10) obavlja ostale poslove utvrđene drugim propisima.

Tijela su Hrvatske narodne banke Savjet Hrvatske narodne banke i guverner Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke sastoji se od osam članova, a čine ga guverner, zamjenik guvernera i šest viceguvernera Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke nadležan je i odgovoran za ostvarivanje cilja i izvršavanje zadataka Hrvatske narodne banke te utvrđuje politike koje su vezane uz djelovanje Hrvatske narodne banke.

Članovi su Savjeta Hrvatske narodne banke:

- prof. dr. sc. Boris Vujčić, guverner
- dr. sc. Sandra Švaljek, zamjenica guvernera
- dr. sc. Michael Faulend, viceguverner
- Bojan Fras, viceguverner
- mr. sc. Slavko Tešija, viceguverner (do 18. srpnja 2024.)
- dr. sc. Roman Šubić, viceguverner (do 18. srpnja 2024.)
- mr. sc. Ivana Jakir-Bajo, viceguvernerka
- dr. sc. Tomislav Čorić, viceguverner
- dr. sc. Maroje Lang, viceguverner (od 19. srpnja 2024.).

Konsolidirani financijski izvještaji ne sastavljaju se i u financijskim izvještajima Hrvatske narodne banke ne iskazuju se financijski izvještaji ovisnog društva Hrvatske kovnice novca d.o.o. jer nisu značajni za financijske izvještaje Hrvatske narodne banke.

1.2. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

1.2.1. Osnova pripreme

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke za 2024. pripremljeni su u skladu sa Smjernicom (EU) 2024/2941 Europske središnje banke od 14. studenoga 2024. o pravnom okviru za računovodstvo i financijsko izvještavanje u Europskom sustavu središnjih banaka (ESB/2024/31) (u nastavku teksta: Smjernica ESB-a; ranije regulirano Smjernicom (EU) 2016/2249 Europske središnje banke od 3. studenog 2016. o pravnom okviru za računovodstvo i financijsko izvještavanje u Europskom sustavu središnjih banaka (ESB/2016/34), sa svim izmjenama). Člankom 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci utvrđeno je da Hrvatska narodna banka sastavlja financijske izvještaje u skladu sa Smjernicom ESB-a, a za izvještavanje o transakcijama koje nisu regulirane Smjernicom ESB-a Hrvatska narodna banka primjenjuje, pod uvjetom da ne postoji suprotna odluka Savjeta Hrvatske narodne banke, načela vrednovanja u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koje je prihvatila Europska unija, a koji su bitni za poslove i izvještaje Hrvatske narodne banke. U izvještajnom razdoblju nije bilo odluka Savjeta Hrvatske narodne banke iz članka 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke prezentirani su u eurima.

1.2.2. Promjene u računovodstvenim politikama

U 2024. nije bilo promjena u računovodstvenim politikama Hrvatske narodne banke.

1.2.3. Ostale promjene

Nova Smjernica (EU) 2024/2941 Europske središnje banke od 14. studenoga 2024. o pravnom okviru za računovodstvo i financijsko izvještavanje u Europskom sustavu središnjih banaka (ESB/2024/31) uvela je promjene u prezentaciji bilance i računa dobiti i gubitka Hrvatske narodne banke, a cilj je promjena jačanje transparentnosti i povećanje informativne vrijednosti financijskih izvještaja za čitatelje.

Izmijenjena je prezentacija Gubitka za godinu i Prenesenih akumuliranih gubitaka koji su dosad bili iskazivani u okviru aktive bilance, a sada se prezentiraju u pasivi bilance kao samostalne stavke. Mijenja se i pozicija Rezervacije na način da je podijeljena na dvije stavke: Rezervacije za rizike i Ostale rezervacije, a došlo je i do izmjena unutar stavke Potraživanja / Obveze unutar Eurosustava. Naime, potraživanja Hrvatske narodne banke prema ESB-u koja proizlaze iz sustava TARGET prije su iskazivana zajedno s ostalim stavkama pod Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto), a sada se iskazuju kao zasebna podstavka "Potraživanja povezana sa sustavom TARGET".

U Računu dobiti i gubitka također je bilo nekoliko izmjena prezentacijske prirode. Umjesto izraza "rezervacije za financijske rizike" na stavci Prijenos u/iz rezervacija za financijske rizike novom Smjernicom ESB-a određuje se korištenje izraza "rezervacije za rizike" kao i prezentacija stavke Prijenos u/iz rezervacija za rizike kao samostalne stavke prije iskazivanja konačnog rezultata u Računu dobiti i gubitka. Stavka Neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda umjesto na poziciji 5. sada se iskazuje na poziciji 3. Računa dobiti i gubitka

U skladu s izmjenama prepravljani su objavljeni iznosi za 2023.

1.2.4. Kvalitativna obilježja i računovodstvene pretpostavke

Pri sastavljanju financijskih izvještaja primjenjuju se sljedeća kvalitativna obilježja i računovodstvene pretpostavke: gospodarska stvarnost i transparentnost, razboritost, značajnost, dosljednost i usporedivost, načelo trajnosti poslovanja, načelo nastanka događaja i događaji nakon datuma bilance.

1.2.5. Osnova mjerenja

Financijski izvještaji sastavljeni su primjenom obračunske metode i načela povijesnog troška, osim za utržive vrijednosne papire (osim onih koji se drže do dospelja i dužničkih vrijednosnih papira za potrebe monetarne politike), zlato i ostale plemenite metale i sredstva dana na upravljanje međunarodnim institucijama, koji se mjere po tržišnoj vrijednosti te zemljišta i zgrade, koji se mjere po revaloriziranoj vrijednosti, što je njihova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadno akumuliranu amortizaciju za zgrade i naknadno akumulirane gubitke od umanjenja, ako postoje.

1.2.6. Evidentiranje poslovnih događaja

Pristup evidentiranja poslovnih događaja prema datumu sklapanja posla primjenjuje se kao osnova za evidentiranje deviznih transakcija, financijskih instrumenata nominiranih u stranoj valuti i obračuna povezanih s njima, a za provedbu tog pristupa rabi se standardni pristup.

Transakcije s vrijednosnim papirima, uključujući vlasničke instrumente nominirane u stranoj valuti, evidentiraju se u skladu s pristupom evidentiranja poslovnih događaja na datum plaćanja/namire. S tim povezane obračunate kamate, uključujući premije ili diskonte, evidentiraju se na dnevnoj osnovi od datuma promptne namire.

Za evidentiranje svih specifičnih transakcija, financijskih instrumenata i povezanih obračuna, nominiranih u eurima, primjenjuje se pristup evidentiranja poslovnih događaja prema datumu plaćanja/namire.

1.2.7. Priznavanje imovine i obveza

Financijska ili druga imovina ili obveze priznaju se u bilanci Hrvatske narodne banke jedino ako su zadovoljeni svi sljedeći uvjeti:

- vjerojatno je da će svaka buduća gospodarska korist povezana sa stavkom imovine ili obveza pritjecati Hrvatskoj narodnoj banci ili od nje otjecati
- svi rizici i nagrade povezani s imovinom ili obvezama, u značajnom dijelu, prenose se na Hrvatsku narodnu banku
- trošak ili vrijednost imovine za Hrvatsku narodnu banku ili iznos obveza moguće je pouzdano izmjeriti.

1.2.8. Pravila vrednovanja bilance

Revalorizacija zlata, instrumenata u stranoj valuti, vrijednosnih papira (osim vrijednosnih papira koji su razvrstani kao vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća, neutrživih vrijednosnih papira i vrijednosnih papira koji se drže za potrebe monetarne politike koji su evidentirani po amortiziranom trošku), kao i financijskih instrumenata, bilančnih i izvanbilančnih, provodi se po srednjim tržišnim tečajevima i cijenama na datum izvještavanja.

Nema razlikovanja između revalorizacijskih razlika zbog promjene cijene i tečaja u odnosu na zlato, već se evidentira samo jedna razlika zbog revalorizacije zlata, koja se temelji na cijeni određene jedinice težine zlata u eurima na datum izvještavanja.

Za stranu valutu, uključujući bilančne i izvanbilančne transakcije, revalorizacija se provodi za svaku valutu posebno. Udjeli u posebnim pravima vučenja, uključujući određene pojedinačne udjele u stranim valutama, koji su osnovica za košaricu valuta za posebna prava vučenja, tretiraju se kao jedan udio.

Tečajevi najznačajnijih valuta u izvještajnom razdoblju iznosili su:

Valuta	31. 12. 2024. (1 euro)	31. 12. 2023. (1 euro)	Promjena %
USD	1,03890	1,10500	(5,98)
XDR	0,79719	0,82257	(3,09)

Za vrijednosne papire revalorizacija se provodi prema pojedinim oznakama, odnosno prema istom međunarodnom identifikacijskom broju vrijednosnog papira / istoj vrsti, pri čemu se bilo kakve ugrađene opcije neće odvajati za potrebe vrednovanja. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike ili koji su uključeni u stavke Ostala financijska imovina ili Razno, tretiraju se kao zasebni udjeli.

Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća vrijednosni su papiri s fiksnim ili točno utvrđenim plaćanjima i fiksnim rokom dospeljeća koje Hrvatska narodna banka namjerava držati do dospeljeća. Vrijednosni papiri koji se razvrstavaju kao oni koji se drže do dospeljeća tretiraju se kao zasebni udjeli i vrednuju se po amortiziranom trošku (podliježu umanjenju). Neutrživi vrijednosni papiri tretiraju se jednako. Vrijednosni papiri koji su razvrstani u one koji se drže do dospeljeća mogu se prodati prije njihova dospeljeća ako nastupi bilo koji od navedenih slučajeva:

- a) ako se smatra da prodana količina nije značajna, u usporedbi s ukupnim iznosom portfelja vrijednosnih papira koji se drže do dospelosti
- b) ako se vrijednosni papiri prodaju tijekom jednog mjeseca prije datuma dospelosti
- c) u iznimnim okolnostima, kao što je značajno pogoršanje kreditne sposobnosti izdavatelja.

1.2.9. Priznavanje i vrednovanje financijske imovine

Financijska imovina jest sva imovina koja je:

- a) gotovina
- b) ugovorno pravo na primanje gotovine ili drugoga financijskog instrumenta od drugog društva
- c) ugovorno pravo na razmjenu financijskog instrumenta s drugim društvom pod uvjetima koji su potencijalno povoljni ili
- d) vlasnički instrument drugog društva.

Zlato se vrednuje po tržišnoj vrijednosti.

Devizni utrživi dužnički vrijednosni papiri, osim onih koji se drže do dospelosti, vrednuju se po tržišnoj cijeni i tržišnom tečaju, a sve premije ili diskonti amortiziraju se.

Devizni utrživi dužnički vrijednosni papiri klasificirani kao oni koji se drže do dospelosti vrednuju se po trošku nabave koji podliježe umanjenju i po tržišnom tečaju, a sve premije ili diskonti amortiziraju se.

Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se trenutno drže za potrebe monetarne politike vrednuju se po trošku nabave koji podliježe umanjenju, sve premije ili diskonti se amortiziraju.

Utrživi vrijednosni papiri (osim dužničkih vrijednosnih papira koji se trenutačno drže za potrebe monetarne politike i onih klasificiranih kao oni koji se drže do dospelosti) i slična imovina vrednuju se ili po srednjim tržišnim cijenama ili na temelju relevantne krivulje prinosa koja prevladava na datum bilance, za svaki vrijednosni papir. Opcije ugrađene u vrijednosne papire ne odvajaju se u svrhu vrednovanja. Za godinu koja je završila 31. prosinca 2024. korištene su srednje tržišne cijene na dan 31. prosinca 2024.

Utrživi dužnički vrijednosni papiri klasificirani kao oni koji se drže do dospelosti i neutrživi vrijednosni papiri vrednuju se po amortiziranom trošku koji podliježe umanjenju vrijednosti. Neutržive dionice i svi drugi vlasnički instrumenti koji se drže kao trajna ulaganja vrednuju se po trošku nabave koji podliježe umanjenju vrijednosti.

Potraživanja, salda kod banaka i krediti vrednuju se po nominalnoj vrijednosti, a strane valute preračunavaju se po tržišnom tečaju.

Načelo vrednovanja ulaganja u društva kćeri ili značajne udjele jest neto vrijednost imovine. Obračuni po neto vrijednosti ove imovine izračunavaju se i evidentiraju na računima jednom godišnje, i to na kraju poslovne godine prema tada dostupnim podacima.

Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama vrednuju se po tržišnoj cijeni i tržišnom tečaju. Revalorizacija se provodi na neto osnovi, a ne na odnosnoj imovini.

Tržišna cijena

Tržišna cijena jest cijena koja se kotira za instrument za zlato, stranu valutu ili vrijednosne papire, obično ne uključuje obračunate ili umanjene kamate, ili na organiziranom tržištu, npr. burzi, ili na neorganiziranom tržištu, npr. izvanburzovnom tržištu.

Umanjenje vrijednosti financijske imovine

Financijska imovina procjenjuje se na datum bilance kako bi se utvrdilo postoji li objektivan dokaz umanjenja vrijednosti financijske imovine. Umanjenje vrijednosti jest smanjenje nadoknadivog iznosa ispod knjigovodstvene vrijednosti.

1.2.10. Repo ugovori

Hrvatska narodna banka ugovara kupnje/prodaje vrijednosnih papira ugovarajući ponovnu prodaju/kupnju u biti istih instrumenata na određeni datum u budućnosti po fiksnoj cijeni.

Obratna transakcija koja se provodi u sklopu obratnog repo ugovora evidentira se kao kolateralizirani dani kredit na strani imovine u bilanci u visini iznosa kredita. Vrijednosni papiri stečeni u sklopu obratnih repo ugovora ne revaloriziraju se, a dobit ili gubitak koji iz njih proizlaze ne iskazuju se u računu dobiti ili gubitka Hrvatske narodne banke.

Obratna transakcija koja se provodi u sklopu repo ugovora evidentira se kao kolateralizirani primljeni depozit na strani obveza u bilanci, dok stavka koja čini kolateral ostaje na strani imovine u bilanci. Prodane vrijednosne papire, koji se ponovno otkupljuju u skladu s repo ugovorima, Hrvatska narodna banka tretira kao da je ta imovina još uvijek dio portfelja iz kojeg je prodana.

1.2.11. Priznavanje i vrednovanje obveza

Obveza je sadašnja obveza Hrvatske narodne banke, proizišla iz prošlih događaja, za namiru koje se očekuje odljev resursa Hrvatske narodne banke kojima se ostvaruju gospodarske koristi, a iznos kojim će se ona podmiriti može se pouzdano izmjeriti.

Financijska obveza jest svaka obveza koja je zakonska obveza isporuke gotovine ili drugoga financijskog instrumenta drugom društvu ili razmjene financijskog instrumenta s drugim društvom pod uvjetima koji su potencijalno nepovoljni.

Novčanice i kovanice u optjecaju, obveze za primljene depozite, obveze po tekućim računima, obveze prema dobavljačima, obveze za plaće i druge obveze prema zaposlenicima te ostale obveze evidentiraju se u poslovnim knjigama i u financijskim izvještajima iskazuju prema nominalnoj vrijednosti transakcije koja se zasniva na ugovoru ili drugoj vjerodostojnoj ispravi koja potvrđuje nastanak obveze.

Troškovi izrade novčanica i kovanog novca eura iskazuju se u računu dobiti i gubitka onda kada su fakturirani ili kada nastaju na neki drugi način.

1.2.12. Novčanice u optjecaju

ESB i nacionalne središnje banke (NSB-ovi) europodručja, koje zajedno čine Eurosustav, izdaju euro-novčanice¹. Ukupna vrijednost euronovčanica u optjecaju raspodjeljuje se središnjim bankama Eurostava posljednjega radnog dana svakog mjeseca u skladu s ključem za raspodjelu novčanica.² ESB-u je dodijeljeno 8% udjela ukupne vrijednosti euronovčanica u optjecaju, a preostalih 92% raspodijeljeno je nacionalnim središnjim bankama prema njihovim ponderima u ključu kapitala ESB-a. Udio novčanica dodijeljen svakoj nacionalnoj središnjoj banci objavljen je u bilanci pod stavkom pasive "Novčanice u optjecaju".

Razlika između vrijednosti euronovčanica koje su dodijeljene svakoj nacionalnoj središnjoj banci u skladu s ključem za raspodjelu novčanica i vrijednosti euronovčanica koje ona stvarno stavlja u optjecaj, također dovodi do remuneriranih³ salda unutar Eurosustava. Ta se potraživanja (ili obveze) objavljuju pod stavkom “Neto potraživanja (obveze) povezane s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava” (vidjeti “Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava” u bilješkama o računovodstvenim politikama).

Od godine prijelaza na gotovinu eura⁴ do pet godina nakon godine prijelaza na gotovinu eura stanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz raspodjele euronovčanica prilagođavaju se kako bi se izbjegle značajne promjene u relativnim prihodovnim pozicijama nacionalnih središnjih banaka u usporedbi s prethodnim godinama. Za usklađivanje se uzima u obzir razlika između prosječne vrijednosti novčanica u optjecaju svake nacionalne središnje banke u referentnom razdoblju⁵ i prosječne vrijednosti novčanica koje bi im bile dodijeljene tijekom tog razdoblja prema kapitalnom ključu ESB-a. Prilagodbe će se smanjivati u godišnjim fazama do prvog dana šeste godine nakon godine prijelaza na gotovinu eura, kada će se prihod od novčanica u potpunosti raspodijeliti razmjerno uplaćenim udjelima nacionalnih središnjih banaka u kapitalu ESB-a. U godini koja se razmatra prilagodbe su proizašle iz pristupanja Hrvatske narodne banke (u 2023.) i traju do kraja 2028.

Prihodi i rashodi od kamata na ova stanja namiruju se kroz račune ESB-a i objavljuju pod stavkom “Neto kamatni prihod/(rashod)” u računu dobiti i gubitka.

Novčanice kuna u optjecaju se u godini prelaska na gotovinu eura iskazuju na poziciji bilance Novčanice u optjecaju, a nakon godine prelaska na gotovinu eura iskazuju se na poziciji Ostale obveze u okviru pasive bilance. Procijenjeni iznos novčanica kuna koje se neće vratiti u Hrvatsku narodnu banku priznaje se kao prihod u računu dobiti i gubitka na temelju odluke Savjeta Hrvatske narodne banke.

U svrhu donošenja Odluke o priznavanju prihoda od novčanica kuna koje se neće vratiti iz optjecaja, stručna služba izrađuje Stručno mišljenje koje se dostavlja Savjetu Hrvatske narodne banke. Stručno mišljenje izrađuje se u skladu s Odlukom o metodologiji za izradu mišljenja stručne službe o procjeni nominalne vrijednosti novčanica kuna koje se neće vratiti iz optjecaja. Metodologija procjene preostalih novčanica kuna u optjecaju primjenjuje metodu izračunavanja trenda povrata novčanica kune na osnovi podataka o povratu novčanica kuna u razdoblju nakon 30. lipnja 2023. s pomoću linearnoga i eksponencijalnog trenda za petnaest sljedećih godina te metode izračunavanja povrata novčanica kuna koristeći se podacima o povratu nacionalnih valuta u tri države europodručja koje su posljednje uvele euro prije pridruživanja Republike Hrvatske europodručju. Iznos novčanica kuna koje se neće vratiti u Hrvatsku narodnu banku procjenjuje se na kraju svake godine.

1 Odluka ESB-a od 13. prosinca 2010. o izdavanju euronovčanica (ESB/2010/29) (2011/67/EU) (OJ L 35, 9. 2. 2011., str. 26), sa svim izmjenama. Neslužbeni pročišćeni tekst s popisom svih izmjena dostupan je [ovdje](#).

2 Ključ raspodjele novčanica znači postotke koji se izračunavaju uzimajući u obzir udio ESB-a u ukupnom izdanju euronovčanica i primjenu ključa upisanoga kapitala na udio nacionalnih središnjih banaka u preostalom ukupnom iznosu.

3 Odluka (EU) 2016/2248 ESB-a od 3. studenoga 2016. o raspodjeli monetarnog prihoda nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro (ESB/2016/36), OJ L 347, 20. 12. 2016., str. 26, sa svim izmjenama. Neslužbeni pročišćeni tekst s popisom svih izmjena dostupan je [ovdje](#).

4 Godina prijelaza na gotovinu eura odnosi se na godinu u kojoj su euronovčanice uvedene kao zakonsko sredstvo plaćanja u dotičnoj državi članici.

5 Referentno razdoblje odnosi se na 24 mjeseca koji počinju 30 mjeseci prije dana kada euronovčanice postaju zakonsko sredstvo plaćanja u dotičnoj državi članici, za Hrvatsku narodnu banku to je razdoblje od srpnja 2020. do lipnja 2022.

1.2.13. Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava

Salda unutar Eurosustava ponajprije proizlaze iz prekograničnih plaćanja u Europskoj uniji (EU) koja se podmiruju novcem središnje banke u eurima. Ove transakcije većinom pokreću privatni subjekti (tj. kreditne institucije, korporacije i pojedinci). One se namiruju u sustavu TARGET – transeuropskom automatiziranom sustavu ekspresnih novčanih transakcija u realnom vremenu na bruto načelu – i dovode do bilateralnih salda na TARGET računima središnjih banaka EU-a. Plaćanja koja provode ESB i NSB-ovi također utječu na te račune. Sve se namire automatski agregiraju i prilagođavaju kako bi činile dio jedinstvene pozicije svakog NSB-a u odnosu na ESB. Kretanja na TARGET računima odražavaju se u računovodstvenim evidencijama ESB-a i NSB-a na dnevnoj bazi. Salda unutar Eurosustava Hrvatske narodne banke prema ESB-u proizašla iz sustava TARGET prikazana su u bilanci Hrvatske narodne banke kao pozicija imovine ili obveza pod “Potraživanja povezana sa sustavom TARGET” ili “Obveze povezane sa sustavom TARGET”. Salda unutar ESSB-a prema NSB-ovima izvan europodručja koja ne proizlaze iz sustava TARGET objavljuju se ili pod “Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u eurima” ili pod “Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u eurima”.

Potraživanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz sudjelujućeg udjela Hrvatske narodne banke u ESB-u iskazana su pod “Sudjelujući udio u ESB-u”. Posebice ova stavka bilance uključuje: (a) uplaćeni udio NSB-ova u upisanom kapitalu ESB-a, (b) bilo koji neto iznos koji plaćaju NSB-ovi zbog povećanja njihovih udjela u vrijednosti kapitala ESB-a⁶ koji proizlazi iz svih prethodnih prilagodbi ključa kapitala ESB-a i (c) doprinose u skladu s člankom 48.2 Statuta ESSB-a u odnosu na središnje banke država članica čija su odstupanja ukinuta.

Potraživanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz prijenosa deviznih pričuva ESB-u, a koja je Hrvatska narodna banka prenijela u trenutku pridruživanja Eurosustavu, nominirana su u eurima i iskazuju se pod “Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva”.

Salda unutar Eurosustava koja proizlaze iz raspodjele euronovčanica unutar Eurosustava uključena su kao jedna neto stavka imovine/obveza pod “Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava” ili “Neto obveze povezane s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava” (vidjeti “Novčanice u optjecaju” u bilješkama o računovodstvenim politikama).

Druga salda unutar Eurosustava nominirana u eurima (npr. privremena raspodjela dobiti ESB-a nacionalnim središnjim bankama, ako postoji, korespondentni računi i stanje zbog razlike između monetarnog prihoda koji se udružuje i redistribuirati) prikazuju se kao jedna neto pozicija imovine ili obveza pod “Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)” ili “Ostale obveze unutar Eurosustava (neto)”.

1.2.14. Priznavanje prihoda

Na priznavanje prihoda primjenjuju se sljedeća pravila:

- a) realizirani dobiti i realizirani gubici iskazuju se u računu dobiti i gubitka
- b) nerealizirani dobiti ne priznaju se kao prihod, već se evidentiraju izravno na računu revalorizacije
- c) na kraju godine nerealizirani gubici iskazuju se u računu dobiti i gubitka, ako premašuju prethodne revalorizacijske prihode, evidentirane na odgovarajućem računu revalorizacije

⁶ Kapital znači ukupni iznos ESB-ovih pričuva, računa revalorizacije i rezervacija ekvivalentnih pričuvama, umanjeno za bilo koji gubitak prenesen iz prethodnih razdoblja. U slučaju prilagodba ključa kapitala tijekom financijske godine vrijednost kapitala također uključuje akumuliranu neto dobit ili neto gubitak ESB-a do datuma prilagodbe.

- d) nerealizirani gubici, iskazani u računu dobiti i gubitka, ne poništavaju se u sljedećim godinama na teret novih nerealiziranih dobitaka
- e) nerealizirani gubici po bilo kojem vrijednosnom papiru, valuti ili udjelu u zlatu ne smiju se netirati s nerealiziranim dobitcima u drugim vrijednosnim papirima, valutama ili zlatu
- f) gubici zbog umanjjenja iskazuju se na kraju godine u računu dobiti i gubitka i ne smiju se poništavati u sljedećim godinama, osim ako se umanjjenje smanji, a to se smanjenje može povezati s konkretnim događajem koji je nastupio nakon što je to umanjjenje bilo prvi put evidentirano.

Dobici i gubici od tečajnih razlika po računima MMF-a koji su vezani uz stranu valutu (SDR) i izraženi su u eurima, ako sve tečajne rizike snosi Ministarstvo financija, priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Premije ili diskonti koji proizlaze iz izdanih i kupljenih vrijednosnih papira, izračunavaju se i prikazuju kao dio kamatnog prihoda i amortiziraju se tijekom preostalog ugovornog razdoblja do dospijeca vrijednosnih papira, prema metodi interne stope prinosa (efektivna kamatna stopa).

Obračuni nominirani u stranoj valuti preračunavaju se po tečaju na datum evidentiranja i utječu na valutnu poziciju.

Valutni odljevi koji uključuju promjenu u udjelu u određenoj valuti mogu dovesti do realizirane pozitivne ili negativne tečajne razlike.

1.2.15. Trošak transakcije

Metoda prosječnog troška primjenjuje se na dnevnoj osnovi za zlato, instrumente i vrijednosne papire u stranoj valuti, za izračun troškova stjecanja prodanih stavki, uzimajući u obzir utjecaj kretanja tečaja i/ili cijena.

Prosječni trošak imovine ili obveza smanjuje se ili povećava za nerealizirane gubitke iskazane u računu dobiti i gubitka na kraju godine.

Za potrebe izračuna prosječnog troška nabave vrijednosnog papira sve kupnje tijekom dana dodaju se prema njihovoj kupovnoj cijeni držanju iz prethodnog dana kako bi se dobio novi ponderirani prosječni trošak prije primjene iznosa prodaje za isti dan.

Kad postoji duga pozicija, neto priljevi valuta i zlata tijekom dana dodaju se stanju udjela prethodnog dana, po prosječnom tečaju ili cijeni zlata priljeva tijekom dana za svaku pojedinačnu valutu i zlato, kako bi se dobio novi ponderirani prosječni trošak. U slučaju neto odljeva izračun realiziranog dobitka ili gubitka zasniva se na prosječnom trošku udjela u pojedinoj valuti ili udjela u zlatu za prethodni dan, tako da prosječni trošak ostane isti. Razlike u prosječnom tečaju / cijeni zlata između priljeva i odljeva izvršenih tijekom dana također dovode do realiziranih dobitaka ili gubitaka. Kada postoji situacija obveze s obzirom na poziciju u stranoj valuti ili zlatu, na navedeni pristup primjenjuje se obratni postupak.

1.2.16. Revalorizacijski računi

Hrvatska narodna banka formira revalorizacijske račune radi ponovnog vrednovanja imovine i obveza. Revalorizacijski računi formiraju se iz nerealiziranih dobitaka od ponovnog vrednovanja imovine i obveza. Osim navedenih revalorizacijskih računa Hrvatska narodna banka formirala je i predulazne revalorizacijske račune iz nerealiziranih dobitaka nastalih prije datuma ili na datum ulaska Hrvatske narodne banke u Eurosustav (bilješka br. 3 pod 14. Računi revalorizacije).

1.2.17. Rezervacije

Rezervacije su iznosi koji se izdvajaju prije utvrđivanja dobiti ili gubitka, za osiguranje od poznate ili očekivane obveze ili rizika, čiji se trošak ne može točno odrediti.

Rezervacije za rizike

Hrvatska narodna banka može formirati rezervacije za financijske rizike u skladu s odlukom koju donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Visina rezervacija za financijske rizike i daljnja potreba za njima preispituje se jednom godišnje na temelju procjene Hrvatske narodne banke o vlastitoj izloženosti navedenim rizicima (bilješka br. 3, pod 6 Rezervacije i br. 7 Upravljanje rizicima). Odluku o povećanju ili smanjenju rezervacija za financijske rizike donosi Savjet Hrvatske narodne banke. Prihodi i/ili rashodi od rezervacija za rizike evidentiraju se na izvještajni datum u skladu s Odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Ostale rezervacije

Hrvatska narodna banka priznaje rezervaciju ako ima sadašnju pravnu ili izvedenu obvezu koja je nastala na osnovi prošlih događaja, ako postoji vjerojatnost da će za podmirenje obveze biti potreban odljev resursa te ako je moguće pouzdano procijeniti iznos obveze. Ako sva tri navedena uvjeta nisu ispunjena, rezervacija se ne priznaje. Ostale rezervacije uključuju i rezervacije zbog umanjavanja vrijednosti operacija monetarne politike.

Rezervacije se pregledavaju na kraju svakoga izvještajnog razdoblja i usklađuju kako bi odražavale najbolju tekuću procjenu. Ako više nije vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa s gospodarskim koristima, rezervacija se poništava. Prihodi ili rashodi nastali na osnovi rezervacija priznaju se u Računu dobiti i gubitka na kraju obračunskog razdoblja na koje se odnose.

1.2.18. Računovodstvena pravila za izvanbilančne financijske instrumente

Terminske transakcije u stranoj valuti, terminske strane valutnih ugovora o razmjeni i drugi valutni instrumenti koji uključuju razmjenu jedne valute za drugu na određeni datum u budućnosti uključuju se u neto valutne pozicije za izračun prosječnog troška i pozitivnih i negativnih tečajnih razlika.

Dobici i gubici koji proizlaze iz izvanbilančnih instrumenata priznaju se i tretiraju na sličan način kao i kod bilančnih instrumenata.

Terminske transakcije u stranoj valuti

Terminske kupnje i prodaje priznaju se u računima izvanbilančne evidencije od datuma trgovanja do datuma namire po promptnom tečaju terminske transakcije. Realizirani dobiti i gubici od prodajnih transakcija izračunavaju se primjenom prosječnog troška valutne pozicije na datum trgovanja, u skladu s postupkom dnevnog netiranja za kupnje i prodaje.

Razlika između promptnoga i terminskog tečaja tretira se kao obveza ili potraživanje na temelju kamata na obračunskom načelu (načelo nastanka događaja). Na datum namire izvanbilančna se knjiženja poništavaju. Na valutnu poziciju utječu terminske transakcije od datuma trgovanja po promptnom tečaju.

Terminske pozicije vrednuju se povezano s promptnom pozicijom iste valute, s prebijanjem svih razlika koje mogu nastati unutar jedne valutne pozicije. Saldo neto gubitka evidentira se terećenjem računa dobiti i gubitka kada premašuje prethodne revalorizacijske prihode evidentirane na računu revalorizacije. Saldo neto dobiti knjiži se u korist računa revalorizacije.

Valutni ugovori o razmjeni

Terminske i promptne kupnje i prodaje priznaju se u bilančnim računima na odgovarajući datum namire.

Terminske i promptne kupnje i prodaje priznaju se u računima izvanbilančne evidencije od datuma trgovanja do datuma namire po promptnom tečaju transakcija.

Prodajne transakcije priznaju se po promptnom tečaju transakcije. Stoga ne dolazi do dobitka ili gubitka.

Razlika između promptnoga i terminskog tečaja tretira se kao obveza ili potraživanje na temelju kamata na obračunskom načelu (načelo nastanka događaja) i za kupnje i za prodaje. Na datum namire izvanbilančna se knjiženja poništavaju. Pozicija u stranoj valuti mijenja se samo zbog obračunatih transakcija nominiranih u stranoj valuti.

Terminska pozicija vrednuje se u vezi s povezanom promptnom pozicijom.

1.2.19. Oporezivanje

U skladu sa zakonskim odredbama Hrvatska narodna banka nije obveznik poreza na dobit.

1.2.20. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina

Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina priznaje se u bilanci prema trošku nabave umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja. Iznimku čine zemljišta i zgrade koji se iskazuju u revaloriziranom iznosu, što je njihova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadno akumuliranu amortizaciju za zgrade i naknadno akumulirane gubitke od umanjenja. Pri obračunu amortizacije primjenjuje se linearna metoda. Fer vrijednost zemljišta i zgrada zasnovana je na procjenama neovisnih stručnjaka, a pri vrednovanju upotrijebljeni su određeni značajni ulazni podaci koji nisu tržišno provjerljivi.

Revalorizacijski dobitak od zemljišta i zgrada iskazuje se kao posebna stavka unutar pozicije Računi revalorizacije. Gubici iz revalorizacije terete revalorizacijske pričuve do visine prije priznatih revalorizacijskih viškova, a gubici iznad prije priznatih viškova terete račun dobiti i gubitka izvještajnog razdoblja.

Revalorizacijska se pričuva prenosi pri uporabi odnosne imovine. U tom je slučaju iznos prenesene pričuve razlika između amortizacije zasnovane na revaloriziranoj knjigovodstvenoj vrijednosti imovine i amortizacije zasnovane na izvornom trošku nabave imovine. Revalorizacijska pričuva u vezi sa zemljištem i zgradama prenosi se u opće pričuve kad se imovina prestane priznavati. To uključuje prijenos cijele pričuve kad se imovina povuče iz uporabe ili otuđi. Prijenosi iz revalorizacijske pričuve u opće pričuve ne provode se preko računa dobiti i gubitaka.

Korisni vijek uporabe materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine prikazan je u sljedećoj tablici:

Naziv amortizacijske skupine	Korisni vijek uporabe za 2024. (broj godina uporabe)	Korisni vijek uporabe za 2023. (broj godina uporabe)
Nekretnine	20 – 50	20 – 50
Računala i računalna infrastruktura	5 – 8	5 – 8
Namještaj i oprema	2 – 20	2 – 20
Motorna vozila	4	4
Programska oprema i licencije	do 10	do 10

Najmovi

Na datum početka najma Hrvatska narodna banka priznaje imovinu s pravom uporabe i obveze po najmu.

Imovina s pravom uporabe početno se mjeri po trošku, a obveza po najmu mjeri se po sadašnjoj vrijednosti plaćanja najma koja nisu plaćena do tog datuma. Sadašnja vrijednost obveze na osnovi najma izračunava se s pomoću MRO (engl. main refinancing operations) stope ESB-a. Nakon datuma početka najma imovina s pravom uporabe mjeri se primjenom modela troška.

Hrvatska narodna banka ne priznaje imovinu s pravom uporabe kod kratkoročnih najмова i najmovava s odnosnom imovinom niske vrijednosti. Plaćanja najmovava povezana s kratkoročnim najmovima i najmovima s odnosnom imovinom niske vrijednosti priznaju se kao trošak na linearnoj osnovi tijekom razdoblja najma.

Komponente ugovora o najmu koje se ne odnose na najam ne odvajaju se od komponenata koje se odnose na najam, već se svaka komponenta koja se odnosi na najam i sve povezane komponente koje se ne odnose na najam obračunavaju kao jedinstvena komponenta najma.

Imovina s pravom uporabe amortizira se primjenom linearne metode, od datuma početka najma do kraja njezina korisnog vijeka uporabe ili do kraja razdoblja najma, ovisno o tome koji je datum skoriji.

Umanjenje vrijednosti nefinancijske imovine

Neto knjigovodstvena vrijednost nefinancijske imovine preispituje se na kraju svakoga izvještajnog razdoblja kako bi se utvrdilo postoje li pokazatelji mogućeg umanjenja vrijednosti. Ako takvi pokazatelji postoje, procjenjuje se nadoknadivi iznos imovine. Za imovinu s neodređenim korisnim vijekom upotrebe te nematerijalnu imovinu koja još nije u upotrebi nadoknadivi iznos procjenjuje se na svaki datum izvještavanja.

Gubitak od umanjenja vrijednosti priznaje se kada je neto knjigovodstvena vrijednost imovine ili jedinice koja stvara novac veća od njezina nadoknadivog iznosa. Jedinica koja stvara novac najmanja je određiva skupina imovine koja stvara priljeve novca koji su uglavnom neovisni o priljevu novca od druge imovine ili drugih skupina imovine. Jedinica koja stvara novac za Hrvatsku narodnu banku cijela je Hrvatska narodna banka.

Gubitak od umanjenja vrijednosti priznaje se u dobit ili gubitak.

Nadoknadiiva vrijednost imovine ili jedinice koja stvara novac njezina je fer vrijednost umanjena za troškove otuđenja ili njezina vrijednost pri uporabi, ovisno o tome što je više. Vrijednost pri uporabi sadašnja je vrijednost budućih novčanih tokova za koju se očekuje da će proizaći iz imovine ili jedinice koja stvara novac. Vrijednost pri uporabi procjenjuje se diskontiranjem očekivanih budućih gotovinskih tokova na njihovu sadašnju vrijednost s pomoću diskontne stope koja odražava trenutačnu tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu imovinu.

Gubitak od umanjenja vrijednosti priznat prethodnih godina procjenjuje se na svaki datum izvještavanja da bi se utvrdilo je li gubitak umanjen ili više i ne postoji. Gubitak od umanjenja vrijednosti uki- da se ako je došlo do promjena u procjenama koje su bile primijenjene za određivanje nadoknadivog iznosa. Gubitak od umanjenja vrijednosti ukida se samo do knjigovodstvene vrijednosti imovine umanjene za akumuliranu amortizaciju, kakva bi bila izračunata da nije bio priznat gubitak od umanjenja vrijednosti.

1.3. PRIMJENA PROCJENA I PROSUDBA

Pri pripremi financijskih izvještaja za 2024. rukovodstvo se koristilo određenim prosudbama, procjenama i pretpostavkama koje utječu na primjenu računovodstvenih politika te na objavljene iznose imovine, obveza, prihoda i rashoda. Te se procjene zasnivaju na najboljim saznanjima rukovodstva o aktualnim događajima i radnjama, a stvarni se rezultati na kraju mogu razlikovati od tih procjena. Procjene se primjenjuju pri procjeni korisnog vijeka uporabe materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine, pri procjeni izloženosti Hrvatske narodne banke financijskim rizicima u svrhu formiranja rezervacija za financijske rizike, pri procjeni visine ostalih rezervacija kao i pri procjeni iznosa novčanica kuna koje se neće vratiti u Hrvatsku narodnu banku, a koji se priznaje kao prihod u računu dobiti i gubitka.

1.4. RASPORED DOBITI I POKRIVANJE GUBITAKA

Raspored dobiti i pokrivanje gubitaka Hrvatske narodne banke provodi se u skladu s člankom 57. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Dobit Hrvatske narodne banke iskazana u financijskoj godini raspoređuje se u opće pričuve i u korist državnog proračuna u skladu s odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke tako da se 20% dobiti rasporedi u opće pričuve, a 80% dobiti prihod je državnog proračuna. Iznimno, ako visina općih pričuva na posljednji dan financijske godine bude niža od donjeg iznosa općih pričuva utvrđenog u skladu s člankom 55. stavkom 2. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, Savjet Hrvatske narodne banke donijet će odluku da se u opće pričuve raspoređuje iznos dobiti potreban za doseganje donjeg iznosa općih pričuva, dok se preostala dobit raspoređuje tako da se 20% dobiti rasporedi u opće pričuve, a 80% dobiti jest prihod državnog proračuna.

Gubitak Hrvatske narodne banke najprije se pokriva iz općih pričuva, a ako je gubitak Hrvatske narodne banke veći od iznosa općih pričuva, iznos gubitka koji prelazi visinu općih pričuva pokrit će se iz dobiti sljedećih godina. Dobit koju će Hrvatska narodna banka iskazati u sljedećim godinama najprije će se iskoristiti za pokriće gubitka iz prethodnih godina.

Ako je tijekom dužeg razdoblja ukupni kapital Hrvatske narodne banke umanjen za gubitak iz prethodnih godina manji od temeljnoga kapitala Hrvatske narodne banke, potrebni iznos do visine temeljnoga kapitala osigurat će se u državnom proračunu u sljedećem srednjoročnom razdoblju. U smislu ove odredbe ukupni kapital Hrvatske narodne banke čine temeljni kapital, opće pričuve, revalorizacijski računi i rezervacije za financijske rizike.

Bilješka br. 2 – Stavke imovine

1. ZLATO I POTRAŽIVANJA U ZLATU

	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Količina u uncama zlata	450,25	450,25	–	–
Cijena				
EUR/unca zlata	2.511,069	1.867,828	643,241	34,44
Knjigovodstvena vrijednost u tisućama eura	1.131	841	290	34,44

Vrijednost zlata i potraživanja u zlatu promijenila se zbog povećanja cijene unce zlata.

2. POTRAŽIVANJA OD REZIDENATA IZVAN EUROPODRUČJA NOMINIRANA U STRANOJ VALUTI

2.1. Potraživanja od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
<i>Sredstva kod MMF-a nominirana u eurima</i>				
Članska kvota	899.906	872.143	27.763	3,18
Mjenice nominirane u eurima	(897.035)	(869.360)	(27.675)	(3,18)
Račun MMF-a 1	(2.344)	(2.272)	(72)	(3,17)
Rezervna pozicija u MMF-u	527	511	16	3,13
Račun MMF-a 2	(32)	(31)	(1)	(3,23)
Ukupno	495	480	15	3,13
<i>Sredstva kod MMF-a nominirana u posebnim pravima vučenja</i>				
Devizni tekući račun kod MMF-a	1.298.273	1.204.461	93.812	7,79
Depozit PRG-HIPC fonda	–	631	(631)	(100)
Depozitni i investicijski račun PRGT fonda	651	–	651	–
Ukupno	1.298.924	1.205.092	93.832	7,79
Ukupno	1.299.419	1.205.572	93.847	7,78

Hrvatska narodna banka fiskalni je agent Republike Hrvatske za Međunarodni monetarni fond i depozitar Međunarodnoga monetarnog fonda.

Devizni tekući račun i depozit te obveze za neto kumulativnu alokaciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda nominirani su u posebnim pravima vučenja (SDR) i mjere se po nominalnoj vrijednosti.

Članska kvota, mjenice te računi Međunarodnoga monetarnog fonda 1 i 2 mjere se po nominalnoj vrijednosti, nominirani su u eurima i vezani uz SDR (revaloriziraju se na izvještajni datum primjenom tečaja SDR-a na taj datum).

Na temelju Odluke o davanju suglasnosti za sklapanje novoga Sporazuma o beskamatnome depozitu kod Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF) u korist fonda Poverty Reduction and Growth – Heavily Indebted Poor Countries Trust (PRG-HIPC fond), koju je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 20. prosinca 2018., potpisan je Sporazum o beskamatnom depozitu između Hrvatske narodne banke i MMF-a, kao upravitelja PRG-HIPC fonda, kojim se sredstva u iznosu od 519.161 SDR-a deponiraju beskamatno u korist PRG-HIPC fonda. PRGT – Poverty Reduction and Growth Trust poseban je fond unutar MMF-a koji pruža financijsku potporu zemljama s niskim dohotkom, uz vrlo povoljne (koncesivne) uvjete. Depozit Hrvatske narodne banke u korist PRG-HIPC fonda dospio je 30. rujna 2024. te je potpisan novi Sporazum između MMF-a i Hrvatske narodne banke prema kojemu se iznos od 519.161 SDR-a, po dospeljeću depozita u korist PRG-HIPC fonda, ulaže na depozitni i investicijski račun (Deposit and Investment Account – DIA) Fonda za smanjenje siromaštva i rast (Poverty and Reduction and Growth Trust – PRGT), kojim upravlja MMF.

2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Vrijednosni papiri	1.659.048	1.348.200	310.848	23,06
Salda kod banaka, inozemni krediti i ostala inozemna imovina	239.796	314.428	(74.632)	(23,74)
Ukupno	1.898.844	1.662.628	236.216	14,21

2.2.1. Vrijednosni papiri

U tablici u nastavku prikazana su Ulaganja u vrijednosne papire izvan europodručja nominirana u stranoj valuti.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Utrživi dužnički vrijednosni papiri osim onih koji se drže do dospeljeća	533.597	627.683	(94.086)	(14,99)
Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća	1.125.451	720.517	404.934	56,20
Ukupno	1.659.048	1.348.200	310.848	23,06

U 2024. znatno su povećana ulaganja u vrijednosne papire koji se drže do dospeljeća, pri čemu je dio povećanja došao od preusmjeravanja ulaganja iz utrživih dužničkih vrijednosnih papira osim onih koji se drže do dospeljeća.

Ulaganja u vrijednosne papire po pojedinim valutama

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
USD	1.529.066	1.210.636	318.430	26,30
Ostale valute	129.982	137.564	(7.582)	(5,51)
Ukupno	1.659.048	1.348.200	310.848	23,06

2.2.2. Salda kod banaka, inozemni krediti i ostala inozemna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Gotovina i sredstva na tekućim računima	1.537	2.536	(999)	(39,39)
Depoziti kod drugih banaka	19.251	18.099	1.152	6,36
Obratni repo ugovori	26.182	112.579	(86.397)	(76,74)
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	192.826	181.214	11.612	6,41
Ukupno	239.796	314.428	(74.632)	(23,74)

U 2024. smanjila su se ulaganja u obratne repo ugovore u američkim dolarima u korist drugih instrumenata ulaganja.

Salda kod banaka, inozemni krediti i ostala inozemna imovina po valutama

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
USD	238.669	312.175	(73.506)	(23,55)
Ostale valute	1.127	2.253	(1.126)	(49,98)
Ukupno	239.796	314.428	(74.632)	(23,74)

3. POTRAŽIVANJA OD REZIDENATA EUROPODRUČJA NOMINIRANA U STRANOJ VALUTI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Utrživi dužnički vrijednosni papiri osim onih koji se drže do dospeljeća	48.436	–	48.436	–
Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća	329.120	232.424	96.696	41,60
Salda kod banaka, krediti i ostala imovina	198.095	254.047	(55.952)	(22,02)
Ukupno	575.651	486.471	89.180	18,33

Sva su ulaganja na ovoj stavci u američkim dolarima.

4. POTRAŽIVANJA OD REZIDENATA IZVAN EUROPODRUČJA NOMINIRANA U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća	758.749	852.849	(94.100)	(11,03)
Ukupno	758.749	852.849	(94.100)	(11,03)

Vrijednost utrživih dužničkih vrijednosnih papira smanjila se zbog dospeljeća pojedinih vrijednosnih papira u 2024.

5. KREDITI KREDITNIM INSTITUCIJAMA EUROPODRUČJA VEZANI UZ OPERACIJE MONETARNE POLITIKE, NOMINIRANI U EURIMA

U skladu s člankom 32.4. Statuta ESSB-a i ESB-a gubitke od operacija monetarne politike, kad bi se materijalizirali, dijele, odlukom Upravnog vijeća, u cijelosti nacionalne središnje banke Eurosustava, razmjerno važećim udjelima u ključu kapitala ESB-a (bilješka br. 3, pod 13. Rezervacije). Gubici se mogu materijalizirati samo ako i druga ugovorna strana propadne i ako povrat sredstava primljenih od realizacije kolaterala koji je osigurala druga ugovorna strana nije dostatan. Za određene kolaterale, koje nacionalne središnje banke mogu prihvatiti prema vlastitoj odluci, Upravno vijeće ESB-a isključilo je podjelu rizika.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Glavne operacije refinanciranja	43.000	55.000	(12.000)	(21,82)
Operacije dugoročnijeg refinanciranja	–	–	–	–
Obratne operacije fine prilagodbe	–	–	–	–
Obratne strukturne operacije	–	–	–	–
Mogućnost posudbe na kraju dana	–	–	–	–
Kreditni vezani uz poziv na uplatu marže	–	–	–	–
Ukupno	43.000	55.000	(12.000)	(21,82)

5.1. Glavne operacije refinanciranja

Glavne operacije refinanciranja izvode se putem povratnih transakcija koje osiguravaju likvidnost s učestalošću i rokom dospijeća od obično tjedan dana, na temelju standardnih aukcija. Od listopada 2008. te su se operacije provodile putem aukcija s nepromjenjivom kamatnom stopom. Ove operacije igraju ključnu ulogu u postizanju ciljeva upravljanja kamatnom stopom, upravljanja tržišnom likvidnošću i prenošenja stajališta monetarne politike.

5.2. Operacije dugoročnijeg refinanciranja

Cilj je ovih operacija pružiti drugim ugovornim stranama dodatno dugoročnije refinanciranje. Ove su operacije provedene po nepromjenjivoj kamatnoj stopi s raspodjelom ukupnog iznosa ponude. Seriji od sedam ciljanih tromjesečnih operacija dugoročnijeg refinanciranja (TLTRO III) uvedenih 2019. Upravno vijeće dodalo je u prosincu 2020. još tri operacije koje su provedene između lipnja i prosinca 2021. Ove su operacije imale dospijeće tri godine, te je stoga posljednja operacija dospjela u 2024. Za sve TLTRO-III, počevši 12 mjeseci nakon namire svake operacije, sudionici su imali na tromjesečnoj osnovi opciju prekida ili smanjenja iznosa dotičnog TLTRO-a prije dospijeća. Stope zaduživanja u ovim operacijama mogle su biti čak do 50 baznih bodova ispod prosječne kamatne stope na prekonoćne depozite u razdoblju od 24. lipnja 2020. do 23. lipnja 2022., ali ni u kojem slučaju nisu mogle pasti ispod -1%, a mogu biti i jednake prosječnoj (za relevantno razdoblje) kamatnoj stopi na prekonoćne depozite tijekom ostatka trajanja iste operacije⁷.

⁷ Dana 27. listopada 2022. Upravno vijeće odlučilo je da će se, od 23. studenoga 2022. do datuma dospijeća ili datuma prijevremene otplate svake dotične nepodmirene operacije TLTRO III, kamatna stopa na operacije TLTRO III indeksirati prema prosječnim primjenjivim ključnim kamatnim stopama ESB-a tijekom ovog razdoblja.

Stvarne kamatne stope mogle su biti poznate samo pri dospijeću ili prijevremenoj otplati svake operacije, a prije toga pouzdana procjena rabila se za izračun obračunatih kamata TLTRO III. Za financijske izvještaje za 2023. kamatna stopa za obračune bila je indeksirana prema prosječnoj primjenjivoj ključnoj kamatnoj stopi ESB-a od početka posljednjeg razdoblja obračuna kamata ovih operacija, koje je započelo 23. studenoga 2022. (Svaka razlika između obračunatih i stvarnih kamata odražava se na rezultatu za 2024.)

5.3. Obratne operacije fine prilagodbe

Obratnim operacijama fine prilagodbe želi se regulirati stanje tržišne likvidnosti i usmjeravati kamatne stope, posebno kako bi se ublažili učinci na kamatne stope uzrokovani neočekivanim tržišnim fluktuacijama. Zbog svoje prirode izvršavaju se na *ad hoc* osnovi.

5.4. Obratne strukturne operacije

To su obratne transakcije na otvorenom tržištu na standardnim aukcijama kako bi se Eurosustavu omogućilo da prilagodi svoju strukturnu poziciju likvidnosti u odnosu na financijski sektor.

5.5. Mogućnost posudbe na kraju dana

Druge ugovorne strane mogu se koristiti mogućnošću posudbe na kraju dana od nacionalnih središnjih banaka radi postizanja prekonoćne likvidnosti po prethodno određenoj kamatnoj stopi uz prihvatljivu imovinu kao kolateral.

5.6. Krediti vezani uz poziv na uplatu marže

Ova se stavka odnosi na gotovinu isplaćenu drugim ugovornim stranama u onim slučajevima kada tržišna vrijednost kolaterala premašuje utvrđenu točku aktivacije koja implicira višak kolaterala u odnosu na nepodmirene operacije monetarne politike.

6. OSTALA POTRAŽIVANJA OD KREDITNIH INSTITUCIJA EUROPODRUČJA, NOMINIRANA U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Tekući računi i depoziti	6	2	4	200,00
Obratni repo ugovori	50.000	–	50.000	–
Monetarne operacije prije ulaska u Eurosustav	366.315	366.315	–	–
Depoziti vezani uz poziv za uplatu marže (po repo ugovorima)	8.828	–	8.828	–
Ukupno	425.149	366.317	58.832	16,06

7. VRIJEDNOSNI PAPIRI REZIDENATA EUROPODRUČJA NOMINIRANI U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Ostali vrijednosni papiri	11.328.824	12.554.465	(1.225.641)	(9,76)
Ukupno	11.328.824	12.554.465	(1.225.641)	(9,76)

7.1. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike

	Početak	Završetak ⁸	Odluka	Prihvatljivi vrijednosni papiri ⁹
Program za tržišta vrijednosnih papira (SMP – Securities Markets Programme)				
SMP	svibanj 2010.	rujan 2012.	ESB/2010/5	Javni i privatni dužnički vrijednosni papiri izdani u europodručju ¹⁰
Program kupnje imovine (APP – Asset purchase programme)				
CBPP3	listopad 2014.	lipanj 2023.	ESB/2020/8, sa svim izmjenama	Pokrivene obveznice rezidenata europodručja
ABSPP	studenj 2014.	lipanj 2023.	ESB/2014/45, sa svim izmjenama	Nadređene i garantirane mezaninske tranše vrijednosnih papira osiguranih imovinom rezidenata europodručja
PSPP	ožujak 2015.	lipanj 2023.	ESB/2020/9	Obveznice koje su izdale središnje, regionalne ili lokalne vlasti europodručja ili priznate agencije, kao i međunarodne organizacije i multilateralne razvojne banke koje se nalaze u europodručju
CSPP	lipanj 2016.	lipanj 2023.	ESB/2016/16, sa svim izmjenama	Obveznice i komercijalni zapisi koje su izdale nebankovne korporacije osnovane u europodručju
Privremeni hitni program kupnje zbog pandemije (PEPP – Pandemic emergency purchase programme)				
PEPP	ožujak 2020.	prosinac 2024.	ESB/2020/17, sa svim izmjenama	Sve kategorije imovine prihvatljive pod APP

Portfelj programa kupnje imovine (APP)¹¹ nastavio se smanjivati u 2024. jer od srpnja 2023. Eurosustav nije reinvestirao isplate glavnica vrijednosnih papira koji su dospjevali¹².

Što se tiče PEPP-a¹³, slijedom odluke Upravnog vijeća iz prosinca 2023.¹⁴, u prvoj polovini 2024. Euro-sustav je nastavio reinvestirati, u cijelosti, isplate glavnica dospjelih vrijednosnih papira. U drugoj polovini godine, PEPP portfelj se prosječno smanjivao za 7,5 milijardi mjesečno jer Eurosustav nije re-investirao sve isplate glavnica dospjelih vrijednosnih papira. Ponovna ulaganja u okviru PEPP-a obustavljena su krajem 2024.

Vrijednosni papiri kupljeni u okviru ovih programa vrednuju se po trošku nabave koji podliježe umanjenju.

Upravno vijeće redovito procjenjuje financijske rizike povezane s vrijednosnim papirima koji se drže u okviru ovih programa. U tom kontekstu, testovi umanjenja vrijednosti provode se na godišnjoj razini, primjenom podataka na kraju godine, a odobrava ih Upravno vijeće. U ovim se testovima pokazatelji umanjenja procjenjuju zasebno za svaki program. U slučajevima kada se uoče pokazatelji umanjenja, provodi se daljnja analiza kako bi se potvrdilo da umanjenje nije utjecalo na novčane tokove odnosnih vrijednosnih papira.

Hrvatska narodna banka nema vrijednosnih papira koji se iskazuju pod stavkom imovine 7.1. u bilanci stanja nacionalne središnje banke. U skladu s odlukom Upravnog vijeća donesenom na temelju članka 32. stavka 4. Statuta ESSB-a, gubitke od držanja vrijednosnih papira, ako se ostvare, u cijelosti dijele nacionalne središnje banke Eurosustava, razmjerno važećem kapitalnom ključu ESSB-a, osim za državne papire iz programa PSPP i PEPP.

⁸ Za SMP "završetak" se odnosi na završetak programa, dok za APP i PEPP na završetak kupnji.

⁹ Dodatni kriteriji prihvatljivosti za pojedine programe mogu se pronaći u odlukama Upravnog vijeća.

¹⁰ U okviru SMP-a kupljeni su samo dužnički vrijednosni papiri javnog sektora koje je izdalo pet država europodručja.

¹¹ Dodatne pojedinosti o APP-u mogu se pronaći na [mrežnoj stranici ESSB-a](#).

¹² Pogledajte [priopćenje za javnost](#) o Odlukama Upravnog vijeća od 15. lipnja 2023.

¹³ Dodatne pojedinosti o PEPP-u mogu se pronaći na [mrežnoj stranici ESSB-a](#).

¹⁴ Pogledajte [priopćenje za javnost](#) o Odlukama Upravnog vijeća od 14. prosinca 2023.

Prema testu umanjenja provedenom krajem 2024. godine na vrijednosnim papirima kupljenima u okviru programa CSPP (engl. Corporate Sector Purchase Programme) i PEPP-CORP (engl. Pandemic Emergency Purchase Programme), Upravno vijeće identificiralo je dva indikatora umanjenja. Upravno vijeće smatra da utvrđeni pokazatelji umanjenja nisu utjecali na procijenjene buduće novčane tokove te stoga na kraju godine nisu zabilježeni nikakvi gubici od umanjenja vrijednosti u okviru ovih programa. Nadalje, nisu zabilježeni gubici od umanjenja vrijednosti u odnosu na druge vrijednosne papire kupljene u okviru ostalih programa.

7.2. Ostali vrijednosni papiri

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Dužnički vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	9.465.881	10.594.369	(1.128.488)	(10,65)
Obveznice Republike Hrvatske	1.862.943	1.960.096	(97.153)	(4,96)
Ukupno	11.328.824	12.554.465	(1.225.641)	(9,76)

Na ovoj poziciji iskazuju se vrijednosni papiri kupljeni za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav, i to obveznice Republike Hrvatske koje je Hrvatska narodna banka kupila s ciljem održavanja likvidnosti i stabilnosti financijskog sustava zbog pandemije bolesti COVID-19.

Hrvatska narodna banka u 2024. prodala je 29.000 tisuća eura (nominalna vrijednost) vrijednosnih papira iz portfelja koji se drži do dospelja zbog usklađivanja povezanih s ograničenim okvirom.

9. POTRAŽIVANJA UNUTAR EUROSUSTAVA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Sudjelujući udio u ESB-u	417.637	420.517	(2.880)	(0,68)
Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	313.957	327.152	(13.195)	(4,03)
Potraživanja povezana sa sustavom TARGET	4.730.043	16.080.813	(11.350.770)	(70,59)
Neto potraživanja koja se odnose na raspodjelu euronovčanica unutar Eurosustava	17.024.132	13.347.239	3.676.893	27,55
Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)	–	–	–	–
Ukupno	22.485.769	30.175.721	(7.689.952)	(25,48)

9.1. Sudjelujući udio u ESB-u

Za Hrvatsku narodnu banku ova stavka bilance uključuje uplaćeni udio u upisanom kapitalu ESB-a u iznosu od 68.511 tisuća eura (31.12.2023.: 71.391 tisuću eura) i doprinose u skladu s člankom 48.2 Statuta ESSB-a u iznosu od 349.126 tisuća eura (31.12.2023.: 349.126 tisuću eura).

U skladu s člankom 28. Statuta ESSB-a nacionalne središnje banke ESSB-a jedini su upisnici kapitala ESB-a. Upisi ovise o udjelima koji su fiksni u skladu s člankom 29. Statuta ESSB-a i prilagođavaju se svakih pet godina ili kad god dođe do promjene u sastavu nacionalnih središnjih banaka ESSB-a. Posljednja takva prilagodba stupila je na snagu 1. siječnja 2024.

Na temelju Odluke Vijeća 2003/517/EZ od 15. srpnja 2003. o statističkim podacima koji se koriste za prilagodbu ključa za upis kapitala Europske središnje banke¹⁵, udjeli u ključu kapitala nacionalnih središnjih banaka usklađeni su kako slijedi 2. siječnja 2024., putem prijenosa između nacionalnih središnjih banaka:

TABLICA 1. DOPRINOSI NACIONALNIH SREDIŠNJIH BANAKA KAPITALU ESB-a

NSB	Ključ za upis kapitala do 31. 12. 2023., %	Ključ za upis kapitala od 1. 1. 2024., %
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	2,9630	3,0005
Deutsche Bundesbank	21,4394	21,7749
Eesti Pank	0,2291	0,2437
Central Bank of Ireland	1,3772	1,7811
Bank of Greece	2,0117	1,8474
Banco de España	9,6981	9,669
Banque de France	16,6108	16,3575
Hrvatska narodna banka	0,6595	0,6329
Banca d'Italia	13,8165	13,0993
Central Bank of Cyprus	0,1750	0,1802
Latvijas Banka	0,3169	0,3169
Lietuvos bankas	0,4707	0,4826
Banque centrale du Luxembourg	0,2679	0,2976
Central Bank of Malta	0,0853	0,1053
De Nederlandsche Bank	4,7662	4,8306
Oesterreichische Nationalbank	2,3804	2,4175
Banco de Portugal	1,9035	1,9014
Banka Slovenije	0,3916	0,4041
Národná banka Slovenska	0,9314	0,9403
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,4939	1,4853
Ukupno za nacionalne središnje banke europodručja	81,9881	81,7681
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0,9832	0,9783
Česká národní banka	1,8794	1,9623
Danmarks Nationalbank	1,7591	1,7797
Magyar Nemzeti Bank	1,5488	1,5819
Narodowy Bank Polski	6,0335	6,0968
Banca Națională a României	2,8289	2,8888
Sveriges Riksbank	2,9790	2,9441
Ukupno za nacionalne središnje banke izvan europodručja	18,0119	18,2319
SVEUKUPNO	100,00	100,00

Dana 1. siječnja 2024. udio Hrvatske narodne banke u upisanom kapitalu ESB-a koji iznosi 10.825.007 tisuća eura smanjio se s 0,6595% na 0,6329% i stoga se stavka imovine 9.1. "Sudjelujući udio u ESB-u" smanjila za 2.880 tisuća eura te sada iznosi 68.511 tisuća eura.

9.2. Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva

Iznos od 313.957 tisuća eura čini potraživanje Hrvatske narodne banke proizašlo iz prijenosa deviznih pričuva ESB-u, kada se Hrvatska narodna banka pridružila Eurosustavu. U skladu s člankom 30. stavkom 2. Statuta ESSB-a ti su doprinosi fiksni razmjerno udjelu nacionalnih središnjih banaka u upisanom kapitalu ESB-a.

S obzirom na petogodišnju prilagodbu pondera nacionalnih središnjih banaka u ključu za upis kapitala ESB-a na dan 1. siječnja 2024., ponder Hrvatske narodne banke u upisanom kapitalu ESB-a smanjio se. S obzirom na smanjenje ključa za upis kapitala, potraživanje Hrvatske narodne banke denominirano u eurima smanjilo se za 13.195 tisuća eura na 313.957 tisuća eura 1. siječnja 2024.

Remuneracija ovih potraživanja izračunava se svakodnevno prema posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja (MRO)¹⁶, prilagođenoj da odražava multi povrat na zlatnu komponentu (vidi bilješku 6. Događaji nakon datuma bilance).

9.3. Potraživanja povezana sa sustavom TARGET

Ova se stavka sastoji od stanja Hrvatske narodne banke prema ESB-u u sustavu TARGET (vidi „Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava” u bilješkama o računovodstvenim politikama).

Remuneracija ovih potraživanja (s iznimkom salda proizašlih iz back-to-back swap transakcija u vezi s operacijama pružanja likvidnosti u američkim dolarima) izračunava se svakodnevno prema posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja (vidi bilješku 6. Događaji nakon datuma bilance).

9.4. Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava

Ova se stavka sastoji od potraživanja Hrvatske narodne banke prema Eurosustavu u vezi s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava (vidjeti “Novčanice u optjecaju” i “Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava” u bilješkama o računovodstvenim politikama). Povećanje u usporedbi sa stanjem na dan 31. prosinca 2023. nastalo je zbog smanjenja iznosa novčanica eura koje je Hrvatska narodna banka pustila u optjecaj u 2024. (bilješka br. 3, pod 1. Novčanice u optjecaju).

Remuneracija ovih potraživanja izračunava se svakodnevno prema posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja (vidi bilješku 6. Događaji nakon datuma bilance).

11. OSTALA IMOVINA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina	113.237	110.045	3.192	2,90
Ostala financijska imovina	20.166	15.675	4.491	28,65
Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	9.642	2.196	7.446	339,07
Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi	216.945	212.161	4.784	2,25
Razno	4.670	24.127	(19.457)	(80,64)
Ukupno	364.660	364.204	456	0,13

16 Više o kamatnim stopama ESB-a vidjeti [ovdje](#).

11.2. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	Nekretnine u vlasništvu HNB-a (zemljišta i zgrade)	Nekretnine s pravom uporabe (poslovni prostori)	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Investicije u tijeku – nekretnine, postrojenja, oprema	UKUPNO NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA	Softver i licencije	Investicije u tijeku – nematerijalna imovina	UKUPNO NEMATERIJALNA IMOVINA	SVEUKUPNO nekretnine, postrojenja, oprema i nemater. imovina
Stanje 1. siječnja 2024.											
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	72.010	10.844	43.067	9.380	1.209	5.125	141.635	10.359	2.021	12.380	154.015
Akumulirana amortizacija	–	(3.565)	(25.869)	(5.993)	(1.174)	–	(36.601)	(7.369)	–	(7.369)	(43.970)
Neto knjigovodstvena vrijednost	72.010	7.279	17.198	3.387	35	5.125	105.034	2.990	2.021	5.011	110.045
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2024.											
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	72.010	7.279	17.198	3.387	35	5.125	105.034	2.990	2.021	5.011	110.045
Nove nabavke	–	4.124	1.158	917	114	8.191	14.504	–	–	–	14.504
Prijenos u upotrebu	521	–	1.592	657	798	(3.568)	–	362	(362)	–	–
Revalorizacija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Umanjenje vrijednosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Neto otpisi	(73)	–	–	–	–	–	(73)	–	–	–	(73)
Amortizacijski trošak za razdoblje (bilješka broj 5, točka 7)	(1.152)	(2.314)	(5.888)	(972)	(94)	–	(10.420)	(819)	–	(819)	(11.239)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	71.306	9.089	14.060	3.989	853	9.748	109.045	2.533	1.659	4.192	113.237
Stanje 31. prosinca 2024.											
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	72.458	14.968	45.712	10.654	2.121	9.748	155.661	10.709	1.659	12.368	168.029
Akumulirana amortizacija	(1.152)	(5.879)	(31.652)	(6.665)	(1.268)	–	(46.616)	(8.176)	–	(8.176)	(54.792)
Neto knjigovodstvena vrijednost	71.306	9.089	14.060	3.989	853	9.748	109.045	2.533	1.659	4.192	113.237

1.2. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina (nastavak)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	Nekretnine u vlasništvu HNB-a (zemljišta i zgrade)	Nekretnine s pravom uporabe (poslovni prostori)	Računala i oprema	Namještaj i oprema vozila	Investicije u tijeku – nekretnine, postrojenja, oprema	UKUPNO NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA	Softver i licencije	Investicije u tijeku – nematerijalna imovina	UKUPNO NEMATERIJALNA IMOVINA	SVEUKUPNO nekretnine, postrojenja, oprema i nemater. imovina
Stanje 1. siječnja 2023.										
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	64.138	7.152	34.393	7.237	1.182	118.143	9.462	2.918	12.380	130.523
Akumulirana amortizacija	(2.925)	(1.475)	(21.106)	(5.766)	(1.159)	(32.431)	(6.633)	–	(6.633)	(39.064)
Neto knjigovodstvena vrijednost	61.213	5.677	13.287	1.471	23	85.712	2.829	2.918	5.747	91.459
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.										
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	61.213	5.677	13.287	1.471	23	85.712	2.829	2.918	5.747	91.459
Nove nabavke	124	3.692	6.958	2.607	27	16.865	–	–	–	16.865
Prijenos u upotrebu	171	–	2.165	37	–	–	897	(897)	–	–
Revalorizacija	11.484	–	–	–	–	11.484	–	–	–	11.484
Umanjenje vrijednosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Neto otpisi	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Amortizacijski trošak za razdoblje (bilješka broj 5. točka 7.)	(982)	(2.090)	(5.212)	(728)	(15)	(9.027)	(736)	–	(736)	(9.763)
Zaključno neto knjigo- vodstveno stanje	72.010	7.279	17.198	3.387	35	105.034	2.990	2.021	5.011	110.045
Stanje 31. prosinca 2023.										
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	72.010	10.844	43.067	9.380	1.209	141.635	10.359	2.021	12.380	154.015
Akumulirana amortizacija	–	(3.565)	(25.869)	(5.993)	(1.174)	(36.601)	(7.369)	–	(7.369)	(43.970)
Neto knjigovodstvena vrijednost	72.010	7.279	17.198	3.387	35	105.034	2.990	2.021	5.011	110.045

11.3. Ostala financijska imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Dionice BIS-a	5.563	5.563	–	–
Dionice SWIFT-a	189	10	179	1.790,00
Ulaganje u Hrvatsku kovnicu novca	14.414	10.102	4.312	42,68
Ukupno	20.166	15.675	4.491	28,65

U skladu sa Statutom BIS-a uplaćeno je 25% vrijednosti upisanih dionica, a ostatak od 75% čini “kapital na poziv”, tj. uplaćuje se po pozivu BIS-a. U 2024. Hrvatska narodna banka dobila je dividendu u iznosu od 1.107 tisuća eura (2023.: 849 tisuća eura).

Prema članku 11. Statuta Society for Worldbank Interbank Financial Telecommunication (SWIFT) pre-raspodjela dionica SWIFT-a odvija se najmanje svake tri godine i provedena je tijekom prvog tromje-sečja 2024. na temelju financijskog doprinosa za plaćene mrežne usluge između 1. siječnja i 31. prosinca 2023. Hrvatska narodna banka kupila je u 2024. godini 23 dionice SWIFT-a u ukupnoj vrijednosti 179 tisuća eura te sada posjeduje 29 dionica SWIFT-a.

Hrvatska kovnica novca d.o.o. domaće je trgovačko društvo čija je osnovna djelatnost proizvodnja novca i medalja od zlata i drugih plemenitih metala, proizvodnja kovanoga i prigodnoga optjecajnog novca, proizvodnja nakita i srodnih proizvoda te trgovina zlatom i drugim plemenitim metalima, ju-bilarnim kovanim novcem i medaljama od zlata i drugih plemenitih metala. Vlasnički udio Hrvatske narodne banke u kapitalu Hrvatske kovnice novca iznosi 100%, a načelo vrednovanja jest neto vrijed-nost imovine. Obračuni po neto vrijednosti ove imovine izračunavaju se i evidentiraju na računima jednom godišnje, i to na kraju poslovne godine prema tada dostupnim podacima. Konsolidirani finan-cijski izvještaji ne sastavljaju se jer ulaganje u Hrvatsku kovnicu novca nije kvantitativno ni kvalitativ-no značajno.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Neto vrijednost imovine 1. 1. 2024.	10.102
Revalorizacija u 2024.	4.312
Neto vrijednost imovine 31. 12. 2024.	14.414

11.4. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente

Na ovoj poziciji iskazuju se neto rezultati vrednovanja izvanbilančnih instrumenata u stranim valuta-ma od datuma trgovanja do datuma namire. U tablici koja slijedi iskazane su revalorizacijske razlike izvedenih instrumenata po instrumentima i valutama, a koje su priznate u bilanci.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u USD	9.642	–	9.642	–
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u JPY	–	2.196	(2.196)	(100,00)
Ukupno	9.642	2.196	7.446	339,07

11.5. Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Depoziti kod drugih banaka	79	89	(10)	(11,24)
Devizni vrijednosni papiri osim onih koji se drže do dospelja	3.699	1.561	2.138	136,96
Devizni vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	13.056	5.523	7.533	136,39
Vrijednosni papiri u eurima koji se drže do dospelja	30.166	36.401	(6.235)	(17,13)
Vrijednosni papiri koji su se držali za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	14.971	14.974	(3)	(0,02)
Kreditni kreditnim institucijama iz RH vezani uz operacije monetarne politike	4	28	(24)	(85,71)
Kreditni kreditnim institucijama iz RH vezani uz operacije monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	4.342	3.411	931	27,29
Devizni obratni repo ugovori	359	561	(202)	(36,01)
Obratni repo ugovori u eurima	204	–	204	–
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	3.967	4.761	(794)	(16,68)
Remuneracija za potraživanja unutar Eurosustava	141.915	141.151	764	0,54
Unaprijed plaćeni troškovi	4.180	3.699	481	13,00
Ostalo	3	2	1	50,00
Ukupno	216.945	212.161	4.784	2,25

Na podstavci A 11.5. iskazuju se obračunate kamate po raznim osnovama, a najveći dio ove stavke odnosi se na obračunate remuneracije za potraživanja unutar Eurosustava, i to za TARGET iznos od 28.078 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 55.038 tisuća eura), s osnove usklade euronovčanica unutar Euro-sustava iznos od 102.627 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 75.417 tisuća eura), a za prenesene devizne pri-čuve u ESB iznos od 11.210 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 10.696 tisuća eura).

11.6. Razno

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Numizmatika	1.301	1.341	(40)	(2,98)
Potraživanja	1.307	1.342	(35)	(2,61)
Dani predujmovi	231	19.790	(19.559)	(98,83)
Ostala materijalna imovina	1.495	1.285	210	16,34
Ostalo	336	369	(33)	(8,94)
Ukupno	4.670	24.127	(19.457)	(80,64)

U okviru Danih predujmova nema predujmova za izradu eurokovanica (31. prosinca 2023.: 19.719 tisuća eura).

Bilješka br. 3 – Stavke pasive

1. NOVČANICE U OPTJECAJU

Pod stavkom novčanice u optjecaju iskazuje se udio Hrvatske narodne banke u ukupnom iznosu novčanica eura u optjecaju (vidi bilješku Novčanice u optjecaju u bilješkama o računovodstvenim politikama).

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Novčanice eura koje Hrvatska narodna banka stavlja u optjecaj	(5.715.123)	(1.749.759)	(3.965.364)	(226,62)
Obveza koja proizlazi iz ESB-ova udjela u novčanicama eura u optjecaju	(983.526)	(1.008.523)	24.997	2,48
Potraživanje prema ponderu Hrvatske narodne banke u kapitalnom ključu ESB-a	18.007.658	14.355.762	3.651.896	25,44
<i>Ukupno novčanice eura u optjecaju</i>	<i>11.309.009</i>	<i>11.597.480</i>	<i>(288.471)</i>	<i>(2,49)</i>
Novčanice kuna u optjecaju	–	483.806	(483.806)	(100,00)
Ukupno novčanice u optjecaju	11.309.009	12.081.286	(772.277)	(6,39)

Tijekom 2024. ukupna vrijednost novčanica u optjecaju unutar Eurosustava povećala se za 1,35%. Prema ključu raspodjele Hrvatska narodna banka imala je u optjecaju novčanica eura u vrijednosti od 11.309.009 tisuća eura na kraju godine, u usporedbi s 11.597.480 tisuća eura na kraju 2023. Vrijednost novčanica eura koje je stvarno izdala Hrvatska narodna banka smanjila se tijekom 2024., a budući da je to bilo manje od dodijeljenog iznosa, razlika od 17.024.132 tisuće eura (u usporedbi s 13.347.239 tisuća eura na dan 31. prosinca 2023.) prikazana je pod podstavkom imovine 9.4. “Neto potraživanja povezana s raspodjelom novčanica eura unutar Eurosustava”.

2. OBVEZE PREMA KREDITNIM INSTITUCIJAMA EUROPODRUČJA VEZANE UZ OPERACIJE MONETARNE POLITIKE, NOMINIRANE U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav minimalnih pričuva)	953.326	880.569	72.757	8,26
Mogućnost polaganja depozita na kraju dana	15.112.325	16.758.412	(1.646.087)	(9,82)
Oročeni depoziti	–	–	–	–
Obratne operacije fine prilagodbe	–	–	–	–
Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–	–	–
Ukupno	16.065.651	17.638.981	(1.573.330)	(8,92)

2.1. Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav minimalnih pričuva)

Tekući računi jesu stanja na transakcijskim računima kreditnih institucija koje su obvezne držati minimalnu pričuvu, isključujući sredstva kreditnih institucija koja nisu slobodno raspoloživa i račune kreditnih institucija izuzete od obvezne minimalne pričuve, koji se objavljuju zasebno pod stavkom obveza “Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima”.

Salda minimalne pričuve banaka remuneriraju se po posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju je primijenio Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja do 20. prosinca 2022., a između 21. prosinca 2022. i 19. rujna 2023. po stopi Eurosustava na depozit položen na kraju dana (prekonoćni depozit). Prema odluci Upravnog vijeća od 27. srpnja 2023., ta se stanja remuneriraju po nula posto od 20. rujna 2023.

2.2. **Mogućnost polaganja depozita na kraju dana**

Mogućnost polaganja depozita na kraju dana odnosi se na prekonoćne depozite koje su položile hrvatske banke koje imaju pristup stalno raspoloživim mogućnostima Eurosustava za povlačenje likvidnosti po prethodno određenoj stopi.

2.3. **Oročeni depoziti**

Oročeni depoziti jesu operacije fine prilagodbe za povlačenja likvidnosti koje imaju oblik depozita.

2.4. **Obratne operacije fine prilagodbe**

Obratne operacije fine prilagodbe rabe se za neutralizaciju visokih likvidnosnih neravnoteža.

2.5. **Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže**

Ova se stavka odnosi na depozite koje su položile druge ugovorne strane u onim slučajevima kada je tržišna vrijednost založenoga kolaterala niža od utvrđene točke aktivacije.

3. **OSTALE OBVEZE PREMA KREDITNIM INSTITUCIJAMA EUROPODRUČJA, NOMINIRANE U EURIMA**

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Repo depoziti banaka	3.706.629	9.423.063	(5.716.434)	(60,66)
Depoziti banaka izdvojeni po nalogu suda	5.622	5.530	92	1,66
Depoziti vezani uz poziv za uplatu marže (po repo ugovorima)	3.989	–	3.989	–
Ukupno	3.716.240	9.428.593	(5.712.353)	(60,59)

Stavka Ostale obveze prema kreditnim institucijama europskog područja, nominirane u eurima uključuje sredstva kreditnih institucija koja nisu slobodno raspoloživa i račune kreditnih institucija izuzetih od obveze minimalne pričuve.

Depoziti izdvojeni po nalogu suda jesu novčana sredstva zaplijenjena na temelju Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima.

5. **OBVEZE PREMA OSTALIM REZIDENTIMA EUROPODRUČJA NOMINIRANE U EURIMA**

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Opća država	3.179.363	3.912.926	(733.563)	(18,75)
Ostale obveze	484.011	716.933	(232.922)	(32,49)
Ukupno	3.663.374	4.629.859	(966.485)	(20,88)

Pod stavkom Opća država iskazuju se sredstva na računima države, a pod Ostalim obvezama iskazuju se repo ugovori, depoziti financijskih institucija koje ne podliježu obveznim minimalnim pričuvama i depoziti obveznih mirovinskih fondova.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim mirovinskim fondovima ("Narodne novine", br. 156/2023.) proširen je spektar dozvoljenih ulaganja obveznih mirovinskih fondova (OMF-ova) i na depozite kod Hrvatske narodne banke i Europske središnje banke. Uvjeti za oročavanje depozita OMF-ova regulirani su Odlukom o kamatnim stopama na novčana sredstva kod Hrvatske narodne banke koja se ne odnose na operacije monetarne politike. Depozite za OMF-ove kod HNB-a oročavaju društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima.

6. OBVEZE PREMA REZIDENTIMA IZVAN EUROPODRUČJA NOMINIRANE U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze prema Europskoj komisiji	129.532	70.867	58.665	82,78
Ostale obveze	71.378	10	71.368	713.680,00
Ukupno	200.910	70.877	130.033	183,46

Obveze prema Europskoj komisiji čine transakcijski računi u eurima: račun vlastitih sredstava i račun Europskoga razvojnog fonda.

U skladu sa Smjernicom (EU) 2021/564 ESB-a od 17. ožujka 2021. (zamijenjena Smjernicom (EU) 2024/1211) o pružanju usluga na području upravljanja pričuvama u eurima preko Eurosustava središnjim bankama i zemljama izvan europodručja te međunarodnim organizacijama Hrvatska narodna banka sklopila je ugovor sa središnjom bankom izvan Eurosustava o pružanju usluga na području upravljanja pričuvama (engl. Eurosystem's provision of reserve management services – ERMS). Primljena sredstva i oročeni depozit središnje banke izvan Eurosustava u iznosu od 71.368 tisuća eura iskazani su u okvi-ru stavke Ostale obveze.

7. OBVEZE PREMA REZIDENTIMA EUROPODRUČJA NOMINIRANE U STRANOJ VALUTI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze prema ugovornim stranama financijskog sektora	198.090	254.041	(55.951)	(22,02)
Opća država	4.102	5.312	(1.210)	(22,78)
Ukupno	202.192	259.353	(57.161)	(22,04)

Obveze prema ugovornim stranama financijskog sektora odnose se na repo depozite financijskih institucija iz europodručja nominirane u stranoj valuti.

9. PROTUSTAVKA POSEBNIM PRAVIMA VUČENJA KOJA DODJELJUJE MMF

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze za neto kumulativnu alokaciju	1.298.226	1.204.434	93.792	7,79
Ukupno	1.298.226	1.204.434	93.792	7,79

Ministarstvo financija uplatilo je u 2024. Hrvatskoj narodnoj banci preuzete obveze Republike Hrvatske prema MMF-u na temelju sukcesije članstva u MMF-u vezane za 1. i 2. opću alokaciju posebnih prava vučenja u ukupnom iznosu od 44.205 tisuća SDR-a (53.841 tisuća eura).

Ova pozicija bilance obuhvaća eursku protuvrijednost 1.034.938 tisuća SDR-a (31. prosinca 2023.: 990.733 tisuće SDR-a).

10. OBVEZE UNUTAR EUROSUSTAVA

10.4. Ostale obveze unutar Eurosustava (neto)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze prema ESB-u u vezi s monetarnim prihodom	190.161	224.322	(34.161)	(15,23)
Ukupno	190.161	224.322	(34.161)	(15,23)

U vezi s pozicijom prema ESB-u glede godišnjeg udruživanja i raspodjele monetarnog prihoda između nacionalnih središnjih banaka Eurosustava, Hrvatska narodna banka ima obvezu u iznosu od 190.161 tisuću eura na kraju godine (bilješka br. 5, pod 3. Neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda).

12. OSTALE OBVEZE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	2	9.482	(9.480)	(99,98)
Obračunati rashodi i odgođeni prihodi	16.527	45.701	(29.174)	(63,84)
Razno	571.838	367.964	203.874	55,41
Ukupno	588.367	423.147	165.220	39,05

12.1. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente

Na ovoj poziciji iskazuju se neto rezultati vrednovanja izvanbilančnih instrumenata u stranim valutama od datuma trgovanja do datuma namire. U tablici koja slijedi iskazane su revalorizacijske razlike izvedenih instrumenata po instrumentima i valutama, a koje su priznate u bilanci.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u USD	–	9.482	(9.482)	(100,00)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u JPY	2	–	2	–
Ukupno	2	9.482	(9.480)	(99,98)

12.2. Obračunati rashodi i odgođeni prihodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Depoziti RH	9.419	13.530	(4.111)	(30,38)
Repo ugovori	5.514	26.754	(21.240)	(79,39)
Depoziti ostalih klijenata	512	–	512	–
Prekonoćni depoziti kreditnih institucija	–	3.724	(3.724)	(100,00)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	705	792	(87)	(10,98)
Ostalo	377	901	(524)	(58,16)
Ukupno	16.527	45.701	(29.174)	(63,84)

12.3. Razno

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Kovanice eura	170.728	146.651	24.077	16,42
Novčanice kuna	189.337	–	189.337	–
Kovanice kuna	155.234	148.723	6.511	4,38
Obveze prema zaposlenicima	3.362	1.592	1.770	111,18
Porezi i doprinosi	1.983	1.316	667	50,68
Obveze prema dobavljačima	8.394	6.703	1.691	25,23
Računi banaka za gotovinu sudionika u TARGET-u	35.764	54.971	(19.207)	(34,94)
Ostalo	7.036	8.008	(972)	(12,14)
Ukupno	571.838	367.964	203.874	55,41

Na ovoj se poziciji, počevši od godine nakon godine prelaska na gotovinu eura, iskazuju i novčanice kuna u optjecaju. Novčanice kune zamjenjuju se bez vremenskog ograničenja, a kovanice kune do proteka tri godine od dana uvođenja eura.

Račun banke za gotovinu jest namjenski račun banke otvoren u Hrvatskoj narodnoj banci za potrebe obavljanja opskrbe banke gotovim novcem preko gotovinskih centara koji nije transakcijski račun u smislu propisa kojim se uređuje platni promet. Prijenosi novčanih sredstava u svrhu opskrbe banaka gotovim novcem eura provode se preko sustava TARGET.

Pod stavkom Ostalo iskazana je sadašnja vrijednost obveza na osnovi najma u iznosu od 6.480 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 7.391 tisuća eura).

13. REZERVACIJE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
<i>Rezervacije za rizike</i>				
Rezervacije za financijske rizike	491.074	491.074	–	–
<i>Ostale rezervacije</i>				
Rezervacije za vrijednosne papire koji se drže za potrebe monetarne politike	–	345	(345)	(100,00)
Rezervacije za sudske sporove	–	88	(88)	(100,00)
Rezervacije za primanja zaposlenih	4.936	4.420	516	11,67
<i>Ukupno ostale rezervacije</i>	4.936	4.853	83	1,71
Ukupno	496.010	495.927	83	0,02

Odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke rezervacije za financijske rizike na dan 31. prosinca 2024. ostaju neizmijenjene u odnosu na visinu rezervacija za financijske rizike na dan 31. prosinca 2023.

Visina rezervacija za financijske rizike i daljnja potreba za njima preispituje se jednom godišnje na temelju procjene Hrvatske narodne banke o vlastitoj izloženosti financijskim rizicima. Pri procjeni adekvatne visine rezervacija za financijske rizike Hrvatske narodne banke uzimaju se u obzir modeli za ocjenu visine rizičnosti, očekivanja o promjenama izloženosti riziku zbog novih ulaganja ili smanjenja postojećih ulaganja kao i očekivanja o kretanju kamatnih stopa, tečajeva valuta i drugih tržišnih čimbenika te druge stručne procjene. Izloženost Hrvatske narodne banke financijskim rizicima detaljnije se opisuje u bilješci br. 7 – Upravljanje rizicima.

S obzirom na rezervaciju koju su 2023. uspostavile nacionalne središnje banke država članica sudionica u vezi s kreditnim rizicima u operacijama monetarne politike, iznos od 42.918 tisuća eura iskorišten je za pokriće najvećeg dijela gubitka ostvarenog prodajom u 2024. vrijednosnog papira s umanjenom vrijednosti koji je držala jedna od nacionalnih središnjih banaka Eurosustava u okviru CSPP-a. Od tog iznosa 345 tisuća eura pokriveno je rezerviranjem koje je 2023. uspostavila Hrvatska narodna banka.

Hrvatska narodna banka nema rezervacija za sudske sporove na dan 31. prosinca 2024. jer su sudski sporovi okončani u korist Hrvatske narodne banke (31.12.2023.: 88 tisuća eura).

14. RAČUNI REVALORIZACIJE

U sljedećoj su tablici iskazana stanja na revalorizacijskim računima.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Vrijednosni papiri	1.102	1.166	(64)	(5,49)
Devizne pozicije	170.048	5	170.043	3.400.860,00
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	1.017	878	139	15,83
MMF	15	–	15	–
Zlato	363	73	290	397,26
Srebro	196	–	196	–
Značajni udjeli	5.503	1.191	4.312	362,05
Revalorizacijske pričuve dugotrajne imovine	54.083	54.898	(815)	(1,48)
Predulazni revalorizacijski računi	723.483	725.194	(1.711)	(0,24)
Ukupno	955.810	783.405	172.405	22,01

U sljedećoj tablici iskazana su stanja na predulaznim revalorizacijskim računima:

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Predulazni revalorizacijski račun za USD/HRK	158.161	158.161	–	–
Predulazni revalorizacijski račun za pokriće gubitaka	565.322	567.033	(1.711)	(0,30)
Ukupno	723.483	725.194	(1.711)	(0,24)

Nerealizirani dobiti s predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka korišteni su za pokriće gubitka po nerealiziranim tečajnim razlikama i pokriće gubitaka od promjene cijena vrijednosnih papira koji se ne drže do dospijeca (vidi bilješku br. 5, pod 2. Neto rezultat financijskih operacija i umanjenja vrijednosti).

15. KAPITAL I PRIČUVE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2024.	31. 12. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Temeljni kapital	331.807	331.807	–	–
Opće pričuve	152.892	152.077	815	0,54
Ukupno	484.699	483.884	815	0,17

Temeljni kapital u iznosu od 331.807 tisuća eura nije prenosiv i ne može služiti kao sredstvo osiguranja. Opće pričuve formiraju se radi pokrića općih rizika poslovanja Hrvatske narodne banke, a donji iznos općih pričuva određen je na temelju Odluke o određivanju donjeg iznosa općih pričuva Hrvatske narodne banke koju je donio Savjet HNB-a i iznosi 66.361 tisuću eura.

Na povećanje općih pričuva utjecao je prijenos revalorizacijskih rezerva za dugotrajnu materijalnu imovinu (zgrade) u opće pričuve, i to realizacija revalorizacijske rezerve zbog amortizacije u iznosu od 811 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 618 tisuća eura) i realizacija revalorizacijske rezerve zbog prodaje imovine u iznosu od 4 tisuće eura.

Bilješka br. 4 – Izvanbilančna evidencija

VALUTNI UGOVORI O RAZMJENI (FX SWAP)

U 2024. Hrvatska narodna banka zaključila je valutne ugovore o razmjeni, a iznosi potraživanja i obveze koje proizlaze iz ovih transakcija na dan 31. prosinca 2024. i 31. prosinca 2023. iskazani su u tablicama u nastavku.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Valutni ugovori o razmjeni	31. 12. 2024.			
	USD	JPY	EUR	Ukupno
Potraživanja	789.581	–	–	789.581
Obveze	–	(129.941)	(650.000)	(779.941)
Ukupno	789.581	(129.941)	(650.000)	9.640

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Valutni ugovori o razmjeni	31. 12. 2023.			
	USD	JPY	EUR	Ukupno
Potraživanja	715.356	–	–	715.356
Obveze	–	(137.643)	(585.000)	(722.643)
Ukupno	715.356	(137.643)	(585.000)	(7.287)

KOLATERALI

Ukupna fer vrijednost primljenih kolaterala po operacijama monetarne politike Eurosustava na dan 31. prosinca 2024. iznosila je 47.037 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 66.204 tisuće eura).

Ukupna fer vrijednost primljenih kolaterala po kreditima uz financijsko osiguranje vezanima uz monetarnu politiku prije ulaska u Eurosustav na dan 31. prosinca 2024. iznosila je 440.751 tisuću eura (31. prosinca 2023.: 434.801 tisuća eura).

Ukupna fer vrijednost primljenih kolaterala po deviznim obratnim repo ugovorima (obveznice država i državnih institucija rejtinga od AAA do AA-) na dan 31. prosinca 2024. iznosi 196.539 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 396.574 tisuće eura).

Ukupna fer vrijednost danih kolaterala po deviznim repo ugovorima na dan 31. prosinca 2024. iznosi 4.176.066 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 10.489.418 tisuća eura).

NEPREDVIĐENA IMOVINA

U ranije pravomoćno okončanom parničnom postupku u kojem je tužitelj bila Hrvatska narodna banka, Vrhovni sud Republike Hrvatske rješenjem je ukinuo pravomoćnu presudu te je predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje. U tijeku je ponovljeni parnični postupak čiji je ishod neizvjestan, pa je u izvanbilančnoj evidenciji evidentirana nepredviđena imovina u iznosu od 22.667 tisuća eura (31. prosinca 2023.: 22.667 tisuća eura).

POTENCIJALNE I PREUZETE OBEZE

Sudski sporovi: Na dan 31. prosinca 2024. Hrvatska narodna banka nema rezervacija za sudske sporove (vidi bilješku br. 3, pod 13. Rezervacije).

Preuzete obveze za kapitalna ulaganja: Na dan 31. prosinca 2024. Hrvatska narodna banka imala je preuzetih obveza za kapitalna ulaganja u iznosu od 2.734 tisuće eura (31. prosinca 2023.: 4.908 tisuća eura).

Bilješka br. 5 – Bilješke uz Račun dobiti i gubitka

1. NETO KAMATNI PRIHOD/(RASHOD)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eurima)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Kamatni prihod u devizama:				
Devizni depoziti	2.709	4.072	(1.363)	(33,47)
Devizni obratni repo ugovori	11.378	12.570	(1.192)	(9,48)
Devizni vrijednosni papiri koji se ne drže do dospijea	28.938	30.986	(2.048)	(6,61)
Devizni vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	26.778	18.455	8.323	45,10
Valutni ugovori o razmjeni (SWAP)	52.527	27.164	25.363	93,37
Sredstva kod MMF-a	14.084	–	14.084	–
Kreditni domaćim bankama	–	5	(5)	(100,00)
Ukupno	136.414	93.252	43.162	46,29
Kamatni prihod u domaćoj valuti:				
Operacije monetarne politike	54	133	(79)	(59,40)
Potraživanja unutar Eurosustava za:				
TARGET	510.556	338.116	172.440	51,00
Raspodjela euronovčanica unutar Eurosustava	404.240	182.227	222.013	121,83
Prijenos deviznih pričuva u ESB	11.210	10.696	514	4,81
Vrijednosni papiri koji se ne drže do dospijea	–	3.069	(3.069)	(100,00)
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	140.691	150.411	(9.720)	(6,46)
Obratni repo ugovori	1.249	39.645	(38.396)	(96,85)
Vrijednosni papiri koje se drže za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	58.076	60.442	(2.366)	(3,91)
Operacije monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	931	1.031	(100)	(9,70)
Ostalo	142	362	(220)	(60,77)
Ukupno	1.127.149	786.132	341.017	43,38
Ukupno kamatni prihod	1.263.563	879.384	384.179	43,69

(svi iznosi izraženi su u tisućama eurima)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Kamatni rashod u devizama:				
Devizni repo ugovori	(11.150)	(12.215)	(1.065)	(8,72)
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se ne drže do dospeljeća	(123)	(43)	80	186,05
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se drže do dospeljeća	(1.527)	(3.837)	(2.310)	(60,20)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	(43)	(5)	38	760,00
Neto kumulativna alokacija MMF-a	(14.083)	–	14.083	–
Ukupno	(26.926)	(16.100)	10.826	67,24
Kamatni rashod u domaćoj valuti:				
Depoziti Ministarstva financija	(115.748)	(102.680)	13.068	12,73
Ostali depoziti države	(28.409)	(10.028)	18.381	183,30
Repo ugovori	(394.487)	(165.665)	228.822	138,12
Depoziti obveznih mirovinskih fondova	(9.512)	–	9.512	–
Ostali depoziti	(2.988)	–	2.988	–
Minimalna pričuva banaka (MRR)	–	(11.999)	(11.999)	(100,00)
Prekonoćni depoziti banaka	(532.226)	(478.926)	53.300	11,13
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se ne drže do dospeljeća	–	(5)	(5)	(100,00)
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se drže do dospeljeća	(29.004)	(36.103)	(7.099)	(19,66)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	(34.647)	(11.497)	23.150	201,36
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se drže za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	(41.321)	(42.687)	(1.366)	(3,20)
Najmovi	(178)	(186)	(8)	(4,30)
Ostalo	(1.737)	(692)	1.045	151,01
Ukupno	(1.190.257)	(860.468)	329.789	38,33
Ukupno kamatni rashod	(1.217.183)	(876.568)	340.615	38,86
Ukupno neto kamatni prihod/(rashod)	46.380	2.816	43.564	1.547,02

2. NETO REZULTAT FINANCIJSKIH OPERACIJA I UMANJENJA VRIJEDNOSTI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Realizirani dobiti/(gubici) od financijskih operacija:				
Tečajne razlike	66	171	(105)	(61,40)
Vrijednosni papiri	(92)	2.668	(2.760)	(103,45)
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	9.348	8.242	1.106	13,42
Gubici pri kupoprodaji vrijednosnih papira koji se drže do dospijeca	(4.134)	(2.838)	1.296	45,67
Ostali dobiti:				
Prihod od otpuštanja predulaznoga revalorizacijskog računa za EUR/HRK i USD/HRK	–	95.542	(95.542)	(100,00)
Prihod od otpuštanja predulaznog računa za pokriće gubitaka (negativni neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda)	–	201.613	(201.613)	(100,00)
Ukupno	5.188	305.398	(300.210)	(98,30)
Umanjenje financijske imovine i pozicija:				
Promjene tečaja:				
Tečajne razlike	(1)	(81.037)	81.036	100,00
Prihod od otpuštanja predulaznoga revalorizacijskog računa za USD/HRK i za pokriće gubi-taka od tečajnih razlika / revalorizacijskih pričuva za tečajne razlike	1	81.037	(81.036)	(100,00)
<i>Ukupno tečajne razlike:</i>	–	–	–	–
Promjene cijena:				
Vrijednosni papiri	(1.710)	(443)	(1.267)	(286,00)
Ostali plemeniti metali	–	(29)	29	100,00
Prihod od otpuštanja predulaznog računa za pokriće gubitaka od promjena cijena	1.710	472	1.238	262,29
<i>Ukupno promjene cijena:</i>	–	–	–	–
Ukupno	–	–	–	–
Ukupno neto rezultat financijskih operacija i umanjenja vrijednosti	5.188	305.398	(300.210)	(98,30)

Stavka Realizirani dobiti/(gubici) od financijskih operacija također uključuje realizirane gubitke koji proizlaze iz prodaje vrijednosnih papira iz portfelja koji se drži do dospijeca zbog usklađivanja povezanih s ograničenim okvirom.

Gubici od tečajnih razlika (1 tisuću eura) i od promjena cijena vrijednosnih papira (1.710 tisuća eura) za 2024. pokriveni su u cijelosti iz predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka.

3. NETO REZULTAT UDRUŽIVANJA MONETARNOG PRIHODA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Neto monetarni prihod koji udružuje Hrvatska narodna banka	(538.609)	(552.186)	(13.577)	(2,46)
Neto monetarni prihod raspoređen Hrvatskoj narodnoj banci	348.576	327.864	20.712	6,32
<i>Preraspodjela monetarnog prihoda za godinu</i>	<i>(190.033)</i>	<i>(224.322)</i>	<i>(34.289)</i>	<i>(15,29)</i>
Korekcije preraspodjele monetarnog prihoda iz prethodne godine	(128)	–	128	–
Udio u rezervacijama za rizike	345	(345)	(690)	–
Ukupno	(189.816)	(224.667)	(34.851)	(15,51)

Ova stavka sadržava neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda za 2024., odnosno rashod od 189.816 tisuća eura u usporedbi s rashodom u iznosu od 224.667 tisuća eura u prethodnoj godini. Ova stavka također sadržava udio Hrvatske narodne banke u realiziranom gubitku u vezi s prodajom u 2024. vrijednosnog papira umanjene vrijednosti koje je u svom CSPP portfelju držala jedna nacionalna središnja banka Eurosustava, kao i otpuštanje rezervacija formiranih u 2023. za rizike u operacijama monetarne politike (vidi bilješku br. 3, pod 13. Rezervacije).

Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke Eurosustava određuje se mjerenjem godišnjeg prihoda koji proizlazi iz imovine za posebne namjene koju drži u odnosu na svoju osnovicu obveza. Osnovicu obveza čine uglavnom sljedeće stavke: novčanice u optjecaju; obveze prema kreditnim institucijama europodručja povezane s operacijama monetarne politike nominirane u eurima; neto obveze unutar Eurosustava koje proizlaze iz transakcija u TARGET-u; neto obveze unutar Eurosustava koje se odnose na raspodjelu euronovčanica unutar Eurosustava, obračunate kamate koje svaka nacionalna središnja banka bilježi na kraju tromjesečja na obveze monetarne politike čije je dospijeće jedna godina ili duže; obveze prema ESB-u koje jamče potraživanje u vezi s ugovorima o zamjeni koji ostvaruju neto prihod za Eurosustav i depozitne obveze prema drugim ugovornim stranama Eurosustava koje nisu ispunile svoje obveze i koje su reklasificirane iz stavke obveza 2.1. Tekući računi (koji pokrivaju sustav minimalnih pričuva). Sve kamate plaćene na obveze uključene u osnovicu obveza oduzimaju se od monetarnog prihoda koji se objedinjuje.

Imovina za posebne namjene sastoji se uglavnom od sljedećih stavki: kredita kreditnim institucijama europodručja vezanih uz operacije monetarne politike nominiranih u eurima; vrijednosnih papira koji se drže za potrebe monetarne politike; potraživanja unutar Eurosustava koja su ekvivalent prijenosu deviznih pričuva u ESB; neto potraživanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz TARGET transakcija; neto potraživanja unutar Eurosustava povezanih s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava; potraživanja od drugih ugovornih strana u europodručju povezanih s ugovorima o zamjeni između ESB-a i središnjih banaka izvan Eurosustava koje ostvaruju neto prihod za Eurosustav; obračunatih kamata koje svaka nacionalna središnja banka bilježi na kraju tromjesečja na imovinu monetarne politike čije je dospijeće jedna godina ili duže i ograničenog iznosa zlata svake nacionalne središnje banke razmjerno kapitalnom ključu svake nacionalne središnje banke.

Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke utvrđuje se mjerenjem stvarnog prihoda koji proizlazi iz imovine za posebne namjene evidentirane u njegovim poslovnim knjigama. Iznimno od ovoga, smatra se da zlato ne stvara prihod, a smatra se da prihod po posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja ostvaruju: (a) vrijednosni papiri koji se drže u svrhu monetarne politike prema Odluci ESB/2009/16 od

2. srpnja 2009. o provedbi programa kupnje pokrivenih obveznica, (b) vrijednosni papiri koji se drže u svrhu monetarne politike prema Odluci ESB/2011/17 od 3. studenoga 2011. o provedbi drugog programa kupnje pokrivenih obveznica i (c) dužnički instrumenti koje su izdale središnje, regionalne i lokalne vlasti i priznate agencije te zamjenski dužnički instrumenti koje su izdale javne nefinancijske korporacije prema Odluci ESB/2020/9 od 3. veljače 2020. o programu kupnje imovine javnog sektora na sekundarnim tržištima ili Odluci ESB/2020/17 od 24. ožujka 2020. o privremenom hitnom programu kupnje zbog pandemije. Ako vrijednost imovine za posebne namjene nacionalne središnje banke premašuje ili je manja od vrijednosti njezine osnovice obveza, razlika se prebija primjenom posljednje dostupne (granične) stope za glavne operacije refinanciranja Eurosustava.

Monetarni prihod koji udružuje Eurosustav raspodjeljuje se između nacionalnih središnjih banaka prema ključu upisanoga kapitala ESB-a. Udruživanje i preraspodjela monetarnog prihoda nacionalnim središnjim bankama dovodi do određenih učinaka neto preraspodjele. Jedan je razlog to što se prinosi ostvareni na određenu imovinu za posebne namjene i troškovi kamata koji se plaćaju na određene stavke osnovice obveza mogu značajno razlikovati među nacionalnim središnjim bankama Eurosustava. Osim toga, obično udio svake nacionalne središnje banke Eurosustava u imovini za posebnu namjenu i u osnovici obveza odstupa od njezina udjela u upisanom kapitalu ESB-a. Razlika između monetarnog prihoda koji je Hrvatska narodna banka udružila u iznosu od 538.609 tisuća eura i monetarnog prihoda dodijeljenog Hrvatskoj narodnoj banci u iznosu od 348.576 tisuća eura jest neto rezultat koji proizlazi iz izračuna monetarnog prihoda.

Raščlamba neto rezultata udruživanja monetarnog prihoda u njegove različite komponente prikazana je u sljedećoj tablici:

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	Neto MP koji udružuje HNB	Neto MP Ukupno NSB-ovi	Preraspodjela MP-a prema ključu Eurosustava	Neto rezultat udruživanja MP-a za 2024.	Neto rezultat udruživanja MP-a za 2023.
	a		b	b-a	
Kreditni kreditnim institucijama europodručja	54	6.709.494	51.933	51.879	215.844
Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike koji podliježu podjeli rizika	–	8.202.226	63.486	63.486	68.238
Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike koji ne podliježu podjeli rizika	–	130.280.643	1.008.396	1.008.396	1.028.440
Potraživanja unutar Eurosustava koja su ekvivalentna prijenosu deviznih pričuva u ESB	11.210	1.448.301	11.210	–	39
Neto potraživanja (obveze) povezane s raspodjelom euronovčanica	404.240	(5.231.830)	(40.495)	(444.735)	(220.973)
Potraživanja koja proizlaze iz transakcija u TARGET-u	510.557	15.608.283	120.811	(389.746)	(224.121)
GAP (razlika između imovine za posebne namjene i osnovice obveza)*	144.774	8.864.416	68.612	(76.162)	(533.898)
Obveze prema kreditnim institucijama europodručja	(532.226)	(120.846.918)	(935.377)	(403.151)	(557.891)
UKUPNO	538.609	45.034.615	348.576	(190.033)	(224.322)

* Za potrebe prezentacije preostali prihod koji se odnosi na potraživanja koja proizlaze iz osiguranja likvidnosti središnjim bankama izvan Eurosustava i iznosi 1.102 tisuće eura uključen je u ovu stavku.

4. NETO PRIHOD/(RASHOD) OD NAKNADA I PROVIZIJA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Prihodi od naknada i provizija				
Naknade za superviziju kreditnih institucija	17.076	14.742	2.334	15,83
Usluge opskrbe banaka gotovim novcem	1.917	2.569	(652)	(25,38)
Ostalo	161	85	76	89,41
Ukupno	19.154	17.396	1.758	10,11
Rashodi od naknada i provizija				
Troškovi pohrane i čuvanja vrijednosnih papira	(233)	(1.124)	(891)	(79,27)
Obvezni doprinos proračunu EBA-e	(739)	(683)	56	8,20
Usluge opskrbe banaka gotovim novcem	(5.622)	(7.623)	(2.001)	(26,25)
Ostalo	(524)	(545)	(21)	(3,85)
Ukupno	(7.118)	(9.975)	(2.857)	(28,64)
Neto prihod/(rashod) od naknada i provizija	12.036	7.421	4.615	62,19

Hrvatska narodna banka naplaćuje naknadu za superviziju kreditnih institucija na temelju Zakona o kreditnim institucijama, a obveznici plaćanja naknade za superviziju jesu kreditne institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj i podružnice kreditnih institucija sa sjedištem izvan Republike Hrvatske. Visina, osnovica, način izračuna i način plaćanja naknade za superviziju određuju se Odlukom o naknadi za superviziju kreditnih institucija, koju donosi guverner Hrvatske narodne banke.

Bankama se za pružene usluge u skladu s Odlukom o opskrbi banaka gotovim novcem eura naplaćuje naknada prema Tarifi naknada za usluge opskrbe banaka gotovim novcem eura, koju donosi guverner Hrvatske narodne banke. Poslove opskrbe banaka gotovim novcem za Hrvatsku narodnu banku obavlja FINA gotovinski servisi d.o.o., za što im Hrvatska narodna banka plaća ugovorenu naknadu.

Uredbom (EU) br. 1093/2010 o osnivanju Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (engl. European Banking Authority – EBA) definirano je da su nadležna tijela članovi Europskog sustava financijskog nadzora (engl. European System of Financial Supervision – ESFS), koji čini i Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA). Hrvatska narodna banka prema navedenoj je Uredbi kao tijelo nadležno za nadzor kreditnih institucija sastavni dio Europskog sustava financijskog nadzora (ESFS-a) te u skladu s njom predstavnik Hrvatske narodne banke sudjeluje kao član u rukovodećem tijelu EBA-e, Odboru nadzornih tijela (engl. Board of Supervisors – BoS). Odbor nadzornih tijela svake godine na način propisan člankom 63. navedene Uredbe donosi proračun EBA-e. Prihodi EBA-e iz kojih se financira proračun sastoje se, među ostalim, od obveznih doprinosa nacionalnih nadležnih tijela koji se uplaćuju u skladu s formulom koja se zasniva na ponderiranju glasova.

5. PRIHOD OD DIONICA I SUDJELUJUĆIH UDJELA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Prihod od dividenda BIS-a	1.107	849	258	30,39
Prihod od sudjelujućih udjela u ESB-u	10.881	–	10.881	–
Ukupno	11.988	849	11.139	1.312,01

Prihod od dionica i sudjelujućih interesa na dan 31. prosinca 2024. uključuje i smanjenje relativnog udjela Hrvatske narodne banke u kapitalu ESB-a zbog promjene ključa za upis kapitala (vidi bilješku br. 2, pod 9.1. Sudjelujući udio u ESB-u).

6. OSTALI PRIHODI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Prihodi od prodaje numizmatike i investicijskog zlata	175	399	(224)	(56,14)
Ostali prihodi	234.595	5.925	228.670	3.859,41
Ukupno	234.770	6.324	228.446	3.612,37

Pod stavkom Ostali prihodi iskazan je prihod od 227.849 tisuća eura priznat u računu dobiti i gubitka na temelju Odluke Savjeta Hrvatske narodne banke i procijenjenog iznosa novčanica kuna koje se neće vratiti u Hrvatsku narodnu banku (vidjeti “Novčanice u optjecaju” u bilješkama o računovodstvenim politikama).

7. TROŠKOVI POSLOVANJA / TROŠKOVI ZA ZAPOSLENIKE

Troškovi poslovanja

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Troškovi za zaposlenike	(42.363)	(35.046)	7.317	20,88
Administrativni troškovi	(28.623)	(30.071)	(1.448)	(4,82)
Amortizacija materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine	(11.239)	(9.763)	1.476	15,12
Troškovi izrade novčanica i kovanog novca	(27.640)	(23.173)	4.467	19,28
Ostali troškovi	(134)	(88)	46	52,27
Ukupno	(109.999)	(98.141)	11.858	12,08

U sklopu administrativnih troškova iskazani su troškovi održavanja zgrada i druge materijalne imovine, režijski troškovi, troškovi održavanja mrežnih programa, troškovi uredskog materijala, troškovi sitnog inventara, troškovi stručnog usavršavanja, troškovi rezervacija za sudske sporove te drugi tekući troškovi. Troškovi amortizacije imovine s pravom uporabe u 2024. iznose 2.314 tisuća eura (2023.: 2.090 tisuća eura) i iskazuju se u okviru Troškova amortizacije.

Troškovi za zaposlenike

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2024.	2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Neto plaće	(20.159)	(18.088)	2.071	11,45
Doprinosi iz plaća i na plaće	(10.635)	(9.583)	1.052	10,98
Porezi i prirezi	(3.997)	(3.666)	331	9,03
Ostali troškovi za zaposlenike	(7.056)	(3.302)	3.754	113,69
Troškovi rezervacija za primitke zaposlenika	(516)	(407)	109	26,78
Ukupno	(42.363)	(35.046)	7.317	20,88

Prosječan broj zaposlenika u 2024. godini bio je 767 (2023.: 745).

13. DOBIT/(GUBITAK) TEKUĆE GODINE

Hrvatska narodna banka ostvarila je dobit za 2024. u iznosu od 10.547 tisuća eura. Raspored dobiti izvršit će se u sljedećoj financijskoj godini slijedom Odluke Savjeta Hrvatske narodne banke o financijskim izvještajima za 2024. godinu.

Hrvatska narodna banka ostvarila je za 2023. poslovni rezultat nula eura nakon pokrića gubitaka iz predulaznih revalorizacijskih računa (bilješka br. 5, pod 2. Neto rezultat financijskih operacija i umanjnja vrijednosti).

Bilješka br. 6 – Događaji nakon datuma bilance

Upravno vijeće odlučilo¹⁷ je 13. ožujka 2024. o skupu načela koja će usmjeravati provedbu monetarne politike u budućnosti i da će, među ostalim ključnim parametrima, nastaviti usmjeravati monetarnu politiku putem kamatne stope na prekonoćne depozite (DFR). U istom kontekstu Upravno vijeće odlučilo je da će od 1. siječnja 2025. DFR postati osnova za remuneraciju (i) salda u sustavu TARGET; (ii) potraživanja/obveze povezane s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava; i (iii) potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva. DFR će također biti stopa koja će se primjenjivati za remuneraciju razlike između vrijednosti imovine za posebne namjene i osnovice obveza, kao i za remuneraciju određenih vrijednosnih papira koji se drže u svrhu monetarne politike, a sve u svrhu dijeljenja monetarnog prihoda (vidi bilješku br. 5, pod 3. “Neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda”).

Nakon 31. prosinca 2024. nije bilo drugih značajnih događaja koji bi imali utjecaja na financijske izvještaje Hrvatske narodne banke.

17 Pogledajte priopćenje za javnost o odlukama Upravnog vijeća od 13. ožujka 2024.

Bilješka br. 7 – Upravljanje rizicima

Hrvatska narodna banka upravlja nemonetarnom financijskom imovinom (eurskim vlastitim sredstvima i međunarodnim pričuvama u devizama), a na visinu rizika značajno utječe i provođenje monetarne politike koje se odražava u monetarnom dijelu bilance Hrvatske narodne banke.

Hrvatska narodna banka upravlja nemonetarnom financijskom imovinom na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja, što znači da održava visoku likvidnost financijske imovine i primjerenu izloženost rizicima te uz dana ograničenja nastoji ostvariti povoljne stope povrata na svoja ulaganja.

Rizici prisutni pri upravljanju nemonetarnom financijskom imovinom ponajprije su financijski rizici, a to su kreditni, likvidnosni i tržišni rizik, ali velika se pozornost posvećuje i operativnom riziku.

Operativni rizik podrazumijeva rizik od gubitka koji nastaje zbog neprimjerenih ili neuspješnih unutarnjih procesa, zaposlenika ili sustava ili zbog vanjskih događaja. Operativni rizik kontrolira se strogim razdjeljivanjem funkcija i odgovornosti, točno propisanim metodologijama i procedurama te redovitim unutarnjim i vanjskim revizijama.

Revalorizacijski računi i rezervacije za financijske rizike čine zaštitne slojeve za rizike s time da se revalorizacijski računi rabe kao prva razina zaštite od rizika pada cijena i tečaja, a rezervacije za financijske rizike i predulazni revalorizacijski račun za pokriće gubitaka mogu se upotrebljavati za pokriće negativnih utjecaja na račun dobiti i gubitka proizašlih iz svih financijskih rizika.

7.1. KREDITNI RIZIK

Kreditni rizik jest rizik nepodmirenja obveza, odnosno mogućnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti ili da se neće vraćati planiranom dinamikom.

Hrvatska narodna banka ograničuje izloženost kreditnom riziku ulaganjem financijske imovine u visokokvalitetne instrumente s najmanjim stupnjem rizičnosti poput državnih obveznica, obveznica za koje jamči država, bankovnih obveznica s državnim jamstvom i osiguranih obveznica, u instrumente međunarodnih financijskih institucija visokoga kreditnog rejtinga te u kolateralizirane i nekolateralizirane depozite. Kolateralizirani depoziti osigurani su državnim obveznicama iste vrijednosti ili vrijednosti veće od one samog depozita, a nekolateralizirani depoziti ulažu se samo kod središnjih banaka i međunarodnih financijskih institucija. Ulaganja sredstava financijske imovine limitirana su po vrstama izdavatelja i financijskim institucijama, čime se kreditni rizik diversificira.

Ocjena kreditne sposobnosti financijskih institucija zasniva se na rejtinzima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i Fitch).

Hrvatska narodna banka ulaže financijsku imovinu u obveznice država i obveznice za koje jamči država rejtinga od Aaa do Baa3 (po agenciji Moody's), u osigurane obveznice rejtinga od Aaa do Aa2, u obratne repo ugovore kod komercijalnih banaka rejtinga od Aaa do Baa3, u depozite kod središnjih banaka rejtinga od Aaa do Baa3 te u instrumente kod međunarodnih financijskih institucija od Aaa do Baa3.

7.2. LIKVIDNOSNI RIZIK

Likvidnosni rizik proizlazi iz nemogućnosti podmirenja dospjelih obveza ili ostalih obveza u stranoj valuti iz poslovanja Hrvatske narodne banke u ugovorenom roku. Zbog toga Hrvatska narodna banka svojom strategijom upravljanja likvidnošću mora svakodnevno osigurati dostatnu raspoloživost sredstava za namiru svih dospjelih i ugovorenih obveza. Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem financijske imovine u sredstva po viđenju, lako utržiive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospijećem.

Likvidna sredstva obuhvaćaju svu imovinu koju je moguće unovčiti u roku od jednog do tri dana. Hrvatska narodna banka ulaže ukupnu financijsku imovinu u depozite ročnosti do najviše tri mjeseca i u vrijednosne papire. Na dan 31. prosinca 2024. likvidno je bilo oko 42% financijske imovine, a na dan 31. prosinca 2023. bilo je likvidno oko 40% financijske imovine.

7.3. TRŽIŠNI RIZIK

Tržišni rizik jest rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova financijskog instrumenta zbog promjena tržišnih cijena. Tržišni rizik obuhvaća valutni rizik, kamatni rizik i ostale cjenovne rizike.

Valutni rizik (rizik promjene vrijednosti jedne valute u odnosu na drugu) rizik je fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova financijskog instrumenta zbog promjena tečaja stranih valuta.

Kamatni rizik jest rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova financijskog instrumenta zbog promjena tržišnih kamatnih stopa.

Ostali cjenovni rizici obuhvaćaju rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova po financijskim instrumentima zbog promjena tržišnih cijena koje ne proizlaze iz kamatnog ili valutnog rizika.

7.3.1. Valutni rizik

Hrvatska narodna banka dio svoje imovine drži u stranoj valuti, zbog čega je izložena valutnom riziku, odnosno fluktuaciji međuvalutnih odnosa između eura i američkog dolara. Te međuvalutne promjene utječu na stanje revalorizacijskih računa u Bilanci i na konačan financijski rezultat u Računu dobiti i gubitka.

Hrvatska narodna banka izložena je valutnom riziku samo za financijsku imovinu kojim se upravlja u skladu s vlastitim odrednicama (nisu uključena sredstva Ministarstva financija, SDR-i kod MMF-a, ulaganja u repo poslove ni ulaganja u sklopu ERMS-a).

Dijelom financijske imovine koju čine sredstva Ministarstva financija, repo poslovi, sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i sredstva primljena u sklopu ERMS-a središnja banka upravlja pasivno, u skladu s valutnom strukturom ugovorenih deviznih obveza, te on nije izložen valutnom riziku.

Valutni VaR za razdoblje od jedne godine s razinom pouzdanosti od 95% iznosi 356 milijuna eura.

7.3.2. Kamatni rizik

Kamatni rizik jest rizik pada vrijednosti portfelja financijske imovine Hrvatske narodne banke zbog mogućeg porasta kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom.

Financijska imovina kojom se upravlja u skladu s vlastitim odrednicama, uložena je u portfelje vrijednosnih papira za trgovanje i investicijski portfelj vrijednosnih papira. Investicijski portfelj vrijednosnih papira može biti formiran kao portfelj koji se ne drži do dospijeca te kao portfelj koji se drži do dospijeca, a oba služe kao dugoročniji izvor stabilnih prihoda i dugoga su prosječnog dospijeca.

Hrvatska narodna banka kroz Račun dobiti i gubitka ima otvorenu izloženost kamatnom riziku s portfeljima za trgovanje i likvidnim investicijskim portfeljima, dok s investicijskim portfeljima koji se drže do dospijeca gotovo da nema izloženosti kamatnom riziku.

Dijelom financijske imovine koji se sastoji od sredstava Ministarstva financija, sredstava na osnovi repo ugovora s bankama te na osnovi članstva u MMF-u i druge imovine koja je vlasništvo drugih pravnih osoba, Hrvatska narodna banka upravlja u skladu s preuzetim obvezama, a radi zaštite od kamatnog rizika.

7.3.3. Ostali cjenovni rizici

Hrvatska narodna banka izložena je ostalim cjenovnim rizicima za sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama i plemenite metale jer cjenovni rizici utječu na promjenu vrijednosti tih financijskih instrumenata.

Kratice i znakovi

KRATICE

2LoD	Izvješća druge linije obrane (engl. <i>Second line of defense</i>)
AIS	usluga pružanja informacija o računu (engl. <i>account information service</i>)
AMLSO	Odbor za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (engl. <i>Standing Committee on anti money laundering and countering terrorist financing</i>)
AnaCredit	skup podataka s analitičkim podacima o kreditima (engl. <i>analytical credit database</i>)
API	sučelje za programiranje aplikacija (engl. <i>application programming interface</i>)
APN	Agencija za promet nekretninama
BCBS	Bazelski odbor za nadzor banaka (engl. <i>Basel Committee for Bank Supervision</i>)
BDP	bruto domaći proizvod
BDV	bruto dodana vrijednost
BIS	Banka za međunarodne namire (engl. <i>Bank for International Settlements</i>)
BISIN	BIS-ova mreža inovacijskih hubova (engl. <i>Bank for International Settlement Innovation Network</i>)
BRRD	Direktiva 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava (engl. <i>Bank Recovery and Resolution Directive</i>)
CBDC	digitalna valuta središnje banke (engl. <i>central bank digital currency</i>)
CCD	Direktiva o potrošačkim kreditima (engl. <i>Consumer credit directive</i>)
CEF	Centar za razvoj financija, Ljubljana (engl. <i>Center of Excellence in Finance</i>)
CF	ugljični otisak (engl. <i>Carbon Footprint</i>)
CHF	švicarski franak
CI	ugljični intenzitet (engl. <i>Carbon Intensity</i>)
CIR	pokazatelj opterećenosti neto prihoda općim troškovima (engl. <i>cost-to-income ratio</i>)
CMDI	krizno upravljanje i osiguranje depozita (engl. <i>crisis management and deposit insurance</i>)
CO ₂ e	ekvivalent ugljikova dioksida ili ekvivalent CO ₂
CRD	Direktiva o kapitalnim zahtjevima (engl. <i>Capital Requirements Directive</i>)
CRR	Odluka o regulatornom kapitalu (engl. <i>Capital Requirements Regulation</i>)
CSDB	centralizirana baza podataka o vrijednosnim papirima (engl. <i>Centralised Securities Database</i>)
C4F	Carbon4 Finance
DFR	kamatna stopa na novčani depozit (engl. <i>deposit facility rate</i>)
DGSD	Direktiva o sustavima osiguranja depozita (engl. <i>Deposit Guarantee Schemes Directive</i>)
DLT	tehnologija distribuirane glavne knjige (engl. <i>distributed ledger technology</i>)
DORA	Direktiva o digitalnoj operativnoj otpornosti (engl. <i>Digital Operational Resilience Act</i>)
DWH	spremište statističkih podataka (engl. <i>Data Warehouse</i>)
DZS	Državni zavod za statistiku
EBA	Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (engl. <i>European Banking Authority</i>)
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj (engl. <i>European Bank for Reconstruction and Development</i>)

ECC	Odbor za etiku i usklađenost (engl. <i>Ethics and Compliance Committee</i>)
ECL	očekivani gubici po kreditima (engl. <i>expected credit loss</i>)
ECOFIN	Vijeća EU-a za ekonomska i financijska pitanja
EDIS	europski sustav osiguranja depozita (engl. <i>European deposit insurance scheme</i>)
EEA	Europski gospodarski prostor (engl. <i>European Economic Area</i>)
EFC	Gospodarski i financijski odbor (engl. <i>Economic and Financial Committee</i>)
EFIF	Europski forum za inovacijske facilitatore (engl. <i>European Forum for Innovation Facilitators</i>)
EFTPOS	uređaj za korištenje platnih instrumenata na prodajnom mjestu (engl. <i>Electronic Funds Transfer at Point of Sale</i>)
EGP	Europski gospodarski prostor
EIB	Europska investicijska banka
EIOPA	Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (engl. <i>European Insurance and Occupational Pension Authority</i>)
EK	Europska komisija
ERM II	europski tečajni mehanizam (engl. <i>Exchange Rate Mechanism</i>)
ESB	Europska središnja banka
ESG	okolišna, društvena i upravljačka održivost (engl. <i>environmental, social, governance</i>)
ESM	europski stabilizacijski mehanizam (engl. <i>European Stability Mechanism</i>)
ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (engl. <i>European Securities and Markets Authority</i>)
ESRB	Europski odbor za sistemske rizike (engl. <i>European Systemic Risk Board</i>)
ESSB	Europski sustav središnjih banaka
EU	Europska unija
EUR	euro
EURIBOR	referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankovnom tržištu (engl. <i>Euro Interbank Offered Rate</i>)
EuroNKS	Nacionalni klirinški sustav za transakcije u eurima (engl. <i>Euro National Clearing System</i>)
€STR	referentna eurska kratkoročna kamatna stopa (engl. <i>euro short-term rate</i>)
Fed	američka središnja banka (engl. <i>Federal Reserve System</i>)
Fina	Financijska agencija
FinRep	mreža pravnih propisa vezanih uz područje FinTecha, u sklopu BIS-a (engl. <i>FinTech repository</i>)
FinTech	financijska tehnologija
GDPR	Uredba o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka (engl. <i>General Data Protection Regulation</i>)
Hanfa	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HAOD	Hrvatska agencija za osiguranje depozita
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HFCN	Mreža za financije i potrošnju kućanstava (engl. <i>Household Finance and Consumption Network</i>)
HICP	harmonizirani indeks potrošačkih cijena (engl. <i>Harmonized Index of Consumer Prices</i>)

HLTF	Radna grupa za digitalni euro (engl. <i>High Level Task Force on Digital Euro</i>)
HNB	Hrvatska narodna banka
HRK	kuna
HSVP	Hrvatski sustav velikih plaćanja
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
IKT	informacijska i komunikacijska tehnologija
ILAAP	interni postupak procjene likvidnosti kreditne institucije (engl. <i>Internal Liquidity Adequacy Assessment Process</i>)
IMFC	Međunarodni monetarni i financijski odbor (engl. <i>International Monetary and Financial Committee</i>)
IMI	nadzor internih modela (engl. <i>internal model inspection</i>)
INET41	indeks nominalnoga efektivnog tečaja eura prema 41 najvažnijem trgovinskom partneru europodručja
IRB	pristup zasnovan na internim rejting-sustavima (engl. <i>Internal Ratings Based Approach</i>)
IReF	Okvir za integrirano izvještavanje (engl. <i>Integrated Reporting Framework</i>)
IRT	interni sanacijski timovi (engl. <i>Internal Resolution Team</i>)
ISS	Institutional Shareholder Services, Inc.
IT	informacijske tehnologije
LCR	koeficijent likvidnosne pokrivenosti (engl. <i>liquidity coverage ratio</i>)
LGD	procjena gubitka zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. <i>loss given default</i>)
MF	Ministarstvo financija
MiCA	Uredba o tržištima kriptoomovine (engl. <i>Markets in Crypto-Assets Regulation</i>)
mil.	milijun
MLF	mogućnost posudbe na kraju dana (engl. <i>marginal lending facility</i>)
mlrd.	milijarda
MMF	Međunarodni monetarni fond
MREL	minimalni zahtjev za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (engl. <i>minimum requirement for own funds and eligible liabilities</i>)
MRO	glavne operacije refinanciranja (engl. <i>main refinancing operations</i>)
MSFI	Međunarodni standardi financijskog izvještavanja
NBU	Narodna banka Ukrajine
NGFS	Mreža za ozelenjivanje financijskih sustava (engl. <i>Network for Greening of the Financial Systems</i>)
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NKS	Nacionalni klirinški sustav
NN	Narodne novine
NPE	neprihodonosne izloženosti (engl. <i>non-performing exposures</i>)
NPL	neprihodonosni krediti (engl. <i>non-performing loans</i>)
NPOO	Nacionalni plan za oporavak i otpornost
NRS	nacionalna referentna stopa
NSFR	pokazatelj neto stabilnih izvora financiranja (engl. <i>net stable funding ratio</i>)
OECD	Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. <i>The Organization for Economic Co-operation and Development</i>)
OSI	neposredni nadzor (engl. <i>on-site inspection</i>)
OSV	ostale sistemski važne (institucije)

PCAF	Partnerstvo za računovodstvo stakleničkih emisija financijskih institucija (engl. <i>Partnership for Carbon Accounting Financials</i>)
PD	vjerojatnost nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. <i>probability of default</i>)
PIS	usluga iniciranja plaćanja (engl. <i>payment initiation service</i>)
PMB	nadzorni program s uključenošću Odbora izvršnih direktora MMF-a (engl. <i>Program Monitoring with Board Involvement</i>)
PRGT	Fond za smanjenja siromaštva i rast (engl. <i>Poverty Reduction and Growth</i>)
PSD2	Druga direktiva o platnim uslugama (engl. <i>Payment Services Directive</i>)
PSD3	Direktiva o platnim uslugama i uslugama elektroničkog novca (engl. <i>The Third Payment Services Directive</i>)
PSR	Uredba o platnim uslugama (engl. <i>Payment Services Regulation</i>)
RFI	instrument hitne pomoći MMF-a (engl. <i>Rapid Financing Instrument</i>)
RH	Republika Hrvatska
RIAD	Registar podataka o institucijama i povezanim društvima (engl. <i>Register of Institutions and Affiliates Data</i>)
RIAD TS	transakcijski sustav (engl. <i>Register of Institutions and Affiliates Data, Transaction System</i>)
ROAA	profitabilnost prosječne imovine (engl. <i>return on average assets</i>)
ROAE	profitabilnost prosječnoga kapitala (engl. <i>return on average equity</i>)
RST	Fond za otpornost i održivost (engl. <i>Resilience and Sustainability Trust</i>)
RRF	Mehanizam za oporavak i otpornost (engl. <i>Resilience and Recovery Fund</i>)
RTA	dugoročni twinning savjetnik (engl. <i>Resident Twinning Adviser</i>)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SCT SEPA	kreditni transferi (engl. <i>SEPA Credit Transfer</i>)
SCTInst SEPA	instant kreditni transfer (engl. <i>SEPA Credit Transfer Instant</i>)
SDR	posebna prava vučenja (engl. <i>special drawing rights</i>)
SEPA	jedinstveno područje plaćanja u eurima (engl. <i>Single Euro Payment Area</i>)
SHSDB	statistička baza podataka o držanju vrijednosnih papira (engl. <i>Securities Holdings Statistics Database</i>)
SIE	Srednja, Istočna i Jugoistočna Europa
SKDD	Središnje klirinško i depozitarno društvo
SMS	kratka poruka (engl. <i>Short message system</i>)
SPNFT	sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
SRB	Jedinstveni sanacijski odbor (engl. <i>Single Resolution Board</i>)
SREP	postupak nadzorne provjere i ocjene (engl. <i>Supervisory Review and Evaluation Process</i>)
SRM	jedinstveni sanacijski mehanizam (engl. <i>Single Resolution Mechanism</i>)
SRMR	Uredba (EU) br. 806/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2014. o utvrđivanju jedinstvenih pravila i jedinstvenog postupka za sanaciju kreditnih institucija (engl. <i>Single Resolution Mechanism Regulation</i>)
SRMS	Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu (engl. <i>Single Resolution Mechanism Regulation</i>)
SSM	jedinstveni nadzorni mehanizam (engl. <i>Single Supervisory Mechanism</i>)
SudReg	Sudski registar

TAIEX	instrument Europske komisije za prenošenje zakonodavstva i upoznavanje s najboljim praksama EU-a (engl. <i>Technical Assistance and Information Exchange</i>)
TARGET DCA	TIPS namjenski novčani račun u sustavu TARGET2-HR (engl. <i>TARGET Instant Payment Settlement</i>)
TARGET2	Transeuropski automatizirani sustav ekspresnih novčanih transakcija u realnom vremenu na bruto načelu (engl. <i>Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system</i>)
TARGET2-HR	nacionalna komponenta sustava TARGET2
TCE	ukupna apsolutna emisija stakleničkih plinova (engl. <i>Total Carbon Emissions</i>)
TCFD	Radna skupina za financijske objave povezane s klimom (engl. <i>Task Force on Climate-related Financial Disclosures</i>)
tCO ₂ e	tona ekvivalenta ugljikova dioksida ili tona ekvivalenta CO ₂
TIPS	namira trenutačnih plaćanja u sustavu TARGET2-HR (engl. <i>TARGET Instant Payment Settlement</i>)
tis.	tisuća
TREA	ukupni iznos izloženosti riziku (engl. <i>Total risk exposure amount</i>)
UN	Ujedinjeni narodi (engl. <i>United Nations</i>)
UNFCCC	Okvirna konvencija UN-a o promjeni klime (engl. <i>United Nations Framework Convention on Climate Change</i>)
USD	američki dolar
WACI	ponderirani prosječni intenzitet ugljika (engl. <i>Weighted Average Carbon Intensity</i>)
ZSPNFT	Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma

ZNAKOVI

-	- nema pojave
....	- ne raspolaže se podatkom
0	- podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
-	- prosjek
a, b, c,...	- oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	- ispravljen podatak
()	- nepotpun, nedovoljno provjeren podatak

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Trg hrvatskih velikana 3
10000 Zagreb

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1331-6397 (tisak)
ISSN 1334-0093 (online)

HRVATSKA NARODNA BANKA: GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2024.

ISSN 1331-6397

20